

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ACADÉMIE OUCRAÏNIENNE DES SCIENCES à KIEFF

Збірник Історично-Філологічного Відділу № 62.6.

Ю Б І Л Е Й

АКАДЕМІКА

ДМИТРА ІВАНОВИЧА
БАГАЛІЯ

1857—1927

УПОРЯДКУВАВ

МИКОЛА ЛЕВЧЕНКО

(секретар Юбілейного комітету)

JUBILÉ DE D. BAHALIY

Membre de l'Académie Oucraïtienne des Sciences à Kieff

1857—1927

Redigé par M. LEVTCHENKO

(secrétaire du Comité jubilaire)

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису Українського Друку“, „Картковому репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Дозволяється випустити в світ.
За Неодмінного Секретаря Академії Наук,
акад. І. Шмальовсен.

Цю книгу розпочато друком перед тим, як Н. К. О. У. С. Р. Р. видав наказа про обов'язкове запровадження нового правопису.

Київський Окріт № 232. 1929.
З друкарні Всеукраїнської Академії Наук.
Зам. № 306. 1929.

Д Е Щ О Ї:

Стор.

Переднє слово від редактора	III—X
I. Урочисте прилюдне зібрання Ради Всеукраїнської Академії Наук, присвячене вшануванню юбілейних роковин акад. Д. І. Багалія	1— 69
II. Святкування юбілею акад. Д. І. Багалія у Харкові	70— 90
III. Привітання від академиків	91— 98
IV. Привітання від Академії Наук	99—102
V. Привітання від закордонних університетів та вищих шкіл	103—112
VI. Привітання від університетів та вищих шкіл С. Р. С. Р.	113—122
VII. Привітання від Науково-Дослідчих Катедр	123—128
VIII. Привітання від різних наукових установ закордону	129—134
IX. Привітання від різних наукових установ С. Р. С. Р.	135—141
X. Привітання від різних наукових установ У. С. Р. Р.	142—153
XI. Привітання від архівів	154—158
XII. Привітання від музеїв	159—166
XIII. Привітання від бібліотек	167—169
XIV. Привітання від журналів та газет	170—172
XV. Привітання від державних установ	173—176
XVI. Привітання від громадських установ	177—184
XVII. Привітання від окремих осіб	185—210
XVIII. Як святковано юбілей	211—212
XIX. Чим відзначено юбілей	213
XX. Що видано на честь юбіляра	214
XXI. Як відгукнулася преса	215—216

TABLE DES MATIÈRES.

	Pages
Avant-propos	III—X
I. Assemblée solennelle du Conseil de l'Académie des Sciences de l'Ukraine, consacrée à la célébration du jubilé de D. Bahaliy, membre réel de l'Académie	1—69
II. Fête du jubilé de D. Bahaliy à Kharkiv	70—90
III. Félicitations de la part des membres de l'Académie Ukrainienne	91—98
IV. Félicitations de la part de diverses Académies des Sciences	99—102
V. Félicitations des universités de l'étranger	103—112
VI. Félicitations des universités et écoles supérieures de l'Union de R SSR	113—122
VII. Félicitations des Chaires Scientifiques	123—128
VIII. Félicitations de la part des diverses institutions scientifiques de l'étranger	129—134
IX. Félicitations de différentes institutions scientifiques de l'U.R.S.S.	135—141
X. Félicitations de diverses institutions scientifiques de la République S.S. de l'Ukraine	142—153
XI. Félicitations de la part des archives	154—158
XII. Félicitations de la part des Musées	159—166
XIII. Félicitations de la part des Bibliothèques	167—169
XIV. Félicitations de la part des journaux et revues	170—172
XV. Félicitations d'institutions de l'État	173—176
XVI. Félicitations des organisations publiques	177—184
XVII. Félicitations des personnes privées	185—210
XVIII. Comment fut célébré le jubilé de Bahaliy	211—212
XIX. Comment fut marqué ce jubilé.	213
XX. Editions jubilaires en l'honneur de D. Bahaliy	214
XXI. Echos de la presse	215—216

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

На 1927 рік через щасливий збіг дат у житті видатного українського вченого історика акад. Д. І. Багалія — припав троїстий юбілей: сімдесята річниця його життя, п'ядесятиліття наукової та сорокріччя професорської діяльності. Цей рідкий у житті вчених юбілей, вважаючи на величезні науково-культурні та національно-громадські заслуги юбіляра, не тільки надовго прикував до себе увагу наукових та культурних діячів, ба викликав інтерес ще й широких громадських кіл. Кінець-кінцем, сталося так, що особисте — здавалося-б — свято акад. Д. І. Багалія обернулося в велике українське національне свято, в демонстрацію сил української культури.

Багато праці поклав акад. Багалій для розвитку Всеукраїнської Академії Наук. Він був один з найдіяльніших членів того комітету, який 1918-го р. засновував у Києві Академію, і на нього-ж упали й важкі, надто за тих героїчних часів, повинності першого віце-президента Академії, і нарешті його-ж таки обрано було й на першого голову Історично-Філологічного Відділу та комітету для заснування Всенародньої Бібліотеки України при Академії Наук. Отже не диво, що саме Всеукраїнська Академія Наук взяла на себе ініціативу і провів у святкуванні цього видатного юбілея; не диво й те, що у склад юбілейного комітету ввійшла ціла президія Академії Наук. Тільки-ж наукові та громадські установи Харкова, де перебігла найбільша частина життєвого шляху заслуженого юбіляра, ще й з свого боку взялися до організації юбілейного свята в столиці Радянської України. Таким чином святкування начеб-то символічно подвоїлося, бо відбувалося воно і в адміністративному центрі Великої України — Харкові, і в центрі культурному — Києві.

Вже перші заходи обох юбілейних комітетів (київського та харківського), які скеровані були на видання наукової

збірки на честь юбіляра, показали аж надто велику Багалієву популярність серед наукових робітників не тільки Радянського Союзу, ба й закордонних. За дуже короткий термін зібрано було таку силу наукових статтів, що їх ледві пощастило вмістити навіть у 6 томів на 3146 сторін друку. Серед авторів тих збірників ми бачимо не тільки українських учених, але зустрічаємо імена багатьох видатних учених інших національностей — професорів, академиків, які не тільки надсилали статті до збірників, а ще й часто-густо сами прохали друкувати їх українською мовою.

Саме юбілейне свято, що в Києві відбулося 10-го, а в Харкові 27-го грудня 1927 р., перетворилося на величезну культурно-національну демонстрацію й показало навч усім, як уміє вдячний український народ шанувати своїх великих людей та наскільки зросла вже пошана до української культури на цілій земній кулі. Величезна сила, понад півтисячі привітань, наспіло в тії святкові дні на адресу юбіляра. І з далеких чужих країв, і з безмежних просторів нашого Радянського Союзу, і з цілої України, навіть з найглухіших її закутків, поспішилися прихильні люди та установи задемонструвати свою пошану нашому юбілярові, а заразом і тому огнищу української культури — Українській Академії Наук, яка мала його в своєму складі. Велику вагу треба надавати нам всім отим чужомовним привітанням, свідчать бо вони про тую пошану, яку вже має українська нація по чужих краях. Та не менше дорогі й цінні для нас мають бути й усі інші привітання, котрі наспіли з українських земель, бо-ж показують вони на величезний зріст національної самосвідомості по цілій Україні, на зріст пошани до науки взагалі, а до своєї культури зосібна.

Збірку всіх тих привітаннів ми оце тут і видаємо друком.

І лиш один смутний факт затьмарює цюю, радісну для серця кожного українця, книгу: — не всі частини української землі змогли прислати свої привітання.

Піддана Румунії Басарабщина й Буковина позбавлені були змоги відгукнутися на це всеукраїнське свято, і не через свою нехоть не подала голосу „Русь Прикарпатська“. Тому, випускаючи цю книжку в світ, ми побажаємо нашому дорогому юбілярові не тільки доброго здоров'я та сил для дальшої плід-

ної роботи на користь світової науки, а ще побажаємо йому дочекатися тих прийдешніх ясних днів, коли він зможе побачити на власні очі, що Велика Радянська Україна пригорнула на своєму лоні усіх одірваних од її тіла синів.

Вважаю за свою любу повинність висловити тут мою велику подяку науковій співробітниці харківської науково-дослідчої катедри Історії Української культури О. Г. Водолажченковій, що подала мені матеріяли про харківське святкування юбілею, та науковому редакторові мови видань Академії Наук — П. Г. Іванцеві й науковому коректорові П. А. Товстоногові, за їхню незмінну допомогу під час друкування цієї збірки.

Микола Левченко
Секретар Юбілейного комітету.

AVANT - PROPOS.

Par une heureuse coïncidence de dates dans la vie de l'éminent historien ukrainien, membre de l'Académie, D. Bahaliy—son triple jubilé tomba en l'année 1927:—ce fut en même temps 70-me anniversaire de sa naissance, 50 ans de travail scientifique et 40 ans de professorat. Ce jubilé, rare dans la vie des savants, non seulement a attiré l'attention des hommes de science, mais a aussi éveillé l'intérêt de toute la société, grâce aux mérites spéciaux de D. Bahaliy au point de vue de son oeuvre scientifique et nationaliste. Cette fête qui paraissait tout d'abord devoir être célébrée d'une façon tout à fait privée, a tourné en grande réjouissance de la nation ukrainienne, en démonstration grandiose des ses forces cultivées.

D. Bahaliy a énormément contribué au développement de l'Académie des Sciences de l'Ukraine. Il fut un des membres les plus actifs du Comité qui en 1918 fonda l'Académie à Kiev; c'est à lui aussi qu'incombèrent les lourdes responsabilités de premier vice-président de l'Académie. Enfin, ce fut aussi lui qu'on élut comme premier président de la Section d'Histoire et de Philologie, de même que du Comité de la Bibliothèque Nationale Académique. Il n'y a donc pas lieu de s'étonner que ce fut l'Académie qui prit sur elle l'initiative et la célébration de ce jubilé remarquable et que tout le Conseil de l'Académie entra dans le Comité d'organisation de cette fête. Ce fut à Kiev. D'autre côté toutes les institutions scientifiques de Kharkiv, ville où s'est surtout écoulé la vie de notre grand savant, prirent soin d'organiser encore une autre solennité dans la capitale de l'Ukraine, en sorte que la signification symbolique de ce jubilé fut doublée, car on le fête en même temps à Kharkiv—centre ukrainien administratif, et à Kiev—centre de culture ukrainienne. Dès les premiers pas entrepris par les deux comités (de Kharkiv et de Kiev) pour l'édition d'un recueil scientifique en

l'honneur de D. Bahaliy, la popularité excessive de ce grand savant apparut en toute évidence non seulement parmi les hommes de science de l'Union des Républiques Sovietistes Socialistes, mais aussi à l'étranger. En un espace de temps fort restreint on rassembla une telle quantité d'articles scientifiques que l'on aurait de la peine à les faire contenir dans un seul volume, tout grand qu'il pourrait être. Aussi on dut les partager en 6 volumes qui, en somme, forment 3146 pages. Parmi les auteurs de ces articles nous trouvons les noms non seulement de savants ukrainiens, mais aussi d'autres nationalités, de professeurs, d'académiciens, qui en envoyant leurs articles priaient de les imprimer en ukrainien.

La solennité jubilaire qui eut lieu à Kiev le 10 Décembre 1927 et à Kharkiv le 27 Décembre se transforma en une majestueuse démonstration de culture nationale. Elle nous a fait voir à tous, comment le peuple ukrainien plein de reconnaissance sait honorer ses grands hommes, et elle nous montre aussi, à quel point a grandi l'estime du monde entier pour la culture ukrainienne. Plus de cinq cent félicitations furent reçues par D. Bahaliy pour son jubilé. Ces hommages venaient des pays étrangers de même que des vastes étendues de l'Union de R. S. S. et de l'Ukraine et de ses recoins les plus éloignés. Outre les félicitations écrites de partout arrivaient des personnes désirant exprimer leur estime et leur admiration au savant éminent et saluer en même temps le foyer de la pensée cultivée — l'Académie des Sciences de l'Ukraine, — dont lui il fait partie. Nous devons attacher une signification tout spéciale aux hommages exprimés par les personnes et institutions étrangères, car c'est une preuve du grand cas que font aussi les autres pays de la nation ukrainienne. Du reste les félicitations reçues de personnes et organisations ukrainiennes n'ont pour nous pas moins de valeur, car elles démontrent le développement prodigieux de la conscience nationale, de l'accroissement du respect envers la science en général et envers la culture ukrainienne en particulier.

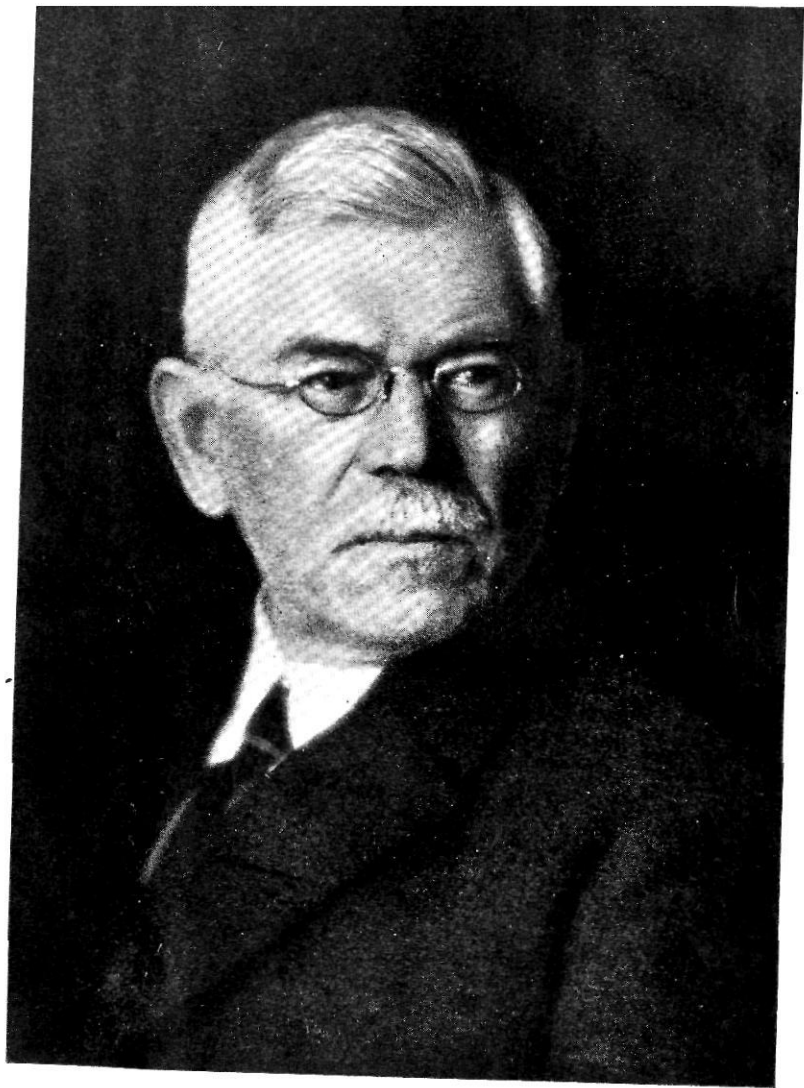
Toutes ces félicitations nous les publions maintenant en forme d'un recueil.

Il n'y a qu'un seul point noir dans la joie sereine de chaque ukrainien à la lecture de ce recueil: — ce ne sont malheureusement pas toutes les parties du sol de l'Ukraine qui ont pu envoyer leurs vœux sincères à D. Bahaliy. La Bassarabie assujet-

tie à la Roumanie et la Boucovine ont été privées de la possibilité de faire écho à la joie commune pendant cette fête nationale ukrainienne, et ce n'est aussi pas par manque d'enthousiasme et de bonne volonté que la „Rouś Prykarpatska“ est restée muette!

En faisant paraître ce livre nous exprimons à notre cher savant nos meilleurs souhaits non seulement de bonne santé et de forces futures pour la continuation de son oeuvre, nécessaire à la Science mondiale, mais nous lui souhaitons encore de voir le jour radieux où notre Grande Ukraine pourra presser contre son sein tous ses enfants qui lui sont actuellement arrachés.

N. Levtchenko,
Secrétaire du Comité jubilaire.



Akad Lu Bazarin

УРОЧИСТЕ ПРИЛЮДНЕ ЗІБРАННЯ
РАДИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК,
ПРИСВЯЧЕНЕ ВШАНУВАННЮ ЮБІЛЕЙНИХ РОКОВИН
АКАДЕМИКА ДМИТРА ІВАНОВИЧА БАГАЛІЯ.

10 грудня 1927 року.

Засідання відбулося в залі Музею Революції. В центрі — юбіляр акад. Д. І. Багалій. За столом президії з лівого боку: Голова Юбілейного Комітету, Президент Всеукраїнської Академії Наук — акад. В. І. Липський; Віце-Президент УАН — акад. С. О. Єфремов; Неодмінний Секретар УАН — акад. А. Е. Кримський; Секретар Юбілейного Комітету — М. З. Левченко. З правого боку — дійсні члени УАН академики: М. П. Василенко, К. Г. Воблій, Є. П. Вотчал, О. М. Гиляров, Д. О. Граве, М. Т. Кащенко, М. М. Крилов, А. М. Лобода, Ф. І. Мищенко, О. П. Новицький, В. О. Плотніков, М. В. Птуха, Г. В. Пфейфер, К. К. Симінський, О. В. Фомін, В. Г. Шапошніков, І. І. Шмальгавзен, Ф. Г. Яновський, Л. М. Яснопольський; член-кореспондент УАН С. Ю. Семковський; Уповноважений Укрнауки Л. М. Левицький та представник Київського Окрвиконкому тов. Волковий.

В залі велике число представників од різних наукових установ та громадських закладів і понад 900 осіб публіки.

Розпочалося засідання о 7-ій годині вечора.

Акад. В. І. Липський. Високошановні збори! Сьогоднішнє зібрання Ради Української Академії Наук скликано на те, щоб ушанувати нашого високоповажного члена-академика Дмитра Івановича Багалія. Ще торік, у весну, виникло питання про це, бо виходило, що саме на 1927-ий рік припадає

сімдесята річниця життя Дмитра Івановича, п'ядесят років його наукової та сорок літ професорської діяльності. Для переведення свята було складено Юбілейний Комітет, куди увійшла Президія Академії, і цьому Комітетові доручила Академія Наук перевести підготову, щоб достойно відзначити такий видатний день у житті нашого вченого, який своєю працею зробив те, що цей день має й широку національну та культурну вагу. Комітет своє завдання виконав і між иншим взяв на себе обов'язок скласти на честь акад. Багалія збірник наукових праць прихильників нашого юбіляра, — і збірник уже вийшов у світ. Всенародня Бібліотека України, в заснуванні якої Дмитро Іванович брав найактивнішу участь, улаштувала виставку всіх творів юбіляра, і кожен матиме змогу навіч побачити, яку велику видатну роботу перевів наш юбіляр, якою щедрою рукою вклав він свою лепту до української національної скарбниці.

До Юбілейного Комітету надійшло дуже багато привітань, листів, телеграм; їх налічується кілька сот. Звичайна річ, що всі вони не можуть бути тут зачитані, доведеться оголосити лиш деякі. Зараз після мене Неодмінний Секретар Академії акад. Кримський зачитає список цих привітань, а тимчасом дозвольте мені вже не як Голові Юбілейного Комітету, а особисто, од щирого серця привітати нашого дорогого юбіляра і піднести йому деякі з своїх праць. Хоч ми і різних фахів робітники, але юбіляр дуже любить матір-природу, і ботанічні праці йому не чужі, як близькі й моєму серцю всі ті його численні праці, якими збагатив він нашу науку (*гучні оплески*).

Голова. Слово має Неодмінний Секретар Академії Наук академик Кримський.

Акад. А. Е. Кримський. Мені доручено прочитати передмову з того збірника, що видала Академія на честь академіка Дмитра Івановича Багалія. Тільки ж це вийшов такий колосальний фоліант, що я, на превеликий жаль, не маю фізичної сили настільки, щоб його піднести. І тому прохаю, нехай хтось, дужчий на силу, мені його сюди подасть (*підносять збірника*).

Цілої передмови я не читатиму, а прочитаю лиш уривок з неї: „В історії розвитку Української Академії Наук акад.

Д. І. Багалій одіграв не аби-яку роль. Він брав видатну активну участь у тій Комісії, яка зібралася в 1918 р. для заснування Української Академії Наук, щоб виробити для неї статут та план діяльності, і був одним із перших дійсних академиків новозаснованої Академії. Найпершим головою в Історично-Філологічному Відділі Академії явився знов-таки він (обрано 8 грудня 1918 року). Незабаром Академія Наук обібрала його на віце-президента (коли президентом був акад. Вернадський) і, трохи пізніш, на голову Комітету для заснування Національної („Всенародньої“) Бібліотеки України при Академії Наук. Це були в житті Української Академії Наук, як і цілої Республіки, тяжкі, героїчні часи, часи загального голодування та вимерзання; і разом з тим, — найенергічнішої, напруженої праці. Д. І. Багалій, як і всенька Академія далекий од думки шукати собі кращого життя десь по-за кордонами України, твердо і мужньо, вкупі з усіма, переносив зовнішні негоди і допомагав молодій нашій Академії твердо стати на ноги і розвинути в могутню установу. Тому для Української Академії Наук теперішній троїстий юбілей акад. Д. І. Багалія не є попросту юбілей високозаслуженого широко відомого світового вченого, але й юбілей близької для Академії Наук людини“.

Оцей збірник, якого важко навіть на руках піднести, він складається на четвертину з праць, що вийшли із-під пера академиків. Крім того численні прихильники акад. Багалія теж сюди до Києва надсилали та й надсилали свої статті, присвячені юбілярові, і можна було-б з їхніх писань — в чотири-п'ять разів більший збірник надрукувати, коли-б ми не поставили точний реченець. Цей реченець був 1 березня, і тільки тому не розрослася ця велетенська книга ще значно більше. Це показує, наскільки наука і громадська думка шанують акад. Багалія.

Я був прочитав з передмови одне місце, де згадується про ті страшні часи, які ми колись переживали всі. Тут у залі зібралося найбільше вчених, що всі вони ті часи пам'ятають. Ми знаємо, що тепер живеться вченим робітникам непогано, тепер є всі умови для того, щоб спокійно й плідно працювати; але пригадайте-но, як тоді за маленьку яку-небудь посилку „Ара“ доводилось багато турбуватися: — як-би так розподі-

лити, щоб пів-хунта маїсу комусь не передати, а комусь не надати. Згадайте, й іще серед яких умов ми тоді працювали — і Дмитро Іванович, і всі інші: в непаленому приміщенні, де для того, щоб можна було щось писати, треба бувало на себе кожуха вдягти і взяти теплі рукавиці, бо голі пальці не могли пера вдержати. А тому що чорнило у чорнилиці замерзало, треба було кожен раз „хукати“ на ту чорнилицю, і тоді писати.

Тепер цього немає. Тепер усе добре. Тепер ті, що повтікали за кордон, є тут коло нас.

Радянська Влада багато разів підкреслювала, що вона тих, хто до нас пізніше повертається, так само приймає, так само шанує, так само ставиться до них добре, як і до інших. І це правильно. Радянська Влада в даному разі, не вважаючи на те, що вона веде антирелігійну пропаганду, нехотючи велить нам спом'янути євангельську притчу про того доброго хазяїна і тих робітників-„дѣлателей“, що прийшли об одинацятій годині. Всі Ви знаєте цю притчу: будівництво робив добрий хазяїн і кликав всіх „дѣлателей“ працювати до себе. Одні „дѣлатели“ прийшли одразу, — скажемо, в шостій годині, і стали працювати; другі прийшли під годину дев'яту-десяту; та навіть були й такі, що прийшли об одинацятій годині. А на дванадцяту годину добрий хазяїн розплатився зо всіма, і всім заплатив однаковісінку „мзду“. Оце так само й тут робиться. Радянська Влада для всіх має однакову мзду. Буває часом, коли цього треба, то для тих, хто прийшов об 11-ій годині, мзда дається навіть більша. Але „мзда“ — це одне діло, а громадська думка й пошана — це зовсім друге діло. І ясно, що для нас усіх — і для Академії і для інших — не можна ставити рівно всіх тих, що почали свою працю удосвіта, коли ще темно було надворі, і тих що прийшли об 11-ій годині. „Мзда“ нехай буде й однакова, а пошана для них — не однакова. *(Гучні оплески. Академик Багалій підводиться).*

Тому дозвольте мені, Дмитре Йвановичу, принести Вам подяку, принести Вам поклін, за старим українським звичаєм: „чолом доземний“. *(Вклоняється до землі. Бурхливі оплески).* Я повинен Вам передати цю книгу, але не можу це зробити, бо вона-ж, кажу, дуже велика, аж надто сильна завважки. *(Оплески. Книгу передають акад. Багалієві).*

Дальший порядок дня у нас ось який. Привітань у нас безліч — навіть не кілька сот, а значно більше, — то ми постановили зробити таким чином: вперед ми прочитаємо лиш привітання од тих академиків, які перебувають „in partibus“, не можуть бути сьогодні, далі — од академій наук і од університетів, чи закордонних, чи наших; після того — підуть усні привітання; а після того оголосяться привітання од усяких інших наукових установ, чи закордонних, чи наших радянських — українських, і навіть од окремих осіб. Отож найперше я повинен згадати тих академиків, які тут не можуть бути присутні. Деякі з них тут живуть у Києві, але вони заслабли. Такі, що заслабли, це голова II-го Відділу нашої Академії академик Тутковський і академик Корчак-Чепурківський; вони прислали од себе заяву, де дуже шкодують, що не можуть бути. З Ленінграду од найпершого президента Української Академії Наук Володимира Івановича Вернадського (він і там академик, і у нас академик) надійшла телеграма, — телеграма, звичайно українською мовою складена. Акад. Вернадський згадує свою з акад. Багалієм працю при заснуванні Української Академії Наук і бажає акад. Багалієві всього найліпшого. Крім того є од нього й лист, і в тому листі він висловлює жаль, що позбавлений змоги приїхати в Київ в день юбілею Дмитра Івановича, щоб бути тут присутнім. Але весь час йому Вернадському згадуються роки їх давньої спільної праці, і не лиш чисто академічні, ба ще й тих часів, коли акад. Вернадський разом з Дмитром Івановичем в Державній Раді складали крайню ліву, так звану „академічну“, групу і боролись проти лордів тодішньої „верхньої палати“. Цілого листу не буду читати, бо надто багато є й приватного елементу.

Далі академик Бузескул — надіслав довгу телеграму, теж не можна через її довгість прочитати.

Директор Державного Інституту історії мистецтва наш академик Федір Іванович Шміт пригадує особливо, як йому довелося працювати спільно з Д. І. Багалієм не тільки в Академії, ба й у Харкові, за найгірших часів життя Харківського Університету.

З Харкова посилає поздоровлення акад. В. Ф. Левитський — економіст. Теж з Харкова наш акад. — В. Данилевський.

Телеграма од нашого академіка з далекого Тургая: „Думкою я беру участь в урочистості української науки і її достойного представника. Юбілярові я посилаю побажання кріпости сил і нових тріумфів. Харлампович“.

Із Праги пише наш академік, член Соціально-Економічного Відділу Станислав Дністрянський.

Академік-філолог теж із Праги Стефан Смаль-Стоцький шле довге привітання.

Є шире привітання од лєнінградського академіка Петра Олексієвича Лаврова — славіста.

Із Москви од академіка-геолога Марії Павлової.

Оце од Лихачова — лєнінградського академіка.

Академік Гн. Юл. Крачковський, — який трохи ближче звязаний з українською наукою хоч-би й через те, що в 1920 році ми до нього вдавалися з проханням, щоб він дозволив обрати себе на академіка Української Академії, але його од нас одібрала Лєнінградська Академія, — пише:

„Надсилаю гаряче привітання славному юбілеєві акад. Багалія, історика України, діяча громадянства і вищої освіти. Багато бажаю літ плідної роботи на вільній батьківщині. Акад. Крачковський“. Академік Крачковський є академік-секретар.

А це привітання — од нашого члена-кореспондента — М. Максимейка з Харкова.

Тепер сповіщу за привітання од академії.

Од нашої — це ясно, йдуть на першій місці, сьогоднішні привітання.

Од Всесоюзної Академії Наук привітання підписали президент Карпінський і неодмінний секретар Ольденбург. Але неодмінний секретар додає до цього, що „на велике моє горе, супроти моїх бажань, я позбавлений змоги приїхати особисто у Київ на юбілей Дмитра Івановича Багалія, і тому двічі смутний: тому що я, по-перше, не зможу особисто привітати Дмитра Івановича, а по-друге — що не зможу довше тут серед Вас побувати в вашій Всеукраїнській Академії Наук“.

„Государственная Академия Истории Материальной Культуры“ у Лєнінграді вітає юбіляра за підписом акад. Бартольда.

З Відня — од Австрійської Академії Наук. Вітаючи юбіляра і бажаючи йому дальшої плідної діяльності, неодмінний

секретар Віденської Академії Наук пише: „Мені ніяк не пощастило приїхати на свято, як делегатові, а тому я листовно складаю найкраще побажання щастя“. Таке саме — од Едінбургської Академії.

З Мюнхена: од Баварської Академії Наук.

З Будапешта: од Мадярської Академії Наук.

З Кракова — вітає Польська Академія Наук.

З Праги — вітає Чеська Академія Наук.

Сюди-ж треба додати установу, яка в значній мірі може вважатися теж за Академію Наук, бо вона й засновувалася спеціально для того, щоб статися підвалиною для Української Академії Наук. Це — Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Тільки-ж там, в австрійських умовах, та й потім у польських, — цього не пощастило зробити: допіро тут, на радянській Україні, можна було тую ідею здійснити, і тут ми маємо свою Академію Наук.

Далі, вітає Інститут Білоруської Культури (це те-ж саме, що Білоруська Академія Наук). Я прочитаю по білоруськи. (Читає) „Глыбокапаважаны Дзьмітры Іванавіч! Інстытут Беларускай Культуры высока цэнячы Вашы заслугі у галіне дасьледаваньня Гісторыі і Археалогіі з асаблівым задавальнемм зазначае Вашы навуковыя дасягненьні ня толькі у вывучэньні Украіны але і Гісторыі Беларусі, якой Вы пасьвячалі увагу у сваіх гістарычных працах. Разам з тым Ваша культурна грамадзянская праца на карысьць украінскіх працоуных мас была падтрыманьнем для працоуных мас Беларусі, у абарону культурнай самобытнасьці якіх Вы ня раз выступалі як у друку, так і у сваіх прамовах. Інстытут Беларускае Культуры разам з працоунымі масамі Украіны гарача вітае соракалетні юбілей навукавай працы і жадае на далей посьпеху у Вашей пладавітай дзейнасьці“.

Од університетів привітань багацько, і всі їх прочитати в повнім тексті, звичайно, не можна. Але дещо тут доведеться навести.

Кембриджський Університет. Посилаючи привітання, віцепрезидент пише: „Я дуже жалію, що не маю змоги послати делегата од Кембриджського Університету для того, щоб узяти участь у тих церемоніях, які будуть вчинені на честь славетного історика. Але я прохаю Академію Наук передати йому

побажання всього найкращого од Університету Кембриджського“.

Університет Паризький. Оце привітання з підписом нашого академіка, члена Української Академії Наук, відомого філолога Мейє. Він „висловлює почуття гордошів, що може причлутися до всіх сьгоднішніх привітів“.

З Страсбурзького Університету. — Щирі похвали й привітання.

Од Університету Лільського вітає А. Мартель... Це той учений, який тут перебував довший час у Києві для того, щоб вивчити українську мову і мати змогу викладати її як слід в університетах або по факультетах французьких.

З Берлінського Університету ми маємо побажання од Семінара для Історії Східньої Європи.

Ляйпцигський Університет вітає видатну наукову діяльність високозаслуженого акад. Багалія. Підпис — ректор і цілий сенат.

Таки-ж з Ляйпцига — побажання всього найкращого од Slavisches Institut.

Од Лісабонського Університету — за підписом віце-ректора.

Од Мадярьського Університету — Сегетського. Тут зазначити варто, серед інших привітальних фраз таку: „Свято такого вченого історика України, яким являється акад. Багалій, не може не знайти у наших серцях відгуку братерньої симпатії, особливо через те, що історія України так часто звязувалася з історією Угорщини“.

У Празі є два університети: Чеський та Німецький. Обидва поспішилися прислати свої привітання: Чеський Університет за підписом ректора, відомого антрополога Нідерле, а Німецький Університет — за підписом ректора Креча.

З Праги-ж-таки — Український Університет у Празі. Історично-Філологічний (чи як він зветься „Філософічний“) Факультет у своєму привітанні, між иншим, пише: „Харківський Університет на протязі більш як 100 літнього існування пишався славними іменами своїх членів, прославлених на полі філософії та наук історичних і словесних. Між тими іменами особливо славні імена діячів, що зрозуміли в тяжкі часи колишнього режиму значіння Харківського Університету, як освітнього осередку для України. Це імена Артемовського-

Гулака, Бодянського, Костомарова, Потебні та Сумцова — імена славні в українському письменстві та науці.

До цих славних, звязаних з Історично-Філологічним Факультетом Харківського Університету ім'я треба приєднати і Ваше славне ім'я ученого професора і надзвичайного діяча“.

Ректор Українського Університету у Празі — проф. Олександр Колесса од себе додає ще телеграму, крім телеграми від імени цілого Університета, і бажає всяких благ.

„Чесько-Словенська Академія Хліборобства“ в Празі.

Український Педагогічний Інститут ім. Михайла Драгоманова у Празі. У привітанні зазначено, що й вони прилучаються до голосів цілої Соборної України. Підпис ректора Василя Симовича.

Є окрема телеграма од цілого Університета, і є од нього.

З Берна (Brünn) від Масарикового Університету, теж посилають привітання — і од цілого Університета, од лекторів, од сената і окремо — од ректора Калапа.

Вітає Українська Господарська Академія в Чехо-Словацькій Республіці — в Подібрадах.

З Польщі — Варшавський Університет. Серед інших побажань ми од ректора цього Університету знаходимо таку фразу „посилаю ці привітання Академії й найсердечніші побажання, заадресовані і до академіка Багалія і до тієї ученої спілки, яка може пишатися своїм великим собратом“.

Люблінський університет од імени ректорату і сенату (себ-то ради) вітає Дмитра Івановича Багалія як найкращого і найвидатнішого історика України.

З Латвії — Латвійський Університет.

З Литви — Литовський Університет у Ковні.

З Палестини — Єрусалимський Університет.

Тепер університети Союзу: Московський Університет по російськи пише: „Горячо приветствуем академика Украинской Академии Наук Дмитрия Ивановича Багалія в полстолетия его научной деятельности. Московский Университет гордится тем, что 40 лет тому назад имело его Историко-Филологическим Факультетом была присуждена по защите диссертации Дмитрию Ивановичу высшая ученая степень доктора Истории“.

З Казани — од Казанського Університету.

З Саратова — од Саратовського Державного Університету.

З Томська: „Томський Університет жадає сил в дальнійшій, високо культурній роботі на користь рідного краю“.

З Мінська — державний Білоруський Університет: Правління Білоруського Державного Університету прохає Вас, поважний Дмитро Іванович, прийняти щире привітання „з Вашим великим святам. Працелюбне Університету виражає пошану упевненість у тьм, що Ваша видатна наукова і громадська праця з таким же успіхом буде істотна у працелюбі шматок на користь дарою для Вас України“. Підпис ректора: проф. Пічета. І окремо від себе він теж долучає привітання.

З Баку — Азербайджанський Державний Університет: Азербайджанський Державний Університет надсилає від себе привітання ветеранові науки, найбільшому українському вченому історикові, академікові Дмитру Івановичу Багалієві, що святкує 40 років своєї професорської діяльності. Академічний персонал і студентство Університету Азербайджанської Республіки з цілою душею бажає маститому юбілярові довго жити і працювати на благо культурного процвітання братерної Української Республіки і на користь проголошеного Октябрем союзу науки та праці“.

З Владикавказу, звідти, де раніш не могло бути ніяких університетів — там тепер Горський Інститут — „привітствует високого видающегося юбіляра, видающегося діятеля в деле національного возрождения украинского народа, учителя-ученого, создавшего школу молодых украинских историков, положившего основы украинской исторической науки“.

З Харкова — од Харківського Інституту Народної Освіти, себ-то од давнішого університету.

З Одеси — од давнішого Новоросійського Університету, тепер Одеського Іно. Серед інших усяких привітних похвал ми читаємо: „Коли розпочалася велика Револуція, Ви рішуче стали на її бік, і без хитань Ви перший з-поміж дослідників України стали на службу пролетаріатові, несучи світло знань і в казарми червоноармійців і в робітничі клуби“.

Волинський Інститут Народної Освіти шле з Житомира дуже гарне привітання, намальоване золотими літерами. Між іншим він пише: „Ваше свято є свято української культури в широкому розумінні цього слова. Українська наука не забуде, що ви один з перших на Україні відважились говорити до

студентів з університетської катедри українською мовою. Для вивчення історії Ви зробили багато..." і т. д.

З Кам'янця на Поділлі. Привітання од Інституту Народньої Освіти (давнішого Університету) з одного боку прославляє „блискучу наукову діяльність“, а ще з другого боку читаємо: „Кам'янець-Подільське Ін-о, вітаючи Вас, вважає за необхідне, побіч відзначення Вашої наукової діяльності, підкреслити й велику діяльність Вашу як радянського громадянина, маючи на увазі Вас, як одного з перших із робітників високої наукової кваліфікації, що, зрозумівши залізну логіку історичного процесу, станув на шлях радянського й соціалістичного будівництва. Вітає Вас цілий колектив нашого Інституту, професори, студентство і технічний персонал“. Справді, підписані: представники студентства, ректор, проректор, представники професури і представники технічного персоналу.

Кубанський Державний Педагогічний Інститут пише своє привітання по-українськи. Але брак часу не дозволить всього прочитати.

З Києва — Музично-Драматичний Інститут ім. Лисенка.

Дуже багато є привітань од наукових товариств, од окремих факультетів, од окремих наукових інституцій, але це буде прочитано чи оголошено вже після того, як будуть висловлені усні привітання (*Оплески*).

Голова. Слово для привітання має представник од Київського Окрвиконкому та Міськради тов. Волковий.

Волковий. Високошановний Дмитре Івановичу! Сімдесят років життя окремої людини в загальній історії людства не мають слів ніякого значіння; але-ж коли з цих сімдесятьох років людина сорок літ працює науково, вивчаючи історію цілої нації, та ще до того нації закріпаченої, тоді зовсім инша річ, бо така людина вносить в історію цілого людства певний вклад. До таких людей, шановний Дмитре Івановичу, можна зарахувати і Вас.

Вам пощастило, дарма що тоді на Україні та й у всенькій Росії, обставини були несприятливі, надрукувати по-над триста п'ядесять наукових творів. Ці твори допомогли робітництву й селянству нашої України вивчити історію її культури, обґрунтувати її матеріалістичними методами, виявити свої класові інтереси і навіч побачити, що, в тісному єднанні

з пролетаріатом усенького світу, українські маси повинні скинути царат і заходитися коло соціалістичного будівництва.

Ви, шановний Дмитре Івановичу, не замкнулися в рамках Вашої науки: Ви весь час були, окрім того, ще й громадянином, громадянином, що брав жваву участь у житті країни. У Вашій автобіографії сказано, що оцінювати оцю громадську роботу треба, вважаючи на тогочасні умови. І от, саме на тогочасні умови вважаючи, треба одзначити, що Ваша громадська праця була праця поступова. Настала Жовтнева Революція. І от, тимчасом коли багато культурних інтелігентних сил спізналися прийти на працю до вільної Радянської України, Ви, шановний Дмитре Івановичу, зразу-ж пристали до робітників і селян, допомагаючи їм у великій роботі — будувати нове життя. Ви брали безпосередню участь в організації наших вищих шкіл, Ви брали безпосередню участь в утворенні нових навчальних планів, і нарешті були одним з фундаторів Української Академії Наук, цього видатного тепер центра української науки та культури.

Ви не помилилися, шановний Дмитре Івановичу, коли пішли за своїм почуттям. Ви не помилилися, і це видно хоча-б з того, що в своїй автобіографії пишете: — „в умовах соціалістичного будівництва, в радянських умовах, мені пощастило краще працювати ніж раніш. Мета — працювати на користь науки, пристосовуючи її до життя українських робітничо-селянських мас, — це була моя давня думка, та здійснити її за царату та самодержавства не сила була“. Справді ці Ваші слова слухні: тільки в умовах радянських, тільки в соціалістичних умовах, можна широко розвивати виробничі сили країни взагалі й наукову діяльність зокрема.

Сьогодні в день Вашого юбілею дозвольте мені від імени робітників і селян Вашої батьківщини Київщини щиро подякувати Вам, шановний Дмитре Івановичу, за Вашу велику працю на користь робітників та селян нашої країни, а тим самим — і на користь пролетаріату всього світу. Робітники добре розуміють, що міць їхня залежить од того, чи гаразд буде розв'язано національне питання, як його ставить комуністична партія, залежить од того, чи буде здійснено гасло — „пролетарі всіх країн, єднайтеся!“, залежить од того, чи буде зміцнено зв'язок робітників і селян, з одного боку, і робітничо-селянський блок з наукою — з другого.

Президія Окрвиконкому та Міськради доручили мені оголосити тут такого листа:

„Шановний Дмитре Йвановичу! Київський Округовий Виконавчий Комітет та Міська Рада вітають Вас в день 50-тиріччя Вашої наукової та громадської діяльності.

Пролетарська революція, розбивши кайдани соціального й національного пригноблення широких працюючих мас, створила на терені радянських республік безмежні перспективи вільного розвитку науки, як одного з могутніх засобів соціалістичної перебудови господарства й суспільства.

Режим диктатури пролетаріату за 10 років свого існування забезпечив широкий розвиток науки, підніс радянського вченого на таку височінь, якої не знав і не знає вчений в жадній капіталістичній країні.

Окрвиконком та Міська Рада з задоволенням відмічають видатні наукові заслуги Шановного Ювілянта, численні й високої наукової цінності вкладки його в українську радянську науку, зокрема в науку по вивченню Радянської України.

Окрвиконком та Міськрада з особливим задоволенням констатують, що Шановний Ювілянт, засвоївши ідеї, що їх покладено в основу радянського будівництва, віддав увесь свій хист та свої знання на справу будівництва радянської науки та робітничо-селянської української культури.

Окрвиконком та Міськрада не можуть не відмітити також і великої почесної громадської роботи Шановного Ювілянта.

Хай живе Радянська наука!

Хай живе спілка науки з працею, як підвалина соціалістичного будівництва! — Президія Київського Окрвиконкому й Міської Ради“.

Працюйте-ж і живіть довго, шановний Дмитре Івановичу, на користь Радянської Влади і Радянських Республік, на користь соціалістичного будівництва“ (*Бурхливі оплески*).

Голова. Тепер од імени Наркомосу У. С. Р. Р. та Укрголовнауки має говорити тов. Левицький.

Л. М. Левицький. Шановний Дмитре Йвановичу! З великою втіхою взяв я на себе доручення президії Наркомосу та Укрголовнауки, що за одного з найактивніших членів її є Ви, сердечно привітати вас сьогодні, в день семидесятиріччя Вашого життя, п'ядесят років якого припадає на ви-

датну наукову діяльність і сорок років — на викладання по вищих школах.

Ваша наукова діяльність розпочалася перед революцією, тоді, Дмитре Івановичу, коли тут на Україні, що з територією її звязана Ваша доля, що їй ви віддали найбільшу частину своєї праці, — особливо давався у знаки гніт старого царського режиму. Тут, Дмитре Івановичу, Ви почали свою працю в тяжких і несприятливих для неї умовах: адже, можна бачити з Вашої автобіографії, Ви прагнули працювати саме в тому напрямкові, що тоді за царського режиму був цілком неможливий.

Повинен підкреслити особливо одне. Теми для своєї праці Ви брали переважно з української історії. Це завдання за тих часів було дуже невдячне, бо кожен, хто студіював життя, так званих, національних меншостей в старій царській Росії, неодмінно опинявся у лавах запідозрених.

Та це не спинило Вас. Я мушу ще раз, дарма що сьогодні про це вже згадувано, з особливою втіхою підкреслити один позначний факт у Вашому житті, коли після Жовтневої Революції Ви не вагаючись перейшли через той, мовляв, рубікон, що відокремив давню добу буржуазну од нової сьогочасної, пролетарської епохи.

Цей факт має особливу вагу, бо свідчить про те, що Ви належите до тієї категорії видатних сьогочасних радянських вчених, які своєчасно зрозуміли суть Жовтневої Революції, і не завагавшись та не замислившись рішуче стали на шлях співробітництва з радянською владою, несучи величезні наукові скарби на користь будуванню пролетарської культури.

Зараз-же після Жовтневої Революції, під той час, коли тут у Києві одну владу ненастанно заступала інша, під той час, коли в страшенних муках народжувалася Радянська Влада, Ви заходилися організувати Українську Академію Наук, наш головний науковий осередок, що стає тепер на чолі наукової праці, на чолі будування нової радянської науки на Україні не тільки для користі українських мас, а взагалі для пролетарської культури й науки в цілому.

Тепер ми бачимо Вас не тільки в ролі видатного наукового діяча, керівника Науково-Дослідчої Катедри Історії України, що має величезну культурну цінність, — тепер ми Вас бачимо і в ролі видатного громадського діяча, що займає

почесне й авторитетне місце в сучасному радянському суспільстві. Я згадую Вашу працю в Президії Укрнауки, в тому молодому радянському органі, що тепер організує наукове життя на терені Радянської України. Я згадую ті моменти, коли Ваші величезні організаційні здібності, Ваш організаційний хист дуже часто допомагали нам розв'язувати складні сучасні організаційні проблеми, особливо складні саме-іменно через те, що побудовано наукове життя в Радянській Україні за іншими принципами, ніж воно колись будувалося. В ті важкі моменти, коли відокремлювано дослідчу роботу від вищих шкіл, коли довелося витрачати надзвичайно багато зусиль, щоб цю проблему просунути в маси наших наукових робітників, ми бачили з Вашого боку розуміння цього моменту і допомогу в розв'язанні цієї складної організаційної проблеми. Ми бачили Вас іще — про це, мабуть сьогодні буде сказано докладніш — у ролі видатного професійного робітника, на чолі нашого найвищого наукового професійного органу — секції Наукових робітників. Дозвольте мені, Дмитре Івановичу, від імення УкрНауки, в якій ми спільно працюємо, й од себе особисто побажати Вам як найкращого успіху, здоров'я й щастя, щоб Ви довгі роки працювали на користь нашої радянської науки, на користь нашої радянської культури! (Оплески).

Голова. Слово має член-кореспондент Академії С. Ю. Семковський.

Проф. Семковський. Товарищи! рівно через тиждень, в найближчу субботу, у нас в Харькове організується торжественное чествование нашего дорогого юбиляра; но я приехал сюда, чтобы и здесь на академическом чествовании передать самые горячие приветы, поздравления и пожелания дорогому Дмитрию Ивановичу от Украинского Центрального Бюро Секции Научных Работников, председателем которого он является с самого образования этого Центрального Бюро, и от Всеукраинского Комитета Содействия Ученым при Совнарком, где Дмитрий Иванович с самого момента основания этого Комитета является деятельнейшим членом его. Приветствую его еще от имени коллектива научных работников Харькова объединенных в Секцию, от научно-Исследовательской Кафедры Истории Европейской Культуры в Харькове и лично от себя, который имел честь и удовольствие, на протяжении последних

лет, работать рука об руку с Дмитрием Ивановичем в целом ряде советских государственных и общественных учреждений.

Товарищи! мы живем в бурную эпоху, и время бежит чрезвычайно стремительно. И мы, которые находимся в самом потоке этого времени, не вполне замечаем быстрое течение его; и так именно происходит, что неожиданно надвигается на нас юбилей, свершаются сроки, и юбиляр смотрит на нас с высоты семидесяти лет, заполненной трудовой работой жизни. Но каждый юбилей имеет свою окраску, свою физиономию, и позвольте мне со всей краткостью остановиться на том, что составляет существенное содержание, я бы сказал исторический смысл, данного юбилея. Ибо тот юбилей, который мы сегодня справляем, имеет свой исторический смысл. Дмитрий Иванович не только историк, он сам представляет собой кусок истории. Достаточно прочесть его автобиографию, чтобы увидеть, что он есть выражение целого периода, громаднейшего периода, охватывающего ряд сменявшихся эпох. И позвольте мне — не как историку, а как социологу, — в двух словах остановиться на том историческом смысле, какой имеет тот юбилей, который мы чествуем.

Дмитрий Иванович является представителем старейшего поколения научных работников; но это есть такой представитель старейшего поколения, который не ушел в старое, который не ушел в прошлое, но поставил все силы свои, весь свой богатый опыт, я бы сказал: все силы своего теоретического и практического разума, на служение строительству новой жизни. И мы, товарищи, должны понять, как это произошло, закономерность того, что произошло, и значительность, символическую значительность, того, что произошло. История есть наука о фактах и о логике этих фактов. И Дмитрий Иванович, как объективный историк, не мог не видеть логики исторических фактов, не мог не видеть того, что величайшая в мире революция, которую мы пережили, разрушила царизм до основания и на развалинах царизма создала братский союз свободных республик. Дмитрий Иванович не мог не видеть, что эта величайшая в мире революция подняла к культурной жизни самые глубокие пласты трудящихся масс. Дмитрий Иванович не мог не видеть, что эта революция открывает необозримые просторы для культурного развития и что наука,

освобожденная от власти капитала, раскрепощенная от этой власти, получает свое небывалое в истории почетное место и становится орудием строительства новой жизни, получает небывалый размах, небывалые возможности и пути для своего роста и развития. И наконец, в свете опыта всего этого периода, объективный историк не мог не прийти к признанию превосходства марксистского метода исторического исследования.

И вот, товарищи, во всем этом и заключается глубочайший смысл самого юбилея, который мы все здесь — представители самых разнообразных областей работы — проводим. Именно в Дмитрие Ивановиче, в силу счастливого сочетания свойств научного и культурного работника, мы имеем как бы узел, в котором сходятся самые разнообразные нити, с разных сторон идущие.

Здесь уже товарищ Левитский говорил о работе Дмитрия Ивановича в Президиуме Глав-Науки. Я вспоминаю то время, когда мне пришлось, по поручению Наркомпроса организовывать тот Научный Комитет, из которого выросла затем Глав-Наука. И первый, к кому я обратился, был именно Дмитрий Иванович. Когда мы создали профессиональную организацию — Секцию Научных Работников — и нужно было во главе этой Секции поставить председателя, то опять таки мы сошлись на том, что самым подходящим является Дмитрий Иванович. И трудно представить себе сколько-нибудь значительное общественно-научное дело, которое могло бы обойтись без Дмитрия Ивановича.

И вот сейчас, собственно, Дмитрий Иванович, как я говорил, может смотреть на нас несколько философски, с высоты прожитых семидесяти лет. Семьдесят лет! — Мы легко свыкаемся с цифрами, но надо отдать себе отчет в том, что они, собственно значат. У Короленка в „Записках моего современника“ есть такого рода образное рассуждение. Он говорит: „В каждом поколении имеются столетние старики, и если попытаемся — говорит он — исчислять время этими столетними стариками, то тогда окажется, что от начала нашей эры не прожило и двадцать таких столетних стариков!“ Это кажется странным, но простая арифметика покажет Вам, что двадцать раз по сто равно двум тысячам, а еще не прошло от начала

нашей эры и двух тысяч лет. И теперь, если взять поколения в их вертикальном разрезе, то тогда эти семьдесят прожитых Дмитрием Ивановичем лет, собственно, вмещаются не более как двадцать восемь раз в нашей эре, во всем нашем летоисчислении. Дмитрий Иванович мог бы сейчас, собственно говоря, философски смотреть на то, что происходит, и отдыхать, но я думаю, что Дмитрий Иванович, со свойственным ему юношеским пылом, почувствовал бы себя глубоко несчастным, если бы для него было создано такое положение, когда он вынужден был бы почетно отдыхать.

Позвольте мне, товарищи, закончить пожеланием, чтобы наш ювилянт, с тем же юношеским пылом и пафосом, который характеризовал его до сих пор, долгие годы еще продолжал работать в первых рядах тех, которые строят науку и культуру в наших социалистических республиках! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Тепер слово для привітання має товариш Лукашенко, — представник київської Окринаросвіти.

Тов. Лукашенко. Дозвольте мені, шановний Дмитре Івановичу, принести Вам щирий привіт од київської Окринаросвіти, від тих робітників, що безпосередньо керують масовою освітньою роботою серед трудящих мас нашої Київської округи.

Ми щасливі вітати Вас, а заразом у Вашій особі найвидатнішого вченого, найвидатнішого діяча української науки, який до того-ж прийшов до радянської науки рано, як казав шановний академик Кримський, — прийшов своєчасно, прийшов у шостій годині ранку, і з того часу переводить величезну корисну роботу, який з того часу дав величезні культурні цінності, який зробив величезні вкладки в нашу радянську науку. Ми щасливі вітати Вас, Дмитре Івановичу, ще й тому, що з Вашої автобіографії дізналися, що перші початки своєї освіти Ви здобули у нас, у Києві, в колишньому Київському Повітовому Училищі. Ми щасливі довести до Вашого відому, шановний Дмитре Івановичу, що останніми роками в Києві навчаємо вже всіх дітей, у сеньку дитячу людність рідною мовою. На місці колишнього повітового чи „уїздного“ училища, де ви здобули початки своєї освіти, розгорнуто цілі десятки величезних шкіл, що охоплюють тисячі дітвори. Ми цього року жадній дитині у Києві не відмовили у школі і в навчанні. Ми з особливою втіхою вітаємо

Вас, Дмитре Івановичу, бо розуміємо, що в утворенні передумов для такого величезного розгортання масової освіти трудящої людности відіграла величезну ролю вся та група наукових робітників, яка гуртується навкруги наших наукових інституцій, що в утворенні передумов для такого розгортання роботи центральне місце належить Вам!

Шановний Дмитре Івановичу, дозвольте побажати Вам ще багато довгих років корисної праці, дозвольте побажати Вам щастя й здоров'я! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Тепер слово для привітання має тов. Одинець.

Тов. Одинець. Шановний Дмитре Івановичу. Дозвольте мені привітати вас од Усесвітньої Спілки Селян і Наймитів, організованих у Червоний Селянський Інтернаціонал.

Шановний Дмитре Івановичу! Щасливий той народ, що має таких проводирів, таких вчених, таких борців, які ведуть свій народ до світла! І щасливий я, що мені поталанило вітати сімдесять-річного вченого. Дмитре Івановичу! Ви народилися за тих рабських часів, коли темрява вповивала всю нашу країну. Ви жили за тих часів, коли народ мучився й стогнав, не маючи жадної освіти й не знаючи, навіть, як її дістати. Шановний Дмитре Івановичу! Ви, купаючись у хвилях Дніпра, що приносив сльози українського народу, що нагадував Вам за його важке життя, за його кайдани, — Ви з Дніпра черпали свою міць і не забували про той народ, серед якого Ви жили. Ви не забували за той народ, з якого Ви вийшли. Вже за давніх часів Ви, Дмитре Івановичу, прикладали всіх зусиль, щоб понести рідне слово в народ. Ми бачимо, як Дмитро Іванович усюди добивався, усюди прокладавав цю стежку, як він стогнав і мучився за той народ, який не міг дістати освіти. Дмитро Іванович мучився разом із цим народом. Він казав — „могили розкрийте! нехай кістки заговорять, нехай почують люди про заподіяну нам неправду!“.

І коли настала перша революція 1905 року, Дмитро Іванович вже усюди стояв у переді, він у царській Раді зараз-же підняв питання про поширення шкіл на Україні, про заведення по школах рідної української мови. Шановний Дмитре Івановичу! Як тільки настала Жовтнева Революція, ми бачимо, що Ви завсіди ідете попереду. Ви в холодних вагонах їхали, виступали перед народом і проповідували перед народом нову науку.

Шановний Дмитре Івановичу, ми бачили Вас раз-у-раз у перших рядах, ми знаємо, що Ви наш прихильник, ми знаємо, що наші пролетарі Вас повік згадуватимуть. Честь Вам велика, Дмитре Івановичу! В ті бурхливі часи, коли всюди лилась кров і зрадники народу поставили нам ката-гетьмана, який катував народ та проливав його кров, тоді він — той кат — хотів закрити свої гріхи Вашою світлою особою, він насмілювався своїми ганебними устами закликати Вас на місце правителя, щоб закрити його гріхи. Ви чесно відмовились тоді. Ви, як чесний громадянин, сказали: — „геть од мене! я не піду закривати твої гріхи, твої ганебні діла“. Ви пішли на культурну працю. Ви провадите її і до цього часу. Шановний Дмитре Івановичу. Народ, для якого Ви жили і живете, — у той час, коли звільниться увесь світ, тоді і наш український народ, разом з усіма народами світу в світову федерацію вступаючи, понесе те світло науки, яку Ви дали, і разом з усіма народами запише Вас на скрижалях найкращих своїх діячів. Я ще раз, Дмитре Івановичу, Вам кажу, що Ви будете записані в перших лавах борців за Всесвітню Революцію, за звільнення всіх трудящих народів! (*Оплески*).

Голова. Од імени Правління Окрвідділу Спілки Робітників Освіти слово має товариш Скарбек.

Тов. Скарбек. Вельмишановний і дорогий товаришу Дмитре Івановичу! Од Правління Спілки Робітників Освіти Київщини радо вітаю Вас, як видатного вченого, громадського та професійного робітника, що свій багатий, роками зібраний досвід прилучив до великого процесу соціалістичного будівництва...

Зараз, на десятому році великої Жовтневої Революції, уже в нікого нема ніяких сумнівів, яку величезну вагу мають професійні організації в нашому радянському суспільстві, яку величезну вагу мають ці міцні об'єднання пролетарських мас в справі соціалістичного будівництва світлого нашого майбутнього. Всі розуміють тепер, що тільки в тісному контакті з Радянською Владою та пролетарським проводирем, — Комуністичною партією, — є запорука того світлого майбутнього, запорука повної перемоги праці над капіталом на цілій земній кулі. Але не всі робітники освіти одразу прийшли до усвідомлення цих своїх інтересів, своїх завдань. Знайшлося багато, таких, що осторонь чекали на кінець боротьби, знайшлися

й такі, що стали по той бік барикади і зважилися піднести руку проти збурених пролетарських мас, зважилися стати на переможному шляху Жовтневої Революції. Ви, Дмитре Івановичу, не вагалися тоді, як точилася боротьба. Ви одразу, своїм великим розумом, збагнули на чиему боці правда, і пішли в перших лавах пролетарських мас, несучи на допомогу їм усі свої сили, усі свої знання, увесь свій великий досвід. Ви берете найактивнішу участь в організації молодих радянських органів, які мали керувати освітою пролетарських мас, Ви берете участь в організації професійних органів, які мали об'єднати робітників освіти в одну пролетарську сім'ю. Не вважаючи на вік, ніколи не відмовили Ви в своїй допомозі, коли Вас кликано, і досі віддаєте сили на близьку нашому серцю професійну роботу, стоячи на чолі Центрального Бюра Секції Наукових Робітників України.

Ми щасливі, Дмитре Івановичу, що маємо Вас у своїх рядах, і сьогодні од щирого серця можемо сказати: слава Вам Дмитре Івановичу! Довгі літа живіть! працюйте на користь трудящих мас і світової революції!

Голова. Од Київської Секції Наукових Робітників слово має професор О. Гольдман.

Проф. Гольдман. Високоповажний Дмитре Івановичу! Київська Секція Наукових Робітників шанує в Вашій особі першого голову нової форми професійного єднання наукових сил на Україні, в умовах Радянської дійсности. Ці нові форми радянського будівництва, що несуть світові стільки привабливих і здорових стимулів розвитку, застали Вас у жовтневому промінні свого народження вже немолодою людиною. Але сьогодні, в день Вашого юбілею нам, активним робітникам на професійному ґрунті єднання наукових сил Радянської України, приємно констатувати той факт, що ні літа, ні спеціальний ваш фах кабінетного наукового робітника не поставили Вас осторонь швидкого темпу в вирі революції, розгорнутого нового життя. Ви пішли з ним нога в ногу. Та не тільки нога в ногу, — Ви стали на чолі його, в особливо поважній ділянці: професійного єднання наукових робітників України.

За старих часів Ви визначалися, як видатний громадський діяч в умовах темної реакції. Часи гонитви за чинами й орденами дали тільки Вам можливість, як глибокопостережливому

Історіографів, вивчити людей і в умовах тих специфічних настрій обстоювати право людини, як людини, не зважаючи на стать людську, ані на громадське її становище.

Весь свій довголітній досвід і знання людей Ви віддали на справу нового радянського будівництва, в галузі організації вищої науки на Україні. З перших днів організації Народнього Комісаріату Освіти в Харкові Ви, шановний Дмитре Івановичу, берете участь у нарадах всеукраїнського значіння. Значну частину, дорогого для Вас, часу Ви віддаєте цим нарадам в Секції Вищої Школи. Ваша витривалість у роботі викликала пошану й захоплення серед молодших учасників цих нарад. Своєю відданістю справі Ви встановляли отой модус для інших наукових робітників, що скерував їх до дружньої напруженої праці над пристосуванням вищих шкіл до нових завдань радянського комуністичного будівництва. Вже тоді Ви виконували роботу, що становить головне завдання професійної організації, а саме — прилучали маси наукових робітників до роботи соціалістичного будівництва, дбали про доцільне переведення виробничої праці у вищих школах та наукових установах.

Професійна Ваша робота, дорогий для нас юбілянте, поглибилась і поширилась з часу заснування Всеукраїнського Комітету Сприяння Вченим. І тут Ви взяли найактивнішу участь. Плануючи в широкому масштабі роботу, Ви вміли приділяти час і увагу „дрібницям“, але дрібницям болючим, в перехідний час від старих до нових форм життя: Ви віддаєте й досі свої сили на допомогу німеччиним ученим та осиротілим родинам їхнім, Ви вмієте звернути увагу й на поодинокі болючі моменти, звязати їх з загальним планом професійної практики, як от пенсійний закон, питання житлові, виробничі, то-що. Поруч з тим Ви берете діяльну участь у Преміальній Комісії, збуджуючи наукових робітників до підвищеної активності, стимулюючи їх дослідницьку діяльність та встановлюючи тісні звязки поміж їх роботою й вимогами життя. На цих питаннях зосереджуєте Ви увагу й приділяєте їм силу свого часу й енергії.

Така сама віддана праця створила серед наукових робітників безсумнівну думку, хто має стати на чолі української їхньої професійної організації. Коли відбувався у лютому

1925 року в Харкові перший з'їзд наукових робітників, на ньому одноголосно обрано Вас на голову Українського Центрального Бюра Секції Науківих Робітників. Хоч Ви у вступній промові, відповідно до старих українських традицій, покликалися на слабкі свої сили й важкий тягар нових обов'язків, але нове однодушне переобрання Вас на другому з'їзді 1927 року показало, що цей справді тяжкий тягар Ви несете з таким успіхом, як не зміг-би вчений на половину з меншою кількістю літ на плечах, ніж несете Ви на своїх многотрудних раменах.

Vivat, високоповажний юбілянте! Хай приклад Вашого життя й багатобічної наукової діяльності стане за зразок тим молодим українським вченим, що творитимуть і розвиватимуть вже тепер, у куди сприятливіших умовах, молоду й багатонадійну українську соціалістичну науку та культуру. З подивом спиняється зір наш на Вашій стійкій і витривалій постаті. Зроджується певність, що Ви разом з нами ще довгі й довгі роки братимете участь у творенні нової української культури.

Президія Бюра СНР: *С. Іваницький, С. Семко, О. Гольдман, Ол. Дорошкевич. (Гучні оплески).*

Голова. Од вінницької Секції Науківих Робітників слово має проф. Морейніс.

Проф. Морейніс. Високошановний Дмитре Івановичу! Ми, наукові робітники м. Вінниці, заслухавши доповідь про Вашу наукову та громадську діяльність, висловлюємо Вам своє щире привітання з нагоди 70-ліття з дня Вашого народження та 50-ліття Вашої невтомної наукової та громадської праці.

Оглядаючи Ваш довголітній науковий та громадський шлях, ми з утіхою констатуємо Ваші величезні заслуги в царині науки та організаційно-громадської діяльності.

Ваші численні високонаукові праці з історії українського народу, в усіх проявах його матеріальної та духовної культури, Ваша активна участь в організації Української Академії Наук, Секції Науківих Робітників та інших науково-громадських установ, і керування їхньою працею, Ваше безпосереднє керівництво вихованням молодих наукових сил для дальших дослідів над історією української культури — усе це дає нам право вважати, що Ваш кбілей є справжній кбілей української науки, що в ті культурні й наукові досягнення

нашого краю, огляд яких недавно перевели на 10-ту річницю Жовтня, вкладено багато і Вашої праці.

Бажаємо Вам сил і здоров'я продовжувати Вашу діяльність на користь союзу науки й праці!

Голова Бюра Він. СНР.: *проф. Морейніс, Л. К., секретар (підпис). (Оплески).*

Голова. Од Київського Інституту Народної Освіти слово для привітання має С. М. Семко.

С. М. Семко. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Київський Інститут Народної Освіти доручив мені вітати Вас у день сорокліття професорської праці, п'ядесятиліття наукової діяльності та сімдесятиліття життя Вашого.

Я вітаю Вас од Інституту, що його утворено на ґрунті колишнього Київського Університету, з яким тісно звязане шановне ім'я Ваше і навчителів Ваших, славетних незабутніх українських вчених.

У Київському Університеті Ви розпочали свою наукову й громадську діяльність, яка так корисно точиться нині і на яку ми сподіваємося ще надовго.

Київський Інститут Народної Освіти виховує нового педагога, дає йому знання, органічно звязані з життєвою практикою, з інтересами широких робітничо-селянських мас, насичуючи ці знання матеріялістичним розумінням, витворюючи матеріялістичний світогляд у нього. Історичні дисципліни в нашому Інституті займають одне з основних місць. Ми знаємо вагу історичних наук, що дають соціяльне розуміння минулого і тим утворюють світогляд людини, на основі якого твориться нове життя, що мусить бути скероване на суспільство соціялістичне. Стара школа не давала справжнього розуміння історичного процесу, а намагалася історією виправдати панування капіталістичної системи, виправдати гніт соціяльний та національний. Нова школа дає справжнє розуміння історичного процесу, на основі матеріялістичного розуміння творить функціонера-будівника нового суспільства, без гніту соціяльного та національного.

Ви, Дмитре Івановичу, свою наукову діяльність скерували на історію України, археологію, то-що, Ви дали поколінням нові матеріяли, що висвітлюють історичні дані і досягають наукових глибинь. Ваша наукова праця має велику вагу у справі

вивчення історичного процесу, Ви висвітлили те, чого від Вас вимагало Ваше наукове почуття. Наслідком цього було те, що Ви ознайомили науковий світ і загал з новими даними про Україну, висвітлюючи заразом і сучасне.

Ви вклали в наукові скарби свої праці, Ви виховували цілі покоління, що пройшли через Вашу аудиторію, семінари, Науково-Дослідчу Катедру Історії України.

Тепер на Радянській Україні, збудованій велетенською боротьбою робітників та селян з своїми класовими ворогами, ми маємо надзвичайно сприятливі умови для справжнього прогресу науки, яка на основі матеріалістичного світогляду стає за зброю, що визволяє людство від усякого гніту. Ви це відразу відчули, зрозуміли і щиро продовжували свою педагогічну працю, продовжували свою наукову діяльність, дедалі більш охоплюючи невисвітлене в науці історії, організували наукову працю над історією через Науково-Дослідчу Катедру Історії України, на чолі якої Ви стоїте і яка дає нові кадри педагогів і вчених.

Ваша громадська праця починається ще в Київському Університеті й триває донині. Академічні верстви, те товариство, що до нього Ви належали, дружньо висовує Вас у минулому на пости, де-б Ви могли обороняти інтереси культури та людини. Ви це доручення залежно від умов та можливостей виконували, як Вам казало Ваше розуміння справи, інтереси культури та тодішнього суспільства.

Жовтнева Революція, що скинула пута соціальні та національні, дала Вам змогу глибоко увійти в радянське наукове, державне та професійне будівництво. Ви щиро відгукнулися на заклик до співробітництва і розпочали працювати над утворенням нового життя, української культури.

Хвилі соціалістичного будівництва Вас винесли на одного з організаторів Академії Наук і першого основного працівника її, на організатора наукового життя, наукових установ, наукових організацій, освітніх органів та освітніх організацій, що діють тепер на користь соціалістичного будівництва та української культури. Ви стали на чолі першої професійної організації наукових робітників, де віддано працюєте і нині. Ваша корисна діяльність вписала Ваше ім'я в історію взагалі, в історію українського народу, в історію науки, в історію громадських процесів, в історію професійного руху.

Дозвольте, високоповажний юбілянте, побажати Вам ще довго продовжувати Вашу роботу в умовах соціалістичного будівництва, на користь широких робітниче-селянських мас, для розвитку науки й української культури! (*Гучні оплески*).

Голова. Од Всенародньої Бібліотеки України слово для привітання має директор С. П. Постернак.

С. П. Постернак. Вельмишановний Дмитре Йвановичу! В день Вашого юбілею Всенародня Бібліотека України при Українській Академії Наук відчуває глибоку потребу висловити Вам свою щирю пошану й як-найкращі побажання.

В особі Вашій Всенародня Бібліотека України вітає перш за все наукового й громадського діяча, що вже півстоліття працює на користь українській науці, національному й культурному відродженню й розвитку України.

Але Ви близький і дорогий для Всенародньої Бібліотеки України не тільки як історик України, не тільки як її славний науковий та громадський діяч. Всенародня Бібліотека славить Вас і як одного з заслужених діячів у справі бібліотечного будівництва на Україні. Ви були одним із найактивніших творців найкращої в передреволюційній Україні Громадської Бібліотеки в м. Харкові, нині Державної Публічної Бібліотеки ім. Короленка. Під тяжким гнітом царського самодержав'я в часи лютої реакції, під Вашим довгорічним проводом, як виборного голови правління, творила Харківська Громадська Бібліотека своє славне діло, швидко, американським темпом зростаючи, будуючи свій спеціальний бібліотечний будинок, завзято зберігаючи свій виключно громадський широкий демократичний характер, утворюючи дешевий абонемент для харківського робітництва, улаштовуючи філіяли по робітничих околицях м. Харкова, гуртуючи навколо себе широкі громадські кола трудової інтелігенції й молоді вищих шкіл, перетворюючись у справжню школу громадської праці, в один із найкращих виявів громадської ініціативи й діяльності в цілій колишній Росії.

За часів революції Ви, дорогий Дмитре Йвановичу, стали одним із творців другої великої, нині найбільшої на всю Україну, — Всенародньої Бібліотеки України при Українській Академії Наук, як член, а деякий час і як голова Тимчасового Комітету для Заснування Національної Бібліотеки України. Ви дбали і про зростання її книжкових фондів, і про під-

шукування для неї приміщення, і про здобуття для неї коштів, і про її внутрішнє впорядкування. Повернувшись до Харкова, Ви продовжували, як член Прэзидії Укрнауки, піклуватися про дальший розвиток Всенародньої Бібліотеки України, даючи свої авторитетні висновки, скрізь і завжди підтримуючи й обороняючи її інтереси, допомагаючи їй перетворитися в справжню національну книжкову скарбницю України.

Високо цінуючи Вас, як наукового й громадського діяча й, зокрема, Ваші заслуги перед бібліотечним життям старої й нової України, Всенародня Бібліотека України складає Вам, дорогий Дмитре Йвановичу, глибоку подяку за все те світле, що Ви внесли своєю працею в бібліотечне будівництво України, бажає Вам довгих літ, здоров'я й роботи на користь новій Радянській Україні. Слава! (46 підписів. Гучні оплески).

Голова. Од харківської Державної Публічної Бібліотеки слово має М. Румницька.

М. Румницька. Вельмишановний Дмитре Йвановичу! Харківська Державна Центральна Бібліотека ім. Короленка з глибоким та щирим почуттям вітає Вас з 50-річним юбілеєм наукової та громадської діяльності.

Історія нашої Бібліотеки тісно зв'язана з Вашим ім'ям. В 1889 році, на четвертий рік її існування, Вас обрано на члена Правління, а з 1893 по 1906 р. — дванадцять років — Ви були незмінним Головою Правління всім відомої тоді Громадської Бібліотеки. Своїм виключним становищем, в значній мірі, вона зобов'язана Вам. Ви віддавали Бібліотеці багато енергії, праці, любови та уваги, увіходили в усі деталі її життя. Ви були її будівником, який у тісному співробітництві з іншими громадськими діячами створили величезне джерело освіти, що набуло великого значіння, як заклад української культури. Ми знаємо, з якими великими труднощами доводилося здобувати не тільки кошти на утримання Бібліотеки, а також відстоювати часто право на існування самої Бібліотеки, перед годішньою владою.

Книжкове майно Бібліотеки, дякувати співчуттю громадянства і дружній праці під Вашим керівництвом, безупинно зростало, скількість читачів збільшувалася, але умови з приміщенням лишалися жахливі: непридатне, тісне — воно освітлювалося гасом. Думки про відповідне спеціальне приміщення

виникали в багатьох членів Бібліотеки, але тільки як мрія. Ви-ж, Дмитре Йвановичу, ставши головою Правління, твердо вирішили цю мрію здійснити і з надзвичайною енергією та непохитністю почали збирати кошти на будову приміщення. Читали сами й організовували лекції інших, зуміли притягти до пожертв приватних осіб, місцеве самоуправління, громадські та інші організації.

По сімох роках Вашої діяльності як Голови, з 1000 крб. капітал на будову приміщення зріс у 92.000 крб.

В будівництві Ви теж брали дуже велику участь, а в січні 1901 року (на 15-ому році свого існування) Бібліотека, маючи 80.000 книжок, перейшла у власний розкішний будинок, з великою читальною залею, з спеціально-приспособованим книгозберігачем.

З невтомною енергією продовжували Ви працю в новому будинку, набуваючи книжкове майно, поширюючи і поглиблюючи працю Бібліотеки. Ви ніколи не заспокоювалися на тому, що вже досягнуто. За Вас відкрилися різні відділи — місцевий, земський український, гебраїки та юдаїки, музичний, бібліотекознавчий та дві філії в робітничих кварталах.

В 1906 році, хоч Ви й відмовилися від головування, але звязку з Бібліотекою не втрачали — Вас незмінно обирають на члена Правління, і Ви допомагали Бібліотечі в тяжкі моменти її життя, в роки реакції.

На урочистому відкритті будинку Бібліотеки Ви, Дмитре Йвановичу, сказали: „Ми мріємо, що наша Бібліотека одержуватиме безплатно по одному примірнику з усіх книжок, виданих у Росії, та стане першим крайовим центральним книгозберігачем, але разом з тим назавсіді збереже за собою широкий загально-освітній характер. Крилата мрія нарешті переносить мене в те далеке майбутнє, коли наша установа перетвориться в окремий освітній городок“. Жовтнева революція здійснила в значній мірі Ваші мрії: колишня Громадська Бібліотека — тепер Центральна Державна — стала на міцні рейки. Матеріальне становище її зміцнюється; вона одержує обов'язкового примірника, набула республіканського значіння, і разом з тим широко обслуговує трудящі кола України.

З нагоди Вашого юбілею, Бібліотека вважає за свій щирий обов'язок принести Вам, Дмитре Йвановичу, ще й ще раз

привітання й почуття найбільшої вдячності за Ваші труди на користь української культури.

Директор *Н. Чепіа*. Заст. Директора *М. Румницька*. 31 підпис співробітників. (*Гучні оплески*).

Голова. Від Історичної Секції слово має член-кореспондент Академії Наук *В. І. Щербина*.

В. І. Щербина. Високоповажний Дмитре Івановичу! Історичні установи Української Академії Наук з нагоди сімдесятиліття Вашого життя і п'ядесятиліття многогранної і багатой наслідками діяльності, складають Вам щирі привіти і вирази глибокого признання Вашої праці, котрою Ви вписали себе в історію науки.

Вихованець Київського Університету, учень *В. Б. Антоновича*, Ви присвятили більшу частину своєї наукової праці країні, історія якої тоді була мало розроблена. Написані Вами: історія Слобідської України, історія Харківського Університету, біографія Сковороди і критичні видання його творів, пролили багато світла на історію суспільного життя Слобожанщини та її культури. Як голова Науково-Дослідчої Катедри, Ви й тепер керуєте працею молодих дослідників у тій же галузі знання.

Висловлюючи щире вітання з того, що бачимо Вас і тепер повним сил і енергії, ми бажаємо Вам ще довгих літ, здоров'я і праці на користь українського культурного життя.

Голова Історичної Секції акад. *Мих. Грушевський*. Керівник Комісії Старого Києва і Правобережжя *В. Щербина*. Ол. *Грушевський* — керівник Ком. Іст.-геогр. Словн. *О. Гермайзе* — керівн. Археограф. Ком., *М. Ткаченко* — керівн. Комісії Степової України. Секретар. Ком. Києва і Правобережжя *С. Глушко*. Співроб. Істор. Секції *П. Вернадський*. Штатний наук. співроб. *Ів. Щитківський*. Нештатн. постійний співроб. Ком. Іст.-геогр. Сл. *С. Шамрай*. (*Оплески*).

Голова. Од Всеукраїнського Археологічного Комітету слово має акад. *О. П. Новицький*.

Акад. *Новицький*. Високоповажний Дмитре Івановичу! В цей знаменний день 50-ої річниці Вашої наукової діяльності, Всеукраїнський Археологічний Комітет при Українській Академії Наук вважає за любий для себе обов'язок ви-

словити Вам найщирішу подяку за все, що Ви зробили на користь рідної країни. Багато працюючи над з'ясуванням історично-культурних процесів, Ви кожний історичний факт, кожне явище намагалися розглядати, як певну ланку у послідовному розвитку культурно-історичного життя народу. Цього погляду Ви твердо додержували в усіх своїх наукових студіях, та це виявилось з особливою яскравістю у Ваших працях з руської історії, які Ви розпочали в широкому масштабі і виконали з таким блискучим, чудовим успіхом.

З особливим задоволенням треба спинитися на тих високоцінних працях Ваших, що стосуються до археології України, де Ви хотіли розкрити перші сторінки нашої історії на підставі багатьох фактів матеріальної та духовної культури, що їх здобували Ви не тільки з літературних джерел, але і з численних розкопів та розшуків, які провадили сами і на які направляли цілу низку Ваших учнів, даючи їм вказівки що до напрямку, в якому вони повинні йти у вивченні наукових питань. Звернувши особливу увагу на археологію Слобідської України і склавши ґрунтовну археологічну її мапу, Ви не тільки зробили перший крок у вивченні далекої минувшини зазначеного краю, а й дали гарні вказівки та накреслили ті пункти, на які найперше треба було звернути увагу науки.

Виявлення пам'яток Ницахського могильника поклало початок поглиблених та поширених археологічних дослідів у цім напрямі.

Розкопи в Салтові найяскравіше свідчать про вплив Ваших праць на дальші наукові досліди Слобідської первісної старовини.

Розкриваючи дуже важливий зв'язок слобідсько-української території з південно-східньою Європою (Кавказ та Долішнє Поволжя), Ви намагалися стежити за життям слов'янської народности, що складалася під великими впливами й тиском тих численних степових народів, які безперервною хвилею били з південного сходу на Руську землю і відкладали на культурі осілої слов'янської людности певні сліди свого культурно-історичного характеру та побуту.

Хазари, печеніги, торки, половці, татари й інші східні народи притягали Вашу увагу з особливою силою, і Ви не проминали й жадного вияву їхнього впливу на слов'янську культуру та історію.

Добре знаючи, що певне виявлення далекої минувшини краю можливе тільки за допомогою всебічного та докладного вивчення його дазніх пам'яток, Ви з особливим інтересом одвідували всі археологічні з'їзди, беручи в них найжвавішу участь.

Ціла низка Ваших праць, зачитаних на зазначених з'їздах, і влаштування XII-го Археологічного З'їзду та Археологічної виставки в Харкові року 1902, яскраво свідчать про Вашу глибоку зацікавленість у цій науковій справі. Ми не будемо перелічувати цих праць. Вони добре відомі в наукових колах.

Не можна не вказати так само й на те, що, працюючи на науковій ниві та збираючи археологічні матеріали, Ви весь час намагалися поширити відомості про них у широких народніх масах. А це викликало у Вас бажання розвинути на Слобожанщині низку музеїв, де-б було зібрано, по змозі, ті речі старовини, які-б могли показати всі послідовні етапи розвитку рідного краю. З тою-ж-таки метою Ви організували екскурсії та експедиції, що доповнювали попередні відомості новими пам'ятками минувшини України.

Широко й повно розуміючи завдання науки, Ви з великою енергією ставилися до ідеї поширювати корисні відомості про далеке минуле країни серед народніх мас, і для цього розпочали цілу низку розвідок українською мовою, до з незрівнянним умінням змальовували картину, як культурно-історичне життя краю послідовно розвивалося, починаючи з найдавніших часів.

Працюючи з незрівнянною постійністю над виявленням минувшини українського народу та поширюючи корисні відомості про його культурно-історичне життя, Ви разом з тим пильнували того, щоб усебічне вивчення далекого минулого нашого краю провадилося-б колективною працею наукових робітників.

Ідея утворення Української Академії Наук — цього великого колективу найвищих українських наукових сил — була постійною Вашою думкою і — не зважаючи на різні затримки — Ви все-ж-таки добилися її здійснення і були одним з перших організаторів цієї наукової інституції.

Високо шануючи Вашу науково-просвітню діяльність і знаючи, з якою любов'ю, незрівнянним умінням та успіхом завсіди працювали Ви на користь рідного краю, Всеукраїнський

Археологічний Комітет уважає за особливо любий для себе обов'язок висловити Вам свою щирю й глибоку подяку та побажати Вам ще довго працювати з таким успіхом. (*Гучні оплески*).

Голова. Від Антропологічного Кабінету ім. Хв. Вовка слово має керівник А. З. Носів.

А. З. Носів. Високошановний Дмитре Йвановичу! Таємницю стародавнього минулого України, з первісних часів її матеріальної культури, яскравим вогнем знання висвітлюють вже найперші Ваші наукові розвідки.

Розвивати далі цю ідею, а разом вивчати і самого творця культури — людину, взявсь тепер Відділ Антропології та Передісторії Кабінету ім. Хв. Вовка Української Академії Наук, йдучи за заповітом незабутнього проф. Вовка. Успіхові праць наших дуже багато сприяють Ваші студії з цих ділянок знання. Тому в день Ваших 70-річних роковин та 50-річчя наукової діяльності, дозвольте прохати Вас, любий Дмитре Йвановичу, серед численних вітань, прийняти й наше неголосне, але щиро-глибоке привітання, з цим радісним для України днем.

Здоров'я, сил і повного успіху в Ваших багатоцінних працях бажаємо ми Вам! (*Гучні оплески*).

Голова. Від імени Історичного Товариства Нестора Літописця слово для привітання має академик М. П. Василенко.

Акад. Василенко. Історичне Товариство Нестора Літописця сердечно вітає Вас сьогодні, шанує і висловлює побажання, щоб ще довго, довго, Ви не покидали лави активних робітників нашої науки.

Ми святкуємо сьогодні 50-річчя Вашої наукової діяльності, і з них 46 років Ви зв'язані з нашим Товариством, бо вступили до нього ще 1 березня 1881 року. Вия тут у Києві почали розвивати свою діяльність, але доля Вас перекинула на Харківщину, де Ви розвинули рідну наукову працю. Не аби-які наслідки її відомі всім, що шанують Вас сьогодні.

Історичне Товариство Нестора Літописця, високо шануючи Вас, обрало Вас на свого почесного члена і прохає Вас прийняти оцей диплом, оздоблений українськими малюнками¹⁾ (*Гучні, довгі оплески*).

¹⁾ Д и п л о м. Історичне Товариство Нестора Літописця при Українській Академії Наук на засіданні 13 листопада 1927-го року обрало акад. Д. І. Багалія на почесного члена Товариства.

Голова Т-ва: Акад. М. Василенко; Секретар В. Базилевич.

Голова. Від київської Катедри Марксизму та Ленінізму слово має тов. Розанов.

Тов. Розанов. Многоуважаемый Дмитрий Иванович! Научно-Исследовательская Кафедра Марксизма и Ленинизма при Всеукраинской Академии Наук поручила мне принести Вам самые горячие пожелания и приветствия по случаю Вашего юбилея.

Научно-Исследовательская Кафедра Марксизма и Ленинизма, собравшая под знаменем революционного марксизма молодые кадры научных украинских работников, прекрасно помнит заветы своих учителей Маркса и Энгельса о том, что мы — научные социалисты свой идейный инвентарь составляем не только из достижений нашей эпохи, наших дней, но свой арсенал идейного оружия формируем также и из тех ценных достижений, которые сделаны прошлыми поколениями.

В этом признании внутренней закономерности накопления идейных богатств заключается одна из величайших жизненных правд нашего революционного учения. С еще большим удовлетворением мы сейчас приветствуем Вас потому, что в Вашем лице мы видим не только великого украинского ученого, но в Вашем лице приветствуем такого ученого, который, подводя итоги своим научным исканиям, провозгласил как единый научный метод тот метод, которым работали наши учителя, тот метод, под знаменем которого победила Великая наша Революция, великая наша Пролетарская Революция.

Именно в том, что, как Вы пишете в Вашей автобиографии, Вы счастливы вступив на этот новый путь научной работы, именно в этом мы усматриваем не какой-то субъективный каприз научного работника, в этом мы усматриваем не какой-то случайный зигзаг, мы в этом усматриваем великое знамение времени, мы в этом усматриваем ничто иное как осуществление великого завета Маркса и Энгельса о том, что господствующими идеями данного времени могут и должны стать идеи господствующего класса. Эта великая истина нашей эпохи, добытая кровью многих поколений, добытая кровью рабочих и крестьян, запечатлена также и в Ваших научных изысканиях. Этим самым Вы становитесь нам родным. Вы становитесь с нами в один научный идеологический фронт, ибо творчество всяких новых форм не представляет

собою сплошь скачкообразного процесса, оно представляет собою единый внутренний процесс, где всякое новое всходит на накоплениях прошлого, конечно не на всяких накоплениях, а на таких, которые выдержали испытание времени. А Ваши научные изыскания, Ваша научная и общественная деятельность выдержала испытание многих десятков лет времени и поэтому Научно-Исследовательская Кафедра Марксизма с особым удовлетворением это подчеркивает и просит меня передать Вам наилучшие пожелания и дальнейшей плодотворной работы. В этом едином фронте нашего молодого кадра работников марксистов рядом с лучшими представителями старого поколения, в этом дружном фронте — залог наших дальнейших успехов по строительству украинской социалистической культуры. (Оплески).

Голова. Від Харківської Науково-Дослідчої Катедри Історії України слово має М. Горбань.

М. Горбань. Вельмишановний і дорогий Дмитре Йвановичу! Харківська Науково-Дослідча Катедра Історії України, що її керівник і організатор є Ви, доручила мені сьогодні велику честь переказати Вам найщиріші привітання, переказати Вам нашу щирю подяку за Вашу працю і одночасно відзначити Ваші величезні заслуги, звичайно згадавши їх тут коротко, оскільки є можливість.

Кілька десятків тому літ, вельмишановний Дмитре Йвановичу, Ви молодий науковий діяч, пішли з Київа, старого огнища української культури, давньої метрополії, звідки скрізь ширилась українська культура, і поїхали до Харкова і принісши туди свій досвід, свій хист, що його здобули, Ви продовжували діло того видатного діяча, ім'я якого і світла постать якого вічно житиме в нашій українській історіографії. Я говорю про Володимира Боніфатєвича Антоновича. Ви там у Харкові мали багато учнів і на одному з попередніх юбілеїв Ваш близький учень, що, на жаль, рано зійшов у могилу, відзначав, що колись у давні часи пересельці Правобережжя з Черкасів, своїми скарбами заселявали безлюдне Дике Поле, відвойовували його від степу — давнього й одвічного ворога України, — так само й Ви, прийшовши до Харкова, застали там дике поле, і дійсно Ви на цьому дикому полі створили все що могли, дали йому все, що тільки могли тоді

дати. Далі Ваша праця з історії Слобідської України, — це був величезний внесок для нашої культури. Історія Слобідської України до Вас, — лежала неораною цілиною, до неї й підійти було важко, а щоб її опрацювати доводилося, як говорили тоді: „пробитися крізь хащі Білгородських стовпців“. Перші діячі відзначають, що для того, щоб працювати в ті часи над стовпцями різних старих писарів, треба було мати надзвичайну енергію. Так і пишуть: „Энергичный Костомаровъ содрогался при мысли о необходимости залѣзть въ эти чащи бѣлгородскихъ столбцовъ, а Дмитрій Ивановичъ, побѣдоносно пробившись черезъ эти чащи, сохранилъ вѣроятно не совсѣмъ благоприятное воспоминаніе объ этомъ періодѣ“. Але ця Ваша велика праця дала нам цілий цикл знань з історії Слобідської України, історії залюднення, колонізації і культури. Від перших праць, від докторської Вашої роботи і до праць останніх днів, Ви, Дмитре Йвановичу дали низку робіт, що нам змальовують історію Слобідської України, в усіх її проявах. Досить згадати те, що історія міста Харкова, або історія Харківського Університета, іноді просто вражають числами. Це астрономічні числа, бо вона, праця ця, становить собою коло 5.000 сторінок. Але й це число сторінок навіть мало малює ту величезну роботу, яку довелося покласти, надто коли взяти історію м. Харкова окремо, а іще окремо історію Харківського Університету, — цього огнища культури.

Працюючи над історією України, Дмитро Йванович звернув свою увагу на світлі постаті з історії України і перша така постать, — є постать відомого українського філософа Григорія Сковороди. Напочатку першого десятиріччя своєї діяльності Дмитро Йванович зібрав і видав твори Сковороди, приклавши багато сил, щоб оживити постать Сковороди. І тепер ми маємо знову досить велику монографію Дмитра Йвановича, присвячену Сковороді.

Є ціла низка праць Дмитра Йвановича присвячених Лівобережній Україні, зокрема „Магдебурзькому праву“. Цілу низку праць присвячено історії Південної України, запорозьким землям, цілу низку праць присвячено іншим моментам нашої минувшини.

Я мушу відзначити, що всі праці Дмитра Йвановича в цілому становлять величезну барвисту картину, становлять ве-

ликий внесок у розробку української історіографії. Не зупиняючись на окремих питаннях, проминаючи може найважливіші роботи, я повинен сказати, з доручення нашої Катедри ще от що: Харківська Катедра Української Культури доручила мені переказати Вам, що Ви є цілковита протилежність того поширеного типа професора наших старих часів, що, написавши свою докторську дисертацію, здобувши ступінь доктора різними правдами і неправдами, заспокоювався і жив на цих лаврах іноді десятки років.

Цього у Вас не було. Ввесь свій час Ви віддавали все новій та новій роботі, не даючи собі відпочинку.

Одночасно з цим, Харківська Катедра доручила відзначити ще й те, що у Вашій праці Ви ніколи не відставали від рівня науки. Досить часто ми спостерегаємо, як наука випереджує наукового діяча. У Вас цього ніколи не було. На цей бік Вашої праці, на те, що Ви завжди вважали на сучасний рівень знаннів і до цього при звичаювали й тих, кому щастило працювати під вашим керівництвом, — прохали мене зазначити сьогодні. Ось те, на чому з особливою увагою зупиняємося ми. Щоб закінчити, я повинен відзначити, що Харківська Катедра, щиро дякуючи Вам за Вашу працю від початків її існування, щиро дякуючи Вам за те, що Ви для неї зробили, — доручила мені сказати, що святкуючи Ваш юбілей вона розуміє, що юбілей академіка Багалія — є одно з великих свят української науки, що на своєму шляхові переборолла величезні труднощі, що розірвала кайдани, в які закула її лиха мачуха — сувора російська дійсність.

І коли ми дійшли до перемоги української науки, то в цьому є й Ваша велика заслуга. Бачучи Вашу енергію, бачучи те, що Ви що-дня не тільки сами працюєте, а увесь час заохочуєте власними прикладами до праці молодших і всіх тих, що під Вашою рукою перебувають, треба сміливо сказати, що, коли українська наука, яка тепер іде до остаточної перемоги (а це тепер ясно й зрозуміло кожному), переможе, — то в цьому переможному рухові Дмитро Йванович брав жваву участь і надалі ще довгі роки її братиме.

Отже, проголошуючи від імени Катедри і, безперечно, поділяючи думку всіх присутніх, — славу всій науці, я одночасно проголошую славу всім науковим діячам, а особливо на-

шому юбілянтові — одному з найзаслуженіших представників цієї науки — високошановному Дмитрові Йвановичеві Багалієві! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Від Комісії для дослідів над історією громадських течій слово має акад. С. О. Єфремов.

Акад. С. О. Єфремов. Високошановний та дорогий Дмитре Йвановичу! Комісія для дослідів над історією громадських течій на Україні щиро вітає Вас з днем п'ядесятиріччя Вашої наукової діяльності.

В Ваших роботах з загальної історії, з історії освіти, Ви не один раз торкалися тем з історії громадської боротьби, а в останні роки майже цілком віддалилися вивченню історії революційних рухів середини ХІХ віку.

Яко керівник Голоз'архіву, установи, що в найбільше бурхливі часи мала по всій Україні налагодити справу з упорядкуванням документальної спадщини попередніх епох, Ви багачко зробили для скупчення й збереження самих історично-революційних пам'яток.

Як постійний почесний доповідач в нашій Комісії, Ви розкрили перед величезною аудиторією в прекрасних, живих, насичених фактами доповідях, яскраві сторінки з історії декабризму на Україні, польського повстання 1863 року та того руху, що виник був над свіжою могилою Тараса Шевченка.

З Вашої ініціативи ще року 1919-го в нашій Академії Наук було встановлено спеціальне доручення для збирання матеріалів до історії громадських течій, яке згодом перетворилося в роботу цілої Комісії.

Отже хай довгі роки ще триває Ваша праця в тій науковій галузі, в якій провадить, за Вашою допомогою, свою роботу й наша Комісія (*Бурхливі оплески*).

Голова. Від харківського Інституту Тараса Шевченка слово має Я. Я. Айзеншток.

Я. Я. Айзеншток. Вельмишановний і дорогий Дмитре Йвановичу! Дозвольте й мені, від імени Інституту Тараса Шевченка в Харкові й Харківської Науково-Дослідчої Катедри Літературознавства, вітати Вас з нагоди Вашого юбілею.

Сьогоднішнє свято відбувається в Академії Наук. Отже шануємо сьогодні Вас, як наукового діяча, що невпинно й невтомно працював п'ять десятиків літ.

Не буду говорити тут за Ваші заслуги, як організатора й директора Інституту, що на чолі його Ви стали сами від часу його заснування; не буду спинятися й на Вашому керівництві Секцією Української Літератури, що донедавна входила до складу Вашої катедри Історії Української Культури. Гадаю, що ці боки Вашої діяльності будуть детально висвітлені через тиждень, підчас святкування Вашого юбілею в Харкові.

Зараз мені хотілося коротко спинитися на іншому.

Розуміючи свої завдання, як історика, дуже широко, Ви, підчас багатолітньої роботи, неодноразово зверталися й до речей історично-літературних. Нам добре відомі окремі „літературні“ сторінки. „Опытъ історіи Харьковскаго Университета“ „Історіи г. Харькова“. Нам добре відомі статті Ваші про Вернета, Квітку, Гулака-Артемовського.

Ми добре пам'ятаємо Вашу палку промову на Гоголівському святі 1909 року, що в ній Ви висловили багато цікавих думок та тонких спостережень.

Історія літератури, нарешті, не вправі не згадати Вашої недавньої монографії про Сковороду. Нею, цією книгою, Ви справді збудували пам'ятник нерукотворний — і незабутньому старчику Сковороді, який цікавив Вас протягом трицяти літ, і собі, бо віднині усі дальші дослідники муситимуть так чи инакше виходити саме з Вашої монографії.

Усі ці факти,— а кількість їхню можна було-б далеко поширити,— усі ці факти дають нам право, шановний Дмитре Івановичу, зарахувати Вас і до числа істориків літератури.

Не дурно-ж Ви погодилися стати на чолі історично-літературного Інституту Тараса Шевченка; не дурно-ж, ставши на чолі Інституту, Ви почасти дали, почасти підготували низку статтів і робіт, що мають як-найближче відношення до історії літератури.

Юбілейні оцінки,—казали Ви колись,—завсіди мають власні своєрідні масштаби.

Ми не хотіли-б, щоб висока оцінка Вашої історично-літературної роботи лишалася тільки юбілейною. Ми зовсім переконані в неперемінності нашої характеристики, — а як „кому много дано, с того много и спросится“, — то я дозволю собі висловити одне побажання.

Року 1894 Ви читали прилюдну лекцію про „історичні сюжети в поетичній обробці“. В цій лекції Ви, між иншим, казали таке: „Мабуть кожен з нас, читаючи який-небудь поетичний твір, де виведено історичні особи та події, неодноразово запитував самого себе: в якому співвідношенні перебуває в ньому історичний та поетичний елементи. Проте дістати просту, певну відповідь на це запитання не дуже легко; принаймні я не знайшов її в готовому вигляді ані в історичних працях, ані в підручниках з теорії поезії. Це примусило мене спочатку роз'яснити його власне для себе, а потім поділитися результатами своїх спостережень з публікою“.

Ми добре знаємо, що саме року 1894 почалася Ваша робота коло історії Харківського Університету, що забрала у Вас одинацять років і примусила лишити свою обіцянку нездійсненою.

Але тим більше підстав маємо нині нагадати Вам про неї, сказати, що ми чекаємо від Вас ґрунтовної розвідки на цю тему, знаємо, що тема ця інтересує Вас, як і раніше, що матеріал для неї у Вас сливе готовий.

Коли-ж Ва, шачовний Дмитре Йвановичу, зауважите, що, підчас юбілеїв підводять підсумки минулої роботи й не загадують у майбутнє, — ми скажемо: для нас, Ваших молодших і молодих учнів і співробітників, що мають змогу бачити, як зразково-систематично, багато й невпинно працюєте Ви, скільки часу віддаєте науковій роботі, — для нас цілком ясно, що такого досліду ми можемо вимагати, навіть як плід Ваших „досугів“.

Коли з'явилися друком „Мои досуги“ Буслаєва, — Веселовський, в рецензії, зауважив, що цих „досугів“ вистарчило-б для цілої низки дисертацій. Ми сподіваємось, що й Ваші майбутні історично-літературні „досуги“ спричиняться до цілої купи дальших праць та розвідок.

Сподіваючись на цю Вашу майбутню монографію, ми прохаємо прийняти від нас, замість традиційної „адреси“, ту працю Бантиша-Каменського, що з неї запозичували сюжети письменники тієї романтичної доби, коли навіть багато виходило белетристичних творів на історичні теми.

Хай вона нагадує Вам про Вашу колишню обіцянку, що її, — сподіваємось, — Ви все-ж-таки здійсните. (*Бурхливі оплески*).

Голова. Від київської філії Інституту Тараса Шевченка слово має проф. О. К. Дорошкевич.

Проф. О. К. Дорошкевич. Вельмишановний і дорогий Дмитре Йвановичу! Дозвольте нам, робітникам київської філії Інституту Тараса Шевченка, приєднати свій голос до тих, хто в цей знаменний день відзначає Вашу п'ядесятирічну діяльність для української культури й науки. Ми виступаємо тут в імені молодого інституції, що тільки-но спинається на ноги, що тільки-но розпочинає свою науково-дослідницьку й науково-популярну роботу. Але наша установа зв'язана з ім'ям найбільшого генія України, найзавзятішого речника її соціальних і національних кривд, і тому робота її набуває такої виключної, ми-б сказали — історичної ваги. Нам приємно сконстатувати, шановний Дмитре Йвановичу, що Ви відразу-ж відчули цю потенціальну вагу Інституту Т. Шевченка і погодилися стати на його чолі, знайшовши для цього потрібний час серед своїх численних наукових і громадських обов'язків. З великою енергією, з хистом досвідченого організатора і тактом громадсько-го робітника, Ви взялись за оформлення нової інституції. Ви за короткий час піднесли її науково-громадський авторитет і створили об'єктивну можливість об'єднатися для спільної роботи шевченкознавцям Києва і Харкова, і взагалі працівникам у галузі нової української літератури.

В минулій своїй діяльності Ви не раз підходили до проблем української літератури. Як історик українського громадського руху, як дослідник Слобожанщини, Ви з подивом зупинилися перед постатями Сковороди, Гулака-Артемовського, Квітки-Основ'яненка, Гоголя, Шевченка, даючи в своїх статтях, розвідках і монографіях нове трактування тих чи інших рис їхньої творчості. Ваші дослідження раз-у-раз засновані на безмежному фактичному матеріалі, на Вашій багатій ерудиції в джерелознавстві, в епістолярній і мемуарній літературі.

Але Ви ніколи не обмежувалися суто-кабінетним дослідженням громадсько-літературних проблем: Ваша довголітня праця по Харківських громадських організаціях, як „Общество Грамотности“ наприклад, спонукала Вас нести свої теоретичні здобутки до вжитку, до розуміння народніх мас, а Ваша історична школа раз-у-раз аналізувала історичні яви-

ща в їх соціяльній динаміці, соціяльній зумовленості. Ось чому і Шевченка Ви в своїх пізніших розвідках розглядаєте в широкому соціальному аспекті, як колосальну постать в історії боротьби українських трудящих мас за своє соціяльне визволення. Ваші розвідки про Кирило-Методіївське Братство і ролю в йому Шевченка, про селянські легендарні відгуки на Шевченкову смерть і навіть Ваші популярні передмови до революційних поезій Шевченкових, саме цю мету собі ставлять, саме з цього боку розглядають геніяльну постать революційного поета.

Ми не можемо тут, у нашому коротенькому привітанні, розцінювати перед громадськістю увесь величезний внесок Ваш до скарбниці української науки: це зроблять краще і глибше за нас численні представники інших установ, інших фахів, що Ви їм присвятили переважну частину свого життя й таланту. Ми хотіли тільки підкреслити широкий діяпозон Вашої роботи, від археології до історії літератури, від кабінету фахового ученого до трибуни громадського діяча. Ми хотіли тільки сказати, що й наша молода установа, зокрема київська її філія, звязана з ім'ям великого громадянина й поета, яку організувала Радянська Влада для дослідження українського літературного процесу, шанує Вас у цей знаменний день як свого організатора і директора, як свого авторитетного провідника.

Живіть же, високошановний Дмитре Івановичу, на довгі літа.

Жовтнева революція, що розкрила необмежені перспективи для української наукової роботи, дозволить Вам ще більшу увагу звернути на український літературно-громадський процес, об'єднавши навколо себе молодших Ваших співробітників. Епохальне завдання, яке революція поклала на нас — творення соціялістичної культури в інтересах робітництва й селянства, це почесне завдання хай додасть Вам нових сил у Ваших науково-громадських планах. Ми з Вами! (Ол. Дорошкевич, В. Міяківський, П. Филипович, Мих. Новицький, А. Лебідь, Б. Навроцький). *(Бурхливі оплески)*.

Голова. Від культурних установ Дніпропетрівського слово має проф. В. О. Пархоменко.

Проф. В. О. Пархоменко. Високошановний Дмитре Йвановичу! Ваш юбілей разом з іншими землями святкує сьогодні і Степова Україна, якій Ви приділили велику увагу на сторінках Ваших багаточінних творів. Мені доручено вітати Вас од цілої низки місцевих наукових інституцій, а саме од Дніпропетрівського Інституту Народної Освіти, Краєвого Музею, Науково-Дослідчої Катедри Українознавства та Наукового Товариства. Я не буду зачитувати всіх привітань, — вони, коротко кажучи, роблять спробу оцінити Вашу діяльність. Я хтів лиш зачитати одне привітання, яке я Вам привіз — це од старішого нашого степовика відомого дослідника Запоріжжя Дмитра Йвановича Яворницького.

„Широко й гаряче вітаю невтомного працівника на рідній ниві рідної науки, Дмитра Йвановича Багалія, який перший пройшов з гострим сталевим плугом по твердому, од віків неораному ґрунті Слобідського краю, глибоко врізався в надра його, широко розгорнув пластини тучної землі і намалював ярку і чудову картину минулого всієї країни. П'ядесять років ти працював, безутомний трудовнику, ніколи не оглядався назад, ніколи не озирався на бік, а з ясным та мужнім поглядом ішов все вперед і вперед і вів за собою цілу низку юнаків, запаливши їх серця палким до науки вогнем.

І за те все в цей день тобі слава, слава і прослава!“
(*Бурхливі оплески*).

Голова. Від ніженських наукових установ слово має тов. Одарченко.

Т. Одарченко. Високоповажний Дмитре Йвановичу! В високознаменний для української науки день семидесятиліття життя Вашого та п'ядесятиліття славетної діяльності Вашої, — ми, робітники Ніженського Інституту Народної Освіти та Ніженської Науково-Дослідчої Катедри Історії Культури та Мови, разом із усією культурною Україною щиро вітаємо Вас і висловлюємо почуття глибокої пошани до великого діяча науки і освіти.

Пройшовши в ріднім для Вас Києві університетську школу, під керівництвом, славної пам'яті, професора В. Б. Антоновича і незабаром зайнявши катедру в Харкові, що став, як Ви сами казали, Вашою другою батьківщиною, Ви з Вашими великими здібностями розпочали і протягом мало не півсто-

ліття провадили найенергійнішу роботу, навчаючи молоде покоління, а разом із цим і досліджуючи та всебічно висвітлюючи історію України, переважно Слобожанщини. Вивчаючи в цій галузі безмірні маси архівних матеріалів, Ви дали велику силу видатного значіння капітальних праць, що відкрили нові шляхи в українській історичній науці.

З невтомною науково-літературною та професорською діяльністю Ви блискуче сполучали адміністративну та практичну діяльність в університеті і в місті Харкові, подаючи цінну допомогу культурним закладам міста.

В спільній освітній справі Ви об'єднували університет і місто.

За часів революції й Робітничо-Селянської влади, що дала нові сприятливі умови такому розвитку української культури, як ніколи за всі довгі роки перед тим, Ви взяли найдіяльнішу участь в організації центрального огнища нашої науки й культури — Української Академії Наук, Ви ж були і перший Віце-Президент її. З Вашим іменням звязана й організація Всенародньої Бібліотеки України і Харківської Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури й багатьох інших закладів.

Не можемо не відзначити й Вашої відповідальної праці в керуванні професійним життям численної родини наукових робітників України.

Нехай-же й надалі, на довгі, довгі роки стане Вам сил та енергії, в доброму здоров'ї, продовжувати Вашу різнобічну, невтомну діяльність на користь та на славу Українській Культурі! (Оплески).

Голова. Від кримських наукових установ слово має Н. Д. Василенкова-Половська.

Н. Д. Василенкова-Половська. Дозвольте, шановний Дмитре Івановичу, вітати Вас із світлим днем Вашого юбілею і оголосити таке привітання: „Семидесятилетний трудовой жизненный путь, полвека неутомимой, непрерывной научной и профессорской деятельности — обращают к Вам взоры всего русского ученого мира и особенно Украины. Ваш редкий юбилей — поистине светлый праздник науки и общественности.

Ваши многочисленные и монументальные труды по русской истории, истории Слободской Украины и Новороссии, истории и старины Харькова, истории Харьковского Университета, Ваши работы и заботы по собиранию и изданию ценнейших

архивних матеріалів, по изданію сочинень українського філософа Г. С. Сковороди, по выясненію личностей многих деятелей Слободской України, починаючи з Каразіна, — хорошо известны всем и высоко ценятся.

Ваша енергичная культурно-общественная работа по учреждению и организации в Харькове Центрального Архива Слободской України, по созданию в этом городе Народного Дома, Городской Публичной Библиотеки, по развитию Музея Слободской України в Харькове, заслужили всеобщую благодарность и признательность. Как профессор Вы создали целую плеяду, целую школу солидных историков, идущих по проложенному Вами пути.

Своею обаятельною личностью, отзывчивостью на запросы и искания молодежи, простотою и доступностью Вы украсили свою ученую деятельность воспитанием в учащейся молодежи серьезной и любовной работы в области истории. Горячо и почтительно приветствуя Вас в день празднования Вашего юбилея, Таврическое Общество Истории, Археологии и Этнографии желает Вам, глубокоуважаемый Дмитрий Иванович, в полном здравьи и с присущей Вам душевной бодростью, продолжать Вашу научно-просветительную работу еще многие и многие годы“ (*Бурхливі оплески*).

Голова. Шановні збори, дозвольте оголосити маленьку перерву, яку ми зробимо на десять хвилин.

Після перерви.

Голова. Продовжімо наше зібрання! Слово для привітання од Катедри Історії Візантійського Письменства має акад. Ф. І. Мищенко.

Акад. Ф. І. Мищенко. Високошановний Дмитре Івановичу! Катедра Історії Візантійського Письменства та впливу його на Вкраїні, а так само Комісія при ній, щиро вітають Вас з нагоди цілої низки Ваших юбілеїв, що надивовижу збіглися протягом одного року. — Для візантологів надзвичайно характерний факт, що на чолі величезного списку Ваших друкованих праць, який складається більше ніж з трьохсот номерів, стоїть праця, присвячена одному з візантійських письменників, а саме: „Історія Льва Діакона, какъ источникъ для русской исторіи“. Отже, почали Ви Вашу наукову працю з вивчення візантій-

ських джерел. Далі, студіюючи українську і російську історію, зокрема давньокиївський та давньомосковський періоди її, Ви мало не завжди мали на увазі й з'ясовували те візантійське коріння, що на йому зростала наша українська культура.

Студіюючи Схід і Візантію найбільше з тих сторін їх, що ними впливали вони на Україну, ми, українці, не можемо проминути Ваших праць з історії України. Тому Катедра й Комісія Візантійського Письменства та впливу його на Україну щиро вітають Вас, шановний Дмитре Івановичу, з юбілеем Вашої наукової діяльності й від усього серця висловлюють побажання, щоб тривала вона ще й на довгі роки! (*Оплески*).

Дозвольте, шановний Дмитре Івановичу, висловити по-українськи привітання, що його хоче висловити Вам народ Сходу арабською мовою, яка для більшості буде незрозуміла. Це одна лиш фраза: Високошановний і дорогий Дмитре Івановичу, Історично-Етнологічний Відділ Київської Асоціації Сходознавства в день Вашого юбілейного свята з приводу 70 років з дня Вашого народження приносить Вам, славетному історикові України, в галузі вивчення зносин її з Сходом свій щирий привіт та побажання довгих років наукової праці“.

Т. Г. Кезма зачитує це привітання мовою арабською.

Акад. А. Е. Кримський. — Од себе особисто та від Кабінету Арабо-Іранської Філології Академії Наук вітає юбіляра теж мовою арабською (*Гучні оплески цілої залі, які дуже довго не вгавають*).

Голова. Від Асоціації Сходознавства слово має проф. Синявський,

Проф. А. С. Синявський. Високоповажний Дмитре Івановичу! Перейти протягом піввіку свідомого життя, маючи одну провідну думку, — діло не аби-якої вдачі. Пройти такий шлях, залишаючи що-року певні цінні наслідки своєї праці, що збагачують, розвивають науку, — величезний здобуток життя. Ув'язати своє життя й працю з живим життям, з його постулатами політично-національної й соціальної емансипації, брати в ньому участь раз-у-раз активну і з ним тісно ув'язуватися — це вже найвище щастя. Зберегти після 50-ти років постійної, самовідданої праці, всі сили інтелекту, свіжість і глибину думки, невсипуче прагнення дальшої праці й можливість давати високоцінні наукові доводи, що для великого творчого

духу немає старошів, — це вже найщасливіша доля улюбленців фортуни.

Всеукраїнська Наукова Асоціація Сходознавства вважає за свій моральний обов'язок приєднати і свій голос до тих привітань, що надійдуть до Вас од різноманітних установ і окремих осіб, од найдалших країн, де Ваше ім'я відоме, як найвидатнішого робітника — велетня наукової праці. Ви пройшли Вашу путь під тим прапором, під яким почали — Вашого великого вчителя Володимира Боніфатьевича Антоновича, що свої провідні думки національно-політичні й соціальні висловив у своїй „Сповіді“. Величезну духовну спадщину Ви перенесли, переводячи в життя, і маєте ту велику втіху, що мусить дати Вам почування щастя: Ви бачите, що Ваші надії, молодечі сподівання здійснилися на старости літах, і маєте спромогу працювати над дальшим і глибшим їх переведенням у життя. Асоціація Сходознавства вивчає Україну й Схід, щоб нав'язати найбільш ширші й корисні взаємовідносини, економічні й культурно-політичні з народами Близького Сходу. Аграрно перелюднена Україна мусить дбати про поширення своїх експортних можливостей і ув'язання всіх своїх взаємовідносин на базі обопільних інтересів людности України й Сходу, насамперед Близького. Ваші історичні розвідки стають у пригоді також працівникам Асоціації, що мали можливість, ближче знаючи Ваші праці, оцінювати також безпосередньо їх важливість в історії української науки й історії України. Асоціація Сходознавства, вітаючи Вас, як героя праці й боротьби, бажає успіху в дальшій Вашій праці, найповнішій й найлюбішій Вам, хтіла-б бачити Вас, як-найширше й як-найкраще вшанованим офіційно, як найвидатнішого з героїв праці, що своєю діяльністю спричинилися до тих сьогочасних завоювань, яких ми є живими свідками.

Віват на довгі літа наш найстаріший професоре України, фундаторе Української Академії Наук, представнику кращих традицій, невтомний працівнику науки й громадськості!

Голова Правління Київської Філії Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства — *проф. А. С. Синявський*. Заступник Голови Правління *Д. П. Дринов*. Члени Правління: *Акад. Ф. І. Мищенко, проф. В. І. Божко*. Вчений Секретар *В. І. Юденіч*. (Оплески).

Голова. Від Катедри Єврейської Культури при Академії Наук, слово має тов. Ліберберг.

Проф. Ліберберг. Ser choschewer Dmitr Iwanowitsch! Derlojbt ajch zu bagrisn tzum 40-jorikn jubilej fun ajer undermidlecher arbet letojwes der ukrainischer wisnschaft in nomen fun der Katedre far jidischer kultur ba der Alukrainischer Wisnschaft-lecher Akademie.

Mir, wisnschaftleche tuer fun der jidischer kultur hobn a sach wos zu lernen fun ajer langjoriker tetikajt letojwes der kultur fun di ukrainische horepaschn² masn. Ir hot schtendik in ajer arbet bawizn tzu farejnikn di umitlbare kabinet-forschung mit der brejter organisatzionel-wisnschaftlecher tetikajt. Als einem fun di erschte ukrainische historiker iz ajch ojsgekumen nit nor durchlejn a weg fun der moderner historiografischer forschung, nor ojch organizirn archiwn, bojen farschidene hilfswisnschaftleche in stitutzijs u. a. w.

Undz, jidische historiker, kumt itzt ojs ibertzuchazern dos, wos ir hot schojn durchgemacht.

Mir schtejen bam same onhojb fun undzer arbet. Schtitzndik sich af ajer derfarung un af der hilf fun der gantzer Ukrainischer Akademie, weln mir gegen, Dmitr Iwanowitsch, mit ajer weg.

Ir hot di greste teil fun ajere 40 jor wisnschaftleche mi durchgefirt in an unfarglajch schwerere badingungen wi mir, der so-wetischer dor fun gelernte. Ajer arbet beschasn tzarischn režim. wen ale natzies hobn gehat ojszuschtejen schrekleche farfolgungen, ir gewen ojserst schwer un hot gefodert a grojse morale kraft un schtandhoftikajt. Ir hot in der doziker tzajt bawizn optzuhitn ale ajere printzipiele pozitzies i als gelernter, i als ukrainischer kultur-tuer.

In nomen fun der Katedre far jidischer kultur derkler ich ajch geerter Dmitr Iwanowitsch, un der Ukrainischer Akademie, wos ejner fun di grinder ire sajt ir gewen: Wiwat! (*Гучні оплески*).

Голова. Од Гебраїстичної Історичної Комісії Академії Наук слово має проф. Рибінський.

Проф. Рибінський. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Гебраїстична Історично-Археографічна Комісія Української Академії Наук, що досліджує долю жидівського народу на Україні, вітає Вас, славетного історика України, з днем сімдесятиріччя Вашого народження і п'ядесятиріччя Вашої наукової роботи.

В це врочисте свято української історичної науки, Гебраїстична Комісія з особливою втіхою констатує, що своє утворення вона завдячує Вам. Почуттям історика, свого часу, Ви зрозуміли, що, коли здійснюється величне гасло Жовтневої Революції про розкріпачення пригнічених національностей, докладне, всебічне виучування минулого цих національностей набуває особливої ваги, утворюючи братерські взаємини поміж ними. Через це свого часу Ви надзвичайно спочутливо поставилися до ідеї утворення в Українській Академії Наук Гебраїстичної Історичної Комісії. Своїм високим авторитетом Ви сприяли здійсненню цієї ідеї. Ви були перший Голова Гебраїстичної Комісії. Ви оточили її своєю увагою і доброзичливістю.

З особливою живістю почуваючи це сьогодні, Гебраїстична Комісія висловлює Вам свої щирі побажання довгих літ, доброго здоров'я та бадьорого духу для дальшої роботи на користь України. (*Гучні оплески*).

Голова. Від Етнографічної Комісії Академії Наук слово має акад. А. М. Лобода.

Акад. Лобода. Високоповажаний Дмитре Івановичу! Етнографічна Комісія при Українській Академії Наук щиро вітає Вас з п'ядесятою річницею плідної Вашої праці на ниві української науки і з особливою втіхою згадує, що в широкому колі Ваших наукових студій знайшло собі місце й краєзнавство, навколо якого розвиває свою діяльність Етнографічна Комісія.

На ознаку глибокої пошани до Вас і Вашої діяльності та спільности наукових інтересів, Комісія підносить Вам п'яту книжку свого органа „Етнографічний Вісник“. Прийміть її разом з оцим нашим привітанням.

Хай ця присвячена Вам книжка стане не тільки за довід глибокої до Вас пошани, а й за символ близькості в науковій діяльності на майбутнє.

Бажаємо Вам сил і здоров'я для дальшої корисної праці протягом багатьох, багатьох іще років! (*Гучні оплески*).

Голова. Від київського Етнографічного Товариства слово має тов. Макуха.

Тов. Макуха. Високошановний Юбілянте! В святочний день юбілею Вашої п'ядесятьлітньої праці Етнографічне Товариство вітає Вас, як одного з найстаріших працівників на

ниві української науки і культури. Зокрема вітаємо високоцінну Вашу працю в галузі нашого народознавства.

Великий Жовтень відкриває широкі можливості поглибити й поширити цю Вашу довголітню, таку плідну й багатогранну працю, що провадилася в тяжких умовах старого ладу.

Нехай це сьогоднішнє свято об'єднає всі наші культурні сили до спільної праці, для закріплення здобутків революції також і в царині культурного будівництва українських мас.

Висловлюючи глибоку пошану до Вас, Етнографічне Товариство щиро бажає Вам, високошановний Юбілянте, здоров'я, сил і довгої ще праці на користь українського люду! (*Оплески*).

Разом з тим дозвольте висловити ще й те привітання, яке мені доручила сьогодні Вам передати київська філія українського Товариства Патологів: „Вельмишановний Дмитре Івановичу! Київська філія Всеукраїнського Товариства Патологів, вважає за свою любу повинність приєднати свій голос до голосів великої низки наукових і громадських установ та організацій, що вітають Вас у день сімдесятої річниці Вашого життя та п'ядесятих роковин Вашої видатної наукової діяльності.

Велика кількість Ваших наукових праць, надто краєзнавчого характеру, звертала на себе увагу українських лікарів, але тепер, коли наукова медична думка шукає нових шляхів, коли виникають нові напрямки медичної науки, як приміром геота етнографічна патологія, Ваша наукова діяльність стає особливо близькою до потреб розвитку науки про оздоровлення життя та побуту нашого народу. Отже в день Вашого Юбілею віншуємо Вас і ми, представники української теоретичної медицини, та висловлюємо наше щире побажання Вам здоров'я та сили для продовження Вашого славетного життєвого шляху, що весь був присвячений боротьбі за краще майбутнє нашого народу та всього людства“. (*Бурхливі оплески*).

Голова. Від Комісії Звичаєвого Права слово має В. А. Камінський.

В. А. Камінський. Високоповажаний Дмитре Йвановичу! Комісія Народного (Звичаєвого) Права прохає Вас до тої низки численних привітань, що з нагоди 50-річного юбілею Вашої наукової діяльності Вам надсилатимуть, прилучити і її голос. Ваша творча наукова праця охоплювала протягом цього дов-

того часу різноманітні царини соціального життя України. Поміж численних питань, що Ви давали спроможність їх не тільки порушити, але й ґрунтовно опрацювати та широко висвітлити, чимало уваги Ви приділили в Ваших наукових творах досліджуванню питань, звязаних з правом. За об'єкт для своїх студій Ви брали питання з історії права землеволодіння, права селянського, права міського. Окрему увагу Ви присвятили дослідів над правом Магдебурзьким — своїм видатним твором з історії права. Тимчасом будуючи свої наукові дослід на законодавчих джерелах, Ви не обминали і права звичаєвого, що його був витворив сам народ. І Комісія, що має за своє основне спеціальне завдання виучувати норми народнього права України, нераз у процесі своїх праць повинна була вдаватися до Ваших наукових творів і в них здобувала цінні вказівки для своїх наукових студій. Згадуючи про це з глибоким почуттям вдячності та пошани до Вас, Комісія народнього права однодушно складає Вам своє щире привітання, а разом з цим і побажання Вам сил та здоров'я, щоб Ви ще довгі, довгі роки працювали плідно на користь української науки і культури.

Голова. Від Музейного Городка слово має проф. Ляскоронський.

Проф. В. Г. Ляскоронський. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Всеукраїнський Музейний Городок та Всеукраїнський Культурно-Історичний Заповідник у Лаврі, в знаменний день сорокріччя Вашої наукової та громадської діяльності, вважає за свій приємний обов'язок звернутися до Вас не тільки з прихильним привітанням, але й з словами того щирого почуття та поваги, на які Ви цілком справедливо заслуговуєте своєю невтомною високоцінною працею на користь рідної країни. Вибрані та поставлені прозірливим розумом, доброї пам'яті проф. В. Б. Антоновича, на шлях наукової діяльності, — Ви з величленною енергією та захопленням віддалися науці, розробляючи, переважно, ті відділи, які висвітлювали рідну нам країну Сіверян, що лежала на роздоріжжі між південною та північною Руссю. Це була, як відомо, дуже важлива країна. Від неї залежало панування в історії тієї половини Руси, до якої приставала Сіверська земля, і Ви чудово накреслили правдиве обличчя останньої в своїй науковій праці під назвою „Исторія Сѣверской земли до половины XIV ст.“

Ця країна, на вивчення якої Ви поклали багато сил, дуже зацікавила Вас своїми характерними рисами, і Ви вирішили послідовно, всебічно її вивчити. Заглиблюючися, де-далі більше, у визначення особливостей зазначеної країни, з її найдавніших часів, Ви артистично розгортали одну за одною послідовні сторінки давнього життя Сіверщини, змалювали майстерну картину її життя в найцікавіші моменти історії, напередодні могутнього розвою Старо-руської Держави та показали велику роль українського народу в її будівництві, — це відома в науці праця Ваша під назвою: „Очеркъ исторіи колонизації и быта степной окраины Московскаго государства“. Зацікавившись історичним життям наддніпрянського Лівобережжя, Ви чудово визначили як послідовні етапи, так і складові елементи історичного процесу цієї країни, на підставі того величезного документального матеріалу, що його Ви скрізь збирали по багатьох бібліотеках та архівах нашої держави. Наслідком цих шукань була низка Ваших праць з історії України, у них Ви звернули особливу увагу на визначення розвою передісторичного та історичного життя так зв. Слобідської України, починаючи від „Археологической карты Харьковской губерніи“ і закінчуючи історією м. Харкова, Харківського Університету та Харківської території. До того-ж усі Ваші наукові праці Ви будували на фактичних наукових матеріалах. Цілком слушно визнаючи, що одній людині не сила опрацювати безліч історичних матеріалів, Ви закликали до праці над ними своїх численних учнів, уміючи як ніхто надхнути їх вогнем щирої любові до поважних наукових студій. На це штовхала Вас Ваша глибока любов до рідного краю, до пізнання основних рис його характеру та культурно-історичного процесу. Та сама ідея — висвітлити та піднести культурно-освітній рівень народньої маси до кращого життя — спричинилася до того, що Ви з неменшим захопленням узялися до освітньої діяльності, читаючи лекції в Університеті, на Вищих Жіночих Курсах, організуючи бібліотеки, читальні, роблячи екскурсії, виставки, видаючи свої наукові розвідки українською мовою, то-що. Не можемо проминути також Вашої разуразної участі в археологічних з'їздах, де Ви були за одного з найвидатніших та найенергійніших співробітників, зробили багато цінних наукових доповідів та прислужилися популяризації археологічного знання серед ши-

роких мас, тим, що включили його здобутки у Ваш широко популярний „Курсь русскої історії, т. I, Київській періодь“. Так само чимало зробили Ви і в музейній справі, поповнюючи музейну збірку Харківського Університету експонатами з власних розкопів та розшукуючи цінні з наукового погляду матеріали. Нарешті остання Ваша праця — організація Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук, в найтяжчий час її існування, є завершення Ваших піклувань про українську науку, що назавсиди Ваше ім'я робить незабутнім серед українського народу. Отже вся Ваша науково-громадська діяльність яскраво свідчить, що Ви зробили багато корисного для свого рідного краю, і він за те, що Ви раз-у-раз невтомно й від щирого серця сіяли в ньому „разумное, доброе, вѣчное“, не може не висловити Вам великого, гарячого спасибі! (*Оплески*).

Голова. Від Історичного Архіву ім. В. Антоновича слово має В. В. Міяківський.

В. В. Міяківський. Високоповажний Дмитре Йвановичу! Сьогоднішній день єднає людей кількох поколінь, людей різних верстов і різних професій. Ваша багатогранна і довгорічна робота викликає у всіх повагу й побажання багатьох років такої-ж невтомної праці.

Київ бачив Вас і маленьким учнем нижчої школи, і юнаком-студентом, що тільки-но виходив на наукову роботу, нарешті поважаним академиком. Ми, архівні робітники Київського Центрального Історичного Архіву, присвяченого іменню Вашого керівника за студентських часів і на перших кроках Вашої наукової діяльності, іменню проф. В. Б. Антоновича, можемо тільки пишатися, що Київ 1919 року, тодішня столиця Радянської Республіки, бачив Вас як керівника архівної справи на місці голови Архівної Ради, що керувала роботою адміністративних архівних органів. Хай інші оцінять Ваші праці на архівному полі і в колишньому губерніяльному місті Харкові, де Вашими заходами утворено теперішній Харківський Центральний Історичний Архів, у сьогочасному Харкові — столиці У. Р. С. Р. Зазначимо, що вже й тоді, як голова Архівної Ради, Ви стояли на ґрунті ідей концентрації та особливо піклувалися про утворення історично-революційних відділів.

Бурхливі часи громадянської війни принесли силу злигоднів, завдали багато ран архівній справі. Ми, архівні робітники,

з Вами разом, боліли цими невдачами, гоїли рани, ратували й працювали не покладаючи рук у найважчі часи голоднечі. І тому ми щасливі, що можемо сміливо й широко одзначити Ваші величезні заслуги в справі архівного будівництва. Коли вже цілком налагодилася ця справа, Ви взяли в свої руки иншу важливу справу з архівним видавництвом, публікацією документальної спадщини минулих часів. Київський Архів бачив Вас у стінах своїх також як дослідника історії революційних рухів. І всі ці справи, спільні з нашою роботою, міцно єднують нас сьогодні з Вами.

Щиро бажаємо Вам на довгі роки здоров'я, сил і радісної творчої роботи! (*Оплески*).

Голова. Від Центрального Архіву Давніх Актів слово має В. О. Романовський.

В. О. Романовський. Високоповажний Дмитре Івановичу! Центральний Архів Давніх Актів щасливий привітати Вас, з нагоди Вашого юбілею. Багато літ працювали Ви на полі української історії, вийшовши з славного кола учнів В. Б. Антоновича. Свою працю Ви почали з традиційного для Антоновичевої школи стародавнього періоду нашої історії. Але Ваші наукові інтереси зосередилися незабаром на історії інших часів, і Вам довелося взятися по матеріали для Ваших студій безпосередньо до архівних джерел. Дослідники знають, з якими труднощами буває це зв'язано. Стан тодішньої архівної справи був такий лихий, що не кожна навіть дуже смілива людина зважувалася переплисти море нерозібраних та неописаних архівалій Московського Розрядного Архіву.

Але Ви досягли своєї мети, вичерпали джерела московських неописаних „ствспців“ для історії Слобожанщини і тим назавсіди залишилися в пам'яті архівістів з епітетом „відважного“.

Та коли Ви найбільше попрацювали над історією Слобожанщини, то не залишили Ви й інших галузів історії України. Заслуги Ваші перед наукою величезні. Але Архів Давніх Актів не може тут не підкреслити особливо Ваших заслуг на полі архівознавства та архівного будівництва. Вашою працею утворено Харківський архів. Ви невтомно будували архівну справу, читали доповіді, писали статті, висступали на архео-

логічних з'їздах — скрізь, де тільки можна, говорили про потребу організувати архівну справу взагалі й про негайну потребу утворити Харківський Науковий Архів. Коли після революції перед архівами розгорнулися нові обрії, Ви стояли на чолі архівної справи, Ви-ж обороняли наукові скарби і від хижачьких претенсій зовнішнього ворога, коли він вимагав зруйнувати українські культурні цінності. Цього всього не можна обминути і не згадати в день Вашого славного юбілею.

Вітаючи Вас, високошановний Дмитре Йвановичу, тут серед тих, хто прийшов принести дяку й шану за Ваші багатолітні праці, Архів Давніх Актів підносить і свій голос і бажає Вам ще довгих літ праці й творчої енергії! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Од Комісії Біографічного Словника слово для привітань має М. М. Могилянський.

М. М. Могилянський. Дорогий Дмитре Йвановичу! Постійна Комісія для складання Біографічного Словника діячів України, щиро вітаючи Вас, ветерана української науки, з гордістю та приємністю згадує, що починала свою працю під Вашим головуванням.

Не маючи сумніву, що Ваша 50-річна наукова праця стане за повчальний приклад для нових поколінь наукових робітників, бажаємо, щоб за приклад для широкого наслідування іншим нашим вченим і громадським діячам була й Ваша докладна „Автобіографія“, що допіру перед юбілеєм вийшла в світ. А вам особисто, дорогий Дмитре Йвановичу, бажаємо ще довгих літ плідної праці! (*Голосні оплески*).

Голова. Од Комісії Західньо-Руського Права слово має І. Ю. Черкаський.

І. Ю. Черкаський. Високоповажаний Дмитре Йвановичу! Постійна Комісія при III Відділі Української Академії Наук для виучування історії західньо-руського та українського права, гаряче вітає Вас сьогодні, в знаменну річницю Вашої багатолітньої наукової діяльності.

Ми високо поважаємо в Вашій особі історика, що цілу свою наукову діяльність скерував на висвітлення історичної долі українських земель і українського народу. Ми шануємо видатного вченого, що, навіть вибираючи теми для своєї праці, прислухувався до голосів життя, до його інтересів. Шануємо наукового дослідника, що його мало не вся дослідницька

праця була дивним способом поєднана з громадською, ніби стимулюючи її й zarazом дістаючи стимули від неї. Історичне минуле Слобожанщини, історія зокрема м. Харкова, історія Харківського Університету, — теми Ваших найбільших і най-ґрунтовніших праць, — всі вони щільно поєднані з усією Вашою науковою, педагогічною, громадською й політичною діяльністю.

Сорок п'ять років тому слобідським землям України пощастило здобути собі такого видатного дослідника їхнього минулого. Інші землі України могли-б що-до цього їм позаздрити! Зокрема місто Харків здобуло собі в Вашій особі історика, якого ще не має жадне з міст українських, та й взагалі небагато міст можуть пишатися такими ґрунтовними розвідками про їхнє минуле.

Ми, дослідники, переважно, правного життя нашого народу, шануємо в Вашій особі історика, що в коло його наукових інтересів раз-у-раз уступали питання про соціальні та правні, що їх регулювали, стосунки української людности. Висвітлення багатьох питань землеволодіння і в Слобожанщині, і в Гетьманщині, питань Магдебурзького права в Лівобережній Україні, шукати треба в Ваших розвідках. Чекаємо з якнайбільшим зацікавленням, аж нарешті закінчиться, як Ви обіцяли, Ваша праця присвячена останнім питанням.

Отож, вітаючи Вас сьогодні, дорогий Дмитре Йвановичу, ми висловлюємо наше гаряче побажання, щоб Ви ще довгий час не облишали лави активних дослідників української історії. Ми сподіваємося, що Ваші, протягом довгого й діяльного життя набуті, багаті скарби знання, наукової аналізи та синтези можуть дати ще чимало високоцінних вкладок до історії України та її права в минулому. (*Бурхливі оплески*).

Голова. Од Київського Інституту Народнього Господарства слово має проф. А. Е. Кристер.

Проф. А. Е. Кристер. Вельмишановний Дмитре Йвановичу! Свято юбілею Вашої наукової діяльності, що протягом 50-ох років невпинно виявляла себе плідною й невтомною працею, зобов'язує Київський Інститут Народнього Господарства до прийомної повинности спинити увагу на тій галузі Ваших наукових історичних дослідів, що торкалися народнього господарства. Як могутній чинник життя, що сприяє його по-

ступові, народне господарство в різноманітних своїх галузях, показує, скільки та яких набуло життя засобів, щоб удосконалитися й забезпечити країні та людині добробут, широкі й різноманітні потреби задовольняючи. Отож, саме це завжди й вабило дослідників студіювати економічний процес. Ваші науково-історичні праці, як перед революцією, так і надто по ній ґрунтувалися на докладному студіюванні соціально-економічних питань нашої країни в їх історичному аспекті. Надаючи цим питанням особливої ваги та значіння, Ви використали, щоб широко їх висвітлити, безліч джерел. Як наслідок цієї праці, маємо Ваші твори, цінне надбання для науки.

Придівши свою увагу питанням народнього господарства й досліджуючи їх на основі загального соціально-економічного оточення відповідних діб, Ви зробили свої праці надзвичайно цінними для нашої установи, що за основний предмет навчального та наукового студіювання обрала саме-іменно народне господарство. Ви до скарбниці цієї галузи знань поклали такі скарби, які стануть за одну з підвалин, що сприятимуть здійснюванню в студіях марксистської методи на широкому ґрунті джерел, а дослідникам дадуть певні відповідні точки в процесі опрацювання питань, звязаних з народнім господарством.

Київський Інститут Народнього Господарства, складаючи Вам з нагоди Вашого юбілею щире привітання, бажає Вам надалі ще довго й плідно працювати, талановито висвітлюючи ті питання, які стали за улюблений об'єкт Вашої наукової праці.

Від мене особисто прийміть привітання й побажання ще на довго зберегти Вашу просто аж дивовижну енергію та невтомну працьовитість. (*Оплески*).

Голова. Од Київського Політехнічного Інституту слово має проф. Ладигенський.

Проф. Ладигенський. Правління Київського Політехнічного Інституту поклало на мене почесний і дуже приємний обов'язок вітати Вас, дорогий Дмитре Івановичу, з юбілеєм Вашої 50-річної наукової праці, з тим юбілеєм, що має велике значіння для української культури. Хоч інтереси Ваші наукові й далекі були від нашої спеціальної роботи, але Ваші величезні заслуги такі яскраві й позначні, що перед ними з за-

хопленням стає кожен науковий робітник, незалежно од того, в якій галузі він працює. Користуюся випадком, щоб привітати Вас ще й від імени Київської Катедри теплотехніки. Ми висловлюємо Вам побажання — успішно, як завжди, працювати ще довгі й довгі роки! (*Оплески*).

Голова. Від Інституту Технічної Механіки Української Академії Наук промовляти має акад. К. К. Симінський.

Акад. К. К. Симінський. Високошановний Дмитре Йвановичу! Вас вітали всі наукові робітники різних фахів. Вас вітали громадські діячі, різні кола цих діячів України, Союзу, Всесвіту. Прийміть щире привітання ще й від техніків.

Ви були одним з тих основоположників Української Академії Наук, що подбали про організацію в Академії технічних наук, між иншим заснували Інститут Технічної Механіки, якого не мають інші Академії.

Ця нова інституція, що не має зразків для своєї роботи, була примушена шукати оригінальних шляхів життя й поширення й, цілком природно, дивилася на своїх старших товаришів, на їх організаційну й наукову діяльність в інших галузях академічних наук. Високошановний Дмитре Йвановичу, Ваша діяльність була для нас за один з тих зразків, що скількість їхня для техніки надто, аж надто обмежена.

Ваша громадська об'єднуюча діяльність серед бурхливого моря революційної стихії, Ваш практичний розум і психологічний досвід, Ваше розуміння моменту й реальних можливостей, завжди доводили до реальних позитивних наслідків — і в цьому напрямкові у Вас всі вчилися й повинні вчитися.

І тепер на цьому святі науки й українського громадянства мені хотілося-б звернутися до всіх молодих наукових робітників та громадян і сказати: вчіться у цього шановного старого батька Української Академії! Перетворіть його досвід, скарби наукових здобутків у бурхливі струмки нової молододі науки! Але я повинен зробити це обережно, я соромлюся за більшість молодих, за себе, за наших учнів, бо шановний юбілянт значно молодший духом, енергійніший, працездатніший, ініціативніший, як у масі та „зміна“, що повинна стати на його місці.

Хай-же Ваша енергія, Дмитре Йвановичу, розум, працездатність, ще надовго будуть красою Вашого життя на користь української культури і славу української науки! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Від Інституту ім. Лисенка слово має проф. Дм. М. Ревуцький.

Проф. Дм. М. Ревуцький. Високоповажаний Дмитре Йвановичу! Київський Музичний Інститут ім. Лисенка обрав делегацію на Ваше юбілейне свято, в склад якої увійшов і я. На мене покладено велику честь вітати Вас з сьогоднішнім великим днем, побажати Вам здоров'я та сили для дальшої плідної праці на користь української науки! Довгі роки живіть, дорогий юбіляре, і своєю могутньою творчою думкою збагачуйте українську національну культурну скарбницю! (*Гучні оплески*).

Голова. Од Драматичного Театру ім. Франка слово має Гн. Юра.

Гн. Юра. Високошановний і заслужений трудівнику на ниві української культури, Дмитре Йвановичу!

Державний Драматичний Театр ім. Ів. Франка широко вітає Вас з днем вшанування Вашої півстолітньої наукової та громадської діяльності. У неймовірно-тяжких умовах 70-их років минулого століття Ви розпочали наукові дослідження історії України і за піввіку невтомної праці — аж до наших днів, дали українській культурі такий цінний матеріал, що до нього вдаватиметься не тільки історик, а й драматург, режисер, актор, художник, композитор. Отже театр ім. Ів. Франка особливу складає подяку Вам, Дмитре Йвановичу, як одному з творців основи української культури. А Ваша громадська праця поруч з науковою, впродовж Вашого життя, ще більше зворушує нас сучасників і дає нам добрий приклад, як саме творити культуру на користь трудящих.

Бажаємо Вам ще довгих літ і доброго здоров'я для Вашої творчої праці на нові здобутки в українській культурі! (*Гучні оплески*).

Голова. Слово має для особистого привітання український артільний батько М. В. Левицький.

М. В. Левицький. Дорогий Дмитре Йвановичу! Вже багато вітало Вас представників од різних інституцій та установ. Дозвольте тут сьогодні й мені, звичайному громадянину, привітати Вас у цей великий історичний момент. Я гадаю, що всі люди можуть пишатися таким святом; навіть найбільші, найкультурніші європейські країни раді були-б мати такого

співробітника, як Ви. А коли так, то як-же нам не радіти, тому народові, що за давніх часів ходив у ярмі?! Як не радіти нам, коли в нас допіру ніби вчора почалося наше культурне життя?!

Що таке десять років в історії народу? — Це одна мить. Як-же нам не радіти, коли 50 років Ви, дорогий наш друже й брате, оддали праці над великою трагедією, що зветься історією українського народу? Цій трагедії Ви оддали все своє життя. Як-же нам не радіти?! Всесвітня історія виразно навчає нас, що той народ, який не має власної культури, мусить, загинути. Щоб жити, він повинен утворити власну культуру. Історія нас навчає, що тому народові, який не хоче вмирати, а бажає жити, доля посилає в темну ніч зорі ясні — людей, які ведуть перед, які показують шлях, стають йому за дороговкази. От за нашу провідну зірку і є Дмитро Іванович, що в темну ніч працював для нашої справи.

Тим більшої втіхи зазнаємо ми сьогодні, що не хто инший як Ви були основоположником всім нам дорогої та любної інституції — Академії Наук.

Цю Вашу працю ми не можемо забути, бо цінуємо її без краю. Її записано буде навіки в історії!

Я сам степовик, отож без міри Вам вдячний за те, що Ви нашу Степову Україну не обминули своєю увагою.

Ще любіш мені Вас вітати через те, що нас звязують давні спогади. Ще був з мене студент, коли Ви приїхали до Харкова в 1884 році. Пригадую, як я і всі студенти раділи, що приїхав з Київ^а вчений, близький до нашого дорогого Володимира Боніфатієвича Антоновича. Це для нас була велика радість і втіха. Сам я, дарма що правник, але Ваші лекції з історії одвідував, пам'ятаю, раз-у-раз.

Тим більше це мені любо згадати, бо час цей звязаний для мене з дорогими моментами, коли я почав своє свідоміше національне життя.

Я не міг утриматися, щоб не привітати Вас, дорогий друже, і побажати Вам успіху в Вашій дальшій праці! (*Бурхливі оплески*).

Голова. Од Наукового Товариства Медиків слово має тов. Горелов.

Тов. Горелов. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Наукове Т-во Студентів Медиків Київського Державного Медичного Інституту широко вітає Вас в день 50-річного юбілею Вашої

наукової та громадської праці. Широкі можливості науково-громадської праці для студентів особливо збільшилися після останньої реформи Радянської Вищої Школи. Ця реформа провадилася за найближчою Вашою участю, і це ще більше зв'язує долю нашої молоді наукової організації з Вашою науково-громадською роботою.

Нехай Ваше життя та науково-громадська діяльність завжди буде за зразковий приклад для всього київського студентства, що з лав його Ви вийшли півстоліття тому.

Висловлюємо Вам своє щире побажання сили та здоров'я на дальшу роботу на користь нашої радянської країни! (*Оплески*).

Голова. Зараз Неодмінний Секретар Академії Наук оголосить найголовніші листовні привітання, які у величезній кількості надійшли до Академії.

Акад. А. Е. Кримський. Так от. Ми маємо незчисленну силу всяких привітань і з-за кордону та з усіх місць. Тут вони лежать перед нами. Їх за десять годин не прочитати, а тому доводиться лиш єдине зробити. Ось у мене в руках є 20 сторінок самісіньких заголовків, од кого саме надійшли привітання, і я прохаю Вашого терпіння прослухати цього списку: я його оголошу, привітань самих не цитуючи. Тільки для двох телеграм ми зробимо виняток: для двох Наркомосів — України та РСФРР. Ось вони:

„Наркомос України вітає Вас з нагоди п'ятидесятилітнього юбілею невтомної праці, на користь української науки і культури. Наркомос особливо відзначає роль і участь Дмитра Івановича в будівництві нової радянської культури, як одного з перших діячів науки, що активно став на допомогу Радянській Владі, в справі виховання трудящих мас Радянської України. Уповажуємо Левитського привітати особисто. Ждемо у Харків. Вітаємо і здоровимо!

Наркомос Приходько, Озерський“.

З Москви надійшла така телеграма:

„Наркомпрос РСФСР горячо приветствует Вас с пятидесятилетием неутомимой и чрезвычайно плодотворной работы на поприще науки и просвещения. Ваша выдающаяся деятельность по развитию и укреплению украинской культуры, для которой Октябрьская Революция открыла такие огромные возможности, заслужила всеобщее признание и благодарность.

Наркомпрос шлет пожелание, чтобы Ваша энергичная научная и общественная деятельность продолжалась еще долгие годы на благо Украины и Советского Союза!

Замнарком Просвещения *Покровский*. Начальник Главнауки *Петров*“.

Далі акад. А. Е. Кримський перечитує список установ та осіб, які надіслали привітання. (Гучні оплески).

Голова. Тепер слово належить нашому дорогому юбілянтові акад. Д. І. Багалієві. (*Бурхливі оплески, що переходять в овації*).

Акад. Д. І. Багалій. Шановне Товариство! Першим словом моєї відповіді на всі оголошені тут привітання буде щира, гаряча, палка подяка усім тим установам, що привітали мене через своїх представників або надіслали листи чи телеграми Юбілейному комітетові. Я зворушений, схвилюваний їх числом, змістом і почуттям до мене. Вони нагадують мені про мою 50-річну життєву путь, про наукову й громадську працю, що були виключним змістом мого життя, нагадують про звязок з тими, що працюють на тій-же освітній ниві на всій Україні, в Союзі і навіть по-за межами його. Це велике свято для мене, щасливий історичний день підсумків минулого й їх громадської вартости. Тут дається немов суд і вирок над науковим діячем — нехай з деяким, а може й чималим нахилом у бік позитивних висновків, але вони можуть бути і громадсько-виправлені. Цей огляд потрібен і з об'єктивних умов — для спостережень над еволюцією тієї науки, що в її галузі я працював. Він дуже корисний і для самого юбілянта, що, роблячи підсумки своїх праць, легше може побачити в них прогалини — те, чого він не доробив, що залишається зробити йому самому або іншим у майбутньому. У кожному разі для мене було дуже корисно кинути ретроспективний погляд на своє минуле. Це я зробив у своїй „Автобіографії“ й бібліографії своїх праць, ідучи назустріч бажанням Академії Наук у звязку з юбілеем.

Перша моя подяка — Радянській Владі, в особі представника Київського Окрвиконкому, що дав оцінку моєї культурно-громадської праці за останнє десятиріччя для Держави.

Щиру, сердечну подяку складаю найвищій науковій установі на Україні — Українській Академії Наук у цілому, що

взяла на себе організацію юбілею, доручивши цю справу — це вже для мене аж надто велика честь — своїй Президії: Президентові акад. В. І. Липському, Віцепрезидентові акад. С. О. Єфремову, Неодмінному Секретареві акад. А. Е. Кримському.

Президія визнала, що найприродніша форма для вшанування юбілянта це видання присвяченого йому Наукового Збірника. Отож вдалася вона з закликом як до своїх членів і співробітників академічних установ, так і до сторонніх вчених. „Звістка про це юбілейне видання, пише Юбілейний комітет, одразу облетіла геть усю Україну і С. Р. С. Р., перелетіла й за кордон“, і наслідком цього з'явився не один (і то величезний) Збірник, а цілих 3 на 2040 сторінок. У 1-му томі взяло участь 84 автори; в 2-му 38, в 3-му 13; разом 145 авторів, серед них члени Української і Всесоюзнаї Академії Наук, співробітники численних академічних установ, члени й співробітники Інститутів, науково-дослідчих кафедр України, професори і викладачі вищих шкіл, члени наукових товариств. Кожен дав статтю з своєї спеціальности; тому до збірників увійшли статті, присвячені і математиці і природничим наукам. Однією з таких статтів (Президента Академії акад. В. І. Липського) починається й 1-й том Збірника. Та переважну більшість статтів присвячено українській історії й близьким до неї дисциплінам, а саме археології України, історії українського письменства, українського права, мови, етнографії, етнології, краєзнавству; усі оці дисципліни близькі мені, я над ними працював, і навіть до складу моєї науково-дослідчої кафедри ввійшли, окрім основної історії української культури, ще й секція історії українського письменства, мистецтва, права, етнографії. Не беручись оцінювати всі статті Збірників, я все-ж-таки, про ті, котрі близькі до моєї спеціальности, можу цілком певно сказати, що кожна з них є внесок до українознавчих дисциплін, а про велике наукове значіння інших свідчать і всім відомі ймення їх авторів, і їхні теми та висновки. Не кажучи вже про членів Всесоюзнаї й Української Академії, я нагадаю тут тільки про двох видатних археологів у Союзі — А. А. Спицина і П. П. Єфименка, що надіслали дуже цінні роботи, які торкаються й України. Перший дав розвідку про південно-руський неоліт, другий про пам'ятки Мустьєрської культури на сході Європи. З обома авторами

у мене давні наукові зв'язки; а П. П. Єфименко, син неб. О. Я. Єфименкової, тепер найкращий знавець кам'яної індустрії, почав свою археологічну діяльність на Слобожанщині під моїм керуванням. А скільки серед цих 145 авторів моїх знайомих, товаришів, друзів, учнів! Мені залишається тут, на рещті, згадати про тих, хто впорядковував ці збірники, хто поклав величезну працю на їхнє редагування й видавання протягом цілого року, хто любовно ставився до них, як і до всіх видань Академії взагалі, як до своєї рідної дитини, бо це справді була дитина Української Академії Наук, — я кажу тут про Неодмінного Секретаря Академії акад. А. Ю. Кримського, *завідателя над видавництвом* Мик. Зак. Левченка і редакторів мови П. Гр. Іванця та П. А. Товстоного, яким я зокрема завдав чимало клопоту текстом Автобіографії. Акад. А. Ю. Кримському припала теж нелегка праця організувати самий юбілей.

Складаю подяку всім науковим установам України, що зв'язані з Академією чи то працюють самостійно — Інституті ім. Т. Шевченка, науково-дослідчим катедрам, вищим школам, науковим товариствам, архівним установам, секціям наукових робітників з Центральним Бюром на чолі; науковим установам Союзу РСР і РСФРР, починаючи з Усесоюзної Академії Наук; і нарешті закордонним науковим установам, як українським, так і європейським.

З колишньою Російською Академією Наук я мав тісні зв'язки, виконуючи її наукові доручення, як і з іншими науковими установами давнішого Петербурга та Москви. Закордонні українські наукові установи у Львові, Празі — близькі нам огнища науки, надто в галузі рідної і для них, і для нас української історії. Львів з його Науковим Товариством ім. Шевченка свого часу був навіть за всеукраїнський науковий осередок, надто в галузі українознавства; отож ми повинні, не вважаючи на політичні кордони, підтримувати з ним наукові зв'язки, дарма що, річ можлива, не погоджуватимемося з ними в історичному висвітлюванні нашого минулого. Те саме треба сказати й про наукові установи в Празі, що розроблюють наші ж історичні дисципліни і брали енергійну участь у нашій праці над українознавством. Не можу тут не поділитися своїм враженням од надісланих з Праги привітань, де

мою працю над виучуванням українського мистецтва в Харківському Музеї висвітлено так точно й з таким знанням справи, що це міг зробити лиш той, хто бачив її на власні очі. Очевидячки, я не помилюсь, коли скажу, що автором сього привітання був Д. В. Антонович, який проживав колись у Харкові. З закордонних привітань зверну увагу на привітання од проф. Boyer, що стоїть на чолі Ecole des langues orientales vivantes (у тому числі й слов'янських) і од André Mazon, професора Institut des études slaves. У мене з проф. André Mazon'ом — давні звязки відтоді, ще як він був лектором французької мови в Харківському Університеті, а я там ректорував. У мене й тепер переховуються листи його навчителя, славновісного славіста Л. Леже, що рекомендував мені свого учня.

Тільки-ж, щиро мушу завважити, чимала частка привітань, надто закордонних, належить по праву в більшій мірі, а иноді й виключно, не мені, а Українській Академії Наук, що впорядила юбілей свого члена.

Українську Академію Наук, дарма що засновано її порівнюючи недавно, визнає тепер весь науковий світ; звання її члена являється синонімом кваліфікованого наукового робітника і для тих академій, що надіслали своє привітання з приводу мого юбілею на ім'я Української Академії Наук. Наука була і є інтернаціональна; і її досягнення у всіх галузях знання, отже і в українській історії, що має окрему катедру в Українській Академії Наук, тепер певною мірою являються здобутками всесвітньої науки. Українська Академія Наук має постійний звязок з усіма иншими академіями, надсилає їм свої видання, серед них і розвідки з історії України та й взагалі українознавчі праці. Зацікавлення за кордоном працями українських академиків і взагалі українських вчених — чимале і де-далі зростає в звязку з збільшенням інтересу до життя СРСР взагалі, як могутнього чинника міжнародних стосунків.

Моя діяльність.

Автобіографія, що я склав, дає фактичні і, гадаю, правдиві дані для характеристики моєї праці. Поділяється вона на 2 частині: 40-річчя перед революцією й 10-річчя по ній. Тут я дам лиш деякі підсумки й порівняю умови праці в ці дві доби. Усю мою діяльність можна поділити на три основні ді-

лянки — навчальну, наукову й громадську працю, і це протягом усього 50-річчя. Але між передреволюційною й пореволюційною добою була величезна різниця і в умовах і в формах праці, і в її розмірах, і наслідках. Велика Жовтнева Революція являється межею, що рішуче відокремила давній лад од нового. І це добре зрозуміли наукові робітники та просвітяни. Я теж вже підчас самої революції зрозумів, як історик-соціолог, історичну необхідність і доцільність цього грандіозного зсуву. Зрозумівши це, я, без вагання й сумнівів, став на бік нового ладу, вважаючи його за дальший поступовий, революційним шляхом здобутий етап нашого соціально-економічного, політичного, національного й культурного, історичного життя. Поступову, як на той час, з усіма її наслідками, досягненнями й перешкодами — мою давню 40-річну діяльність треба, гадаю, по справедливості оцінювати, виходячи з тогочасних умов життя. У своїй автобіографії я навів багато фактичних даних про мою навчальну професорську діяльність у старому Харківському Університеті за царату і в Харківському Інституті Народної Освіти по революції. На підставі всіх отих даних не важко скласти їм правдиву оцінку. Щиро скажу, мене захоплювала моя педагогічна праця в університеті; я все робив, щоб складати свої курси з російської та української історії відповідно до тодішнього стану науки, щоб правдиво накреслювати історичний процес, ставлячи на перше місце життя й інтереси народних мас, визискуваних од владущих клас та держави. Багато поколінь моїх слухачів з 1884 по 1917-й р. виносили, казано мені, з моєї аудиторії зацікавлення до рідної історії. Та разом з тим гнітив мене повсякчас тягар тодішніх умов політичного, національного й культурного життя. Політичні та національні утиски царату позначалися і на моїх викладах з історії Росії та України. Я не мав права викладати історію України, що над нею спеціально працював, з катедри; я не міг викладати свого курсу з історії України по-українськи. Мені, ректорові університету, зробив у листовній формі догану міністр Шварц за те, що я дозволив проф. М. Ф. Сумцову викладати його курс з історії українського письменства по-українськи; я не мав змоги видавати своїх курсів і монографій по-українському; за моє дуже невинне тоді українофільство міністр Деянов скількись

років не давав мені катедри. То-ж не дивниця, що коли після Жовтня впало царське самодержавство і органічно зв'язаний з ним давній лад, коли вища школа широко одчинила свої двері перед масами нового студентства з пролетаріату й селянства коли в аудиторіях залунало вільне українське наукове слово — я з юнацьким захопленням і досвідом старого професора став викладати цій аудиторії курси української історії в новому освітленні і на підставі цих викладів склав (він тепер друкується) курсу для широких кіл радянського громадянства. І все-ж у центрі моїх інтересів завсіди стояла наукова праця. У бібліографічному моєму покажчикові наведено 345 назов. Та це число не дає зрозуміння про їх загальний розмір. Я підрахував його, і виявилось, що це буде по-над 500 аркушів друкованих, що дає пересічно 10 аркушів на рік. І хоч на моїй науковій продукції передреволюційної доби одбилися цензурні утиски царату (не про все і не все можна було писати, треба було писати тільки російські книжки, то-що), а все-ж-таки поважна історична критика надавала їй не аби-якого значіння в загальному розвитку української історії: вона є наслідок пильної довголітньої праці, вона по-сунула наперед ті наукові питання, що я їх розробляв на підставі нових документальних невиданих джерел, і не втратила свого значіння навіть для наших часів своїм фактичним змістом і зробленими на підставі його суто-науковими спостереженнями. Нагадаю хоч-би про свою історію м. Харкова, що й тепер являється його історичною енциклопедією, якою користуються робітники комунального господарства; згадаю про свою історію Харківського Університету й його допоміжних установ.

Але є велика різниця в самих умовах наукової праці над українською історією тоді й тепер.

У Харкові й Києві я зачитав доповіді про наукові досягнення в українській історії за останнє десятиріччя, скористувавшись бібліографічними матеріалами до української історії з Центральної Книжкової Палати. Там я довів, що революція дала великі досягнення і в галузі української історії, як і в усіх інших науках, поліпшивши основні передумови наукової праці. Наслідком цього було: 1) зосередження роботи над історією України на Великій Україні, 2) централізація ар-

хівних матеріалів для вивчення цієї історії в Українському Центральному Архівному Управлінні, 3) плановість у її розробленні через нову організацію наукової праці на Україні — Українська Академія Наук, науково-дослідчі інститути, катедри, вищі школи, і нарешті 4) прикладання матеріялістичної марксистської методи до історично-соціальних наук взагалі і до історії України зокрема. І я, може в більшій мірі, ніж хто инший скористувався цими новими умовами для своєї наукової праці. Насамперед моя наукова продукція за це останнє десятиріччя, дарма що на сили я таки підупав, не тільки не зменшилася, ба навіть збільшилася: протягом 9 років я надрукував 100 аркушів праць з історії України, що дає пересічно по 11 аркушів на рік — більше, ніж давніш. По-друге, усі мої праці цієї доби надруковано по-українськи. По-третє, вони торкаються найголовніше новітньої доби в історії України, що раніш була річ сливе неможлива. По-четверте, тепер я роблю спроби висвітлювати український історичний процес з марксистського погляду. По-п'яте: нова організація наукових установ дала мені змогу працювати в сприятливому науковому оточенню Української Академії Наук, її I-го Відділу і в Інституті ім. Т. Шевченка та Науково-Дослідчій, що я zorganizував, Катедрі Історії Української Культури, де тепер працює 24 співробітники (є це вже фактично інститут). І по-шосте: умови видання моїх праць покращали, а головне я знайшов тепер не тільки читача-спеціаліста, ба й масового читача (приклади — 200 примірників колись і тепер 20.000 примірників „Історії Слобідської України“), бо наука тепер зв'язується з потребами життя.

Обертаюся до умов своєї громадської праці за царату й в останнє десятиріччя. Умови за царату усім добре відомі. Отож про них не згадуватиму. Скажу тільки, що тоді треба було витрачати силу енергії, щоб здобути проти теперішніх мізерні наслідки. А втім ця громадська колективна праця нас захоплювала (в Товаристві Грамотности, в бібліотеках, у музеях, то-що). Величезну втіху дає мені й тепер те, що ці просвітні установи були такі своїми завданнями життєздатні, що перейшли після необхідних змін на нові умови сьогочасного Радянського життя і тільки ще поширили та поглибили свої функції (Харківська Громадська Бібліотека, Музей ім. Сковороди, Хар-

ківський Народний Університет і інші). І я відчуваю велику насолоду, коли навчачу яку широку провадять вони працю, не маючи тих перешкод, що стояли на їхньому шляху передніш, і з такою великою матеріальною підмогою од Радянського Уряду, що вже не треба тепер по копійках збирати кошти на Громадську Бібліотеку, як це ми робили раніш, на поширення книгосховища та всі інші потреби Бібліотеки. У моїй громадській діяльності по революції зовсім новою являється моя праця в Упрнауці, в Українській Секції Наукових Робітників. У професійній праці ще яскравіш виявляється перевага нашого часу над старим передреволюційним; спілка наукових робітників — це є дитина революції й осередок громадської самодіяльності.

Бажаючи знайти, так-би мовити, філософію свого життя — основну рису в підході до його змісту, я-б сказав, що я тут певною мірою засвоїв науку старчика Сковороди про споріднення й здібності. Змалечку я помітив у собі нахил до праці на науковому й просвітньому полі. Звідси моя напосидливість і методичність у цій праці: вона мені давала внутрішню втіху і, скажу широко, щастя.

Я можу прикласти до себе науку Сковороди, що радив не втручатися в „несвойственную статтю“. І мені тепер здається, що всі 50 років я йшов єдиним природнім для мене шляхом. Це окрім унутрішньої радості буття — давало й конкретніші наслідки.

Моя природня сфера — це я зрозумів, певний цього й зараз, це культурне будівництво, тепер велике соціалістичне радянське будівництво в нових формах на користь широким масам трудящих. На цьому шляхові передо мною та й перед усіма радянськими робітниками науки розгорнулися величезні й широченні перспективи — утворювати пролетарську культуру за допомогою такого могутнього засобу, як рідна мова. І відповідальне місце тут належить представникам українознавчих дисциплін, зокрема української історії.

Геніяльний філософ-філолог О. О. Потебня довів, що всі мови, серед них і українська можуть безмежно вдосконалюватися. Мусимо тільки вкладати в нашу культуру українською мовою відповідний пролетарський зміст. Таким шляхом ми повинні йти, розроблюючи і українську історію, щоб і вона була за засіб

для утворення отакої культури. Чимало є й буде труднощів на цьому шляху, надто з боку матеріального, проте він є єдино правильний. Тепер українська мова ввіходить в державне соціально-економічне й національне культурне життя, не порушуючи прав національних меншостей, і в цьому полягає її сила та майбутнє. Вона ще міцніше зв'яже селянство з міським пролетаріатом, цим гегемоном соціальної революції. Нове село наближається до нового міста. На наших очах зросла і трудова українська свідома радянська інтелігенція, міцно зв'язана і з пролетаріатом і з селянством. І тепер здійснюється Шевченків заповіт:

Роботящим рукам, роботящим умам
Перелогі орать, думать, сіять, не ждять
І посіяне жать.

Отож наші перспективи не в минулому, хоч як гарно та романтично змальованому, а в ясному майбутньому. Поворот до минулого — це руїна й смерть. Така основна загальна перспектива.

В її рамці ввіходять і мої власні надії та побажання: я-б хотів ще трохи пожити, коли не покине мене моя працездатність, щоб позакінчувати свої численні розпочаті праці до історії України. Я-б хотів, щоб моя науково-дослідча катедра існувала й розвивалася і після мене, тоді я буду щасливий, що помру не безчаден. А щоб здійснити ці побажання, декрет Раднаркому дає мені конкретні засоби.

Щира подяка всім, хто завітав на сьогоднішнє свято, хоч я певен, що мій юбілей чималою мірою є тільки привід для організації свята української науки взагалі. *(Всі присутні підводяться й зчиняють юбілярові гучну овацію).*

Голова. Дозвольте, Дмитре Йвановичу, побажати Вам пожити ще багато, багато років! *(Гучні оплески).* Засідання оголошую закритим.

СВЯТКУВАННЯ ЮБІЛЕЮ АКАД. Д. І. БАГАЛІЯ У ХАРКОВІ.

Знаменні юбілейні роковини в житті нашого видатного вченого — акад. Д. І. Багалія, знайшли широкий відгук і в столиці Радянської України — Харкові.

Найближчу участь в організації юбілейного свята в Харкові взяв Народний Комісаріят Освіти, Упрнаука, Всеукраїнський Комітет Робітників Освіти, Окружне Бюро Робосу, Окружне Бюро Секції Наукових Робітників, Харківське Наукове Товариство та Харківськ Науково-Дослідча Катедра Історії України.

27 грудня 1927 року, в залі Державної Бібліотеки ім. Короленка відбулося врочисте, прилюдне засідання цих установ, присвячене 70-им роковинам життя, 50-літтю наукової та 40-літтю педагогічної діяльності акад. Д. І. Багалія. До президії цього врочистого засідання увійшли члени президії Упрнауки, члени президії Всеукраїнського Комітету Робосу та його У. Ц. Б., представники Окрвідділу Робосу та харківського Б. С. Н. Р., Народний Комісар Освіти М. О. Скрипник, замісники Наркома Освіти т. т. Приходько та Ряппо, Ректор Харківського Інституту Народньої Освіти тов. Гаврилів, акад. В. П. Бузескул, Голова Центрального Архіву тов. Рубач та завідувачка Бібліотеки ім. Короленка Н. І. Чепіга.

Окрім усіх тих установ — ініціаторів, у святкуванні взяли участь численні представники всіх харківських наукових установ, державних та громадських закладів та ще велика сила прихильників невтомної півстолітньої діяльності шановного юбіляра. На день свята, не вважаючи на те, що головне вшанування вже відбулося 10 грудня в Києві, до Харкова наспіло

багато усяких листовних привітань, а на самому засіданні, од різних наукових, державних та громадських установ виступило чимало промовців з усними привітаннями.

Подамо отут лиш найголовніші (які маємо в руках) тексти тих привітань.

Голова Упрнауки тов. Ю. І. Озерський відкрив урочисте засідання такими словами:

Дозвольте мені, шановне товариство, від імени НКОсвіти, Президії Головнауки, Президії Всеукраїнського Комітету Робітників Освіти, його Окружного Харківського Бюра, Всеукраїнського Центрального Бюра та Харківської Секції Наукових робітників і Харківського Наукового Товариства — сьогоднішні урочисті збори з приводу вшанування юбілея акад. Д. І. Багалія вважати відкритими.

Дозвольте тепер мені від імени Наркомосу розпочати сьогоднішні збори вступним словом, яке буде зв'язано з одного боку з тим завданням, що стоїть зараз перед НКО в науковій роботі, з другого боку, з тим, як життя й діяльність Д. І. Багалія, сьогоднішнього юбіляра, ув'язується з усією нашою науковою й політичною роботою на Україні. П'яدهсять днів тому назад Радянська Республіка святкувала 10 років Жовтневої революції. Вчора Радянська Україна відсвяткувала 10 років свого існування. Цілком зрозуміло здається вже для всіх на 10 роковини Радвлади, і не тільки на терені Радянської землі, а й за кордоном, що Радянська влада й Жовтнева революція для нашої країни з'явилися тим етапом, що воскресив Україну політично, економічно й культурно.

Для нас тепер вже абсолютно безсумнівим є те, що тільки в умовах Радянської влади наша українська державність і українська культура широко розвинулись і зараз вже дають величезні досягнення. І ось у сьогоднішній день, зокрема в нашій науковій роботі, ми можемо сказати отверто, що на десяти роковини Жовтневої революції і існування Радянської України, коли наша комуністична партія, Радвлада, приступила до господарчого відбудування, коли історія судила нам і може на довго, будемо сподіватися зайнятись мирним будівництвом, у сьогоднішній день питання культури й науки набирають найгострішого не тільки теоретичного й політичного, а й економічного значіння. Я дозволю собі привести вам слова допо-

відача на 15-ому з'їзді ВКП(б) тов. Рикова: „необхідно щоб всім стало абсолютно ясно, що культура на данному етапі нашого розвитку являється для успішного нашого господарського будівництва тим же, що бойове озброєння в час війни. Без швидкого культурного зросту ми не зможемо перебудувати свого господарства“. Я думаю, що в словах авторитетного представника партії, керівника Радвлади в Союзі Республік, розвинено повністю те надзвичайне значіння, що має наша культурно-наукова робота. Зокрема я думаю, це надасть ще більших сил нашим науковим кадрам, в їх творчій роботі.

Друге історичне завдання, яке поставлено, це справа будівництва української національної культури в умовах Радвлади, і це друге завдання сьогодні нам буде до речі згадати, бо воно теж зв'язано з сьогоднішнім нашим святкуванням. Наш сьогоднішній ювілей передовсім визначається тим, що ми шануємо Дмитра Івановича Багалія, одну з найбільших наукових сил в галузі створення української культури, зокрема української історії. Ми мусимо сьогодні по-перше відзначити цей момент; другий момент, на який нам треба сьогодні теж звернути нашу увагу є громадсько-державна діяльність Дмитра Івановича в наших радянських, громадських організаціях. Поволі, повагом ішло визнання Радянської влади з боку наукових сил, визнання нових методів наукової роботи, методів марксизму в нашій культурно-науковій роботі. Ми мали цілу низку фактів, коли наші наукові діячі займалися далеко не науковою справою. Ми мали цілу низку випадків, коли нам приходилось указувати на те, що шлях Радянської влади вірний, що наша Радвлада веде людність до кращого майбутнього. Ми добре розуміли, що нам доведеться довгий час роз'ясняти, переконувати, запрошувати, притягати, але ми знали, що нашою роботою переконаємо наші наукові сили. На сьогоднішній день ми можемо з певністю сказати, що наша політика й наша органічна робота над будівництвом культури в цілому, української культури зокрема, має безперечно наслідки, проти яких ніхто не може зараз заперечувати. Сьогоднішній день ми можемо сказати, що перед нашою науковою думкою, перед нашими науковими діячами стоїть питання у той спосіб, що серед наших наукових кіл починається процес широкої

диференціації і не тільки співучасти в будіванні радянської культури, але й органічної участі співділом в утворенні нової радянської культури. Я маю на увазі створення у нас на Україні товариства сприяння соціалістичної культури (уторніка). Отже зараз перед нашими науковими діячами й перед тими, хто ще не прийшов остаточно, хто ще вагається, стоїть завдання — стати остаточно до будівання культури, далеко вищої за ту, яка була до цього часу збудована пануючими класами. Ми мусимо сказати, що Радвлада в цій галузі приймає всіх, хто-б і коли-б не приходив, що Радвлада не одмовляє нікому, аби цей прихід був ширий і дійсний.

Отже я мушу сказати, що в особі Дмитра Йвановича Багалія ми маємо людину, яка органічно стала в шеренгу тих людей, що хотять будувати нову культуру. Ми бачимо й знаємо діяльність Дмитра Йвановича в державних і професійних органах. Ми нарешті знаємо його по тому новому шляху науково-методологічному, на якому він зараз стоїть. Ми певні, що цей зв'язок буде продовжуватись і на далі ставатиме все міцнішим, все органічнішим, що приклад Дмитра Йвановича поведе за собою й інших, які нам надзвичайно потрібні.

Дозвольте, товариші, поздоровити Дмитра Йвановича й побажати йому найкращого здоров'я в нашій спільній дальшій роботі.

Голова Відділу Історії України Харківського Інституту Марксизму проф. М. І. Яворський виголосив отаку промову-повідь присвячену розбору та оцінці наукової роботи юбіляра.

Товариші! Юбілей Дмитра Йвановича це не тільки свято 70-річчя його життя й 50-річчя його наукової праці та 40-річчя його педагогічної праці, це зокрема свято української історичної науки, свято, в якому стара харківська історична школа признається у своїх науково-історичних думках до марксизму, визнавши давно вже нашу революцію та складену нею Радянську систему не тільки як факт, але також як правду, як справу історично неминучу, як справу історично необхідну. Це має особливе значіння в нашому сьогоднішньому святі, що об'єдналося з десятиріччям нашої революції. Адже-ж Дмитро Йванович, як глибокий вчений, як один з патріархів історич-

ної науки в останніх своїх наукових дослідках та громадській праці підкреслює тепер значіння нашої революції для української культури, визнаючи її, ще раз кажу, не тільки як факт, з яким треба погодитись, а як правду, що її треба визнати, що сама є необхідність. Оце приєднання Д. І. після революції нашої, декларативне приєднання до марксизму виявилось в тому, що цей один із патріархів української історичної науки, що засів у „харківській діоцезії“, куди свого часу послала його київська метрополія української історичної науки, вже після перших здобутків Жовтневої революції, маючи на увазі новий розвиток української культури, заявляв усім не тільки те що він погоджується з існуванням Радвлади, не тільки взявся їй усіма силами допомагати, але ще й заявляти став те, що він у своїй історичній роботі приймає як методологічний прапор історичний матеріалізм, приймає основу марксіської думки й світогляд, приймає нові методи конструкції нашого історичного процесу. Тим самим Д. І. поставив своїм історичним науковим завданням жити надалі не самим досвідом вузького кабінетного вченого, не визнавати більше науки за привилей окремої одиниці, а працювати як учасник нашого соціалістичного будівництва, як той, хто свої наукові засоби має принести для широких трудящих мас, у процесі їхнього соціалістичного будівництва в нашій країні. А це саме й є надзвичайно важливий момент у нашому святі. В ті бо часи коли буржуазна історична наука не тільки в нас, ба й на Заході переживає смертельну свою кризу, ми бачимо, що бажає бути в наших лавах, у лавах істориків-марксистів, не хто инший як такий патріарх старої історичної школи як Дмитро Йванович. А така криза справді тепер є. Протягом останніх 10-ох років для найвидатніших учених Заходу доводиться констатувати оцю кризу в історичній науці, доводиться констатувати, що дотеперішня історична наука, збанкрутувавши в революції, стоїть тепер на роздоріжжі, зневірившись не тільки що-до свого світогляду, але й що-до власної методології. Я подам думку відомого вченого професора доктора теології, філософії й історії Froelscha, що в своїй найновішій праці *Historismus und seine Probleme* щиросердо визнає цю кризу (*читає цитату*).

Ця криза в європейській історично-науковій праці полягає в тому, що основа філософії історії та дотеперішня конструкція історичного процесу більше не виправдуються. Ця криза буржуазної історичної науки з'явилася разом з революцією і в нас, а настала вона тим більш, що до нас прийшов Жовтень і поставив як факт такі явища, які примусили історично-буржуазну школу зневіритися в своїх ідеологічних шляхах. Але Д. І. щасливо перебув цю кризу, повертаючи на нові шляхи. Щоб зрозуміти як слід вагу оцього бажання Дмитра Івановича Багалія, керманича давньої „харківської історичної діючезії“, приєднатися до нашої марксівської історичної школи дозвольте коротенько нагадати дотеперішні шляхи нашої історичної науки на Україні. В першій половині ХІХ століття в нашій історіографії панувала програма, що її склала вже „Історія Русовъ“. Це була в нас перша історична праця, що вклала душу й серце в мертвий документ, в аскетичну хроніку.

За програмою „Історії Русовъ“ і пішли незабаром двоє наших дослідників Костомаров та Куліш. Костомаров національну програму „Історії Русовъ“, що нею ми фактично починаємо нашу історіографію, показав на широкі маси, шукав оцю душу й серце автора „Історії Русовъ“ у глибині життя оцих мас, тимчасом як Куліш перший складав соціологічну синтезу цієї програми, синтезу, що правда, не в глибині цих мас, а на вершках трудящої класи. Це була синтеза цього гасла, що його склав автор „Історії Русовъ“, це політичне „credo“ для наукової історичної праці так званої „Молодої України“. А 60-ті роки призвели до кризи в цій синтезі, до першої кризи в цьому політичному „credo“ української історіографії. Маневр 1861 року, маневр реакції, маневр самодержавного дворянства розтрощив оце політичне „credo“, роздрібнив на частки, на протилежні одна одній течії його в нашій історіографії. Тоді одбувся поворот назад у нашій історичній науці, що для неї за нову політичну програму вперше в 1862 році став виступ Антоновича й інших, того самого Антоновича, що зробився родоначальником нової школи в нашій історіографії. Поворот цей виявивсь у тому, що за „Отзывомъ изъ Кіева“ прийшла в історіографії практика, що синтеза нам не потрібна, що не треба в історії політики, що історію треба обмежити голим дослідом документів та ще

й на вузеньких смугах, вузькими районами. Тезу для цієї практики в нашій історичній науці поставив у 1871 році не хто инший як сам Драгоманів. Це була теза, що її висловив Драгоманів, пишучи листа до М. Бучинського, мовляв, завдання науки тепер тільки видавати пам'ятки нашої культури й тоді тільки, коли це буде досягнено, „тоді й буде основа, що ніхто не скаже, що нас немає“.

Отака була тоді програма для нової історичної школи, школи Антоновича, [що стала за програму для нашої історично-наукової праці мало не на всю другу половину XIX століття. Висновок цієї програми й було утворення документальної школи Антоновича. Ніхто не може сказати, що це була праця не важлива для нашої науки, навпаки ця праця дуже для нас цінна, без неї ми сьогодні не могли-б пишатися нашою історичною наукою. Але синтези політичного „credo“ ця школа не мала, вирікшися й того що вже в цьому напрямкові зробили Костомаров і Куліш, на самому припочатку вона цілком заховалася за мертвий документ, за аскетичну методу, за окремий район, дарма, що саме їй завдячуємо надзвичайно багато спеціальних дослідів над бувальщиною України.

З отаким завданням і вирудив Антонович на початку 1880-их років, на цілину Слобідської України, саме-іменно Дмитра Івановича, що його юбілей ми сьогодні святкуємо, і на цій цілині Дмитро Іванович залишався вірним цим завданням за весь час своєї наукової праці. Залишився навіть тоді, як з початком 1890 років ще один патріарх української історії М. Грушевський, патріарх на „Львівській діоцезії“ з благословення того-ж В. Б. Антоновича, становив третій етап нашої історичної науки, етап поновленої синтези, поновленого „credo“ „Молодої України“ з половини XIX ст. Скільки праці величезної розміром, глибокої дослідом, багатої матеріалом ховається в цих працях, що їх Д. І. поклав, орючи слобожанську цілину в ім'я гасел Антоновича! Я назву деякі з них, скажімо: „Історія Сѣверской земли“, „Опытъ исторіи Харьковскаго Университета“ „Історія города Харькова“ „Магдебургское право“ й т. д. Досліді ці з невтомною енергією провадив Дм. Іванович протягом усенької передреволюційної своєї діяльності. Вони це ціла доба в українській історіографії, але їм бракує соціологічної синтези, політичного „credo“.

Дмитро Іванович пильно зберегав непорушність Антоновичівської позиції за весь той час. Дм. Іванович як був в університеті вірним учнем Антоновича, був вірний учень в університеті тієї школи, що приймала за свою основу аполітичне культурництво у своїй праці над українським минулим, так і на університетській кафедрі пильно додержував її заповіту, її тези, що за свою основу поклала культурницьке гасло Драгоманова з початку 1870 років. І таким аполітичним культурником в історії Дм. Ів. залишився до початку нашої революції, залишився до кінця останніх років старого життя вірним оцій аполітичній школі. І коли на „Львівській діоцезії“ професор, тепер академик Грушевський, новітній речник „Молодої України“ у своїй історичній школі сквапливо складав надзвичайно красиве націоналістичне намисто науково-історичної синтези та вішав його на молоді груди української нації, леліючи надію на її буржуазне самовизначення державне, Дм. Ів. наміста такого не складав. Він, як той невтомний пливак, здобував тільки перлину за перлиною з архівного моря, инколи в'язав їх на окремі шнурки, але синтези — барвистого намиста не складав, а залишався на старій аполітичній лінії, якою йшла ліберальна наша громадська думка по старій лінії аполітичного культурництва, тимчасом як школа М. Грушевського йшла по лінії націоналістичного радикалізму. Але як-раз те, що Д. І. залишився вірним Антоновичеві до останніх років, це й дало після революції Д. І. можливість прийти до нас, заявити й себе марксистом. Чому це так? А тому, що коли-б Д. І. був і собі складав оце націоналістично-радикальне намисто на молоді груди молодой нації, то навряд чи сьогодні ми могли-б святкувати його юбілей так, як оце святкуємо, бо навряд чи була-б змога йому — патріярхові старої української історії стати разом з молоддю нашою в лавах марксизму, як свого часу легше було „чорнопередільцям“, а ніж „народовольцям“ прийти до марксизму, так тепер із цих двох шкіл школа документальна, та, що вважала за своє завдання в даних історичних умовах не складати історичного намиста, а тимчасом добувати одну за одною дорогоцінні перлини, оця школа, коли настала Жовтнева революція, коли прийшла така криза старим ідеям, що сам Грушевський вже у 1918 році констатувати мусів був крах цих ідей, мовляв у пожаріщі

більшовицькому згоріло все минуле українське, згоріли й всі політичні цінності цього минулого, — оця аполітична школа в особі Дм. Ів. не тільки сказала, що треба тепер на все подивитися новими очима, що треба переглянути все, що було дотепер провідне, а ще й погодилася зразу й собі стати будувати нове життя. Правда, Дм. Ів. марксистом цим ще не став, коли він писав та говорив ці слова, але він розумів, що йому треба прийти до марксизму, і це був переломовий етап не тільки в його аполітичному дотепер змаганні до поступу вперед, але й в його історичному досліді. Як-раз вчинила це революційна криза в нашій історичній науці, і ця криза довела до того, що Д. І. вийшов з неї омолоджений, тимчасом як школа Грушевського не могла перебути її в революції так, щоб і собі зробити зворот до марксизму, що його несли революція. Ще більше, ця школа, втративши давні ідеї, а не придбавши нових, зупинилася на мертвій точці: втративши своє колишнє історичне „credo“ та свою історичну синтезу, зневолена тепер, не маючи нової методи для конструкції історичного процесу, й собі повернутися назад до метод документальної школи. Тепер, треба визнати, в цій школі так прикро нас вражає саме брак будь-якої синтези в її науково-історичній праці. Інакше й бути не може. Раз немає в досліді „credo“ політичного, очевидно, що й синтези в науковій роботі не може бути. Зате легше було Д. І., авторові „Очерковъ изъ історіи колонизації и быта степной окраины Московскаго государства“, цьому науковому дослідникові, що в даних умовах весь час ховався за мертвий документ і до української синтези не бравсь, зрозумівши завдання нашої революції, прийти до цієї синтези в нових умовах, прийти не тільки в своїй науковій праці, але й в усій своїй діяльності від перших років революції. І Дм. Ів. прийшов до неї. Він незмінний член Президії Головнауки, що виросла з заснованого його руками Наукового Комітету, і як такий Д. І. з перших днів мирного будівництва нашого до сьогоднішнього дня серед важких умов усіма силами допомагав організовувати нашу наукову роботу. До цієї допомоги він став вже тоді, коли спочатку всі одмовилися прийти нам на зустріч у цій надзвичайній праці. Дмитро Іванович перший став за організатора професійного руху наукових робітників, перший став Дм. Ів. і на чолі цього

руху, як голова Ц. Б. Коли-ж переглянути його наукову працю після революції, серед якої маємо хоч-би таку монументальну монографію, як „Мандрований філософ Сковорода“, як перший том історії України, що оце друкується, як популярний виклад історії українського народу в ХІХ ст., додаток до праці Єфименкової, як історіографічні його праці та розвідки з історії революційного руху на Україні, то тут безпосередній маємо довід, як крок за кроком у похилому вже віці Д. І. ставить під власну гостру критику всі свої дотеперішні шляхи, всі основні елементи дотеперішнього свого історичного досліду, наближаючись і в науці до теоретичних основ нашої революції. Правда, його „Нарис з української історіографії“ це ще доба хитання на шляху переходу до історичного матеріалізму. Але вже в цій роботі Д. І. виразно відійшов від давнього свого аполітицизму; він відійшов врешті навіть від того, що виголошував ще в 1914 р. і став на шлях, що наближав його до марксизму: він там уперше визнав не тільки політичний характер за українською історичною наукою, він не тільки визнав уперше необхідність суцільно досліджувати український історичний процес, але й визнав за цим процесом закономірність історичну, психологічну й соціологічну, хоч ще не знайшов істоти цієї закономірности. Але вже виступом своїм на юбілеї Сковороди 1922 р., а потім у дискусії зомною в „Червоному Шляхові“ та в праці над „Історією українського народу ХІХ ст.“ Д. І. ясно й виразно сказав: я приймаю закон історичного матеріалізму без застережень, я приймаю історичний розвиток, як закономірний розвиток, я приймаю класову боротьбу, як основу історичного процесу. Оце й вирішило зворот Д. І., представника старої школи, в наш бік, у бік марксизму, Д. І. викинув остаточно давні наукові методи, старе „credo“ історичного досліду і заявив, що приймає марксизм за нову свою провідну основу в науці, заявив після того, як ще в своїйому „Нарисі історіографії“ все ще тримався за М. Грушевським давнього принципу-тези, анти-тези та синтези — знищення й відродження української буржуазної державности. Тепер Д. І. прийшов до іншої синтези й треба йому широко побажати, щоб наш славетний український вчений, що довгі, довгі роки збирав на намисто свої перли, аж тепер у нових умовах соціалістичного нашого будівництва

встиг з цих перлин скласти його — оце намисто на нашій основі, встиг справді закінчити свою історію України, що її почав писати, приймаючи нашу методологію. Тож підбиваючи підсумки науковій діяльності Д. І., я повинен сказати, що нам усім зокрема це надзвичайно цінно, що серед кризи нашої історичної науки, наш ветеран української науки в усіх її ділянках без застережень іде до червоних лав і приєднується до них не тільки словами, а й на ділі, визнаючи марксизм та соціалістичне будівництво не тільки як факт на території України, але й як правду для її історичного розвитку. Це особливо, на мою думку, треба цінити в особі Д. І., тим більш, що не тільки сам Д. І. приєднується до нас, а ще й сам керує багатьма молодими вченими, керує на той шлях, на який він оце стає, допомагаючи цим у складанні в столиці Червоної України нової метрополії нашої історичної науки. Я зокрема надзвичайно радий, що ми за його допомогою можемо організувати оцю нову метрополію української історичної науки. Через те мені, як керівникові марксістської катедри української історії, зокрема приємно вітати Д. І., що з ним ми свого часу спорилися, а тепер дружньо працюємо на одній ниві під спільним гаслом. Дозвольте наприкінці передати Д. І. кілька слів привітання й від Харківського Наукового Товариства, що вирішило обрати Д. І. за свого почесного члена. Дозвольте закінчити мою коротку промову щирим побажанням, щоб Д. І. ще довгі роки допомагав нам та й сам складав нове — червоне намисто червоної української історичної науки.

Представник Харківського Виконавчого Комітету тов. Канторович привітав юбіляра такими словами:

„Високошановний Дмитре Йвановичу! Харківський Окружний Виконавчий Комітет, спільно з Міською Радою та Окрнаросвітою вітає Вас з нагоди 50-річного юбілею невтомної праці на користь української науки та культури і відзначає Ваші видатні наукові праці в галузі історії України, зокрема Слобожанщини з містом Харковом, Вашу організаційну роботу в справі перебудування вищої школи та поширення й піднесення наукових організацій України, Вашу пильну увагу до виховання молодих наукових сил для роботи в справі дослідження

та розвитку української культури, Вашу громадсько-наукову працю, як одного з перших наукових діячів, що активно став на допомогу Радянській Владі, в справі піднесення культурного рівня трудящих мас Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Хай живе союз праці та науки, на користь робітників та селян!

Голова Всеукраїнського Комітету Спілки Робітників Освіти тов Білик виголосив таку промову:

Дозвольте мені від імени Всеукраїнського Комітету Спілки робітників освіти коротенько висловити Вам, шановний і дорогий Дмитре Івановичу, як-найщиріше привітання. Тепер немає вже ніяких сумнівів у тому, що професійні організації в справі соціалістичного будівництва Радянського Союзу відіграють величезну роль. Немає й не може бути жадних заперечень з боку пролетарських професійних організацій проти потреби брати найактивнішу участь не тільки в захистові професійних інтересів своїх членів, але й у загальному процесі соціалістичного будівництва; тепер і спілка робітників освіти теж міцно стоїть на цих самих позиціях. Одначе треба сказати, що робітники освіти не одразу усвідомили ці свої завдання. Ми знаємо, що не всі робітники на цьому полі зразу-ж після Жовтневої Революції відчували потребу співробітництва з Радянською Владою, не всі зрозуміли суть самої радянської системи, не всі робітники освіти зрозуміли суть і завдання професійних об'єднань. Велика частина освітян-українців, що була зачарована націоналістично-шовіністичними гаслами, попервах після Жовтня пішла не по радянській дорозі. Так само не-радянською дорогою пішла й та частина освітян України, що була захоплена російським шовінізмом. І лиш невеличка частина від перших днів Жовтневої революції, від перших днів існування Радянської Влади пішла ногою в ногу з робітничо-селянськими масами. Товариші! Коли ми пригадаємо, як ми будували наші освітянські професійні організації з перших років існування Радянської Влади, то ми повинні сказати, що вже тоді ми бачили в наших перших лавках спілки робітників освіти й соціалістичної культури високошановного Дмитра Івановича. Товариші! Дмитро Іванович з перших днів існування Радянської України відгравав актив-

ну ролі не тільки як рядовий член професійної організації робітників освіти, але й як активний діяч будівництва наших професійних об'єднань наукових робітників України. Треба, товариші, окремо підкреслити особливу ролі, що її відіграв Дмитро Йванович в організації Всеукраїнського об'єднання секції наукових робітників. Дозвольте мені також висловити Дмитрові Йвановичеві найтепліше привітання від імени Всеукраїнського Центрального Бюро секції наукових робітників, що об'єднує в своїх лавах по-над 4000 органів наукових робітників по всій Радянській Україні. Наукові робітники найпізніш влились у загальне річище професійного руху, як на Україні, так і по всьому Радянському Союзу. Ми добре пригадуємо, як 1923—1924 року доводилося вперто працювати активним робітникам професійного руху, об'єднуючи наукових співробітників у межах спільн. робітників освіти. І треба сказати, що тоді вже Дмитро Йванович відіграв не аби-яку ролі, беручи активну участь в утворенні цієї організації. Велику участь брав він в організації першого Всеукраїнського з'їзду наукових робітників і в переведенні цього з'їзду. І з часу першого з'їзду Дмитро Йванович стоїть на чолі Всеукраїнського Центрального бюро секції наукових робітників. Треба сказати, що участь Дмитра Йвановича в роботі секції наукових робітників не обмежується тим, що він головує у Всеукраїнському Центральному бюро України — він бере активну участь у роботі СНР і як член Всесоюзної Центральної Ради секції наукових робітників. Відколи зорганізовано секцію наукових робітників, він завжди там бере найактивнішу участь у роботі не тільки пленумів секції, не тільки з'їздів, а й у розв'язанні найважливіших питань, що виникають у повсякденній роботі наших професійних об'єднань.

В усіх чисто заходах, що переводити їх у життя брала на себе обов'язок секція наукових робітників, завжди одним з перших і найактивніших робітників був Дмитро Йванович. Завжди, коли секції наукових робітників треба було взяти участь у політичних виступах, на чолі був Дмитро Йванович. Він не тільки брав участь в усіх наших політичних виступах, а часто сам подавав свою ініціативу в цих справах. Коли наукові робітники висловлювали протест з того приводу, що англійський консервативний уряд розірвав дипломатичні стосунки

з Радянським Союзом, Дмитро Йванович виявив і тут свою ініціативу що-до організації мітингу харківської радянської інтелігенції. Так само, коли справа йшла про тиждень оборони країни, і тут Дмитро Йванович виявив свою активну ініціативу. Товариші! Дозвольте мені не зупинятися на всій роботі, яку провадить Дмитро Йванович у секції наукових робітників. Тепер секція наукових робітників об'єднує всіх робітників Радянської України. У практичній повсякденній роботі секції наукових робітників, за керівництвом Дмитра Йвановича потроху зникали й тепер вже мало не до краю зникли всі ті розбіжності, всі ті вагання, що були раніше в лавах наукових робітників. Ще й зараз наукові робітники України, тісно об'єднані в секцію, становлять величезну силу, але особливо великого значіння наше об'єднання набуває тим, що воно цілком влилося в спільне річизне загально-пролетарського професійного руху. Секція наукових робітників тепер відграє величезну роль в справі соціалістичного будівництва в нашій країні, а Дмитро Йванович є один з тих, що завсіди з перших днів роботи секції говорив і дбав за об'єднання науки й техніки, за об'єднання розумової праці з фізичною, за поєднання науки з колосальними зусиллями пролетаріату, що в нашій країні під проводом комуністичної партії будує соціалістичне суспільство. Дозвольте побажати нашому юбілянтові більше сил і здоров'я для спільної з нами роботи ще на багато років!

Представник Всеукраїнського Комітету Сприяння Вченим прочитав таке привітання од голови Комітету тов. Дудника.

Високоповажний Дмитре Йвановичу! Всеукраїнський Комітет Сприяння Вченим вітає Вас з п'ядесятилітнім юбілеем Вашої наукової роботи, як славетного історика України та видатного громадського діяча, що один з перших діячів науки взяв активнішу участь у будівнанні нової радянської культури.

Сьогочасне становище народнього господарства України та культурного її розвитку вимагає не тільки напруження всіх творчих сил, але й тісного зв'язку науки з працею.

Високоповажаний Дмитре Йвановичу! В день Вашого юбілею з надзвичайною втіхою підкреслюємо, що Ви один із перших стали на цей шлях, шлях єднання науки та праці.

Сподіваємося, що Ваша енергійна творча науково-громадська робота на користь розвитку радянської культури стане за приклад для молодого покоління наукових робітників, що в вихованні його Ви берете активну участь.

Всеукраїнський Комітет Сприяння Вченим щиро бажає Вам, найстарішому членові своєї Президії, що з самісінького початку, відколи існує Всеукраїнський Комітет Сприяння Вченим, та й досі невтомно працює в ньому, ще на довгі часи працювати на користь української радянської культури!

Далі з привітанням виступив дійсний член Всесоюзної та Української Академій Наук академик В. П. Бузескул.

Дорогой Дмитрий Иванович, приветствую Вас! С точки зрения общности Вашей работы в смысле ее результатов и продолжительности не могу не выразить уважения к Вам со стороны профессуры. Вы создали школу истории и археологии, Ваш организаторский интеллект сказался и тут. Здесь говорилось о том поколении, которое воспитали Вы, дорогой Дмитрий Иванович. Позвольте мне, как представителю этого поколения, от его имени и от меня лично приветствовать Вас. Минуло 50 лет с тех пор, как мы с Вами впервые встретились в коридоре старого университета. На моих глазах протекла вся Ваша деятельность. Я думаю, осталось уже очень мало свидетелей нашей с Вами деятельности, и я не могу без волнения относиться к сегодняшнему моменту. От всей души Вас приветствую, от всей души желаю Вам, чтобы Вы могли еще десятки лет поработать на культурном общественном поприще. Будьте здоровы и благополучны, дорогой Дмитрий Иванович!

Од Харківської Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури з привітанням виступив М. Горбань.

Харківська Катедра Історії Української Культури, що від сьогодні зветься Вашим іменням, доручила мені привітати Вас.

Ваше ймення й імення теперішньої столиці Радянської України — Харкова — тісно, непоривно зв'язані. Харків у Вашій науковій праці відграє не аби-яку роль. Кількадесять років тому, прибувши сюди з Києва, отієї наукової метрополії, принесли Ви з собою молодечий запал, поважну наукову підготову, не аби-які знання й щирю любов до праці. Київська наукова метрополія за тих давніх часів містилася тільки в невеличкому

будинкові Вашого навчителя В. Б. Антоновича, що світлої постати його ніколи не забуде українська історія.

І тепер, коли з того невеличкого будинку зросла величня Академія Наук, зросла підчас революції ціла низка поважних українських наукових інституцій, тепер, шановний Дмитре Йвановичу, Ваші заслуги, Ваші роботи на полі української історіографії треба згадати, треба відзначити, треба за тую працю вшанувати Вас.

Наша Харківська Катедра Історії Української Культури доручила мені сказати ось що. Часто буває, що науковий або громадський діяч, коли святкують його юбілей, скидається швидше на мертвяка, що, вставши на якийсь час з домовини, прийшов між живі люди. Його праця, він сам — цілком у минулому, сучасне не його, і той, хто його врочисто вшановує, шанує минуле, минулі заслуги, минулі, часто вже мертві сторінки. Ваш юбілей, Дмитре Йвановичу, не такий! Ви — живий серед живих. Ваша енергія — видатна. Ваша невтомна праця не тільки колись, ба й тепер, у ці дні, є приклад для всіх членів катедри. Ваші нові праці впишуть нові славні сторінки в українську історіографію.

Дозвольте-ж мені від імени катедри, вельце-ласкавий пане, пане а добродію наш, як говорилося колись, подякувати Вам за Вашу велику працю, привітати Вас — Нестора Слобожанщини й побажати Вам, як казали запорозці, лебединого віку, щоб новими Вашими працями пишалася наша наука.

Щоб відзначити свою пошану до Вас, катедра історії української культури з участю співробітників інших споріднених кафедр випустила цього збірника праць і доручила мені передати Вам. *(Подає друкованого збірника).*

Ми — співробітники катедри від сьогодні Вашого імени — віримо й твердо знаємо, що Ваше ім'я завсіди стоятиме в шерезі інших славних іменнів українських наукових діячів. Ми віримо й знаємо, що, працюючи під Вашим проводом, Харківська науково-дослідча катедра історії української культури і далі братиме широку участь у творенні культурних цінностей на користь трудящим України, збагачуватиме яко мога скарбницю української науки.

Од імени Азербайджанського Університету з привітанням виступив професор В. Зуммер.

Из дальнего Баку прислал меня Азербайджанский Государственный Университет лично приветствовать нашего дорогого юбиляра и пожелать ему еще долгой и плодотворной славной деятельности. Молодой Азербайджанский Университет, — недавняя научная культура Азербайджана, — не могут похвалиться ни таким долгим рядом лет научной работы, ни таким количеством ценных трудов, какие насчитывает сегодня юбиляр. Но тем более ценим мы эти работы юбиляра, на которых долго еще будут учиться и воспитываться только-приобщающиеся к научной культуре народы союза.

Після всіх усних привітань Голова Упрнауки тов. Ю. І. Озерський оголосив оцю постанову Ради Народніх Комісарів УСРР.:

„Беручи на увагу 50-ти річну видатну наукову і педагогічну, а в останні роки й корисну громадську діяльність акад. Д. І. Багалія на користь української науки і радянського культурного будівництва і відзначаючи 50-ти річний ювілей наукової роботи академіка Дмитра Йвановича Багалія:

- 1) встановити акад. Багалію разом з родиною пенсію в розмірі 200 крб. щомісячно;
- 2) видати твори акад. Д. І. Багалія;
- 3) назвати Харківську Науково-Дослідчу катедру історії української культури іменем акад. Д. І. Багалія;
- 4) доручити НКО забезпечити катедру належними коштами.
- 5) Взяти до відома, що академик Д. І. Багалій передає свою бібліотеку у державну власність науково-дослідчій кафедрі історії української культури.

6) Визнаючи за необхідне забезпечити зазначену бібліотеку відповідним приміщенням, запропонувати Харківському Округовому вжити відповідних заходів до цього, а НКОсвіти УСРР забезпечити це приміщення відповідними коштами.

Після того, спеціально командирований від Всеукраїнської Академії Наук, — Упразитель Наукової Канцелярії В. У. А. Н. П. Н. Лозієв подав інформаційну доповідь про святкування ювілейних роковин Д. І. Багалія в Києві.

Далі оголошено було всі листовні привітання, які надійшли до Харкова.

Нарешті слово дано було юбілярові. Акад. Д. І. Багалій, зустрінутий бурхливими оплесками цілої залі, які перейшли

в довгу овацію, відповідаючи на всі виголошені привітання, сказав:

Шановне Товариство! Першим словом моєї відповіді на оголошені тут привітання буде щира й палка подяка всім тим установам, що привітали мене через своїх представників. Визнаю за велику собі честь привітання од робітниче-селянської влади, а так само дуже, дуже вдячний за щедрий дар од Совнаркома, що забезпечує надалі мою Науково-дослідчу катедру історії української культури; складаю подяку і місцевій владі, Харківському Окрвиконкомові, за його привітання й дар. Ми тільки вчора одсвяткували десятиріччя існування на Україні Радянської Влади і певні того, що святкуватиметься свого часу і 100-літній і дальший юбілей УСРР і Союзу ССРР. За своє гасло партія Леніна для цього юбілею виставила в 30 п. таку формулу: „Підвищення культурного рівня мас, будівництво української соціалістичної культури є одне з найголовніших наших завдань“. Таке точнісінько гасло написано й на нашому прапорі — наукових робітників та освітян — і ми його здійснюємо. Щиро дякую Наркомосові, що дав мені змогу працювати протягом усього останнього десятиріччя, щоб здійснити цю велику програму.

Дуже вдячний Президії Укр. науки й Президії професійних організацій — ВУКСУ, УЦБ, СНР, Харківського Окрвідділу Робос'у, що, будучи свідками моєї постійної наукової й професійної праці на користь усім науковим робітникам України, укупі з Харківським Науковим товариством організували це свято. Складаю велику подяку всім науково-дослідчим установам і вищим школам, що привітали мене, зокрема-ж Харківському Інституту Народної Освіти, що перетворивсь з колишнього Харківського Університету (їм я присвятив 43 роки своєї педагогічної діяльності, стоячи 5 років на чолі університету, як його виборний ректор, за найчорніших часів царату, і виконуючи якийсь час обов'язки декана Іно); зокрема складаю подяку ще Харківській Громадській Книгозбірні, що на чолі її я стояв по-над 10 років (обирали мене тут щороку) і що будинок її, де одбувається цей юбілей, так тісно зв'язаний з моєю працею в цій славнозвісній освітній установі; не можу не згадати тут зокрема і про науково-дослідчу катедру історії української культури, що з неї тепер — моя

улюблена дитина і що на мою пошану видала 3 юбілейні збірники. Складаю подяку і тим установам, що перебувають по-за межами Харкова, і, нарешті, окремим особам.

Я зворушений цими привітаннями і висловленими в них почуттями до мене. Ці привітання яскраво намалювали мені мою 50-річну життєву путь, дали оцінку моєї наукової і громадської праці, що була за виключний зміст мого життя, нагадали про зв'язок з тими, що працювали і працюють на цій же просвітній ниві. І я щиро кажу, що це велике свято для мене, це щасливий історичний день підсумків минулого 50-річчя та його громадської вартості. Тут дається немов суд і вирок над науково-громадським діячем, нехай з деяким, а може й чималим нахилом у бік позитивних висновків, але вони можуть бути громадсько-ж виправлені.

Оцінка компетентних наукових організацій потрібна з об'єктивних причин для спостережень над еволюцією й успіхами тієї науки, що в її галузі я працюю — в українській історії. Вона суб'єктивно корисна і для самого юбілянта, бо в підсумках він може побачити прогалини в своїх працях, те, що залишається зробити йому самому або іншому в майбутньому. Громадянство вже вдруге ухвалює про мене свій вирок 10 грудня це було в Києві, тепер 27 грудня в Харкові. І цей мій подвійний, так-би мовити, іспит не випадковий, бо я міцно зв'язаний з обома осередками української культури. Київ — місто, де я народивсь і перебував протягом 25 років, здобуваючи наукову підготовку, зазнаючи впливу і історичної школи мого незабутнього навчителя проф. В. Б. Антоновича і української стихії; в Харкові з 1884 року я постійно перебуваю й проваджу як-найактивнішу наукову та громадську працю протягом 35 років і, нарешті, за останнє десятиріччя сталася своєрідна синтеза Харкова з Києвом на ґрунті української культури. Ці десять років утворили надзвичайно сприятливі умови для розвитку радянської науки взагалі, а власне мені дали сили для активної участі в радянському соціалістичному культурному будівництві.

(Далі юбіляр повторив свою промову, виголошену на Київському юбілейному 10/XII святкуванні, що ми її вже надрукували вище (див. у нас ст. 64—69, починаючи від уступу: „Моя діяльність“).

ПРИВІТАННЯ

ПРИВІТАННЯ ВІД АКАДЕМІКІВ.

1. АКАД. В. П. БУЗЕСКУЛ — ЧЛЕН ВСЕСОЮЗНОЇ
ТА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

С далекого севера, глибоко сожалея, що не могу лично привітствовать, по поводу столь редкого юбілея, шлю сердечное поздравление, пожелание еще долгих лет жизни, плодотворного труда старому товарищу, славному историку, преимущественно Слободской Украины, неутомимому работнику на поприще науки и общественности, дорогому Дмитрию Ивановичу Багалею. Жена присоединяется к моему привітствию.

2. АКАД. М. П. ВАСИЛЕНКО — ГОЛОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ВІДДІЛУ В.У.А.Н. (Київ).

Див. розд. I, ст. 32.

3. АКАД. В. І. ВЕРНАДСЬКИЙ — ПЕРШИЙ ПРЕЗИДЕНТ В.У.А.Н.
ЧЛЕН ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК (Ленінград).

Щиро вітаю Дмитра Йвановича. Згадую нашу спільну працю при заснуванні Академії. Бажаю всього найліпшого!

(Лист).

Високошановний Дмитре Йвановичу!

Очень мне досадно, что я не могу быть в Киеве в день Вашего юбілея. Невольно вспоминаются годы нашей совместной работы при основании Украинской Академии Наук, успехам которой я глибоко радуюсь и в будущее которой очень верю.

Вспоминается менее мне близкая работа в Государственном Совете. Ведь все это прошлое — это, если хотите, история.

Еще раньше вспоминаю мое чтение работ Ваших, по культурной истории Слободской Украины и Харькова, с которым я связан семейными воспоминаниями. Там я учился, там в Харьковском Университете учился мой брат, там он и умер. С харьковской культурной жизнью и с Харьковским Университетом мне всегда соединяется Ваше имя. Харьковский Университет, конечно, будет жить еще долгие годы, и Ваша в нем деятельность не забудется. Сейчас же это тоже история.

Послал телеграмму — но мне хочется, в этом письме, выразить Вам мои самые горячие пожелания всего лучшего.

Надеюсь, что перед Вами еще долгие годы научной работы и что Вы еще многое вызовете из тени прошлого и долго будете работать в среде нашей дорогой Академии.

4. АКАД. В. Я. ДАНИЛЕВСЬКИЙ — ЧЛЕН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
АКАДЕМІЇ НАУК (Харків).

Передайте глубокоуважаемому юбіляру акад. Д. И. Багалию мое искреннее поздравление.

5. АКАД. С. ДНІСТРЯНСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Прага).

Вельмишановний академіку Дмитре Йвановичу - славний наш юбілянте!

Не могучи — на жаль — взяти особисту участь у Вашому юбілею, маю честь переслати Вам найсердечніші побажання, з нагоди Вашого юбілею, зосібна іще довгого здоров'я для дальшої праці над історією України!

З правдивим поважанням до Вас акад. проф. Дністрянський.

6. АКАД. С. О. ЄФРЕМОВ — ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ В.У.А.Н. (Київ).

Див. розд. I, ст. 37.

7. АКАД. О. В. КОРЧАК-ЧЕПУРКІВСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Дуже жалкую, що через хворобу не можу особисто бути в цей святковий день, зо всіма друзями високоповажаного юбілянта Дмитра Йвановича. Отже думками й почуттям лину на це свято. Хай живе ще на довгі літа високоповажаний юбілянт на славу української науки, огнища її У.А.Н., на користь держави нашої Радянської України!

8. АКАД. І. Ю. КРАЧКОВСЬКИЙ — ЧЛЕН-СЕКРЕТАР ГУМАНІТАРНОГО
ВІДДІЛУ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК. (Ленінград).

Шлю горячий привет славному юбілею академіка Багалея — історика України, — діятеля общественности и высшего образования. Желая многих лет плодотворной работы на свободной родине!

9. АКАД. А. Е. КРИМСЬКИЙ — НЕОДМІННИЙ СЕКРЕТАР В.У.А.Н.
(Київ).

Див. розд. I, ст. 2—11; 45 та 60—61.

10. АКАД. П. О. ЛАВРОВ — ЧЛЕН ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК (Ленінград).

Поздравляю высокочтимого юбіляра с пятидесятилетием его ученой деятельности.

11. АКАД. В. Ф. ЛЕВИТСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Харків).

Поздравляю вельмишановного юбіляра академіка Дмитра Івановича Багалія.

12. АКАД. В. І. ЛИПСЬКИЙ — ПРЕЗИДЕНТ В.У.А.Н. (Київ).

Див. ст. 1—2.

13. АКАД. М. П. ЛІХАЧОВ — ЧЛЕН ВСЕСОЮЗНОЇ АК. НАУК.
(Ленінград).

Приветствую маститого юбіляра, сердечно поздравляю его с отношением ученого мира, создавшего колоссальный, прекрасный юбилейный сборник.

14. АКАД. А. М. ЛОБОДА — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Див. ст. 48.

15. АКАД. Б. М. ЛЯПУНОВ — ЧЛЕН ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.
(Ленінград).

Щиро вітаю славного вченого Дмитра Івановича Багалія!

16. ПРОФ. М. О. МАКСИМЕЙКО — ЧЛ.-КОР. В.У.А.Н. (Харків).

Щиро вітаю славного юбіляра!

17. АКАД. О. О. МАЛИНОВСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Вельмишановний і дорогий Дмитре Івановичу!

Тяжка хвороба, що прикувала мене до ліжка, не дає змоги особисто привітати Вас в великий і незабутній день Вашого життя. Дозвольте шляхом листу висловити мою щирю радість і повне задоволення з приводу Вашого юбілю. Юбілей товариша дає право кожному вченому сказати: „це на нашій вулиці празник!“ Ваш юбілей для мене має особливе значіння й особливий зміст. Не вважаючи на хорість, я з надзвичайним захопленням прочитав і перечитав в „Юбілейному збірникові“ Вашу автобіографію. І, читаючи, переживав своє власне життя. Часи середньої та вищої освіти, гімназія та університет, стипендіятський стаж, навчально-професорська та науково-дослідча діяльність, громадська діяльність... Так багато схожого, подібного. Так багато особистих спогадів, знайомих подій, знайомих осіб! Правда, тут ще нема нічого дивовижного: загальна схема біографії вчених поступового напрямку що-до освіти та наукової і громадської діяльності, вміщає в собі більше-менше такі самі елементи. Але дитячі роки кожної лю-

дини мають звичайно свій оригінальний, індивідуальний характер. А виходить, що як-раз тут не дещо схоже, або подібне, а мало не повнісінька тотожність. Читаючи Вашу автобіографію в частині що-до дитячих років, я увесь час уявляв собі своє далеке минуле, свої дитячі роки, що були точнісінько такі самі. Я також походженням з міщанства, вільного міщанства, що не знало тягара неволі, який пригноблював і „хлопство“ і „культурне“ панство. Народився в сім'ї міщанина-ремісника; не лимаря, а кушніра. Не в великому місті Києві, а в манесенькому місті Острозі на Волині, що колись деякий час був осередком української культури і до наших часів зберіг матеріальні пам'ятники старовини. Власна хатина моїх батьків, де я народився і виріс, з садком та городом — з яблуками, грушками, малиною, агрусом, огірками, то-що,—була не поблизу ревучого Дніпра, а на березі тихенького Гориня, що по-весні і другий раз в-осени розливався і перевертався в величезну і могутню річку. Народився я і виріс, як і Ви, на воді. Коли і як навчився їздити на човні — не пам'ятаю. Пам'ятаю лиш, що завсіди їздив. Улітку купався з хлопцями без перерви. Одного разу, як і Ви, попав на глибоке місце і почав топитися; на протязі одної хвилини згадав усе своє коротке дитяче життя; брат, що вмів плисти (а я ще тоді не вмів) витягнув мене вже непритомного за волосся. Ще за дитячих років дуже любив рибачити і на довгий-довгий час зберіг цю любов; усе приладдя, як і Ви, сам улаштовував, купував (за $\frac{1}{2}$ копійки).

Цілісінькі дні пропадав з товаришами-хлопцями на Гориню: ловили рибу і раків; варили юшку з риби, пекли раків; іноді продавав рибу, що наловив, і 5—6 коп. були моїм першим власним заробітком. Ще за дитячих років дуже любив співати. Мав гарний голос і музичні здібності. Співав українських пісень з батьком, матір'ю, з учнями батька, з родичами і знайомими, коли приходили в гості; співав з хлопцями і дівчатами на вулиці; охоче співав і самотою в хаті, в садку, на городі, на полі, на човні. Пізніше брав участь в хорі приходського училища і в гімназіальному хорі. Як і Ви, коли навчився писати, почав записувати українські пісні. На жаль, зшитки з піснями зоріли підчас пожежі в 1911 р. в Томську..

Усе це було колись. І усе це, таке далеке і близьке, таке дороге, мимохіть згадав тепер, читаючи Вашу автобіографію. Згадав під впливом Вашої автобіографії ще одну думку, що, починаючи з часів свідомого життя, часто-густо приходять в голову. Хіба міщани-ремісники, що мусять за-для шматка хліба тяжко працювати протягом усього життя „од зорі до зорі“, хіба вони мають змогу дати середню або вищу освіту своїм дітям? Нам-двом пощастило колись, завдяки випадковим сприятливим обставинам, одержати вищу освіту та влаштувати

свою долю, згідно з природнім призначенням. І тепер нам доведеться дожити до часів, коли усі трудящі мають змогу давати своїм дітям різноманітну освіту і використовувати в повній мірі їх природні здібності!

З глибокою пошаною та щирим побажанням такої-ж плідної праці на довгі-довгі роки. Ойникій Малиновський.

18. АКАД. Ф. І. МИЩЕНКО — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Див. розд. I, ст. 44—45.

19. АКАД. О. П. НОВИЦЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Див. розд. I, ст. 29—32.

20. АКАД. С. Ф. ОЛЬДЕНБУРГ — НЕОДМІНЧИЙ СЕКРЕТАР ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК. ЧЛЕН В.У.А.Н. (Ленінград).

Многоуважаемый Дмитрий Иванович! Предположение мое лично присутствовать на праздновании Вашего юбилея, к сожалению, не может осуществиться. Нездоровье мое продолжается, и врачи предписали мне полный отдых, требуя моего отъезда в деревню. При таком положении мне остается лишь письменно приветствовать Вас с пятидесятилетием Вашей научной деятельности, совпадающим с семидесятой годовщиной Вашей жизни.

Полвека научной работы, такой большой, напряженной и важной по своим результатам, как Ваша, — настоящий подвиг, особенно, если ученый, прошедший этот длинный трудовой путь, никогда не замыкался в рамках одной только научной работы, но всегда был и остается живым общественным деятелем, чутко относящимся к вопросам современности. В течение этих пятидесяти лет, Вы с редкой любовью исследовали наше прошлое, особенно отдавая свое внимание судьбам Вашей родины. В результате Вы подарили науке ряд ценных исследований, которые надолго останутся необходимым пособием для каждого, изучающего историю Украины. Но в то же время Вы никогда не забывали и о нуждах сегодняшнего дня, всегда являлись искренним и преданным борцом за лучшие идеалы нашей общественности. Те, кто подобно мне, в течение долгих лет имели возможность наблюдать за Вашей научной и общественной деятельностью, конечно, никогда не забудут ни Ваших общественных, ни Ваших научных заслуг и сохраняют о них благодарную память. Нас должно также особенно радовать, что Ваш юбилей застает Вас во всей полноте духовных сил, и что теперь, в новых условиях нашей жизни, Вы с новыми силами продолжаете свою

ценную работу, проникнутую теми светлыми идеями, которые Вы бережно донесли до нашего времени.

Позвольте же мне еще раз горячо поздравить Вас и пожелать Вам с той же энергией и верой продолжать свои труды, которые за пределами Украины ценят так же высоко, как и на Вашей родине. Искренно сожалею, что не могу вместе с другими моими товарищами — членами Украинской Академии Наук принести Вам личное поздравление.

Искренно уважающий Вас Сергей Ольденбург.

21. АКАД. М. В. ПАВЛОВА — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Москва).

Шлю сердечный привет высокоуважаемому юбиляру. Желаю еще многие годы плодотворной работы.

22. ПРОФ. С. Ю. СЕМКОВСКИЙ — ЧЛ.-КОР. В.У.А.Н. (Харків).

Див. ст. 15—18.

23. АКАД. К. К. СИМИНСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

ив. ст. 57.

24. АКАД. СГ. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Параг.).

На далекій чужині святкую і я духом з Вами 70-ту річницю життя історика рідного краю, — академіка Дмитра Багалія і з приводу сорокліття його професорської та півстоліття наукової діяльності шлю Академії і вельми шановному юбілярові щирий і найкращий привіт та з усеї душі бажаю йому доброго здоров'я і повної сили могутнього духа, щоб як-найкраще міг ще довершити поставлені собі завдання свого життя. Нехай вельмишановний юбіляр і найспокійніше може споглядати на довгу і пребагату свою наукову і професорську діяльність, на свої великі успіхи, то тим щиріші наші бажання, щоб глибокий його вік не став йому на перешкоді в дальшій духовій праці і він ще довго-довго розкривав нам геть-усі скарби свого великого знання, свого могутнього духа на славу українського народу, на славу неньки-України!

З виразом найглибшої пошани Др. Степан м а л ь-Стоцький.

25. АКАД. Б. І. СРЕЗНЕВСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Київ).

Высокоуважаемого юбиляра приветствуют и желают ему многих лет, здоровья и плодотворной деятельности, дети покойного академика Измаила Ивановича Срезневского:

Ольга Изм. Срезневская, — член-корреспондент Всесоюзной Академии Наук.

Всеволод Изм. Срезневский, — член-корреспондент, заведующий Отделом рукописей Всесоюзной Академии Наук.

Борис Изм. Срезневский, — д. член В.У.А.Н.

Вячеслав Изм. Срезневский, — магистр славянской филологии.

26. АКАД. К. О. СТУДИНСЬКИЙ — ЧЛЕН В.У.А.Н., ГОЛОВА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА (Львів).

Пересилаю сердечні побажання юбілянтові!

27. АКАД. П. А. ТУГКІВСЬКИЙ — ГОЛОВА ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНОГО ВІДДІЛУ В.У.А.Н. (Київ).

Високошановний товаришу Дмитро Івановичу!

Щиро вітаю Вас з днем Вашого 70-річчя, днем 40-річчя Вашої славетної професорської діяльності та днем 50-річчя Вашої блискучої наукової діяльності. На превеликий жаль, хвороба не дає мені змоги бути присутнім на святкуванні Вашого юбілея. Бажаю Вам ще протягом довгих років продовження Вашої праці на користь української науки! З глибокою пошаною П. Тутковський.

28. АКАД. К. В. ХАРЛАМПОВИЧ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Тургай).

Мысленно участвую в торжестве украинской науки и ее достойного представителя. Главному юбиляру шлю пожелания крепости сил и новых триумфов.

29. АКАД. Ф. І. ШМІТ — ЧЛЕН В.У.А.Н. (Ленінград).

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович!

Не зная в точности, в какой именно день Вы празднуете свой юбилей¹⁾, я наудачу обращаюсь к Вам сегодня — мне не хотелось бы опоздать с приветствием. Втечение десятилетия мне пришлось работать в Харькове в тех же учреждениях, где работали и Вы, пришлось быть Вашим союзником, пришлось быть Вашим противником — и при всех обстоятельствах пришлось ежедневно убеждаться в том, что имеешь дело с выдающимся человеком, с мнениями и действиями которого надо было считаться, даже если с ними нельзя было или не хотелось согласиться. Вы занимали длинный ряд ответственных должностей, Вы написали длинный ряд научных трудов, и каждому научному работнику можно только пожелать, чтобы свою жизнь он прожил так, как это удалось Вам.

Я помню Вас, однако, вовсе не только как ученого и администратора, но также как радушного хозяина; с глубокою благо-

¹⁾ Лист позначений датою 15/XI 1927 року.

дарностью мы с женою вспоминаем о добрейшей Марье Васильевне ¹⁾, которая всегда умела ободрить и обласкать в домике на Технологической своих гостей. Я не знаю, празднует ли Марья Васильевна сейчас тоже какой-нибудь особый юбилей (напр., золотую свадьбу?), но она, во всяком случае, является полноправным участником Вашего юбилея. И нам, во всяком случае, хочется приветствовать Вас обоих, пожелать Вам доброго здоровья и сил на многие годы, чтобы не только внуков, но и правнуков вырастить и стать свидетелями с каждым годом все нового расцвета того дела культурного строительства, которому Вы отдали столько сил! С истинным уважением: Ф е о д о р Ш м и т.

30. В. І. ЩЕРБИНА — ЧЛЕН-КОР. В.У.А.Н. (Київ).

Див. ст. 29.

31. Д. І. ЯВОРНИЦЬКИЙ — ЧЛ.-КОР. В.У.А.Н. (Дніпропетровське).

Див. ст. 42.

ПРИВІТАННЯ ОД АКАДЕМІЙ НАУК.

32. ЕДИНБУРГСЬКЕ КОРОЛІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО (Англія).

Sir! I laid before the Council of the Royal Society of Edinburgh the letter with which the Academy of Sciences of the Ukraine had honoured us, inviting this Society to participate in the Celebration of the 70-th Anniversary of its famous son Professor Bahaliy. The Council directed me to express its regret the short notice and the distance forbade it from participating personally, and, at the same time, desired me to convey its congratulations to the Academy, and to Professor Bahaliy upon the event. I am, Your obedient servant, General Secretary R. S. E. (Підпис).

Добродію! Я передав Раді Единбурзького Товариства той лист, яким Українська Академія Наук нас ушанувала, запрохуючи Единбурзьке Товариство взяти участь в святкуванні семидесятиріччя свого славного сина, професора Багалія. Рада доручила мені висловити свій великий жаль, що велика віддаль перешкоджує нам взяти особисту участь у святі. Одночасно рада прохала мене висловити наш привіт Українській Академії Наук і професорові Багалієві з приводу цього свята. Ваш покірний слуга Генеральний Секретар Т-ва (Підпис).

33. БАВАРСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК (Німеччина, Мюнхен).

Zum 70 Geburtstag des ausgezeichneten Historikers Dmytro Ivanovič Bahaliy entbietet die besten Glückwünsche.

Bayerische Akademie der Wissenschaften. Eduard Schwartz Praesident.

До 70-ліття народження видатного історика Дмитра Івановича Багалія надсилаємо наші найкращі побажання щастя—Президент Баварської Академії Наук Едуард Шварц.

34. ВІДЕНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК (Австрія).

Die Akademie der Wissenschaften in Wien hat die Einladung zur Feier des 70. Geburtstages des ukrainischen Histori-

kers und Akademikers Demetrius Bahaliy dankend erhalten. Da sie nicht in der Lage ist, an der Feier durch Entsendung eines Delegierten teilzunehmen, so entbietet sie auf diesem Wege ihre herzlichsten Glückwünsche. Der Sekretär *L. Radermacher*.

Віденська Академія Наук з подякою одержала запрохання на свято 70-літньої річниці народження українського історика й академика Дмитра Багалія. Академія не має спромоги надіслати свого делегата, щоб узяти участь у святкуванні, а тому цим передає свої найсердечніші побажання щастя. Секретар *Л. Радермахер*.

35. МАДЯРСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК (Будапешт).

Die Ungarische Akademie der Wissenschaften hat mit aufrichtiger Freude zur Kenntnis genommen, dass Sie das siebzigjährige Jubiläum Ihres für die Wissenschaft, besonders für die Forschung und Darstellung der russischen Geschichte so hoch verdienten Lebens erreicht haben.

Bei dieser Gelegenheit habe ich die Ehre, Ihnen im Namen der Ungarischen Akademie der Wissenschaften die aufrichtigsten Glückwünsche unserer Akademie zu übersenden. Hochachtungsvoll: *Präsident*.

Мадярска Академія Наук із широю радістю довідалася, що Ви досягли семидесятилітнього юбілею Вашого життя, такого великозаслуженого для науки взагалі, і зокрема для дослідження та викладу руської історії.

Користуючися з нагоди, маю за честь від імени Мадярської Академії Наук передати Вам як-найбільші побажання щастя від нашої Академії. З великим поважанням: *Президент (підпис)*.

36. ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК (Краків).

Polska Akademia Umiejętności łączy się w hołdzie dla zasług i pracy naukowej Dymitra Iwanowicza Bahaliya w dniu obchodu jego jubileuszu. Sekretarz generalny *(підпис)*.

Польська Академія Наук приєднується до вшанування заслуг і наукової праці Дмитра Івановича Багалія, в день святкування його юбілею. Генеральний Секретар *(підпис)*.

37. ЧЕСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК (Прага).

L' Académie Tchèque des Sciences et des Arts envoie à Illustre Académicien Dmitro Bagaliy à l'occasion de son Jubilé ses félicitations les plus sincères — *Zoubaty* *Président*.

Чеська Академія Наук та Мистецтв шле славному академику Дмитру Багалієві свої найширіші привітання з приводу його юбілею. Президент *Зубатий*.

38. ВСЕСОЮЗНА АКАДЕМІЯ НАУК (Ленінград).

Всесоюзная Академия Наук сердечно приветствует Дмитрия Ивановича с семидесятилетней годовщиной и шлет свои горячие пожелания силы и здоровья для дальнейшей плодотворной работы. Президент: *Карпинский*. Непременный Секретарь: *Ольденбург*.

Многоуважаемый Агафангел Ефимович!

К большому моему огорчению, вопреки моим предположениям, я лишен возможности приехать в Киев на юбилей Дмитрия Ивановича Багалія. Меня это огорчает вдвойне, так как, во-первых, я не смогу лично приветствовать Дмитрия Ивановича, а во-вторых, потеряю случай принять участие в заседании Украинской Академии и провести несколько дней в кругу моих товарищей — украинских академиков. Но обстоятельства сильнее нас. Я только что написал Дмитрию Ивановичу, которого, как Вы знаете, глубоко ценю и уважаю. Но я был бы очень признателен Вам, если бы Вы не отказали передать ему мой сердечный привет и наилучшие пожелания также и в заседании Академии. Непременный Секретарь Вс. Ак. Наук *С. Ольденбург*.

39. ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ІСТОРІЇ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ (Ленінград).

Государственная Академия Истории Материальной Культуры приветствует юбиляра, и шлет пожелания долгой работы. За председателя *акад. Бартольд*.

40. НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. Т. ШЕВЧЕНКА (Львів) ¹⁾.

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові складає Вам, Високодостойний Юбілянте, глибокий поклін за Вашу велику працю на полі української культури. У Вашій автобіографії читаємо, що Ваше прізвище тюркського походження, що слово багалі означає ясний, або дорогий. Нехай-же ясно пливуть далші літа Вашого життя, нехай-же Ваша дальша творчість буде так дорога для українського народу, як і теперішня. Остаємо з глибоким поважанням. Голова акад. *К. Студинський*. Секретар: *Р. Цегельський*.

¹⁾ Хоч Наукове Товариство ім. Т. Шевченка й не має офіційної назви „Академія Наук“, але-ж і своїми широкими науковими завданнями і своїми великими науковими заслугами воно цілком відповідає цій назві, і сподіваємося, що вже незабаром, при сприятливіших умовах ніж тепер, воно й здобуде таке оформлення (*М. Л.*).

41. ІНСТИТУТ БІЛОРУСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (Мінське)¹).

Глыбокапаважаны Дзьмітры Іванавіч! Інстытут Беларускае Культуры, высока цэнячы вашы заслугі в галіне дасьледаваньня гісторыі і археолёгіі, з асаблівым задавальненьнем зазначае вашы навуковыя дасягненьні ня толькі у вивучэньні Украіны, але і гісторыі Беларусі, якой вы пасьвячалі увагу у сваіх гістарычных працах. Разам з тым ваша культурна грамадзянская праца на карысьць украінскіх працоўных мас была падтрыманьнем для працоўных мас Беларусі, у абарону культурнай самабытнасьці якіх вы ня раз выступалі як у друку так і у сваіх прамовах. Інстытут Беларускае Культуры разам з працоўнымі масамі Украіны горача вітае сороклетні юбілей навуковай працы і жадае на далей посьпеху у вашай пладавітай дзейнасьці. — П р э з ы д у м І н с т ы т у т у Б е л а р у с к а е К у л ь т у р ы.

¹) Саме отепер адбуваецца рэарганізація Інстытуту Білоруськоі Культуры в Академію Наук (М. Л.).

ПРИВІТАННЯ ВІД ЗАКОРДОННИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ВИЩИХ ШКІЛ.

42. КЕМБРИДЖСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Англія).

Sir! In the name of the University of Cambridge I desire to offer congratulations to Professor Demetrius Bahaliy on attaining his 70-th year, and on the 50-th anniversary of his scientific activities, and the 40-th of his University professorship.

I regret that it is not possible to send any delegate from the University of Cambridge, to take part in the ceremonies, which are being held in honour of your famous historian. But I request that you will kindly convey to him the good wishes of the university of Cambridge.

I am, yours faithfully, G. A. Weeker, Vice Chancellor.

Добродію! від імення Кембриджського Університету цим висловлюю своє привітання професорові Дмитрові Івановичеві Багалієві, з приводу сімдесятиріччя його життя, п'ядесятиріччя наукової діяльності та сорокліття його професорування в Університеті.

Дуже жалкую, що не маємо змоги відрядити від Кембриджського Університету делегата, щоб таким чином узяти участь у святкуванні, яке має відбутися для вшанування Вашого славного історика. Дуже прохаю, щоб Ви були такі ласкаві й передали йому найкращі побажання од Кембриджського Університету. Залишаюся Ваш відданий, Віце-ректор Г. А. Уікер.

43. ІНСТИТУТ СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВА ПРИ ПАРИЗЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (Париж).

Monsieur le Président! J'ai l'honneur, au nom de l'Institut d'Etudes Slaves de l'Université de Paris, de vous prier de vouloir bien exprimer à notre collègue de l'Université de Kharkov, Membre de l'Académie des Sciences d'Ukraine, l'historien célèbre Dimitry Bahaliy, nos félicitations les plus sincères à l'occasion du 70-ème anniversaire de sa naissance.

L'Institut d'Etudes Slaves tient à l'honneur de s'associer à cet hommage rendu à un Maître à qui les études historiques en

Ukraine et le peuple ukrainien lui-même sont redevables d'une activité si haute et si féconde.

Je compte sur vous, Monsieur le Président, pour transmettre à Monsieur le Professeur Bahaliy l'expression de notre admiration pour son oeuvre, et je vous prie d'agréer l'assurance de ma plus haute considération. Le Président de l'Institut d'Etudes Slaves *A. Meillet*.

Пане Президенте! Від ім'я Слов'янознавчого Інституту Паризького Університету маю честь прохати Вас, щоб Ви були ласкаві висловити нашому колезі з Харківського Університету, члену Української Академії Наук, славетному історикові Дмитру Багалієві наші найщиріші поздоровлення з приводу сімдесятих роковин його життя.

Слов'янознавчий Інститут цим має честь приєднатися до вшанування великого знавця, якому історичні науки на Україні й український народ завдячують таку високу й так упідну діяльність.

Ще раз прохаю Вас, пане Голово, передати професорові Багалію, що ми захоплені його працею.

Прошу прийняти запевнення моєї глибокої до Вас пошани.

Президент Слов'янознавчого Інституту, проф. і акад. *М. Мейє*.

44. СТРАСБУРЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Франція).

Apprenant que Monsieur le Professeur Dmytro Ivanovyč Bahaliy est sur le point de célébrer son 70-me anniversaire, l'Institut ci-dessus dénommé se fait à la fois un devoir et un plaisir de s'associer aux hommages de sympathie et de respect que ne manquera pas de recevoir ce distingué savant.

Suivant en cela une vieille tradition française, le séminaire de slavistique de l'Université de Strasbourg ne se contente point de donner un enseignement purement philologique, mais il estime que son rôle est de faire comprendre à ses étudiants toutes les manifestations de la pensée et de la mentalité des peuples slaves qu'il étudie, et, par conséquent, il porte un égal intérêt à la littérature, à l'histoire des arts, à l'histoire de la civilisation et à l'histoire proprement dite. Il lui est donc particulièrement agréable de pouvoir saluer en la personne de Monsieur le Professeur Bahaliy un des historiens les plus fameux de l'Ukraine.

Monsieur Tesnière, Professeur de Langues et Littératures slaves à la Faculté des Lettres de l'Université de Strassbourg, et Directeur de l'Institut ci-dessus dénommé, est heureux de joindre ses félicitations personnelles à celles qu'il a l'honneur d'adresser à Monsieur Bahaliy au nom des membres de son séminaire. *L. Tesnière*.

Довідавшись про те, що пан професор Дмитро Іванович Багалій святкуватиме сімдесяті роковини свого життя, Страс-

бурзький Університет вважає за свою любу повинність приєднатися до всіх тих висловів симпатії й пошани, які напевне звідусіль одержить цей видатний учений.

Згідно із старою французькою традицією, семінар славістики Страсбурзького Університету не обмежується лиш тим, що подає своїм учням знання виключно філологічні, а вважає, що роля його ширша: дати зрозуміти своїм слухачам усі вияви думки й розумового рівня слов'янських народів, яких ми вивчаємо. Через те наш семінар однаково цікавиться і літературою, і історією мистецтва, і історією цивілізації та історією у звичайному розумінні цього слова. Тому нам особливо любо мати змогу привітати в особі професора Багалія одного з найславніших істориків України.

Пан Теньєр, професор мов і слов'янського письменства Літературного Факультету Страсбурзького Університету й директор Інституту слов'янських мов та літератур, вважає для себе за щастя приєднати ще й свої особисті поздоровлення до тих поздоровлень, які ми оце маємо честь передати професору Багалієві від імени членів семінару. Проф. *Г. Теньєр*.

45. БЕРЛІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Verehrungsvolle Glückwünsche bittet entgegenzunehmen Berliner Seminar für osteuropäische Geschichte.

Берлінський Семінар для вивчення історії Східної Європи прохає Вас прийняти його найщиріші побажання щастя.

46. ЛЯЙПЦІГСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Німеччина).

Rektor und Senat der Universität Leipzig senden dem verdienten Forscher Professor Dmytro Bahaliy zum 70 Geburtstag herzlichste Glückwünsche in Hoffnung dass lange fruchtbare Jahre ihm noch vergönnt seien. *Bethe*.

Ректор і Сенат Ляйпцігського Університету надсилають заслуженому дослідникові професорові Дмитру Багалієві свої найщиріші побажання щастя, з нагоди сімдесятих роковин, і сподіваються, що йому судилося ще багато літ плідної праці. *Bethe*.

47. СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЛЯЙПЦІГСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Ergebene Glückwünsche zur Jubelfeier des hochgeschätzten Gelehrten — Slavisches Institut Universität Leipzig.

Слов'янський Інститут Ляйпцігського Університету засилає свої щирі побажання щастя до святкування юбілею вельмишановного вченого.

48. ЛІСАБОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Португалія).

Veillez bien agréer mes meilleures salutations et félicitations.
Vice-Recteur de l'Université de Lisbonne *Joaquim Pedro Martins*.

Будьте ласкаві прийняти й мої найкращі привітання й поздоровлення. Віце-Ректор Лісабонського Університету *І. П. Мартинс*.

49. ЄРУСАЛИМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Палестина).

Sehr geehrte Herren! Mit herzlichem Danke haben wir Kenntniss von Ihrer Einladung genommen, uns an den Feiern zu beteiligen, die Sie Ehren Ihres berühmten Historikers, des Herrn Démétrius Bahaliy veranstalten. Wir bedauern, dass es uns nicht möglich ist, einen Delegierten zu Ihrer Feier zu entsenden. Aber es ist uns eine sehr angenehme Pflicht, dem verehrten Jubilar, der so grosse Verdienste um die Forschung der ukrainischen Geschichte und um das wissenschaftliche Leben der Ukraine hat und Ihnen, die Sie das Glück haben, einen solchen Wissenschaftler zu den Ihren zu zählen, unsere herzlichsten Glückwünsche auszusprechen.

Indem wir Ihrer schönen Feier das beste Gelingen wünschen, zeichnen wir ergebenst *D. Bergmann*.

Шановний пане! З сердечною подякою прийняли ми Ваше запрохання взяти участь у святі, яке Ви організуєте на честь Вашого славетного історика, професора Дмитра Багалія. Ми дуже шкодуємо, що позбавлені змоги відрядити на Ваше свято свого делегата. Але вважаємо за дуже любий для себе обов'язок переслати наші найширші побажання щастя шанованому юбілярові, який має такі величезні заслуги в дослідженні української історії і в науковому житті України, а також і Вам, що Ви маєте щастя вважати такого вченого за свого.

Бажаючи найкращого успіху Вашому гарному святові, зостаємося прихильні. *Д. Бергман*.

50. УГОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В СЕГЕДІ (Угорщина).

Monsieur le Président! L'Université François-Joseph de Szeged accuse la réception de votre bulletin annonçant le jubilé du fameux historien Démétrius Bahaliy.

Nous adhérons en pensée aux fêtes solennelles célébrées par votre Académie à cette occasion et nous vous adressons nos salutations et les félicitations les plus sincères.

La fête d'un savant historien de l'Ukraine, dont l'histoire a été si souvent unie à celle de la Hongrie, trouve dans nos coeurs un écho de sympathie confraternelle.

Veuillez agréer, Monsieur, avec les meilleurs vœux pour la prospérité de la science ucrainienne et de votre illustre Académie, l'expression de nos sentiments les plus distingués. Au nom du Sénat *Recteur*.

Пане Президенте! Університет Франца Йосипа в Сегеді сповіщає Вас, що ми одержали Ваше повідомлення про юбілей славного історика Дмитра Багалія.

Ми тісно приєднуємося думкою до урочистого свята, що його улаштовує Академія, й надсилаємо наші найширші привітання й поздоровлення.

Свято вченого історика України, історія якої так часто була звязана з історією Угорщини, знаходить в наших серцях відгук співбратньої симпатії.

Прийміть, Пане Президенте, разом із найкращими побажаннями процвітання для української науки й Вашої славної Академії, вислови наших найширших почувань. Від імени Сенату — Ректор.

51. КРАКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща).

Stadium Słowiańskie Uniwersytetu Jagiellońskiego przyłącza się do wyrazów czci składanych w dniu jubileuszu zasłużonemu badaczowi przeszłości, D. I. Bahaliyowi. Dyrektor Studium.

Слов'янська Студія Ягелонського Університету приєднується до висловів глибокого поважання, які складають, в день юбілею, заслуженому дослідникові минулого Д. І. Багалієві. Директор Студії.

52. ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща).

Monsieur le Président! Veuillez bien présenter au nom de la faculté des lettres de l'Université de Varsovie les plus sincères félicitations à l'éminent savant dont l'anniversaire va être célébré par l'Académie et agréer nos vœux les plus cordiaux adressés à M. Bahaliy ainsi qu'à la savante Compagnie qui peut être fière de son grand Confrère. — Le Doyen de la Faculté des lettres *Marceli Handelsman*.

Пане Президенте! Будьте ласкаві передати від імени Філологічного Факультету Варшавського Університету наші найширші привітання славному вченому, якого роковини має святкувати Академія. Прийміть наші найсердечніші побажання — і панові Багалієві, і Вашому Вченому товариству, що може пишатися таким великим своїм колегою. Декан Філологічного Факультету *Марцелі Гандельсман*.

53. ЛЮБЛІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Польща).

W imieniu Senatu Uniwersytetu Lubelskiego mam zaszczyt złożyć wielce szanownemu i zasłużonemu Profesorowi p. Dmyt-

rowi Iwanowiczowi Bahaliy, najwybitniejszemu historykowi Ukrainy, z okazji jego 70-lecia urodzin wyrazy głębokiego hołdu i uznania. Rektor *Józef Kdeszyński*.

Від імени Сенату Люблинського Університету маю честь висловити нашу глибоку пошану й визнання вельмишановному й заслуженому професорові, пану Дмитру Івановичу Багалієві—найвидатнішому історикові України, з приводу сімдесятих роковин його народження. Ректор *Й. Кдешинський*.

54. ПРАЗЬКИЙ КАРЛОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Чехо-Словаччина).

V úctě podepsaný rektor Karlovy university v Praze dovoluje si pozdraviti slovutného člena Ukrajinské Akademie Nauk pana profesora Dmytra Ivanoviče Bahalijsa v den jeho sedmdesátých narozenin nejupřímnějším blahopřáním k jeho padesátileté činnosti vědecké a k jeho čtyřicetiletému působení učitelskému. Rektor *L. Niederle*.

Ректор Карлового Університету в Празі бере на себе сміливість привітати славного члена Української Академії Наук, пана професора Дмитра Івановича Багалія, з приводу сімдесятиріччя його народження, і висловити йому найширші побажання з приводу п'ядесятиріччя його наукової та сорокаріччя професорської діяльності. Ректор *Л. Нідерле*.

55. ПРАЗЬКИЙ НІМЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Die Deutsche Universität in Prag übermittelt zur Jubelfeier für Professor Dr. Demetrius Bahaliy herzliche Glückwünsche. Rektor *Rietzsch*.

Німецький Університет у Празі передає до юбілейного святкування професора Дмитра Багалія найсердечніші побажання щастя. Ректор *Річ*.

56. ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РІЛЬНИЧА АКАДЕМІЯ (Прага).

Československá Akademie Zemědělská srdečně děkuje za laskavé pozvání k oslavě 70-tých narozenin slavného ukrajinského historika Démétriusa Bahaliy, jež se koná v sobotu dne 3. prosince 1927.

Prosíme, aby slavnému jubilantovi bylo tlumočeno naše srdečně blahopřání. Znamenáme se s projevem hluboké úcty za místopředseda: *J. Stoklasa*. Generální sekretar *E. Reich*.

Чехословацька Академія Рільництва щиро дякує за ласкаве запрошення її на святкування сімдесятиріччя народження славного українського історика Дмитра Багалія, яке відбудеться 3-го грудня 1927 р.

Просимо, щоб славному юбілярові було передано наше найсердечніше поздоровлення. Підписуємося з глибокою по-

шаною. Замісник голови *Ю. Стокласа*. Головний секретар *Е. Райх*.

57. УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (у Празі).

Невтомному юбілянтові академиків Багалієві пересилають наші інституції сердечні побажання многих і щасливих літ дальшої глибокодослідної праці на славу української науки. Ректор Університету і Голова Академічного Комітету для міжнародньої духової співпраці *Олександр Колесса*.

58. ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК УКР. УНІВЕРСИТЕТУ (в Празі).

Від імени факультету права і суспільних наук Українського Університету в Празі, щиро вітаю високоповажаного українського вченого-історика академіка *Дмитра Івановича Багалія*, з нагоди 70-ої річниці життя, 50-ої наукової і 40-ої професорської його діяльності. З подякою відмічаємо, що праці *Д. І. Багалія* кинули багато світла і на історію українського права, і бажаємо шановному юбілянтові ще довгі роки працювати на обраному ним науковому полі. З висловом правдивої пошани. Декан *К. Лоський*.

59. ФІЛОСОФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ УКР. УНІВЕРСИТЕТУ (в Празі).

Високоповажаний *Дмитре Івановичу!* В день, коли інтелігентні верстви всієї України святкують Ваше сімдесятиліття, Філософічний Факультет Українського Університету в Празі не тільки просить Вас прийняти його сердечний привіт, але в цей день не може не спинитися над тим, яке значіння Ви мали для Історично-Філологічного факультету Харківського Університету, університету найстаршого на Україні.

Історично-Філологічний Факультет Харківського Університету на протязі більше як 100-літнього існування пишався славними іменами своїх членів, прославлених на полі філософії та наук історичних і словесних. Між тими іменами особливо славні імена діячів, що зрозуміли в тяжкі часи колишнього режиму значіння Харківського Університету, як освітнього осередку для України. Це імена *Артемовського-Гулака*, *Бодянського*, *Костомарова*, *Потебні* та *Сумцова*, імена славні в українському письменстві та науці.

До цих славних, звязаних з Історично-Філологічним Факультетом Харківського Університету імень треба приєднати і Ваше славне ім'я вченого професора і надзвичайного діяча. Коли вище згадані імена Ваших попередників і старших товаришів славні в загально-українському письменстві й науці, то

Ви Вашій праці надали особливого змісту, усвідомивши і перевіривши обласний принцип, якому zostалися вірні від студентських часів аж до своєї сімдесятої річниці, вірні і в науковій роботі і в громадській діяльності. В межах обласної програми Ви незвичайно поширили рамки Вашої праці. Ви були не тільки професором Харківського Університету, але його істориком, і історія Університету виросла у Вас в історію культури XIX віку цілого краю — Слобідської України.

Зовнішнє, обласне ніби-обмеження сфери діяльності, в дійсності, зробило Вашу працю повною особливого значіння і особливого глибокого змісту. Завдяки цьому, як-раз Ваша обласна праця виросла до загально-українського і загально-людського значіння. Тільки коли Ваша програма обласних центрів культурної праці вповні перейде в життя, — тільки тоді дійде справжньої своєї сили геній українського народу і свobodно розвиватимуться всі українські творчі сили.

В цім залог справжнього глибокого культурного прогресу. На цім шляху Ваше ім'я, Ваша праця, Ваш приклад, значіння, яке Ви надали місту Харкову і Харківському Університетові, як культурно-науковому центру Слобожанщини, буде яскравим маяком горіти і освітлювати путь в праці на інших землях України, особливо на тих землях, що досі ще не мають, як Слобожанщина, свого Багалія.

І тепер, коли Ваша праця довершила круг призначення Харківського Університету і його Історично-Філологічного Факультету зокрема, Філософічний Факультет Українського Університету в Празі шле Вам свій привіт, свій поклін, вислів свого подиву перед Вашою працею і однодушне, одностайне бажання ще багато років жити і працювати для української науки і української культури. Декан *К. Антонович*, Проректор *В. Біднов*.

ЄО. УКРАЇНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА (Прага).

До голосів, що з цілої Соборної України сьогодні, в день юбілею 50-літньої наукової праці великого українського вченого Дмитра Багалія, докочуються до наукової святині, до Української Академії Наук у Києві, долучує свій голос і Український Педагогічний Інститут ім. Михайла Драгоманова у Празі та вітає вельмишановного юбілянта, як одного з тих великих каменярів, що, не шкодуючи сили, з усім запалом та з незвичайною енергією прочищували та прочищують тернистий шлях української науки.

Заслуги академіка Багалія для історії нашого народу взагалі та зокрема для історії Лівобережжя й, особливо, Слобідської України, такі великі, що про них ніколи не може забути

українська нація; його історичні досліді на все полишаться неоцінним вкладом у скарбницю української науки, на його працях довго ще вчитимуться цілі покоління одинокої правдивої методи історичного досліді, методи, що знає тільки один принцип для історичної науки: *sine ira et studio*, без гніву, без упередження.

Український Педагогічний Інститут імени Михайла Драгоманова у Празі висловлює Українській Академії Наук свою щирі подяку за влаштування свята в честь великого юбілянта, а самому вельми шановному вченому шле свій глибокий поклін та побажання, щоб він іще прожив довгі та довгі літа та ще багато працював на науковому полі, подаючи все нові та нові перлини до коштовного вінка української Клію. Ректор *Василь Сімович*.

61. ТЕ Ж.

З нагоди юбілею щирі побажання довгого життя шле Український Педагогічний Інститут у Празі. Ректор *Сімович*.

62. УНІВЕРСИТЕТ ім. МАСАРИКА у БЕРНІ (Чехо-Словаччина).

Rektorát Masarykovy University v Brně děkuje zdvořile za laskavé pozvání k slavnosti, kterou Ukrajinská Akademie vzpomíná sedmesátin slavného člena svého, vynikajícího ukrajinského dějepisce, universitního profesora, býv. presidenta Dmytra Ivanovyče Bahalijeho.

Podepsaný prosí, aby přiložený pozdravný list byl laskavě odevzdán oslavenci. Zároveň přeje slavnosti plno zdaru.

Slovutný pane profesore, podepsaný rektor Masarykovy University dovoluje si jménem akademického senátu i svým vlastním vysloviti Vám co nejzdvořilejší a nejupřímnější blahopřání k Vašemu vzácnému jubileu, kterého Ukrajinská Akademie věd vzpomíná tak krásným a srdečným způsobem. Nechť dlouho ještě těšíte se pevnému zdraví, byste se i nadále mohl věnovati vzácné činnosti, kterouž konáte nejen ve prospěch Svého národa a Svě vlasti nýbrž celého Slovanstva a vzdělaného světa vůbec. Rektor Dr. Kallab.

Ректорат Університета Масарика в Берні дуже дякує за ласкаве запрошення на святкування, яким Українська Академія шанує сімдесятиріччя свого славного члена, видатного українського історика, професора Дмитра Івановича Багалія.

Дуже прохаємо, щоб прикладений до цього лист був переданий юбілярові. Бажаємо Вашому святові як-найповнішого успіху.

Славний пане професоре! Нижче підписаний ректор Університета Масарика зважується, від імени академічного сенату й від свого власного, висловити Вам як-найбільше й найщи-

ріше поздоровлення в день Вашого надзвичайного юбілею, який Українська Академія святкує таким гарним, сердечним способом. Хай ще довго не покидає Вас добре здоров'я для того, щоб Вам віддатися надзвичайній діяльності, яку Ви провадите на користь не тільки свого народу й рідного краю, але й всього слов'янства і цілого культурного світу. Ректор *Д-р. Каллаб*.

63. УКРАЇНСЬКА ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ В ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (Подебради).

Високоповажний пане професоре! Сенат Української Господарської Академії у Чехословаччині вітає Вас з нагоди 70-ої річниці Вашого життя, яка рівночасно є датою Вашого подвійного юбілею: 50-літньої наукової й 40-літньої професорської діяльності, на полі української історії взагалі, а передовсім — як невтомного дослідника минувшини Слобожанської України.

В цей врочистий день Вашого юбілею вітаючи Вас, бажаємо Вам, високоповажний пане професоре, повного успіху у Вашій майбутній науковій діяльності, в області української історичної науки та наукового дослідження минувшини українського народу. Прийміть, Високошановний пане, вислів нашої пошани. Ректор Академії *В. Тимошенко*.

64. ЛАТВІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Рига).

Université de Lettonie félicite sincèrement Académicien Bahaly, souhaite santé, longue vie, bien des années de travail fécond — Recteur.

Латвійський Університет щиро вітає академіка Багалія і бажає йому здоров'я, довгого життя та ще багато років плідної праці. Ректор.

65. ЛИТОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Ковно).

L'Université de Lithuanie salue chaleureusement votre triple anniversaire et s'allie aux sentiments de l'Académie des Sciences Ukrainienne en admirant votre travail scientifique et en félicitant la nation et la science Ukrainienne d'avoir dans ses rangs l'homme éminent d'une valeur comme la vôtre. *Michel Roemer*, Recteur de l'Université de Lithuanie.

Литовський Університет палко вітає Ваші троїсті рокозини й приєднується до почувань Української Академії Наук, захоплюючись Вашою науковою працею. Сердечно вітаємо український народ й українську науку з тим, що вона має в своїх лавах таку видатну, такої високої вартості людину, як Ви. Ректор Литовського Університета *Михайло Ремер*.

ПРИВІТАННЯ ВІД УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ІНШИХ ВИЩИХ ШІЛ С. Р. С. Р.

66. ПЕРШИЙ МОСКОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Правление Первого Московского Государственного Университета и Этнологический его факультет горячо приветствуют академика Украинской Академии Наук — Дмитрия Ивановича Багалия, в семидесятую годовщину его жизни и в полстолетие его научной деятельности. Московский Университет гордится тем, что сорок лет тому назад именно его Историко-Филологическим Факультетом была присуждена почтенному Дмитрию Ивановичу высшая ученая степень. Историки Этнологического Факультета глубоко ценят классические труды Багалия. Ректор: *Вышинский*. Декан: *Волгин*.

67. ЛЕНИНГРАДСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВ.

10 декабря 1927 г. Академия Наук чествует одного из своих старейших и заслуженнейших сочленов Дмитрия Ивановича Багалия. Богатая трудами и заслугами жизнь юбиляра, раскрытая в первой части изданного Академиею юбилейного сборника, вполне объясняет, почему именно Д. И. Багалий достоин того исключительного внимания, которое ему уделяют и сама Академия, и широкие ученые круги. Как научный работник и как организатор научной работы Д. И. Багалий сделал большое дело, и, может быть, сделал потому, что никогда не запирался в своем кабинете, а был всегда и прежде всего общественным деятелем, дальновидным и упорным, наперед знавшим то, что еще в интересах будущего. Мне пришлось в Харьковском — тогда совсем еще русском — Университете быть свидетелем первых выступлений Дмитрия Ивановича на украинском языке и с украинскими национальными требованиями; эти выступления тогда многим казались совершенно неуместными, и только дальнейший ход событий показал, что Дмитрий Иванович был не патриот-мечтатель, а патриот-провидец. Подобные примеры глубокой проницательности и об-

щественной чуткости можно было бы привести во множестве и из научно-организационной деятельности юбиляра. Украинскую Академию Наук можно только поздравить с тем, что в числе ее основателей оказался, наряду с другими выдающимися деятелями, и этот исключительный работник. Благодаря счастливому подбору инициаторов Академия в кратчайший срок стала тем знаменитым научным центром, каким она по заслугам славится во всем мире. Да здравствует Украинская Академия Наук, и да здравствует на долгие годы Дмитрий Иванович Багалий! Директор: акад. Ф. Шмит.

68. КАЗАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

В знаменательный день семидесятилетней годовщины жизни, сорокалетия профессорской и пятидесятилетия научной деятельности знаменитого украинского ученого историка академика Дмитрия Ивановича Багалея, Государственный Казанский Университет, высоко ценя его заслуги, шлет маститому юбиляру свой искренний привет и пожелание дальнейшей его столь же плодотворной научной деятельности, на пользу и славу науки и родного края. Зам. ректора: Миславский.

69. САРАТОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Правление Саратовского Государственного Университета приветствует профессора Дмитрия Ивановича Багалия с 70-ой годовщиной жизни и пятидесятилетним юбилеем научной деятельности и желает видеть юбиляра на его славном посту служения на пользу русской науки и просвещения на долгие годы. Ректор.

70. ТОМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Томский Университет приветствует академика Дмитрия Ивановича Багалия с пятидесятилетием научной деятельности, желает сил для дальнейшей высококультурной работы на пользу родного края. Ректор Савин.

71. ІРКУЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Иркутский Университет шлет поздравление маститому юбиляру академику Дмитрию Ивановичу Багалею с пожеланием многолетия и дальнейших научных трудов в пользу родного народа. Зам ректора Сперанский.

72. ВОРОНІЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! В день пятидесятилетия Вашей ученой деятельности Общественно-Экономиче-

ское Отделение Педагогического Факультета Воронежского Государственного Университета считает своим долгом выразить чувство уважения к Вашей широкой и выдающейся научной работе. При этом отделение с особенным удовлетворением отмечает, что Ваш первый капитальный труд был посвящен истории колонизации и быта степной окраины Московского государства, — той области Республик СССР, значительная часть которой в ее научных, педагогических и народно-хозяйственных потребностях обслуживается теперь Воронежским Государственным Университетом. Равным образом и Ваши дальнейшие исторические работы, связанные с культурной историей Харькова и Слободской Украины вообще, имеют важное значение и для нашего края, поскольку южная половина центрально-черноземной полосы в прежнее время, до развития железно-дорожной сети, находилась в очень оживленных сношениях в области торговопромышленной жизни с Слободской Украиной, а в культурном отношении с Харьковским Университетом.

Вспоминая по случаю предстоящего юбилея эту особенно тесную связь Вашей научной деятельности с Воронежем и со всей возглавляемой им Центрально-Черноземной Областью, Общественно-Экономическое Отделение от души желает Вам бодрости и сил для успешного продолжения научной работы. Декан Педфака: проф. *Н. Дернов*. Председатель Общ.-Эконом. Отд.: *Ив. Тародин*.

73. ПІВНІЧНО-КАВКАЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Ростов н. Дону).

Северо-Кавказский Государственный Университет приветствует в лице Дмитрия Ивановича Багалия выдающуюся ученую силу, историографа Слободской Украины, своими трудами осветившего прошлое названной страны в экономическом, социальном и политическом отношении и занявшего наряду с акад. Грушевским и Довнар-Запольским место, во главе школы южно-русских ученых историков и краеведов, преемников Костомарова и Антоновича.

Блестящие исследования Д. И. Багалия по истории колонизации степной окраины Московского государства обеспечили ему почетное место также и среди русских историков вообще.

40 лет его профессорской деятельности в Харькове, при выдающихся его преподавательских талантах, дали Д. И. Багалию возможность, в свою очередь, подготовить ряд выдающихся работников, в области украинской экономической и социальной истории и обеспечить влияние его научных теорий на многие и многие годы.

Вспоминая вместе с тем широкую и разностороннюю общественную деятельность досточтимого юбиляра, Северо-Кавказский Университет считает приятным долгом просить Украинскую Академию Наук, в день столь выдающегося ученого праздника, как полустолетний юбилей научной деятельности одного из старейших ее членов, присоединить к прочим пожеланиям и его пожелания юбиляру здоровья и сил для продолжения его высокоплодотворной деятельности. Ректор.

74. АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Баку).

Азербайджанский Государственный Университет шлет пламенный привет ветерану науки, крупнейшему украинскому ученому историку-академику Дмитрию Ивановичу Багалию, празднующему сорокалетие своей профессорской деятельности.

Академический персонал и студенчество Университета Азербайджанской Республики от всей души желают маститому юбиляру долго жить и работать на благо культурного процветания братской Украинской Советской Социалистической Республики и на пользу провозглашенного Октябрем Союза Науки и Труда. Ректор.

(Далі йде те саме привітання тюркською мовою).

75. ГІРСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ (Владикавказ).

В день чествования полустолетней научной и общественной деятельности академика Багалея, Горский Педагогический Институт приветствует высокоуважаемого юбиляра, выдающегося деятеля в деле национального возрождения украинского народа, учителя-ученого, создавшего школу молодых украинских историков, положившего основы украинской исторической науки. Ректор: Радиев.

76. КУБАНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ (Краснодар).

Вельмиповажаний Дмитре Івановичу! Викладачі й студенти Українського Відділу Кубанського Державного Педагогічного Інституту вітають Вас з 70-тими роковинами Вашого життя й 50-ми роковинами Вашої наукової, надзвичайно корисної для українського народу, діяльності. Ваші науково-дослідницькі праці, в галузі історії України й археології, займають почесне місце в історіографії і є єдиною школою для покоління молодих учених дослідників історії Слобідської України. Ваша науково-педагогічна діяльність дала українському народові добре підготованих істориків. Ваша громадська діяльність протягом довгого часу завжди стояла на захисті культури українського трудящого народу та її працівників.

Ми, робітники далекої Кубанщини, уважно стежимо за Вашою діяльністю. Посилаючи свій привіт, Український Відділ Кубанського Педагогічного Інституту бажає Вам, вельмиповажаний Дмитре Івановичу, ще довгих літ неоціненної для блага українських трудящих мас Вашої праці, і нехай Ваша робота стане за приклад нашим молодим культурним силам.
Ректор. Проректор по учб. ч. Зав. Укр. Відділом.

77. КУБАНСЬКИЙ РОБФАК (Краснодар).

Дорогий Дмитре Івановичу!

Українське пролетарське студентство і викладачі Кубанського Робфаку, в день Вашого славного юбілею, вітають в Вашій особі одного з кращих вихователів і учителів нового радянського суспільства, каменярів української науки, культури й школи.

Довгі літа живіть, творіть, сійте, учіть! Під прапором Жовтня, в тісній спілці науки і праці, несіть свої знання твердо й непохитно в робітниче-селянські маси на будівництво соціалізму! *Уповноважені від студентів 4 підписи та уповноважені від викладачів — 4 підписи.*

78. БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Мінське).

Прауленьне Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту просіць Вас паважаны Зьмітры Іванавіч прыняць шчырае привітаньне з Вашым вялікім сьвятам. Прауленьне Унівэрсытэту выражае поўную упэўненасьць у тым што Ваша выдатная навуковая і грамадзкая праца з такім жа посьпехам будзе ісьці у працягу шмат год на карысьць дарагой для Вас Украіны. *Рэктар Піцэта.*

79. ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Харківський Інститут Народної Освіти гаряче вітає в день юбілею Дмитра Івановича Багалія, славетного вченого, заслуженого професора, активного і впливового громадського діяча, бажаючи йому здоров'я й сили на довгі роки, для продовження цінної праці в користь культурного розвитку Радянської України. Повнішу участь в шануванні юбіляра Інститут візьме в Харкові. *Ректор Гаврилів.*

80. Т Е Ж.

Предметова Комісія Соціально-Економічного Відділу Харківського І. Н. О. щиро вітає шановного юбіляра, найстаршого свого члена, що поклав п'ядесять літ життя на підготовку висококваліфікованих робітників освіти й науки. *Білик та Мірза-Авак'янц.*

81. КОМУНІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ТОВ. АРТЕМА (Харків).

Сорок років Вашої науково-історичної праці, щира участь в організації штабу революційної науки й культури Української Академії Наук, дали багато корисного й цінного пролетаріатові України і СРСР.

Пролетарська революція відкинула геть буржуазний зміст науки, що був в інтересах буржуазії. Тепер пролетаріят будує нову, вільну й не тільки для вибраних, а для всіх хто працює, культуру.

Ваші величезні послуги в цій творчій роботі, Вашу енергійність, відданість і щирість, на 70-й річниці, вшановують всі науково-культурні організації. Все, що є кращого в Радянському Союзі, представники нової пролетарської культури сьогодні вітають Вас.

Комуністичний Університет імени Артема теж висловлює Вам щирю подяку і вітання та побажання й надалі вкладати до скарбниці науки Вашу діяльність.

Ваш юбілей — юбілей пролетаріату, бо він маочно демонструє перед усім світом не тільки економічну та політичну перемогу пролетаріату С. Р. С. Р., а й перемогу культурну.

Хай-же живуть діячі Пролетарської культури й науки!

Хай живе т. Багалій і буйно розцвітає його діяльність!

Хай живе пролетарська наука, що на темному фоні буржуазного світу сяє відблесками нового життя-спілки Науки і Праці! Правління.

82. ОДЕСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Високоповажаний Дмитре Івановичу!

П'ядесятирічний науковий юбілей — явище виключного значіння особливо для такого видатного робітника, як Ви. Півстоліття науки, якій Ви служили, було перегадом, коли зародилась, зміцнилась і тепер цвіте буйним цвітом нова пролетарська наука. Для неї Ви не мало зробили своїми історичними працями. Коли розпочалася велика революція, Ви рішуче стали на її бік і без хитань, перший з-поміж дослідників України, стали на службу пролетаріату, несучи світло знання й в касарні червоноармійців і в робітничі клуби. Багато енергії поклали Ви на організацію нової науки. Отже в день п'ядесятої річниці Вашої високої наукової діяльності Одеський Інститут Народної Освіти, вітаючи Вас, схиляється перед Вашими величезними заслугами.

Ректор: Внуков. Секретар Правління: Стороженко.

83. ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Високоповажаний
Дмитре Івановичу!

Дніпропетровський Інститут Народної Освіти широко вітає Вас в день Вашого юбілейного свята, як одного з найвидатніших вчених нашої України.

Ваші численні праці з історії Слобідської, Степової та Лівобічної України старанно вивчають і студіюють наші співробітники й студенти, яко роботи суто-наукові й дуже корисні, з боку методологічного.

Вважаючи Ваш юбілей за свято всієї наукової й письменної України, Інститут свідчить Вам свою глибоку пошану й висловлює Вам побажання довгих років праці на користь нашої нації. Ректор *Александров*.

84. ХЕРСОНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Херсонський Інститут Народної Освіти вітає академіка Багалія, історика, дослідника, вчителя, видатного громадсько-літературного діяча в день п'ядесятирічного юбілею. Хай довгі роки шановний юбілянт працює на користь трудящих! За ректора *Федорівський*.

85. ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу!

До численної низки привітань дозвольте додати коротеньке слово про Вашу неоціниму наукову й організаційну допомогу, що подали Ви у свій час Полтавському Історично-Філологічному факультетові. Це було у важкий для культурно-освітнього життя України 1918-й рік. Розбуркані революцією 1917 року струмені українського народу, виявили силу запитів до життя на ґрунті своїх культурних потреб, і одною з найневгамованіших потреб це було прагнення до науки, яка-б прояснила національну й класову свідомість трудових мас. У Полтаві потягнувся до вищої науки і колишній земський службовець, і кооперативний діяч, і народний учитель, і залізничник, і робітник тієї промисловости, що народилась тоді так недавно у Полтаві, як у досить затишному тиллові війни.

Ідучи лінією найменшого опору, активні елементи полтавської людности, від імени Губерніяльної Просвіти, зняли клопотання про відкриття історично-філологічного факультету з університетським курсом. Та наукових засобів у провінційному місті було замало. І ось тут з'явилися Ви, Великоша-

новний Дмитре Івановичу, видатний і заслужений учений, мавши чимало точок приложення своїх наукових сил і в більших, ніж Полтава, містах. Ви не тільки дали згоду стати на чолі Катедри Історії України, на згаданому факультеті, Ви не тільки протягом двох академічних років їздили читати систематичні лекції, та Ви-ж допомогли добрати гурток інших наукових сил, між якими були такі видатні вчені, як небіжчик М. Ф. Сумцов, як професори Шміт, Кульбакін та інші. Ви перший подали їм приклад викладати лекції українською мовою, і це було ще тоді, коли офіційна українізація була невідома. Ви-ж допомогли у тодішньому міністерстві освіти провести затвердження статуту факультету, як зародку майбутнього університету.

Не можна забути того захоплення, з яким слухала Вас молода аудиторія на 400 слухачів. Ви тоді з лагідною усмішкою казали, що на своїм, уже й для того часу довгим віку, Ви ще не бачили такого людного історично-філологічного факультету. Саме відкриття факультету Ви скрасили своєю незабутньою промовою, в якій Ви згадали, що маєте дати провідну лінію для того національного почуття, що саме тоді так буяло на Україні взагалі, а в Полтаві може — найдужче. Ви збудували свою промову на словах незабутнього великого вченого Потебні, який у рецензії до збірки пісень Головацького казав, що в кожному націоналізмові завсіди є дві сторони: одна агресивна, що руйнує чийсь інший націоналізм, і друга, що обороняє право народніх мас на розвиток своєї культури, і що цьому самооборонному націоналізмові, хоч-би де він виявлявся, не можна не співчувати.

Довгі роки живіть ще й працюйте, дорогий Дмитре Івановичу, на славу Українського Народу! Підпис.

86. ПОЛТАВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ТЕХНІКУМ.

Полтавський Педтехнікум щиро вітає високошановного юбілянта академіка Дмитра Івановича Багалія й бажає йому ще многі роки відшукувати коріння революції на Україні, на користь робітників України. П е д т е х н і к у м .

87. НИЖЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Див. у нас розділ I, ст. 42—43.

88. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Славетний й знаменний день 50-ліття Вашої наукової діяльності звертає до себе думки усіх культурних сил, що радо приймають участь у цім святі юбілянта. Перед нами 50 років блискучої наукової

й дуже продуктивної діяльності, що принесла з собою цілий ряд цінних вкладів в науку, витворила значну плеяду активних учених Ваших безпосередніх учнів. Оглядаючись на пройдений Вами важкий шлях, Ви не можете не відчутися щасливим від усвідомлення виконання свого обов'язку. Багато поколінь студентів, що розійшлися по широкому лицью нашої країни, мають вдячний спогад про Ваше живе слово, яким Ви знайомили їх з широкою цариною знання, та й багато є таких, яких Ви й зараз скеровуєте на наукову діяльність.

Кам'янець-Подільський Інститут Народної Освіти, вітаючи Вас, вважає за необхідне побіч відзначення Вашої наукової діяльності підкреслити й велику діяльність Вашу як радянського громадянина, маючи на увазі Вас, як одного з перших з робітників високої наукової кваліфікації, що, зрозумівши залізну логіку історичного процесу, станув на шлях радянського й соціалістичного будівництва.

Вітаючи Вас, цілий колектив нашого Інституту, професура, студентство й технічний персонал, висловлює надію ще довгі роки бачити Вас в доброму здоров'ю й повні сил та бадьорості. Хай і дальші роки Вашої наукової й громадської праці, як академіка й керівника науково-дослідчих установ, в умовах радянського будівництва, ще продуктивніше послужать на славу й розцвіт історичної науки, на користь молодому науковому поколінню та робітничо-селянським масам нашої дорогої Радянської Української Республіки й славетної Спілки Соціалістичних Радянських Республік!

Ректор: *Д-р Геринович*. Проректор: *Д. Ходоровський*. Представники професури: *Бернацький, Кондрацький, проф. Курневич*. Представник студентства *Степанів*.

89. ВОЛИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ (Житомир).

Високоповажний Дмитре Івановичу. Волинський Інститут Народної Освіти вважає за радісний для себе обов'язок вітати Вас з 50-річчям Вашої наукової діяльності на Україні.

Ваше свято є свято української культури в широкому розумінні слова. Для вивчення цієї культури Ви зробили дуже багато. Ваш курс „російської“ історії, Ваша історія Слобожанщини, досліді української історіографії, діяльності Сквороди довго будуть дорогоцінними джерелами для вивчення нашої старовинної історії.

Українська наука не забуде, що Ви — один з перших на Україні відважилися заговорити до студентів з університетської катедри українською мовою. Обравши для себе такий шлях, Ви й на дальші часи залишилися прихильником української культури, подаючи в цьому приклад для молодшого покоління.

На схилі свого віку, протягом 10-ти років, Ви стояли на чолі, або брали чинну участь у житті численних наукових установ, корисна діяльність яких тісно зв'язується з Вашою діяльністю — і організаційною, і науковою, і професійною. Велику вагу в збереженні й виявленні, при надзвичайно тяжких умовах, сили джерел до історії минулого України набуло Українське Архівне Управління, головою якого Ви були. Секція наукових робітників згуртувала в міцну робочу корпорацію всіх працівників української культури, і життя її тісно зв'язане з Вашим ім'ям.

Виявляючи професійну активність, Ви нарешті один з перших сказали своє слово про політичну орієнтацію. Не вагаючись, мужньо і рішуче — для всього світу — Ви заявили, що Ви з Радянською владою. Історик, в далекій перспективі минулого спостерегаючи соціальні, національні й економічні прагнення народів, в Радянській Владі Ви нашли забезпечення всіх законних прав народів і упослідженого пролетаріату. І те, що в Ваших заявах говорив фахівець-історик, надавало їм особливої цінності.

За Вашу піввікову невинну діяльність для Української культури слава вам, Дмитре Івановичу!

Нехай загальна участь у Вашому юбілеї принесе Вам бадьорість для дальшої корисної праці. І за ним нехай наступлять нові юбілеї, як символ нової енергії, нових сил та старої невтомності, що їх Вам од себе бажає *in multos annos* — Волинський Інститут Народної Освіти. *In multos annos*.

90. КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОЇ ОСВІТИ.

Диви у нас розділ I, ст. 24—26.

91. КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА.

Диви у нас розд. I, ст. 55—56.

92. КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ.

Диви у нас розд. I, ст. 56—57.

93. КИЇВСЬКА СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ.

Диви у нас розд. I, ст. 57.

94. КИЇВСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ ІНСТИТУТ.

Диви у нас розд. I, ст. 53.

95. КИЇВСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ЛИСЕНКА.

Диви у нас розд. I, ст. 58.

ПРИВІТАННЯ ОД НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ КАТЕДР.

96. ХАРКІВСЬКА КАТЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Диви у нас розд. I, ст. 34—36 та розд. II, ст. 84—85.

97. КАТЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ ІНСТИТУТУ МАРКСИЗМУ.

В день юбілею акад. Багалія, Наукова Катедра Української Історії Інституту Марксизму щиро вітає свято української науки історичної, що так рішуче стала в особі акад. Багалія на шлях марксизму, закидаючи на завсіди старі шляхи та тільки з марксистською молоддю крок в крок іде до Ленінового прапору. *Яворський.*

98. ТЕЖ.

Диви у нас розд. II, ст. 73—80.

99. ЕТНОЛОГІЧНО-КРАЄЗНАВЧА СЕКЦІЯ ХАРК. КАТЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Щиро вітаємо керівника нашої Катедри з його потрійним юбілеєм. Харківська Етнологічно-Краєзнавча Секція.

100. ХАРКІВСЬКА КАТЕДРА ІСТОРІЇ ПИСЬМЕНСТВА.

Українська Секція Катедри Письменства в Харкові сердечно здоровить дорогого Дмитра Івановича з його подвійним юбілеєм і з найглибшою подякою згадує той час, коли вона починала свою роботу під керівництвом юбілянта. Надто перша фаланга секційних робітників не забуде ніколи цього керівництва й надалі триматиме міцний науковий зв'язок із своїм стерничим. Здоров'я-ж та сил юбілянтові! Керівник Секції *Микола Плевако.*

101. ХАРКІВСЬКА КАТЕДРА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПРАВА.

Катедра Проблеми Сучасного Права вітає шановного академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди славного юбілею. Керівник *Палієнко.*

102. ХАРКІВСЬКА КАТЕДРА МОВОЗНАВСТВА.

Високоповажаний Дмитре Івановичу!

Науково-Дослідча Катедра Мовознавства ім. О. Потебні у Харкові вітає Вас у цей урочистий день Вашого юбілею і висловлює Вам глибоку пошану, як видатному невтомному вченому і зокрема найбільшому історикові східньої частини України. Ви своїми численними працями поставили на належну височінь народознавство найменш тоді вивченої території України. Ви дали монументальну історію Харкова і Харківського Університету, Ви виявили найбільше культурне явище XVIII ст. — філософа Григорія Сковороду. Ваша широка громадська і науково-організаційна діяльність так само нерозривно зв'язана з піднесенням української науки й культури, і ми з приємністю відзначаємо Ваш живий інтерес і увагу до всіх інших галузів науки, хоч-би як далеко вони були від Вашої спеціальності.

Дозвольте-ж побажати Вам здоров'я і довгих днів для такої-ж великої й корисної праці на полі української науки й культури. Голова *П. Ріттер*. Кер. секції *Ол. Синявський*.

103. ХАРКІВСЬКА КАТЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Диви у нас розд. I, ст. 15—18.

104. ОДЕСЬКІ НАУКОВО-ДОСЛІДЧІ КАТЕДРИ ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ.

Від імени Науково-Дослідчих Катедр та наукових організацій міста Одеси вельмишановного Дмитра Івановича Багалія щиро вітаю з юбілеєм 40-річчя наукової діяльності. У повноважений Укрнауки Одеси *Альохин*.

105. ОДЕСЬКА СЕКЦІЯ ХАРКІВСЬКОЇ КАТЕДРИ.

В Вашій особі, вельмишановний Дмитро Івановичу, Одеська секція вітає видатного наукового дослідника, який своїми працями поклав підвалини для історичної краєзнавчої української науки, вітає духовного батька українського архівознавства, творця історії Слобідської України, який широко висвітлював питання колонізації нашої землі, вітає й одного з основоположників нової науки про наші міста й нової та новішої української історії, в якій Ви самі — одна з великих дійових осіб.

Складаємо свої привітання Вам і яко першорядному організаторові історичної науки. Анархічний стан її за капіталістичного ладу закінчився як у всій Східній Європі, так і на Україні блискучим Жовтнем. Революція, цей величезний семінар, викувала нові організаційні форми науки, оперті на мак-

сімі історичного матеріалізму. Перед Вами стояло величезне завдання організувати розпорошених по Україні наукових робітників на новій базі. В ту добу всі ми за проводом пролетаріату причащались революції й з найбільшою радістю ішли на повстання проти застарілого світу. Пролетаріят борюся з вулицею та шумовинням юрби, ставив їм порядок денний збирання сил й організацію їх, отже й українська історична наука, за Вашим проводом стала на той-же шлях. Власне Ви закликали нас до колективної праці в дослідчих катедрах.

А коли на яблуневий цвіт нашої молодії волі упав мороз нечуваного голоду й розрухи, коли опускалися руки, бракло енергії, падав дух, в цей час Ви підтримали всіх наукових робітників України в їхньому пробігу до сонця, будили в них мужність, підпирали віру в остаточну перемогу революції і підтримували негасимий вогонь молодії радянської культури. Тут заслуги Ваші такі-ж немирущі, як і в інших галузях життя й науки, в яких Вам доводилося працювати.

Ми не можемо знайти слів для виразу подяки й пошани. Одне з певністю можемо сказати, що Ваші ідеали збережемо як дорогоцінність, розвиватимемо їх й ширитимемо на користь українського робітника та селянина.

Ми щасливі голосно це сказати в день Вашого юбілею, який є й нашим дорогим святом! *Михайло Слабченко* та всім підписів аспірантів.

106. ДНІПРОПЕТРОВСЬКІ НАУКОВО-ДОСЛІДЧІ КАТЕДРИ.

Науково-Дослідчі Катедри Дніпропетровська вітають вельмишановного юбіляра з днем святкування славетної сорокарічної професорської та півсторічної наукової діяльності й бажають ще багатьох років здоров'я та праці на користь України та радянства! За уповноваженого Упрнауки *Виноградов*.

107. ДНІПРОПЕТРОВСЬКА КАТЕДРА БІОЛОГІЇ.

Дніпропетровська Науково-Дослідча Катедра Біології шле щире привітання вельмишановному відомому українському вченому Дмитру Івановичу Багалію в день його юбілею і бажає ще багато років сил та здоров'я й надалі у науковій діяльності! Завід. Катедри *Л. В. Рейнгард*.

108. ДНІПРОПЕТРОВСЬКА КАТЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА.

Високоповажаний Дмитре Івановичу! В сьогоднішньому Вашому святі бере участь вся Україна, бо нема у нас не тільки вченого, а й звичайно освіченого українця, який не знав-би Вас і в тій чи иншій мірі Ваших наукових творів.

Яких тільки тем із минулого України Ви не торкались в своїх працях, але-ж між ними є більше Вами улюблені, — це теми з старої Слобідської та Степової України.

Тому ми, наукові працівники Степової України, — співробітники Дніпропетровської науково-дослідчої катедри Українознавства й Краєвого Музею, з особливим почуттям святкуємо Ваш юбілей й вітаємо Вас, яко велику нашу наукову силу, бажаючи Вам ще довго працювати на користь нашій рідній Україні.

Слава невтомному працівникові на ниві української історії! *Д. Яворницький* і підписи 5-ох співробітників.

109. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКА КАТЕДРА.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! У цей визначний день 50-літньої Вашої наукової та громадської діяльності Кам'янець-Подільська Науково-Дослідча Катедра прилучає й свій голос до численних, одержаних Вами привітань.

Ваші наукові праці проливають правдиве світло на хід історичного процесу на Україні, а Ваша громадська діяльність була надзвичайно продуктивною та корисною для радянського культурного будівництва.

Високо цінуючи Ваші заслуги, Кам'янець-Подільська Науково-Дослідча Катедра бажає Вам здоров'я та сил для дальшої праці на користь працюючих. Керівник Н. Д. К. *Кондрацький*. За Секретаря: *Барг*.

110. СЕКЦІЯ КУЛЬТУРИ ТІєї КАТЕДРИ.

Вельмишановний Юбілянте! Передаючи Вам сердечне привітання, у знаменний день 50-ліття Вашої наукової діяльності, Секція Культури Науково-Дослідчої Катедри при Кам'янець-Подільському Інституті Народної Освіти користується нагодою засвідчити своє почуття глибокої до Вас, високоповажний юбілянте, пошани. За 50 років напруженої діяльності Ви внесли до скарбниці науки величезні вклади. Ваші наукові праці захоплювали широчезну царину культурної творчості, від зачаткових форм культури аж до вищих щаблів її витвору. Особливо продуктивного результату дають Ваші вивчення в царині історії на ґрунті матеріялістичного її розуміння, даючи тривкий фундамент з'ясуванню історичного процесу України, з марксівського погляду. Напружена теоретична діяльність не вичерпує всіх Ваших праць на ґрунті освіти й науки. Ви піклувалися про поширення науки серед широких робітничо-селянських мас, приймаючи участь в публічних лекціях й виступаючи сами як лектор. Стоючи зараз на чолі Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури

та Науково-Дослідчого Інституту Шевченкознавства, Ви, як академик, віддано присвятили свої сили справі розвитку їх діяльності й служите робітничо-селянській молоді на важкім шляху її наукової підготовки.

Прийміть-же, Високоповажний Юбілянте, від колективу Секції Культури Науково-Дослідчої Катедри, разом з нашим привітанням й палке побажання, ще щоб довгі роки тривала вірна своїм основним принципам Ваша науково-освітня діяльність, на користь робітничо-селянським масам і її науковій молоді зокрема. Керівник Секції *Ів. Любарський*. Заступник Керівника *Д-р Геринович*. Секретар *Неселовський*.

111. НИЖЕНСЬКА КАТЕДРА.

Диви у нас розд. I, ст. 42—43.

112. КИЇВСЬКА КАТЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

Диви у нас розд. I, ст. 29.

113. КИЇВСЬКА КАТЕДРА МАРКСИЗМУ ТА ЛЕНІНІЗМУ.

Диви у нас розд. I, ст. 33—34.

114. КИЇВСЬКА КАТЕДРА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Завсіди маючи в Вас високий зразок плідної невсипущої діяльності на благо рідної науки, Катедра Мистецтвознавства щиро вітає Вас у цей урочистий день Вашого юбілею. Акад. *О. Новицький*.

115. КИЇВСЬКА КАТЕДРА МОВОЗНАВСТВА.

Високошановний Дмитре Івановичу! Науково-Дослідча Катедра Мовознавства і літературознавства в Києві щиро вітає Вас, Вельмишановний Дмитре Івановичу в день Вашого юбілею. Свято Вашого юбілею близьке не тільки робітникам в галузі історичних наук, а й для філологів. Ви бо в многогранній своїй діяльності науковій віддавали чималу увагу й студіям філологічним і своїми дослідками про Сковороду, про Шевченка та Кирило-Методіївців збагачили й цю царину українознавства. Катедра сподівається, що і в дальшій своїй діяльності, для якої Вам катедра бажає ще багато-багато років, Ви не виключите із сфери своїх інтересів і згаданих філологічних проблем. Голова акад. *А. Кримський*, Секретар *В. Дем'янчук*.

116. КАТЕДРА ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Диви у нас розд. I, ст. 47.

117. СЕМІНАР ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ.

Високоповажаний Дмитре Івановичу! Семінар Економічної Історії України при Київському Інституті Народної Освіти має за честь привітати Вас з нагоди півстоліття Вашої славної діяльності, на користь української науки та культури.

Дозвольте побажати найстаршому й найповажнішому представникові української історіографії ще багатьох літ життя й творчої праці. Голова *О. Омоблін*. Секретар *А. Кодола*.

118. КИЇВСЬКА КАТЕДРА ТЕПЛОТЕХНІКИ.

Диви у нас розд. I, ст. 56—57.

ПРИВІТАННЯ ОД РІЗНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ ЗАКОРДОНУ.

119. КОМІТЕТ ДЛЯ НАЛАГОДЖЕННЯ НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ФРАНЦІЄЮ ТА С. Р. С. Р.

Monsieur le Président! J'ai l'honneur de vous prier de vouloir bien exprimer à mon ancien collègue de L'Université de Kharkov, l'éminent historien de L'Ukraine, Dimitry Bahaliy, l'expression de ma plus vive admiration pour la belle oeuvre qu'il a accomplie et mes vœux pour qu'il la poursuive encore longtemps dans l'intérêt de son pays et de la science.

Je compte sur vous pour lui rappeler aussi que mes sentiments à son égard sont ceux d'un élève et d'un ami qui met très-haut les souvenirs qu'il a gardés d'une collaboration de quatre années avec les professeurs de L'Université de Kharkov, et plus particulièrement avec celui, dont vous célébrerez le 3 décembre le 70-ème anniversaire.

Je suis heureux, Monsieur le Président, de cette occasion de vous rappeler combien j'ai été touché par l'hospitalité charmante que j'ai trouvée, au mois de mars dernier, à l'Académie des Sciences d'Ukraine, et combien il m'a été précieux de constater l'activité magnifique avec laquelle, en si peu de temps, elle a su mettre sur pied toute une organisation scientifique nouvelle du plus grand prix pour la science.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Président, et de faire agréer à vos confrères de l'Académie, le Professeur Bahaliy à leur tête, l'assurance de ma plus haute considération. Prof. A. Mazon.

Пане Президенте! Одним маю честь прохати Вас не одмовити й висловити ласкаво моїму колишньому колезі з Харківського Університету, — видатному історикові України, — Дмитру Багалієві, вирази мого найбільшого захоплення його видатною працею, і переказати йому мої побажання, щоб він її продовжував ще на довгий час, на користь своїй рідній країні й науці.

Я сподіваюся, що Ви не одмовите і перекажете йому, що мої почуття до нього такі, як повинні бути почуття у учня

й друга. Я з великою втіхою згадую про мою чотирьохлітню співпрацю із професорами Харківського Університету, а зокрема і з тим, якого семидесятирічні роковини ви святкуватимете 3 грудня.

Я щасливий, пане президенте, що маю змогу користуючися цією нагодою нагадати Вам, оскільки я був зворушений чудовою гостинністю, яку я знайшов у березні місяці в Академії Наук України, й оскільки було мені любо констатувати пишну діяльність Академії, яка, за такий короткий час, спромоглася цілком зформуватися у велику нову наукову організацію, високоцінну для науки.

Прошу вас ласкаво прийняти, пане Президенте, й висловити вашим колегам по Академії та професорові Багалієві запевнення в моїй глибокій пошані. Проф. А. Мазон.

120. НІМЕЦЬКИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ В АТЕНАХ

(Греція).

Das Deutsche Archeologische Institut in Athen nimmt herzlichen Anteil an dem Festtag des grossen Ukrainischen Gelehrten Demetrius Bagalij und erlaubt sich auf diesem Wege seine Glückwünsche zu übersenden.

In ausgezeichneten Hochachtung Ergebens. Prof. D-r. E. Bascher, Leiter des Instituts.

Німецький Археологічний Інститут в Атеніях приймає гарячу участь у святкуванні юбілею великого українського вченого Дмитра Багалія і дозволяє собі цим передати свої найщиріші побажання щастя. З великою повагою прихильний керівник проф. Е. Башер.

121. АРХЕОЛОГІЧНИЙ КОМІТЕТ ФІНЛЯНДІЇ (Гельсінґфорс).

Au célèbre savant septuagénaire félicitations empressées. Commission archéologique de Finlande.

Славному сімдесятилітньому вченому шлемо наші палкі привітання. Комітет.

122. УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ГРОМАДОЗНАВСТВА (Прага).

Дирекція Українського Інституту Громадознавства засилає найщиріші свої привітання Українській Академії Наук з святом юбілею члена Академії Дмитра Йвановича Багалія, в 70-ту річницю його життя та п'ядесятиліття високоцінної, для української культури, наукової діяльності. Разом з цим Дирекція просить передати Високоповажному юбілянтові найсердечніші поздоровлення і побажання сил, енергії й добрих обставин ще на довгий ряд літ, — щоб щастило найкраще і найповніше використати багаті знання й досвід на добро

українського трудового народу. З великою повагою. За підписом: *М. Шаповал* та д-р. *М. Мандрика*.

123. УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО (Прага).

Українське Історично-Філологічне Товариство в Празі прилучає й свій голос до всеукраїнського хору наукових установ та організацій, що гучно вітають Вас в день сімдесятих роковин Вашого народження. Пригадуючи собі безконечну низку Ваших праць з різних галузів нашого минулого, Товариство особливо цінить і шанує їх славного автора за те, що він завсіди брав теми з української історії, розроблював їх з українського погляду, й зазначеними працями, як і своїми університетськими та прилюдними викладами, будив і зміцнював прихильність та інтерес до минулого Рідного Краю та українського народу.

Низько схиляючи перед Вами чоло за Ваше наукове завзяття, постійну довголітню працю на історичному полі та грандіозно-багату продуктивність самої праці, Товариство шле Вам, високоповажаний юбілянте, свій сердечний, гарячий привіт в день Вашого славного свята й свята української історичної науки й найщиріше бажає Вам фізичної кріпости та моральних сил ще на многі, многі літа, для продовження свого блискучого й зразково-продуктивного служіння українській історії. Голова Т-ва: *Д. Антонович*. Секретар *Вас. Біднов*.

124. УКРАЇНСЬКА СТУДІЯ ПЛАСТИЧНОГО МИСТЕЦТВА (Прага).

Високоповажаний Дмитре Івановичу! Юбілей Вашої наукової та громадської праці, невтомної, повної енергії, висококультурної праці Вашого сімдесятилітнього життя, є дорогим і для діячів українського мистецтва.

В своїй науковій праці, як історик Слобожанщини і особливо її культурного життя, Ви багато висвітлили в працях з історії Харкова і Харківського Університету питань сполучених з розвитком мистецтва на Слобожанщині; а для популяризації українського мистецтва багато причинилися Ваші загальні ілюстровані видання і особливо Ваша ілюстрована історія Слобідської України.

Та не тільки як теоретик, як дослідник минулого, але як практичний громадський діяч Слобожанщини, Ви багато зробили для розвитку мистецького життя у Харкові, центрі Слобідської України. Ви, спочатку як гласний харківської думи, пізніше як Голова міста Харкова, чимало сприяли розвиткові мистецьких шкіл у Харкові; та особливого значіння ми надаємо тому розквітові харківської галерії картин, що іменно під Вашим енергійним завідуванням незвичайно і змістовно

побільшила загальне число картин, та саме завдяки Вам доперва набрала виразного українсько-слобожанського характеру, бо Ви не тільки зуміли придбати для галерії праці прославлених майстрів із Слобожанщини, як Репін, але Ви заснували при галерії цілі відділи праць видатніших харківських майстрів з покійним С. Васильківським на чолі, праць, якими нині пишаються харківські музеї.

Ми не маємо змоги тут бодай коротко згадати про все, що Ви зробили для розвою мистецтва у Харкові, але не можемо ще не пригадати того, які наслідки мала Ваша широко задумана і з блискучим успіхом переведена праця для підготовки XII археологічного з'їзду у Харкові, себ-то тої праці, що дала початок до енергійного наукового дослідження старого мистецтва Слобожанщини. Цей, викликаний з Вашої ініціативи, при допомозі покійного Редіна, рух виявився як у ряді наукових дослідів, так і в тих виставках українського мистецтва, які було уряджено для з'їзду, і, які, після з'їзду, збільшили і дали нове життя кабінетові мистецтва при харківському університеті, наслідком чого так само збагатили сучасні харківські музеї.

Всі ці й багато інших Ваших заслуг перед українським мистецтвом дають право діячам українського мистецтва з гордістю назвати Вас, високоповажний Дмитре Івановичу, — своїм, і тому Українська Студія Пластичного Мистецтва в Празі гаряче вітає Вас в день Вашого сімдесятиліття і шле Вам найщиріші бажання ще довго працювати для української науки та культури, а значить і для розвитку мистецтва на Україні. За Українську Студію Пластичного Мистецтва Директор: *Дм. Антонович* та професори: *К. Стахівський, С. Мако* та *Ф. Слюсаренко*.

125. УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО КНИГИ (Прага).

Українське Товариство Книги в Празі засилає Вам з нагоди 50-літньої Вашої наукової діяльності своє щире привітання. Бажаємо Вам в доброму здоров'ю й далі працювати довгі роки на користь української науки.

126. ФІЛОЛОГІЧНА СЕКЦІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА (Львів).

Високоповажний Дмитре Івановичу! В день подвійного юбілею Вашого, Філологічна Секція Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, згадуючи про Ваші величезні заслуги, які Ви протягом 50 літ своєї безугавної муравлиної праці поклали на жертвник української науки й культури, як учений і громадянин, з особливим признанням мусить піднести Вашу працю на полі історії української літератури. Годі перелічити всі ті

розвідки, які вийшли з-під пера Вашого за сей час у згаданий ділянці, але Секція не може поминути передовсім Ваших капітальних дослідів і видань, присвячених славному філософові Сковороді. Виконані з великим замишуванням і знанням речі, становлять вони тривку підставу для студій над життям і творчістю мандрівного філософа, — підставу, що на ній опираються й опиратимуться всі дослідники Сковородиної науки.

Вкінці мусить відзначити Секція й Ваші розвідки про другого славного слобожанця — Квітку-Основ'яненка, які теж творять поважний вклад у літературу про першого українського повістеписателя. А ці визначні студії тільки частина Вашого п'ядесятилітнього труду, що його досягнень не сила нам тут перелічити.

З подивом гляючи на багате жниво Вашого трудящого життя, клонимо голову перед заслугами, положеними Вами протягом п'ядесяти літ на користь рідної науки й рідного краю. Честь Вам за них і слава велика! — Бажаємо Вам ще многі літа жити й працювати так само енергійно й позитивно, як і досі! Директор акад. *К. Студинський*, Секретар *В. Дорошенко*.

127. ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНА СЕКЦІЯ.

Історично-Філологічна Секція Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові вітає з юбілеем славного історика і свого дійсного члена. Президія *К. Крип'якевич*.

128. МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОПИСНО-ЛІКАРСЬКА СЕКЦІЯ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! До великого свята 70-тої річниці Вашого життя та півстоліття Вашої наукової діяльності як визначного вченого-історика пересилає Вам вислови глибокої пошани та побажання ще довгих літ успішної праці Математично-природописно-лікарська секція Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. За заряд секції Голова д-р. *В. Левицький*. Секретар *Юрій Полянський*.

129. ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА“ (Львів).

Високодостойний Дмитре Івановичу! У сорокліття Вашої професорської та півстоліття наукової праці пересилає Вам Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові свій щирий привіт та побажання кріпкого здоров'я на добро української історичної науки та славу української нації.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові.

130. ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ-ІСТОРИКІВ (Львів).

Будучи загальним висловом об'єднання молоді генерації укр. істориків Галицької України — з радістю зустрічаємо

юбілей нашого славного вченого *Дмитра Йвановича Багалія* і, в почутті глибокої пошани для його великих заслуг на полі рідної історії, складаємо з поклоном наші щирі привітання і найсердечніші побажання ще довгих літ праці на користь українського народу, його культури й науки. За секцію українських студентів-істориків у Львові. Голова *Микола Дужий*. Секретар *Роман Мусій*.

131. ТОВАРИСТВО „ЛУЦЬКА ПРАВДА“ (Луцьке).

В хорі привітань на святі 10/XII б. р. в честь юбілянта, невтомного працівника науки, славного історика Слобожанщини, першого віце-президента Української Академії Наук, професора *Дмитра Йвановича Багалія*, — нехай забренить і наш тихий голос з далекої Волини від Товариства „Луцької Прогресу“ — одного з скромних осередків освіти серед темних мас селянства Західньої України.

Бажаємо Високошановному Юбілянтові сил кріпких для дальшої культурно-творчої праці! Заст. Голови Ради Т-ва *Ів. Власовський*. Секретар *Євг. Марковський*.

ПРИВІТАННЯ ОД РІЗНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ С. Р. С. Р.

132. КОМІСІЯ ДЯ ВІВЧЕННЯ ДЕКАБРИСТІВ (Ленінград).

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Комиссия по изучению декабристов и их времени при ленинградском отделении Всесоюзного общества политкаторжан и ссыльно-поселенцев, горячо приветствует Вас в торжественный день пятидесятилетия Вашей научной деятельности.

Ваши труды по украинской и русской истории уже много, много лет обеспечивают за Вами одно из почетнейших мест в ряду ученых СССР. Ныне, своими последними работами по изучению Южного декабризма, по собиранию, редактированию и популяризации материалов о нем, Вы навсегда вписали Ваше имя и в историко-революционную историографию.

Высоко чтя Вашу научную и общественную деятельность, Ленинградская Комиссия по изучению декабристов и их времени, в заседании от 3 декабря с. г., единогласно избрала Вас своим почетным членом. Зам. председателя *Ю. Г. Оксман*. Ученый Секретарь *С. Я. Гессен*.

133. „ОБЩЕСТВО ДРЕВНЕЙ ПИСЬМЕННОСТИ“ (Ленінград).

Общество Древней Письменности и Искусства приветствует маститого ученого, желая ему еще много лет продолжать работу на поприще исторической науки. Председатель, акад. *Платонов*.

134. СЛОВ'ЯНСЬКА КОМІСІЯ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Славянская Комиссия Всесоюзной Академии Наук приветствует маститого юбиляра. Академик *Лавров*, Секретарь *Лященко*.

135. ПУШКІНСЬКИЙ ДІМ АКАДЕМІЇ.

Пушкинский дом Академии Наук горячо приветствует юбиляра—неутомимого деятеля на ниве науки, литературы и просвещения. Директор академик *Платонов*. Старший ученый хранитель *Модзалевский*. Секретарь *Каплан*.

136. ІНСТИТУТ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ІСТОРІЇ (Ленінград).

Исследовательский Институт Сравнительной Истории Литературы языков Запада и Востока при Ленинградском Университете, объединяющий свыше двухсот научных работников, с чувством глубокого уважения приветствует Дмитрия Ивановича Багалия в день полу столетия научной и общественной его деятельности, направленной на изучение культуры одного из народов нашего Союза. В лице Дмитрия Ивановича Институт чтит выдающегося ученого, чье имя украсит страницы исторической науки, общественного деятеля, полвека отдавшего на труд для знания своему народу, в обстановке царизма, когда упоминание об Украине считалось преступлением, и ныне стоящего в первых рядах строителей культурной жизни освобожденного украинского народа. Институт выражает надежду еще много лет быть свидетелем плодотворной многосторонней деятельности юбиляра. *Коллегия Института.*

137. ІНСТИТУТ НАУКОВОЇ ПЕДАГОГІКИ (Ленінград).

Ленинградский Государственный Институт Научной Педагогики шлет горячий привет глубокоуважаемому Дмитрию Ивановичу Багалию, в день семидесятилетия его жизни и пятидесятилетия научной и педагогической деятельности и выражает пожелание в этот знаменательный день торжества советской науки и просвещения, чтобы дорогой юбиляр нашел в себе силы и бодрость еще долго стоять на славном посту творческого научного искания в интересах трудящихся масс Советского Союза!

138. „ОБЩЕСТВО ЛЮБИТЕЛЕЙ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ, АНТРОПОЛОГИИ И ЭТНОГРАФИИ“ (Москва).

Общество Любителей Естествознания, Антропологии и Этнографии приветствует своего почетного члена Дмитрия Ивановича Багалея, высоко ценит его выдающиеся заслуги перед наукой и государством и шлет самые сердечные пожелания здоровья и счастья. Президент акад. *Северцов*. Ученый Секретарь *В. Богданов*.

139. ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ РАНІОН (Москва).

Институт Истории РАНИОН приветствует академика Дмитрия Ивановича Багалия по поводу сорокалетия профессорской и пятидесятилетия научной деятельности. Коллегия Института Истории.

140. ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ РАНІОН (Москва).

Секция Истории Народного Хозяйства Института Экономики РАНИОН приветствует в лице глубокоуважаемого Дмитрия

Ивановича первого ученого, оценившего историко-экономическое значение колонизационного фактора, как показателя империалистических устремлений. Профессор *Довнар-Запольский*.

141. ИНСТИТУТ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (Москва).

Институт Языка и Литературы Российской Ассоциации Научно-Исследовательских Институтов приветствует Вас, глубокоуважаемый Дмитрий Иванович, в день Вашего двойного юбилея, как видного работника науки, и желает Вам еще долгие годы работать на рошном поприще. Председатель *Фриче*. Ученый Секретарь *Гливенко*.

142. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ.

Научно-Педагогический Институт методов школьной работы в Вашем лице приветствует ученого, который дал образец научной работы краеведа, поставленной по широкой программе с исключительной глубиной. Зам. дир. *Крупенина*.

143. ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА КОМІСІЯ ВСЕСОЮЗНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК (Москва).

Глубокоуважаемый Дмитрий Изанович! Московская Диалектологическая Комиссия Академии Наук СССР, высоко ценя Ваши научные труды и их значение для истории русского языка, горячо приветствует Вас в день полстолетия Вашей научной деятельности. Председатель *Ушаков*.

144. НАУКОВА АСОЦІАЦІЯ СХОДОЗНАВСТВА (Москва).

Научная Ассоциация Востоковедения поздравляет маститого ученого профессора Багалея с пятидесятилетием научной деятельности. Президиум. *Вельтман*.

145. ТЕЖ.

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Позвольте от лица Историко-Этнологического Отдела Научной Ассоциации Востоковедения при ЦИК'е СССР и от себя лично горячо приветствовать Вас в знаменательный день Вашего юбилея. Ваши выдающиеся научные труды, создавшие Вам крупное ученое имя, конечно, не нуждаются в каких-либо дополнительных оценках. Мне хочется лишь отметить, что Вы, в своих исторических и историко-археологических работах, посвященных проблемам русской истории, всегда уделяли видное место Востоку. Блестящие вводные главы Вашего общего курса Русской истории подробно трактуют о дославянских культурах

на территории Восточной Европы, при чем восточные культуры, пронесшиеся в беге столетий по лону теперешнего Советского Союза, освещены Вами в свете всех новейших открытий.

Ваши работы, глубокоуважаемый Дмитрий Иванович, создали многочисленные кадры Ваших учеников, читателей и почитателей. Позвольте же, горячо приветствуя Вас, пожелать Вам еще многих лет столь же интенсивного и плодотворного научного служения. Проф. И. Бороздин.

146. ВОРОНИЗЬКЕ „ОБЩЕСТВО ПО ИЗУЧЕНИЮ МЕСТНОГО КРАЯ“ (Вороніж).

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! От имени Воронежского Общества по изучению местного края позвольте мне, как его председателю, искренно приветствовать Вас в день пятидесятилетия Вашей ученой деятельности. Для нас, воронежских краеведов, Ваши „Очерки по истории колонизации и быта степной окраины Московского государства“ и „Материалы“ до сих пор остаются настольными книгами, с которых начинается серьезное изучение хозяйственной, культурной и бытовой истории края. Как университетский работник на кафедре русской истории, я считаю необходимым от себя лично добавить, что Ваши курсы русской истории и историографии занимают очень видное место среди основных пособий по проработке университетской программы. От всей души желаем Вам здоровья и сил на продолжение научной работы, которая не прерывалась Вами даже в пережитые самые тяжелые годы. Председатель О-ва С. Введенский.

147. КАЛУЗЬКЕ „ОБЩЕСТВО ИСТОРИИ И ДРЕВНОСТЕЙ“ (Калуга).

Высокоуважаемый Дмитрий Иванович! Калужское Общество Истории и Древностей горячо приветствует Вас в день семидесятилетней годовщины Вашего славного жизненного пути, полстолетнего беззаветного служения Вашей науке и со рокалетия Вашей блестящей профессорской деятельности.

Ваши капитальные „Очерки изъ исторіи колонизації степной окраины Московскаго государства“ уже с 1886 г. завоевали Вам место в первых рядах наших историков. Ваша „Исторія гор. Харькова“, скомпонованная и разработанная с поразительной широтой размаха, долгое время будет служить методологическим руководством для всех занимающихся аналогичными темами. Значительная часть остальных многочисленных ценных трудов Ваших, посвященная местной истории, особенно дорога историкам-краеведам, как образец таких исследований.

Примите же, високоуважаемый Дмитрий Иванович, от нас глубочайшую благодарность за Вашу высокополезную деятельность и искреннейшее пожелание еще много лет быть светочем науки и лучшим представителем общественности.

Да здравствует маститый юбиляр-академик Дмитрий Иванович Багалий на многие лета!

Правление: *Д. Никольский, Д. Малинов, М. Шереметев, В. Толстой.*

148. КУРСЬКЕ ТОВАРИСТВО КРАЄЗНАВСТВА (Курське).

Глубокоуважаемый профессор Дмитрий Иванович!

Президиум Курского Губернского Общества Краеведения, от имени всего Губернского Краеведческого Об'единения приветствует Вас с 70-ю годовщиною жизни и 40-й годовщиною профессорской деятельности.

Ваши труды по русской истории и по истории Украины близко затронули научные вопросы по истории Курщины, как порубежного края, роднящего великорусскую и украинскую культуру, выкованную здесь в тяжелой многовековой борьбе с Диким Полем, так углубленно и ярко освещенной Вашими научными трудами по истории колонизации степной окраины Московского государства

Продолжая коллективными усилиями Курского Губернского Общества Краеведения исследования исторического прошлого нашего края, мы на каждом шагу встречаемся с незаменимой помощью Ваших трудов, ощущаем как-бы непосредственное участие Ваше в нашей крепнущей работе.

Приветствуя Вас с знаменательным днем 70-летия Вашего, Президиум просит Вас принять звание почетного члена Курского Губернского Общества Краеведения, принять и прилагаемые печатные труды Общества, а вместе с тем принять искренние пожелания Вам здоровья на многие годы для блага украинской и русской исторической науки! Товарищ Председателя Общества: *А. Комаров.* Ученый Секретарь Магистр Киевской Академии: *Г. Булаков.*

149. ВОЛОГОДСЬКЕ „ОБЩЕСТВО ИЗУЧЕНИЯ СЕВЕРНОГО КРАЯ“ (Вологда).

Вологодское Общество Изучения Северного Края присоединяется к тем многочисленным приветствиям, которые Вы лично и письменно получите в день семидесятилетия Вашей высокополезной жизни, из которых пятьдесят лет Вы посвятили научной и профессорской деятельности, работая в области истории.

Приветствуя Вас с таким выдающимся днем, Общество вместе с тем шлет горячие пожелания еще многие годы про-

должать Ваши научные труды, сохраняя свои силы и здоровье. Зам. Председателя Правления: *И. Ситин*. Секретарь: *Самарин*.

150. ПЕНЗЕНСЬКЕ „ОБЩЕСТВО ЛЮБИТЕЛЕЙ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ И КРАЕВЕДЕНИЯ“ (Пенза).

Пензенское Общество Любителей Естествознания и Краеведения и Государственный Пензенский Областной Музей приветствуют маститого юбиляра и шлют пожелания сил и здоровья для продолжения плодотворной научной деятельности. Председатель Общества *Стрыгин*. Зам. Директора Музея *Протасьев*.

151. ВІТЕБСЬКЕ ОКРУГОВЕ ТОВАРИСТВО КРАЄЗНАВСТВА (Вітебськ).

Вітебскае акруговае таварыства краязнаўства вітае акадэміка Зьм. І. Багалія з 70 годзьдзем яго жыцьця і 40 гадавінай навуковай дзейнасьці на карысьць братняй нам украінскай культуры і науки.

Жадаем паважанаму акадэміку яшчэ доўга жыць і з посьпехам працаваць на карысьць украінскай і усеагульнай навукі. Нам. Старшыні: *Цярэшчанка*. Сэкрэтэр *Варнаховіч*.

152. НАУКОВІ ТА КУЛЬТУРНІ УСТАНОВИ ТАГАНРОГА.

Научные и Культурные учреждения Таганрога, Центральная Библиотека им. Чехова, Музей им. Чехова, Окружное Архивное Бюро и Музей Краеведения, в день пятидесятилетнего юбилея славного академика шлют преобширный привет историку степей, пожелания дальнейшей плодотворной ценной работы на пользу науки и родного края. *Туркин, Фателевич, Миллер, Дробязко, Лучко*.

153. ТАВРІЙСЬКЕ „ОБЩЕСТВО ИСТОРИИ, АРХЕОЛОГИИ И ЭТНОГРАФИИ“ (Симферопіль).

Диви у нас розд. I, ст. 43—44.

154. КУБАНО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДЧИЙ ІНСТИТУТ (Краснодар).

Дорогого Дмитрия Ивановича в день празднования знаменательных в его жизни, 70, 50 и 40 летнего периодов, горячо приветствует Кубано-черноморский Научно-исследовательский институт.

Его искреннее пожелание, чтобы высокоценная работа жизни юбиляра по пролитою света на прошлое Харьковщины и Украины и по их культурному развитию и процветанию продолжалась еще долго с такими же результатами, как это было

до сих пор, и чтобы на освещенных трудами юбиляра уроках прошлого успешнее строилась жизнь его трудового народа в настоящем и будущем. Директор Института: *Маслиев*. За Ученого Секретаря *Попов*.

155. „СЕВЕРО-КАВКАЗСКОЕ КРАЕВОЕ ОБЩЕСТВО АРХЕОЛОГИИ, ИСТОРИИ И ЭТНОГРАФИИ“ (Ростов).

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Северо-Кавказское Краевое Общество Археологии, Истории и Этнографии ко дню Вашего предстоящего юбилея, шлет Вам свои горячие пожелания здоровья и сил для продолжения столь блестяще начатой и совершаемой Вами работы в области историко-археологического изучения Украины и Южной России.

Зам. Председателя: Проф. *А. Т. Стефанов*. Ученый Секретарь: *В. В. Лунин*.

156. КАВКАЗЬКИЙ ІСТОРИЧНО-АРХЕОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ В. А. Н. (Тіфліс).

Кавказский Историко-Археологический Институт Всесоюзной Академии Наук приветствует юбиляра и желает академику Багалею долгих еще лет служения науке. Зам. Директора *Тераветисян*.

157. ТОВАРИСТВО ВИВЧЕННЯ АЗЕРБАЙДЖАНА (Баку).

Общество Обследования Азербайджана шлет горячий привет глубокоуважаемому академику Дмитрию Ивановичу Багалею ко дню сорокалетия его плодотворной деятельности на пользу науки и своего народа и желает ему еще долгие годы для продолжения плодотворной работы на пользу всех народов Союза. Председатель Общества: *Гамид Султанов*.

ПРИВІТАННЯ ВІД РІЗНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ У. С. Р. Р.

158. ХАРЬКІВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Дорогий Дмитре Івановичу! Вітаємо Вас, почесного члена нашого Товариства, з 50-річчям Вашої наукової діяльності, і бажаємо ще довго працювати на ниві української культури.

159. ІНСТИТУТ Т. ШЕВЧЕНКА.

Диви у нас розд. I, ст. 37—39.

160. БУДИНОК ЛІТЕРАТУРИ ІМ. БЛАКИТНОГО (Харків).

Будинок Літератури імені Василя Блакитного вітає високошановного Дмитра Івановича з святом юбілею й бажає славетному радянському історикові України сил і здоров'я для дальшої праці. Президія: *Войцехівський, Ряппо.*

161. ПРАВЛІННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СХОДОЗНАВСТВА.

Правління Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства вітає Вас, вельмишановний Дмитре Івановичу, в урочистий день Вашого юбілею, як видатного невтомого українського вченого, так і найбільшого історика Східної України і висловлює щире побажання бачити ще довгі дні Вашу корисну й велику працю на полі української науки й культури, для піднесення якої Ви багато сприяли Вашою невтомною працею. *Ряппо, Величко.*

162. УКРАЇНСЬКИЙ ГЕОГРАФІЧНИЙ ІНСТИТУТ (Харків).

Український Географічний Інститут щиро вітає нашого відомого вченого історика академіка Дмитра Івановича Багалія в день великого свята його сімдесятої річниці життя, п'ядесятої річниці наукової й сороклітньої його професорської діяльності, відзначаючи зокрема знамениту діяльність достойного юбіляра на полі історичної географії України.

Український Географічний Інститут щиро-сердечно бажає достойному Дмитрові Івановичеві ще довгих-довгих років

і кріпкого здоров'я, щоби продовжувалася як-найдовше його так дуже визначно цінна праця для української й вселюдської науки й культури взагалі.

Директор Інституту: *Ст. Рудницький*. За Секретаря: *Кобзей-Сіак*.

163. БІОХІМІЧНИЙ ІНСТИТУТ (Харків).

Український Біохімічний Інститут щиро вітає вельмишановного академіка Багалія, одного з основоположників Української Академії, що багато зробив для розвитку української культури. Хай живе гордість нашої науки, вельмишановний Дмитро Іванович! Хай ще багато років працює на користь Радянської України! Директор проф. *Палладін*.

164. ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ (Харків).

Шлем почтительные поздравления старосте ученого мира Украины, глубоко преклоняемся пред стойкостью, пред неисчерпаемым научным энтузиазмом дорогого всем нам Дмитрия Ивановича. Украинский Психоневрологический Институт: Проф. *Гейманович*.

165. ОДЕСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Одеське Наукове при Українській Академії Наук Товариство надсилає Вам своє щире привітання з нагоди Вашої 40-літньої професорської та півстолітньої наукової діяльності. Воно шанує в Вашій особі одного з фундаторів науки української історії і невтомного організатора наукової праці на Україні. Наукова діяльність Ваша викликає здивування, як широтою свого діапазону, так і силою своєї енергії. Ви виявляли себе видатним археологом, працюючи над розкопками пам'ятників первісної культури нашої країни, високо-талановитим істориком-соціологом, розглядаючи процеси утворення окремих „земель“, що увійшли до складу старої Київської держави, а також істориком культури, аналізуючи ті різні впливи й течії, з яких складалося життя Слобожанщини на протязі XVIII та XIX століть. Найбільша частина Ваших праць — виконана Вами на основі архівних матеріалів, що їх Ви не тільки вперше використали, але й зробили приступними для дальшої розробки, шляхом організації архівної праці на Україні.

Не менші — Ваші заслуги перед українською наукою та українським громадянством в справі утворення й розвитку Української Академії Наук, цього найвищого осередку української культури.

Живіть і працюйте, вельмишановний Дмитре Івановичу, ще довгі роки на славу України та її науки.

Голова Т-ва *М. Гордієвський*. Заст. Голови Т-ва *Б. Варнеке*. Члени Ради: *Є. Загоровський* та *В. Лазурський*. Вчений Секретар *В. Герасименко*.

166. ІСТОРИЧНА СЕКЦІЯ ОДЕСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА.

Високоповажаний Дмитре Івановичу! В день 50-ої річниці Вашої наукової діяльності Історична Секція Одеського Наукового Товариства вітає в Вашій особі великого представника історичної української науки.

Найпослідовніший з учеників знаменитого В. Б. Антоновича, Ви, почавши з історії Сіверської землі, продовживши досліді над окраїнами Московської держави, донесли обласницьку теорію Вашого великого вчителя до прекрасної історії Слобідської України й Вольностей Запорізької військової Республіки. Свіжий матеріал, самостійний підхід, обережність в висновках і надзвичайне багатство даних у Ваших роботах зробили їх невимирим внеском в українську історичну науку. Значіння їх тим більше, що Ви раніш за інших істориків звернули увагу на економічний фактор в історичному процесі й, таким чином, доповнили соціально-правну конструкцію київської історичної школи.

Разом з тим Ви поклали міцні підвалини для української урбанології Вашою монументальною історією Харкова, яка безперечно довго служитиме прекрасним зразком для будучих дослідів над історією міст України.

Праці як першого, так і другого роду консеквентно приводили Вас до архівних розшуків, виявлення все нових і нових матеріалів і поставили перед Вами завдачу організації архівної справи на Україні. В цій галузі Ви досягли блискучих результатів, ставши батьком українського архівного діла. Яка блискуча путь від архіву Малоросійської Колегії до Укр-ЦентроАрхіву, від заміток про українські архіви в „Кіевской Старині“ до солідного журналу „Архівна Справа“!

Архівна робота, розкривши перед Вами величезні багатства, дала можливість приступити до історії культури на Україні. Можна повз Вас назвати дуже небагатьох дослідників, які в царині культурної історії зробили так багато, як Ви. Особливо великою заслугою Вашою є те, що Ви не обмежувалися старинною добою нашої минувшини, але ув'язували її з новими часами. Серед Ваших праць можна нарахувати немало таких, що стосуються ХІХ стол.

Вам-же належить і перша по часу спроба дати огляд історичних подій на Україні й за чверть ХХ ст. і виявити їхні характерні особливості.

Заслуги Ваші в різних галузях історичної науки на Україні незчислимі. І ми можемо тішитись, що оремо свій переліг за прикладом і керівництвом академіка Д. І. Багалія.

Голова Секції: проф. Є. Загоровський. Секретар І. Бровар.

167. ОДЕСЬКА КОМІСІЯ КРАЄЗНАВСТВА.

Одеська Комісія Краєзнавства вітає високошановного юбіляра з урочистим днем української і слов'янської науки. Голова Комісії С. Дложевський.

168. ЛІТЕРАТУРНА СЕКЦІЯ ОДЕСЬКОЇ КОМІСІЇ КРАЄЗНАВСТВА.

Науковому борцеві за українську культуру в день потрійного юбілею, що є святом усіх справжніх культурних сил, подяку за дотеперішній науковий скарб і побажання ще довгої праці шле Літературна Підсекція Одеської Комісії Краєзнавства. Голова Андрій Музичка.

169. ОДЕСЬКА АСОЦІАЦІЯ СХОДОЗНАВСТВА.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Одеська Філія Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства щиро вітає Вас у день всеукраїнського святкування 70-ої річниці Вашого багатотворчого життя, півстоліття основоположної, для української науки, Вашої діяльності, 40-літ професорської праці, що виховала кілька академічних поколінь, вітає Українську Академію Наук, що історія її у багатьох своїх сторінках зв'язана з Вашим високозаслуженим ім'ям. У Вашій особі наукові робітники України, що розроблюють питання сходознавства, шанують славетного співця степу, степу, що завсіди був районом інтенсивних культурних зв'язків, економічних зносин, відбиває в собі впливи великих східних комплексів. Зокрема робітники Одеси пам'ятають, що не тільки Східний степ особливо любий та дорогий Вашій науковій творчості, але й Західний притягав Вашу увагу. Одеська Філія ВУНАС бажає Вам довгих ще років творчого життя; вірить, що академічна зміна довгий ще час черпатиме з родючого джерела Вашого наукового дару.

Голова О. Ф. Правління ВУНАС проф. О. Томсон. Вчений Секретар Ф. Петрунь.

170. ПОЛТАВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Високоповажаний академіку! Вельмишановний Дмитре Івановичу!

Полтавське Наукове при У. А. Н. Товариство вітає Вас з 40-річчям наукової й громадської діяльності і з особливою радістю

підкреслює оце сполучення, що через увесь час відзначало Ваш життєвий шлях.

Ви несли науку на користь громаді, створюючи своєю безпосередньо-громадською діяльністю умови, найбільше сприятливі для сприймання цієї науки. А що свої наукові студії Ви присвятили переважно місцевій історії, то це ще збільшує нашу вдячність, бо через місцеве — людство йде до загального, від національного — до інтернаціонального.

Живіть-же багато літ, Високошановний Юбілянте, не тільки знаменитий дослідник нашого минулого, а й активний діяч на громадському полі! Голова Т-ва: *В. Щепотьєв*. Секретар: *Бужинський*.

171. ЧЕРНІГІВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Високоповажний Дмитре Івановичу! Чернігівське Наукове Товариство шле своє щире привітання в день святкування 70-ої річниці Вашого життя й 50-х роковин Вашої корисної наукової й громадської діяльності, що так блискуче розпочалася ще в Києві під проводом незабутнього В. Б. Антоновича, коли Ви написали історію нашої Сіверської Землі.

Перейшовши до Харківського Університету Ви написали нові сторінки з історії Слобідської України й утворили цілу школу істориків Слобожанщини, де Ви так багато попрацювали над організацією архівів, музеїв, наукових і культурних інституцій; працювали Ви й на терені міської громадської діяльності в Харкові та й на загально-державному полі.

За революції, коли визволена Україна самовизначилася національно й державно, Ви взяли велику участь в організації Української Академії Наук, Всенародньої Бібліотеки України.

Ваше керівництво дослідною катедрою, Ваші праці про Сковороду, про Кирило-Методіївців та декабристів, Ваша участь у державному радянському життю, в організації професійного життя українських учених, свідчать, що Ви вмієте відгукуватись на злободенні історичні теми й події, звязуючи славні українські ймення й традиції з сучасним пореволюційним радянським будівництвом і суспільним рухом.

Хай живе довгі літа славетний історик і діяч Дмитро Іванович Багалій! Голова *С. Бутко*. Секретар *А. Верзилів*.

172. ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Вельмишановний Дмитре Івановичу!

Дніпропетровське Наукове при Українській Академії Наук Товариство, маючи щастя разом з Вами, вельмишановний Дмитре Івановичу, святкувати великий празник української

науки — п'ядесятиліття Вашої невтомної й наслідки вельми багатой наукової діяльності й щиро шануючи Вас як першорядного вченого, що працею своєю на полі історії України й зокрема Слобожанщини міцно й нерозривно зв'язав славні традиції краюї історичної школи незабутнього В. Б. Антоновича з змаганнями новітніх українських істориків-марксистів нашої сучасности, гаряче вітає Вас в сімдесятилітні роковини Вашого народження й висловлює палке побажання: хай живе ще довгий вік на користь і славу української науки славетний діяч її академик Дмитро Іванович Багалій!

Голова: акад. *Д. Яворницький*. Секретар *П. Єфремов*.

173. УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ ХІМІЇ (Дніпропетровське).

Від імени Українського Інституту Фізичної Хімії, та зокрема від себе, приношу палкі привітання Високошановному академику Дмитру Івановичу Багалію з днем півстоліття його наукової та сорокліття професорської діяльності й шлю щирі побажання ще багато літ працювати на користь української науки та суспільности. Директор ІФХ: акад. *Писаржевський*.

174. ЛУГАНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Наукове Товариство на Донеччині в Луганському, в день 70-річного юбілею наукової та культурно-освітньої діяльності академіка Багалія, шле йому щире привітання з побажанням дальшого продовження її для добра суспільства й розвитку наукових шукань. Голова: *Грушевський*. Секретар: *Бельський*.

175. ЗАПОРІЗЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Запорізьке Наукове Товариство вітає вельмишановного юбіляра з знаменним днем і бажає довгих років життя й праці на користь нашому краю й радянській науці. За Голову *Романюк*.

176. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО.

Кам'янець-Подільське Наукове при УАН Товариство щиро вітає з 50-річчям наукової діяльності славетного українського історика Дмитра Івановича Багалія, що своїми працями зв'язав Західню Україну зокрема Поділля з Слобожанщиною і бажає йому ще довго працювати на користь української науки й культури. Голова: *Богацький*. Заст. Голови: *Сіцинський*. Секретар *Філь*.

177—182. ІСТОРИЧНІ УСТАНОВИ В.У.А.Н.

(6 установ під головуванням акад. М. С. Грушевського).

Диви у нас розд. I, ст. 29.

183. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ КОМІТЕТ (Київ).

Диви у нас розд. I, ст. 29—32.

184. ВІДДІЛ АНТРОПОЛОГІЇ КАБІНЕТУ ІМ. ВОВКА.

Диви у нас розд. I, ст. 32.

185. ВІДДІЛ ЕТНОЛОГІЇ КАБІНЕТУ ІМ. ВОВКА.

Вельмишановний Дмитре Івановичу!

Відділ Етнології Кабінету Антропології та Етнології ім. Хв. Вовка Української Академії Наук щиро вітає Вас з півстоліттям невсипущої праці Вашої, як вченого дослідника історичної минувшини українського народу і як невтомного громадського діяча. З особливим признанням Відділ Етнології відзначає, що праці Ваші з історії колонізаційних рухів на Україні і Ваші блискучі екскурси в царину побутової історії нашого краю, становлять високої цінні вкладку і в українську етнографію.

Прийміть наше щире побажання ще багацько літ у повному здоров'ї і силі працювати на користь українського народу, для піднесення й розвитку української культури. Рада Відділу Етнології.

186. ТОВАРИСТВО НЕСТОРА ЛІТОПИСЦЯ (Київ).

Диви у нас розд. I, ст. 32.

187. ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСІЯ В.У.А.Н.

Диви у нас розд. I, ст. 48.

188. ЕТНОГРАФІЧНЕ ТОВАРИСТВО (Київ).

Диви у нас розд. I, ст. 48—49.

189. КАБІНЕТ МУЗИЧНОЇ ЕТНОГРАФІЇ В.У.А.Н.

Високоповажаний Академику!

Цього дня, коли громада й наукова колегія складають Вам урочисту подяку за піввікову зогріту любов'ю працю над дослідом минулого України і над піднесенням її сучасної культури, до загальних виявів глибокої пошани приєднує свій скром-

ний голос один з наймолодших і найменших органів наукового життя України — Кабінет Музичної Етнографії Української Академії Наук, — з надією, що в майбутньому, як Ви знову предстанете до всенароднього уславлення в доброму здоров'ї і повноті сил, поруч з Кабінетом вітатиме Вас також і установа до досліду історії музики на Україні, що буде доповнювати ту парость науки, якій Ви присвятили своє життя. Керівничий *К. Квітка*. Наук. співр. *В. Харків*.

190. КОМІСІЯ В.У.А.Н. ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ТЕЧІЙ.

Диви у нас розд. I, ст. 37.

191. КОМІСІЯ БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА В.У.А.Н.

Диви у нас розд. I, ст. 54.

192. КИЇВСЬКА ФІЛІЯ ІНСТИТУТУ Т. ШЕВЧЕНКА.

Диви у нас розд. I, ст. 40—41.

193. КОМІТЕТ В.У.А.Н. ДЛЯ ОПИСУ СТАРОДРУКІВ.

Високоповажаний Дмитріє Івановичу!

Комітет для опису українських стародруків при Археографічній Комісії У. А. Н. з радістю приєднується до тих широких мас, що сьогодні шанують Вашу славну невтомну 50-літню працю в різних галузях української науки та культури і щиро бажає Вам ще довгі літа в силі та здоров'ї продовжувати Вашу творчу наукову та громадську діяльність на користь українського народу. Голова Комітету *С. Маслов*. Секретар *В. Барвінок*.

194. КОМІСІЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЗАХІДНЬО-РУСЬКОГО ПРАВА.

Диви у нас розд. I, ст. 54—55.

195. КОМІСІЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЗВИЧАЄВОГО ПРАВА.

Диви у нас розд. I, ст. 49—50.

196—197. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА КОМІСІЯ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ Т-ВО В.У.А.Н.

Високоповажаний Дмитре Івановичу!

У дні Вашого потрійного юбілею Науково-Педагогічна Комісія У. А. Н. та Науково-Педагогічне Т-во при У. А. Н. складають Вам своє щире привітання. З тим більшим зворушенням роблять це зазначені осередки науково-педагогічної

роботи, що в Вашій особі вони бачать людину, багатьма точками свого життя та своєї праці звязану з педагогічною справою на Україні.

Невтомний працівник на полі науки, Ви поруч і з своєю величезною науковою працею провадили й висококорисну педагогічну роботу; вводячи студентську молодь у студіювання історії, гуртуючи талановитших до самостійної наукової праці, популяризуючи здобутки історії серед широких кіл громадянства.

Не тільки академічний робітник, але й громадський діяч, Ви ніколи не забували про справу освіти серед широких мас трудящих, всебічно дбаючи за поширення освіти, входячи керівником чи активним членом у різні культурно-освітні організації, впливаючи в міру своїх сил на справу поширення та поліпшення освіти на Україні.

Невсипущий досліднику в галузі історії, ти чимало часу та енергії присвятив історії освіти на Україні. В цій порівнюючи мало розробленій галузі історії України Ви присвятили цікаві досліді й подали високої вартости праці. Їх не раз уже використано в педагогічних роботах і ширшого і вужчого значіння. І не раз ще в сучасному й майбутньому до них буде звертатись дослідник, з почуттям глибокої подяки йдучи слідами одного з піонерів історії освіти на Україні.

Вносячи з нагоди Вашого юбілею своє скромне слово в хор привітань та визнань Ваших заслуг, Науково-Педагогічна Комісія та Науково-Педагогічне Т-во щиро бажають Вам ще багато років життя та властивої Вам енергії для продовження Вашої високо-корисної праці.

Голова акад. *О. Корчак-Чепурківський*. Керівничий: *В. Дурдуківський*. Секретар: *Гр. Іваниця*.

198. ТРУДОВА ШКОЛА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА (Київ).

Глибокоповажаний Дмитре Івановичу! В умовах нашого звичайного життя сімдесят років — велика дата, п'ядесят років праці — почесна цифра. Коли-ж до цього додати, що то — сімдесят років людини великого розуму, надзвичайної енергії, блискучого таланту, невтомної праці, — що то п'ядесят років безперервної, напруженої, творчої, багатой цінними наслідками наукової й громадської роботи, — то перед цими величними датами доводиться схилити голову з почуттям глибокої поваги, безмежної подяки й великої радості за людину, що мала сили й щастя пройти таку виключну, таку достойну, таку корисну, повну надхненої праці життєву путь.

Глибокошановний Дмитре Івановичу! Ви пройшли таку почесну, виключну життєву путь. Ви — краса, слава й гордощі нашої рідної історичної науки, — Ви — кращий представник

і зразок наших культурних робітників, — Ви вже п'ядесять років працюєте на багатющому, але такому до недавнього часу занедбаному полі нашої культури, — Ви щасливі на власні очі бачити незмірно великі, коштовні, блискучі наслідки своєї довголітньої, самовідданої, творчої наукової й громадської роботи. І ми всі, свідки й споживачі Вашої дорогої праці, щасливі, бо бачимо, що довгі роки напруженої праці не згасили Вашого творчого запалу, не вбили Вашої наукової й громадської енергії, не підірвали Ваших блискучих, виключних сил і таланту. Великий, невтомний науковий і громадський діяч, Ви zostалися вірним своїй вдачі, своїм істотним інтересам, своєму життєвому покликанню і нині, в нових, радянських умовах нашого політичного, національного й культурного життя.

Глибокоповажаний Дмитре Івановичу!

Дозвольте і нам, робітникам скромної трудової школи, поділити з Вами велику радість з приводу нашого національно-культурного свята, Вашого юбілею. Дозвольте й нам приєднати свій скромний голос до тих гарячих привітань, що ними вшановують Вас сьогодні численні представники політичних, громадських і наукових організацій України, усієї нашої Спільноти й закордону. Дозвольте щиро побажати Вам ще довгі роки невтомно працювати, бути славою й гордощами, окрасою нашої рідної науки, нашої історії.

Слава глибокошановному нашому юбілянтові Дмитрові Івановичеві! Зав. Школи: *В. Дурдуківський*. Секретар: *Н. Токаревська*.

199. ВІЗАНТОЛОГІЧНА КОМІСІЯ В.У.А.Н.

Диви у нас розд. I, ст. 44—45.

200. КИЇВСЬКА АСОЦІАЦІЯ СХОДОЗНАВСТВА.

Диви у нас розд. I, ст. 45—46.

201. ЕТНОЛОГІЧНИЙ ВІДДІЛ АСОЦІАЦІЇ СХОДОЗНАВСТВА.

Диви у нас розд. I, ст. 45.

202. ГЕБРАЇСТИЧНО-АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ В.У.А.Н.

Диви у нас розд. I, ст. 47—48.

203. ІНСТИТУТ КНИГОЗНАВСТВА (Київ).

Вельмишановний Дмитре Івановичу!

У день Вашого подвійного юбілею в численних промовах і привітаннях наукові та громадські кола підіб'ють підсумок

Вашої багатогранної діяльності вченого, що своє служіння науці весь час поєднував з громадською роботою, ніколи не забуваючи широких працюючих мас, інтереси й потреби яких завжди були Вам близькі. Ваша робота в Харківській Публічній Бібліотеці, Ваші наукові праці, в яких Ви віддавали увагу також і питанням книги, особливо цінні для нас, робітників українського книгознавства.

Але ми, звичайно, далекі від думки тут, в коротеньких словах, з'ясувати всі Ваші заслуги на ниві служіння українському народові. Це зроблять на Вашому юбілеєві інші кращі за нас.

Нам хотілося-б лиш в день Вашого свята, свята української культури й науки, приєднати і свій голос, свої привітання та побажання Вам ще довгої праці на користь українського народу. З щирою до Вас пошаною: Директор УНІК'у *Юр. Меженко*. Вчений Секретар: *М. Іванченко*.

204. ГУРТОК КРАЄЗНАВСТВА ПРИ К.І.Н.О.

Високоповажаний Дмитре Івановичу!

Краєзнавчий гурток при Київському Інституті Народної Освіти (бувшому Київському Університеті), просить прийняти його привітання з 50-річчям Вашої літературно-наукової праці, що почалася в стінах нашого Інституту.

Гурток вітає Вас, як видатнішого краєзнавця України, що продовжував славетні традиції її великих краєзнавців — Максимовича, Чубинського, Антоновича, Драгоманова і ин., що спричинилися до розвитку українознавства.

Працуйте, високоповажаний Дмитре Івановичу, многі літа на користь української науки, знаходячи в цій праці найбільшу втіху й моральне задоволення! Голова Гуртка: проф. *Синявський*. Секретар: *Ясюлевич*.

205. ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. ФРАНКА.

Диви у нас розд. I, ст. 58.

206. ІНСТИТУТ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ В.У.А.Н.

Диви у нас розд. I, ст. 57.

207. АКЛІМАТИЗАЦІЙНИЙ САД В.У.А.Н.

Високошановний Юбіляре Дмитре Івановичу!

Поміж історією та акліматизацією на перший погляд ніби то нема ніякого зв'язку, але нас об'єднує одна висока мета: праця на користь культурного розвитку України. Тому колектив Київського Акліматизаційного Саду розглядує Вас як

славнозвісного працівника на тому-ж культурному полі, на якому працюємо й ми.

Вітаючи Вас від щирого серця в день Вашого 50-ти річного юбілею, бажаємо Вам ще довгого життя на користь українській науці. Директор акад. *М. Т. Кащенко* та підписи 12 співробітників.

208. ІНСТИТУТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Рада Науково-Дослідчого Інституту Водного Господарства України, заснувати який допомогли й Ви своєю участю в Упрнауці та спочуттям до всього потрібного та корисного для нашої країни, у засіданні своєму 9. XII. ц. р. доручила мені вітати Вас з юбілеєм Вашої славетної 50-річної наукової праці та 70-річного трудового життя й побажати Вам, вельмишановний юбілянте, ще довго працювати на користь науки, суспільства й держави.

Додаю до цього й моє особисте щире привітання та такі-ж побажання.

З глибокою до Вас пошаною. Директор Інст. проф. *Є. Оппоков*.

209. КИЇВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ.

Диви у нас розд. I. ст. 59—60.

210. КИЇВСЬКА ФІЛІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ПАТОЛОГІВ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Київська Філія Всеукраїнського Товариства Патологів уважає за свій приймний обов'язок приєднати свій голос до голосів великої низки наукових та громадських установ та організацій, що вітають Вас в день сімдесятої річниці Вашого життя та п'ядесятих роковин Вашої видатної наукової діяльності.

Велика кількість Ваших наукових праць, особливо краєзнавчого характеру, звертала на себе увагу українських лікарів, але тепер, коли наукова медична думка шукає нових шляхів, коли виникають нові напрямки медичної науки, як приміром гео- та етнографічна патологія, Ваша наукова діяльність стає особливо близькою до потреб розвитку науки про оздоровлення життя та побуту нашого народу. Отже в день Вашого юбілею вінуємо Вас і ми, представники української теоретичної медицини та висловлюємо наше щире побажання Вам здоров'я та сили для продовження Вашого славетного життєвого шляху, що весь був присвячений боротьбі за краще майбутнє нашого народу та всього людства. Голова Філії проф. *М. Нещадименко* та 25 підп. членів філії.

ПРИВІТАННЯ ВІД АРХІВІВ.

211. ЦЕНТРАЛЬНЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ Р. С. Ф. Р. Р. (Москва).

В день 50-летия Вашей научной деятельности Коллегия Центрархива РСФСР шлет Вам, Дмитрий Иванович, свое искреннее поздравление и выражает надежду, что Ваша плодотворная работа в области исторической науки и архивного дела продлится еще на многие годы. *З а в е д у ю щ и й Ц е н т р а р х и в о м: Покровский.*

212. ЦЕНТРАЛЬНЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ У. С. Р. Р. (Харків).

Центральне Архівне Управління УСРР щиро вітає академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди п'ятидесятирічного юбілею його науково-історичної діяльності. Центральне Архівне Управління особливо вітає Дмитра Івановича як організатора та основоположника Харківського Центрального Історичного Архіву й як вченого історика, який значну частину своєї праці віддав збиранню архівних матеріалів і організації архівної справи на Україні, Центральне Архівне Управління вітає Дмитра Івановича як одного з найбільш видатних представників старої генерації українських істориків, що прийшов до матеріалістичного розуміння історії, поклавши цю єдино-наукову теорію в основу своїх історичних праць останніх років. Центральне Архівне Управління, вітаючи юбіляра від імени архівних робітників усієї України, бажає йому усякого успіху в його дальшій роботі на користь трудящих Радянської України. *З а в і д у в а ч Рубач.*

213. ХАРКІВСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ.

Харківський Центральний Історичний Архів вітає високоповажаного юбіляра академіка Д. І. Багалія, організатора та довголітнього керівника Архіву й шле палкі побажання багато років працювати на користь української історичної науки. *З а в і д у в а ч: Іванов.*

214. КИЇВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ ІМ. АНТОНОВИЧА.

Диви у нас розд. I, ст. 52—53.

215. КИЇВСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ АРХІВ ДАВНІХ АКТИВ.

Диви у нас розд. I, ст. 53—54.

216. ПОЛТАВСЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Полтавське Округове Архівне Управління радіє з нагоди вітати Вас, Високоповажаний Дмитре Івановичу, з днем 40 літ професорської та півстоліття наукової діяльності й бажає й надалі такої-ж продуктивної праці в сучасних особливих умовах наукового життя так української, як і світової пролетарської культури. Завокрархом Сілков. Учений архівіст *Бужинський*.

217. ПОЛТАВСЬКИЙ КРАЄВИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ.

Високоповажаний академику! Вельмишановний Дмитре Івановичу!

Полтавський Краєвий Історичний Архів, в день 40-літнього юбілею Вашої наукової та громадської діяльності, з особливою приємністю вітає Вас, як піонера, організатора й керівника архівної справи на Україні в найтяжчі для неї роки. Зокрема підкреслює Ваші цінні вказівки в справі організації архівної справи на Полтавщині.

Ми бажаємо Вам ще довгі роки продовжувати Вашу діяльність на користь молоді пролетарської культури. Завідувач Архіву: *Герасименко*. Учений архівіст: *Кошкалада*.

218. ОДЕСЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Одеське Округове Архівне Управління, та Одеський Краєвий Історичний Архів щиро вітають високозаслуженого історика України академіка вельмишановного Дмитра Івановича *Багалія* в день сорокліття професорської та півстоліття наукової його діяльності.

Наші архівні установи не забувають невпинної праці юбіляра в Центральному Архівному Управлінню УСРР на користь архівної справи України з самого початку радянського будівництва.

Бажаємо Вельмишановному юбілярові здоров'я та сили продовжувати надалі розвиток науки на користь теперішніх та майбутніх поколінь.

Завід. *Александров*. Учений архівіст *Рябінін-Склярєвський*.

219 ТАГАНРОЗЬКЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Диви у нас розд. IX, ст. 140.

220. ЗАПОРІЗЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Запорізьке Округове Архівне Управління щиро вітає юбіляра професора-академика Дмитра Івановича Багалія з приводу 70-ї річниці його життя та півстоліття його наукової діяльності і шле гаряче побажання, щоб фізичні сили ще десятки років не кидали відомого вченого-історика і тим самим дали йому змогу й надалі стояти на сторожі української науки й культури. Зав. Окрархом *Желтоухов*. Інструктор-архівіст *Барзій*.

221. ЧЕРНІГІВСЬКІ АРХІВНІ УСТАНОВИ.

Чернігівський Окрарх, Чернігівський Крайарх та його історично-архівний гурток вітають академика Багалія, бажають ще довго працювати на користь української науки та архівної справи. *Бандаровський, Трегубів, Федоренко*.

222. НИЖЕНСЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу!

Вітаємо Вас з 70-ю річницею життя та 40-літньою Вашою професорською та науковою діяльністю.

Хай вся Ваша праця, яку Ви проробили за ці роки, послужить нам як у сучасному так і в майбутньому шляхом для глибшого вивчення історії та ознайомлення з нею широких кіл радянської суспільності.

223. ЛУБЕНСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ АРХІВ.

Лубенський Окрарх щиро вітає шановного українського історика, академика Дмитра Івановича Багалія з 70-тиріччям його життя, бажає йому довгого віку й здоров'я для праці на користь науки.

224. ГЛУХІВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ АРХІВ.

Глухівський Окрарх щиро вітає Вас, вельмишановний Дмитре Івановичу, з приводу Вашого юбілею та бажає ще другого семидесятиріччя життя Вашого! Завід. *Одинців*.

225. СУМСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ АРХІВ.

В день 70-річчя життя Дмитра Івановича Багалія колектив робітників Сумського Окрарху шле йому своє привітання і ба-

жає йому придбати вдвічі більше здоров'я для праці на славу соціялістичної культури.

226. ПРИЛУЦЬКИЙ ОКРУГОВИЙ АРХІВ.

Велетня науки — вартового української культури, дорогого Дмитра Івановича, в день юбілею 70-ої річниці з дня народження та 50-тиріччя науково-культурної праці щиро вітає Прилуцький Окрарх.

Високо цінуючи всі наукові праці, яко праці, що написані за перводжерелами — архівними документами, Окрарх висловлює щиро подяку великому архівістові, за використання цих німих свідків минулого, які часто переховуються по справжніх нетрях архівосховищ, а також за ту незмірно велику роль, за ті величезні послуги, що їх зробив Дмитро Іванович для розвитку архівної справи на Україні.

Окрарх чекає і певен, що в недалекому часі він матиме в руках працю юбіляра — популярний курс історії України, з погляду марксівського, який так потрібен зараз для всіх кіл суспільства. Окрарх запевнений, що ця праця буде не остання і від щирого серця бажає славнозвісному юбіляру ще довгої праці на користь рідної культури. Зав. Окрархом *Пашина*. Архівіст *Політун*.

227. ВІННИЦЬКИЙ ОКРУГОВИЙ АРХІВ.

Все українське суспільство, вся працююча людність шанує 70-ту річницю невтомної наукової праці проробленої шановним Дмитром Івановичем. Бажаємо надалі плідотворної наукової праці на користь працюючого людства!

228. ШЕПЕТІВСЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

У день святкування 40 літ професорської та 50 літ наукової діяльності академіка Дмитра Івановича Багалія, Шепетівське Округове Архівне Управління з прикордонної смуги шле своє привітання та побажання дальшого успіху в роботі на користь науки і народньої освіти. Завід. *Ющук*. Інспектор *Кошубський*.

229. БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ОКРУГОВЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! В день Вашого славетного юбілею дозвольте, шановний Дмитре Івановичу, принести Вам щирі побажання та довгих років вельмикорисної праці на ниві історії України та архівознавства.

Багато чим зобов'язана Вам, Дмитре Івановичу, радянська суспільність. На Ваших історичних працях молоде покоління вивчає досвід минулого нашої країни, щоб краще будувати майбутнє. Ми, архівні робітники провінції, оцінюючи Ваші велетенські заслуги, як одного з провідників і організаторів архівної справи й політики в Радянській Країні, вчимось у Вас, як краще проводити в життя завдання нашої Влади.

Ваш юбілей є великим святом в культурному житті нашої країни. Вітаючи Вас з нагоди 40-ліття Вашої наукової, літературної й громадської діяльності, ми певні, що ще багато років Ви будете енергійніше працювати на користь науки в нашій молодій Радянській Україні. Завідувач Архівного Управління *Дроздов*. Архівар *Андрійв*.

ПРИВІТАННЯ ВІД МУЗЕЇВ.

230. СТОКГОЛЬМСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ (Шведчина).

Le Musée Historique de l'état à Stockholm envoie pour l'anniversaire de l'académicien Bahaliy ses félicitations cordiales. Pour le Musée Sigurd Curman conservateur en chef du Royaume des Suède.

Державний Історичний Музей в Стокгольмі шле свої найширші сердечні привітання з приводу роковин академіка *Багалія*. Від імення Музею *Сигурд Курман* — Головний консерватор Шведчини.

231. НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ.

Управа Національного Музею у Львові шле гарячий привіт у день юбілейного всеукраїнського свята 50-ліття наукової праці історика Наддніпрянщини Дмитра Івановича *Багалія*. Несторові української історіографії щиро бажаємо завершити начаті ним цикли научної праці і через світогляд сучасности нерозірвальними вузлами звязати на все давно минуле з грядучим.

Наукові працівники Національного Музею у Львові, працюючи в найтяжчих економічних умовах, боляче відчують неможливість постійного духового взаємообміну думок з представниками музеології і історіографії Великої України, на якій книжному ринкові немає ще вільного місця для научних видань Західньої України, та з якої їм не легко діставати потрібну книгу. Тим-то вони, складаючи вирази найглибшої пошани Високозаслуженому Піонерові поступу в добу царської реакції — надіються, що він, як громадянин України, відродженої на основах вселюдського поступу, вспе причинитися до осягнення вільного доступу на широкий книжний ринок Великої України наукової продукції Західньої України. Шляхом широкого, живого й вільного книгообміну вирівнюються методи і висновки працівників культури і науки обох частин

української землі і об'єднуються їх суспільно-національні світогляди з тривкою користю од цього для широких мас робітного люду України і світу.

Нехай-же живе, розвивається, процвітає й обильні плоди приносить Всеукраїнська Академія Наук через дослідну працю таких своїх членів як Дмитро Іванович Багалій, що з низу робітного люду вийшов і працю всього свого трудового життя для добра українського народу посвятив.

Директор Іларіон Свенціцький. Співробітники: Михайло Драган, Богдан Кравців, Степан Охримович, Михайлина Стефанович, Василь Волицький, Ірина Гургула, Ярослава Стефанович Музика, Емілія Рудницька-Охримович.

Високоповажаний Дмитре Івановичу, дозвольте представити Вам одних співробітників Національного Музею:

Михайло Драган — скінчив український університет, тепер проходить його-ж по історії мистецтва. Це мій помічник — добрий знавець і рисівник архітектури, особливо давньої Бойківщини, де він зарисовував уже коло 300 предметів, опрацював топографію і архітектуру Скиту Манявського 1925 р.

Богдан Кравців — мій помічник по відділові стародруків і архіву. Поет, дав декілька статей про книжку; враз із *Степаном Охримовичем* склали подробну бібліографію поетичної творчости Ів. Франка, з покажчиками часовими і поазбучними.

Василь Волицький — практикує у відділі старовини.

Ірина Гургула — працює вже 4-ий рік у відділі людového мистецтва, написала добру статтю про галицькі вишивки („Нова Хата“ V, VI — 1927 р.), виготовила карту орнаментних мотивів, а тепер розроблює і систематизує орнамент писанковий.

Михайлина Альтанська Стефанович — працює як рисівниця по археології і килимах.

Емілія Рудницька-Охримович (дочка Степана Рудницького) — працює як рисівниця писанок, особливо рослинного орнаменту.

Хора Марія Деркачева — порядкує і описує архів Павлика, дала добру докторську дисертацію про Лесю Українку — редагує жіночий журнал: „Нова хата“ 1926.

Неприсутній од 3-х літ на науці в Празі у Нідерле д-р *Ярослав Пастернак*, вертає мабуть з кінцем цього року, дає археологічні розкопи Галича і Кракова.

Глибокий поклін Вам од *Іларіона Свенціцького*.

232. ДЕРЖАВНИЙ РОСІЙСЬКИЙ МУЗЕЙ.

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Государственный Русский Музей считает долгом приветствовать Вас по слу-

чаю семидесятилетия Вашей жизни, сорокалетия Вашей профессорской деятельности и полувековой годовщины Вашей научной работы.

Государственный Русский Музей приветствует Вас, как виднейшего ученого, проникновенного исследователя труднейших и сложнейших исторических процессов в прошлой жизни украинского народа, и в Вашем лице чтит высшее ученое учреждение Украины — Украинскую Академию Наук, одним из основателей и выдающихся деятелей которой Вы являетесь.

Русский Музей выражает горячие пожелания, чтобы Ваши здоровье и силы сохранились на многие годы для блага науки и Украинского народа. Директор Музея.

233. ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ ГРУЗІЇ (Тіфліс) ¹⁾.

Sakartuelos muzeumi mhurwaled miesalmaba slabovanchoinis sahelowan istorikoss ukrainas samechiero akademiis ert ert damaafsebelis ukrainuli mecnierabis didad damsahubebul muchaks da urganizators *Dimitri Iuanesdze Bagaliis* misi 40 chis saprofesoro da 50 chis samecniero asparezze moswaceobis gamo da usurwebs mas dgegrdzelowas sakwareli ukrainis mechromeli halhis da mecnierabis zaketildgeot. *Sakartwelos Muzeumis Direktori profesori Dvanelidze.*

Muzej Gruzii pylno chanue slawetnogo istorika Slobidexkoj Ukrainy odnogo iz zasnuwateliu Ukrainxkoj Akademii Nauk, widatnogo na wyki zasluwenogo rabitnyka ukrainxkoj nauki ta organyzatora *Dmytra Iwanowica Wagalia* s 40 rioom ego professorsxkoj ta 50 rioom naukowej praci, Muzej welae qe dowgich rokuu witta ta praci na koryst lubimoj Ukrainy pracuonogo narodu ta nauki — *Direktor Muzea Gruzii-profesor Dvanelidze.*

234. ПЕНЗЕНСЬКИЙ МУЗЕЙ.

Диви у нас розділ IX (стор. 140).

235. БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ (Мінське).

Беларускі Дзяржауны Музей засылае шчырае привітаньне Д. І. Багалю у 70-цілетнюю гадавіну яго пладавітай навуковай дзейнасьці на корысьць працоўнага Украінскага народу. Дырэктар Беларускага Дзяржаўнага Музею *Ластоўскі*. Сэкрэтэр *Варанец*.

¹⁾ Цю привітальну телеграму, яка надійшла з Тіфлісу, я подаю достоту так, як телеграфовано, не змінюючи ані літери. М. А.

236. СМОЛЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ.

Смоленский Государственный Областной Музей, высоко ценя Вашу плодотворную деятельность, приветствует Вас в день пятидесятилетия Вашей научной работы и выражает искренние пожелания продолжения работы на многие годы. Зам. Заведующего *Меландер*.

237. НАУКОВИЙ МУЗЕЙ КУБАНЩИНИ (Краснодар).

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Науковий Музей Кубанщини, шануючи разом з усією трудовою Україною день Вашого народження і 50-річчя наукової діяльності, як величний юбілей української науки і культури, радо вітає в Вашій особі одного з основоположників і організаторів української науки, визначного історика і громадського діяча.

Ми бажаємо Вам багато років жити і славно працювати для всієї трудової людності нашого союзу, радянської науки і соціалістичної культури і сподіваємося тут на Кубані ще довго користуватися в своїй роботі Вашим досвідом і вказівками.

238. МУЗЕЙ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ (Харків).

Музей Слобідської України вітає шановного юбіляра та бажає йому довгого віку для корисної діяльності.

239. МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА (Харків).

Музей Українського Мистецтва приєднує свого голоса до голоса всієї культурної України, що нині відзначає Ваш, вельмишановний Дмитре Івановичу, юбілей. Велика територія Слобідської України, колонізована українцями за довгі роки історичних розрухів, воскресла в минулому під Вашими працями. Харківський університет, найстаріший на Україні, має у Вашій особі, не тільки свого історика, але й довголітнього, невтомного педагога, через руки якого пройшло не одно покоління молоді. Багаті й цінні вклади зроблено Вами до історії загально-української та російської, до пізнання минулого побуту та культури того великого краю слов'янської землі, де ми живемо. На світанку нової доби українського народу, на початку великої революції, коли могутня хвиля відродження підняла відразу пригноблене до того культурне життя України, Ви в тяжких умовах того часу були одним з фундаторів і першим віце-президентом Академії Наук, що вже скоро святкуватиме свій десятирічний юбілей. Ваше довге, наукове, працьовите життя зробило ім'я Ваше широко популярним не тільки на Слобожанщині, а й по всій Україні. Отже тепер, в час

Вашого юбілею, Музей Українського Мистецтва, що разом з великим рядом інших закладів працюючи над вивченням і розвитком української культури був покликаний до життя революцією, цінуючи Ваше уважливе ставлення до музейної справи та заслуги на полі історії українського мистецтва, бажає Вам ще довгих спокійних років для продовження Вашої праці на користь українського народу та української культури. Слава Дмитру Івановичу Багалію, одному з найкращих представників старшої генерації робітників української науки! Слава громадському діячеві, представникові громадської думки!

Хай дарує йому доля ще довгі роки! Директор Музею: *Таранушенко. Співробітники: Олена Чудновська, Павло Желевський, Петро Білаш, Тарасенко.*

240. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙНИЙ ГОРОДОК (Київ).

Диви у нас розд. I, ст. 50—52.

241. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ ім. Т. ШЕВЧЕНКА (Київ).

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Всеукраїнський Історичний Музей ім. Т. Шевченка щиро вітає Вас з п'ядесятиліттям різносторонньої невсипущої праці Вашої на терені української культури, як ученого дослідника історії українського народу, як вихователя багатьох поколінь українських істориків, як визначного громадського діяча.

Наш Музей, що збирає пам'ятки історичного минулого України, з особливим признанням одзначає, що праці Ваші з історії України, подаючи певні відомості та висновки на підставі історичних перводжерел, були за керівний матеріял в діяльності Музею у відповідних галузях його роботи.

Музей щиро бажає Вам ще багато літ працювати на користь українського народу для піднесення української культури! Т. в. о. директора Музею: *Р. Заклинський.*

242. КИЇВСЬКА КАРТИННА ГАЛЕРІЯ.

Високоповажаний Дмитре Івановичу!

В день, коли минає сорок років Вашої самовідданої наукової та громадської діяльності, Київська Картинна Галерія щиро вітає Вас з Вашим святом, що є одночасно свято української науки, та висловлює певність в тому, що Ви з такою самою енергією та успіхом ще багато, багато років працюватимете на ниві української культури, Директор Картинної Галерії.

243. ТЕАТРАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В.У.А.Н.

Український Театральний Музей вітає шановного юбілянта з півстоліттям його наукової роботи й широко бажає сил та здоров'я для дальшої праці на користь української культури. Академик Новицький. Керівник Рулін.

244. КИЇВСЬКИЙ КРАЙОВИЙ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ МУЗЕЙ.

Київський Крайовий Сільсько-Господарський Музей широко вітає високошановного Дмитра Івановича з днем славетного юбілею півстолітньої науково-громадської діяльності та посилає побажання так плідно працювати на науково-громадській ниві ще багато років. Директор музею проф. Сташевський.

245. ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ КРАЙОВИЙ МУЗЕЙ.

Диви у нас розд. I, ст. 42.

246. ХЕРСОНСЬКИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ.

Херсонський Археологічний Музей вітає вельмишановного вченого історика України Дмитра Івановича Багалія і бажає йому ще багато років працювати на користь пролетарської культури. Зав. Музеєм Крисін.

247. ОДЕСЬКИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ.

Високошановного юбілянта, велетня української історії, діяча археологічних з'їздів вітає Одеський Археологічний Музей. Директор Дложевський.

248. МИКОЛАЇВСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ.

Високошановного Дмитра Івановича Багалія, дослідника Миколаївщини, гаряче вітаємо з рідким юбілеєм півстоліття наукової діяльності. Миколаївський Історично-Археологічний Музей.

249. ТАГАНРОЗЬКИЙ МУЗЕЙ ім. ЧЕХОВА.

Диви у нас розд. IX, ст. 140.

250. ТАГАНРОЗЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ.

Диви у нас розд. IX, ст. 140.

251. ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ.

Високоповажний Дмитре Івановичу! Півсторіччя присвятили Ви вивченню України; півсторіччя вже Ваша думка загли-

блюється в далекі часи рідного краю, силкуючися розірвати густий серпанок віків, що закриває від нас життя давноминулого. Намагання Ваші не були даремні, і не одна вже доба з минушини висвітлена Вашою працею. Серед загальних робіт Ваших над історією України почесне місце займає Ваша праця над історією Сіверської землі.

Чернігівський Державний Музей, що в значній мірі зосереджує в собі матеріяльні пам'ятки історичного життя Сіверщини, історії якої з великою ширістю віддали Ви перші роки своєї наукової роботи, віддали свої молоді сили та невтомну енергію, в цей пам'ятний день вітає Вас, історика своєї країни. Музей висловлює глибоке переконання в тому, що й на майбутнє Ваші наукові роботи з історії допомагатимуть йому в вивченні пам'яток минулого України в цілому та Сіверського краю зокрема і висвітленню процесів історичного життя їх.

252. ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ.

Полтавський Державний Музей гаряче вітає Вас з славним юбілеем півстолітньої діяльності на користь української та світової культури, бажає надалі ще довго та успішно потрудитися над творенням нових культурних надбань у нових радянських умовах. Дирекція.

253. ВОЛИНСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ МУЗЕЙ (Житомир).

Високоповажаний Дмитре Івановичу! Українська історична наука завдяки багатьом об'єктивним умовам, хоч ще й молода, але зараз вже має в себе корифеїв, що ними може пишатися всяка інша культурна країна.

Між них корифеїв явилося також високоповажаний Дмитро Івановичу, займає одне з найпочесніших місць.

Волинський Музей в його цілому, шануючи Ваші заслуги перед українською наукою, просить прийняти від нього шире привітання й побажання на день півстоліття Вашої наукової діяльності, працювати Вам і надалі на щастя Країни. Директор: *Ф. Мефедова*

254. Т Е Ж.

Високоповажаний Дмитре Івановичу! Співробітники Відділів Волинського Музею — Історичного та Етнологічної Секції останнього, святкуючи півсторіччя Вашої наукової праці, а ще вважаючи Вас одним з головних керівників Історично-Етнографічної науки на Україні, просять прийняти шире привітання від своїх молодших товаришів по праці. *В. Кравченко, Г. Іл-люченко, К. Кудрицький, М. Дідковський, П. Кіндратюк, С. Ковалев, О. Орловська, В. Рибак.*

255. СУМСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ.

Сумський Художньо-Історичний Музей щиро вітає славно-звісного й невтомного працівника на ниві української науки й культури академіка Дмитра Івановича Багалія з 50 річним юбілеєм наукової діяльності. Завідувач *Н. Онацький*.
Бібліотекар *Н. Столбіна*.

256. ЗІНОВІВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ МУЗЕЙ.

Великошановний Дмитре Івановичу! Співробітники Зіновівського Округового Природо-Історичного й Археологічного Музею приєднують і своє щире привітання з приводу півсто-ліття Вашої висококорисної наукової діяльності.

Для нас, співробітників округового Музею степової смуги, Ваші, великошановний Дмитре Івановичу, праці з історії України являються тими провідними огнищами, що по них переводимо працю над вивченням минулого своєї округи, допомагаючи в міру своїх сил соціалістичному будівництву. Зав. Музеєм *Д. Карабановський*.

257. ПРИЛУЦЬКИЙ ОКРУГОВИЙ МУЗЕЙ.

Прилуцький Округовий Музей щиро вітає невтомного орача Лівобережної України і її могутніх степів — Дмитра Івановича Багалія в день сімдесятої річниці його життя та п'ядесятих роковин наукової діяльності й бажає ще довгої праці на користь української культури. Завідувач *В. Маслов*.

258. ІЗЮМСЬКИЙ МУЗЕЙ.

У день п'ядесятиріччя плідної діяльності академіка Дмитра Івановича Багалія, Ізюмський Музей надсилає йому свої привітання й побажання наукової діяльності на довгі роки. Директор *Микола С-ов*. Секретар *Таранова*.

259. ЧЕРКАСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ МУЗЕЙ ім. ШЕВЧЕНКА.

Високошановний Дмитре Івановичу! Вітаючи Вас і разом з тим Українську Академію Наук із славним юбілеєм 50-річчя Вашої наукової діяльності, бажаємо, щоб остання, — дякуючи цьому юбілею, — стала наочним прикладом для численної вже верстви радянського наукового молодняка України. Завідувач *Дм. Бочковський*.

260. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ МУЗЕЙ.

Білоцерківський Округовий Музей шле вельмишановному академікові Дмитру Івановичу Багалієві свої палкі привітання, з приводу сімдесятої річниці життя та п'ядесятих роковин наукової діяльності. Завідувач: *Ф. Іванов*.

XIII.

ПРИВІТАННЯ ВІД БІБЛІОТЕК.

261. СЛОВ'ЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА У ПРАЗІ (Чехословаччина).

K vašemu jubileu posila slovanska knihovna v Praze nej-srdečnější blahopřání a projev hluboké ucty k vašemu život-nímu dílu.

В день Вашого юбілею Слов'янська Бібліотека в Празі засилає свої найсердечніші поздоровлення й висловлення гли-бокої пошани до праці цілого Вашого життя.

262. БІБЛІОТЕКА БРАТИСЛАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Podepsané ředitelství, vřele děkujíc za laskavě pozvání, prosí, aby při oslavě, jejímž středem je vynikající historik, pan D. I. Ba-halij, vřídne byl přijat výraz nejupřímnějšího a srdečného přání, jimž se k jubileu oddaně připojujeme. Ředitelství knihovny university Komenského.

Директорат Бібліотеки Університету ім. Коменського при-носить свою щирю подяку за запрошення до участі в святі і ласкаво прохає, щоб підчас овацій, які зосередяться на ви-датному історикові Д. І. Багалієві, були передані й наші палкі привітання й поздоровлення, якими ми віддано приєднуємося до юбілею. Директорат.

263. ДЕРЖАВНА ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА (Ленінград).

Государственная Публичная Библиотека в Ленинграде в дни славного юбилея приветствует заслуженного исследователя сло-весности, истории, археологии и права — неутомимого деятеля украинской науки и библиотечного строительства, академика Дмитрия Ивановича Багалея и шлет ему пожелания здоровья, благополучия и дальнейших успехов. Яковкин.

264. ВСЕСОЮЗНА ЛЕНІНСЬКА БІБЛІОТЕКА (Москва).

В день юбилея акад. Багалея Всесоюзная Ленинская Биб-лиотека присоединяется к редкому празднику науки, шлет

глибокоуважаемому Дмитрию Ивановичу свій привіт и побажання бодрой діяльності на пользу всего нашего Союза. — Директор *Невский*.

265. ІНСТИТУТ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА (Москва).

Сердечное приветствие глубокочтимому юбиляру, в своей полувековой многообразной научной и общественной деятельности открывшему также светлую страницу и в нашей специальности, шлет Институт Библиотекосведения Всесоюзной и Ленинской Библиотеки и его Директор *Хавкина*.

266. ВСЕНАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ (Київ).

Диви у нас розд. I, ст. 26—27.

267. БІБЛІОТЕКА ІСТ.-ФІЛ. ВІДДІЛУ АКАДЕМІЇ НАУК.

Бібліотека Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук вітає в день юбілейного свята першого свого директора, що своїми заходами причинився до утворення Бібліотеки. Завідувачка *К. Антонович*.

268. ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА БІБЛІОТЕКА ІМ. КОРОЛЕНКА.

Диви у нас розд. I, ст. 27—29.

269. ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВО-УЧБОВА БІБЛІОТЕКА (Харків).

Адміністрація, місцевком та співробітники Центральної Наукової та Науково-Учбової Бібліотеки вітають високошановного юбіляра в день святкування п'ятидесятиріччя його наукової діяльності і бажають йому ще багато років працювати на терені науки.

270. УКРАЇНСЬКА КНИЖКОВА ПАЛАТА (Харків).

Українська Книжкова Палата шле привітання високоповажаному юбілярові і сподівається ще багато літ бачити його на науково-громадській чаті — Книжкова Палата *Годкевич, Козаченко, Капустянський*.

271. ОДЕСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА.

Центральна Наукова Бібліотека Одеси разом з усіма науковими установами України святкує 50-ліття наукової діяльності вельмишановного академіка Дмитра Івановича Багалія. Хай живе щасливий юбіляр! хай живе українська наука! *Петринський, Петрунь, Вайнштейн, Копержинський, Боровий*.

272. ОДЕСЬКЕ БІБЛІОГРАФІЧНЕ ТОВАРИСТВО.

Українське Бібліографічне Товариство в Одесі вітає вельмишановного юбіляра академіка Дмитра Івановича Багалія в день п'ядесятиріччя його наукової діяльності.

273. УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА (Одеса).

Українська Бібліотека ім. Шевченка в Одесі вітає славетного українського вченого та видатного громадського діяча Дмитра Івановича Багалія.

274. ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА БІБЛІОТЕКА.

Херсонська Державна Бібліотека щиро вітає вельмишановного Дмитра Івановича і бажає дальшої плідотворної роботи на користь розвитку науки та культури радянської України. *Віра Шенфінкель.*

275. БІБЛІОТЕКА ІМ. ЧЕХОВА (Таганрог).

Диви у нас розд. IX, ст. 140.

276. ВІННИЦЬКА ФІЛІЯ ВСЕНАРОДНЬОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ.

Високошановний і дорогий Дмитре Івановичу! Вінницька Філія Всенародньої Бібліотеки при У.А.Н. та Кабінет виучування Поділля радо вітають Вас з нагоди сімдесятої річниці Вашого життя і п'ядесятих роковин Вашої наукової діяльності.

Вітаючи Вас, як окрасу і гордість української науки, Філія вітає Вас іще як свого добродія та куратора, що завжди в Укрнауці підносить свій голос в оборону інтересів наших двох невеликих провінціальних установ. І коли Вінницька Філія Всенар. Бібліотеки та Кабінет виучування Поділля зробили хоч який внесок в українську науку, то це значною мірою й насамперед вони завдячують Вам.

Прийміть, високоповажаний і дорогий Дмитре Івановичу, наші найширші побажання Вам здоров'я та сил і надалі допомагати розвиткові Української культури Вашою високоцінною науково-громадською діяльністю. Директор Філії *В.Отамановський*. Спіробітники (6 підписів).

ПРИВІТАННЯ ВІД ЖУРНАЛІВ ТА ГАЗЕТ.

277. РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „SLAVIA“ (Прага).

Редакція журналу „Славия“ присоединяется к Вашему празднованию по поводу семидесятилетия жизни и долголетьней ученой и профессорской деятельности глубокоуважаемого Дмитрия Ивановича Багалія, который своими богатыми вкладами в историю Украины сделал так много и для объяснения культурной жизни Украины, имеющей большое значение также и для славянской филологии.

Посылая маститому ученому наилучшие пожелания от имени редакции, я присоединяю свои личные.

С глубоким почтением Вам искренне преданный *М. Мурко*.

278. РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „NARODOPISNY VĚSTNIK“ (Прага).

Redakce Národopisného Věstníka československého v Praze pokládá si za čest pozdraviti znamenitého historika Ukrainy, velkého profesora Charkovské universitu a jednoho z předních zakladatelů Ukrajinské Akademie věd, Dmitra Ivanoviče Bahalija, a posílá své upřímné a vřelé blahopřání. Redaktor *Polivka*.

Редакція Чехословацького славістичного органу „Народописний Вісник“ в Празі має за честь надіслати свої поздоровлення славному історикові України, відомому професорові Харківського університету та одному з перших фундаторів Української Академії Наук — Дмитру Івановичу Багалієві. Прийміть-же оці наші найкращі і найсердечніші привітання. Редактор *акад. Полівка*.

279. РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ“ (Париж).

В сімдесяту річницю нашого видатного історика, невтомного вчителя й професора, одного з перших основників вогнища української культури — Української Академії Наук, відомого громадянина, що з перших днів нової України пішов рука в руку з трудящим народом, в юбілейні дні всім українцям знаного Дмитра Івановича Багалія, — приєднує свій привіт

і пошану до всіх тих привітань, що надійдуть зо всіх кінців української землі. *Vivat magister multos annos!* Редактор: *Ілько Борщак.*

280. РЕДАКЦІЯ „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСНИКА“ (Львів).

Шановний пане Професоре! Редакція найстаршого українського „Літературно-Наукового Вісника“ дозволяє собі переслати Вам з нагоди вашого юбілею повний пошани й щирий привіт і побажання далі працювати на користь української науки. З правдивим поважанням: *Др. Дмитро Донцов.*

281. РЕДАКЦІЯ „КРАСНЫЙ АРХИВ“ ТА „АРХИВНОЕ ДЕЛО“ (Москва).

Редакция журналов „Красный Архив“ и „Архивное Дело“ шлет Дмитрию Ивановичу Багалею свои горячие пожелания дальнейшей столь же плодотворной работы в области исторической науки и советского архивного строительства. *Макс-ков. Секретарь Сергеев.*

282. РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ“ (Харків).

Високоповажаний Дмитре Івановичу! В день Вашого юбілею редакція журналу „Червоний Шлях“ шле своє привітання, як одному з славетних вчених, що їх діяльність не розминулася з потребами українських трудящих мас. Вітаючи Вас ще як свого поважного співробітника, редакція бажає Вам сили і надалі для продовження роботи на користь розвитку радянської науки. Редакція.

283. РЕДАКЦІЯ ГАЗЕТИ „ЧЕРВОНА ГАЗЕТА“ (Ростів на Дону).

Редакція і співробітники Північно-Кавказької крайової української газети „Червона Газета“ вітають Вас, дорогий Дмитре Івановичу, в день п'ядесятилітнього юбілею наукової праці Вашої на користь української культури. Ред. *Чапала.*

284. РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „НОВИМ ШЛЯХОМ“ (Краснодар).

Редакція Українського педагогічного журналу „Новим Шляхом“¹⁾ шле щире привітання великому вченому і педагогові в день 50-літнього юбілею його наукової діяльності.

Ваша невтомна праця хай буде зразком для нас. Нашими устами Вас вітають сотні українських шкіл і тисячі українців-педагогів, розкиданих на терені РСФРР од Кубани до Казакстану та Зеленого Клину.

¹⁾ Український педагогічний журнал „Новим Шляхом“ є орган Центрограднацмену Наркомосу Р.С.Ф.Р.Р.

Ще довго і радісно жити і працювати на користь відродженої на основах марксизму науки, бажають Вам робітники радянської освіти в РСФРР. За редактора *Базарюк*. Секретар *Лисогор*.

285. РЕДАКЦІЯ ОРГАНУ „МОЛОДИЙ БІЛЬШОВИК“ (Київ).

Од імени селянської молоді, об'єднаної коло „Молодого Більшовика“, шлемо шановному юбілянтові найкращі й найщиріші побажання.

Молодь цінить Вашу плідну працю над дослідженням української минувшини й вчиться на Ваших роботах. Сподіваємося, що Ви ще довго працюватимете на користь трудящих України. Редактор „МБ“ *М. Грицай*.

ПРИВІТАННЯ ВІД ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ.

286. НАРОДНІЙ КОМІСАРІЯТ ОСВІТИ Р.С.Ф.Р.Р.

Наркомпрос РСФСР привітствует Вас с пятидесятилетием неутомимой и чрезвычайно плодотворной работы на поприще науки и просвещения. Ваша выдающаяся деятельность по развитию и укреплению украинской культуры, для которой Октябрьская Революция открыла такие огромные возможности, заслужила всеобщее признание и благодарность. Наркомпрос шлет пожелание, чтобы Ваша энергичная научная и общественная деятельность продолжалась еще долгие годы на благо Украины и Советского Союза. *Замнаркома Покровский. Начальник Главнауки Петров.*

287. НАРОДНІЙ КОМІСАРІЯТ ОСВІТИ У.С.Р.Р.

Наркомос вітає Вас з нагоди п'ядесятилітнього юбілею невтомної праці на користь української науки і культури. Наркомос особливо відзначає роль і участь Дмитра Івановича в будівництві нової радянської культури, як одного з перших діячів науки, що активно став на допомогу радянській владі в справі виховання трудящих мас Радянської України. Уповноважуємо Левитського привітати особисто. Ждемо у Харків. Вітаємо і здоровимо! *Наркомос Приходько, Озерський.*

288. ТЕЖ.

Диви у нас розд. I, ст. 13—15.

289. УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ У.С.Р.Р.

Диви у нас розд. II, ст.

290. НАРОДНІЙ КОМІСАРІЯТ ФІНАНСІВ.

Вітаю шановного Дмитра Івановича з півстоліттям наукової роботи та сімдесятиліттям життя. Висвітлення української минувшини є одна з галузів будівництва Радянської України. *Наркомфін Полоз.*

291. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА ПЛАНОВА КОМІСІЯ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Українська Державна Планова Комісія в день 70-ої річниці Вашого життя і 50-ої річниці Вашої наукової діяльності вітає у Вашій особі вченого, що свої найкращі літа присвятив розвитку культури України та освітленню її історії.

Ви були серед тих, хто дбав про утворення Української Академії Наук, Ви були її перший Віце-Президент і керівник роботи коло заснування Всенародньої Бібліотеки України. Зрозумівши той історичний шлях, який відкрила Жовтнева Революція, Ви пильно взялися до будування нової культури, віддаючи свою енергію й увесь науковий досвід на користь трудящих, які, не зважаючи на ворожі перешкоди, крок за кроком прямують до світла науки і кращого життя.

В день Вашого юбілею Українська Державна Планова Комісія шле Вам свої побажання зберегти Ваші сили та енергію для дальшої роботи на користь Соціалістичної Країни. Голова Комісії *Дудник*.

292. ХАРКІВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ.

Диви у нас розд. II, ст. 80—81.

293. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ СПРИЯННЯ ВЧЕНИМ.

Диви у нас розд. II, ст. 83—84.

294. ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ.

Держвидав України вітає юбілянта академіка Багалія, бажає йому довголітньої праці, рухаючи вперед радянську науку. *Войцехівський*.

295. КИЇВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ.

Диви у нас розд. I, ст. 11—13.

296. КИЇВСЬКА ОКРУГОВА ІНСПЕКТУРА НАРОСВІТИ.

Диви у нас розд. I, ст. 18—19.

297. ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО-УПРАВЛІННЯ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Всеукраїнське Фото-Кіно-Управління долучає й свій голос до тих численних привітань, що з різних кінців України, Радянського Союзу та всього світу лунають у цей день Вашого юбілею.

Сімдесят років життя, півстоліття наукової та сорок років професорської діяльності — це терміни, що заслуговують на те, щоб бути відзначені широким громадським шануванням тої користі, яку Ви принесли для науки, сучасних та майбутніх поколінь. Плоди Вашої впертої праці — перед широкими масами робітників і селян: ми їх бачимо, ми їх цінімо, ми беремо з них все, що потрібно для дальшого культурного розвитку трудящих мас. Велика Вам дяка, Дмитре Івановичу, за те, що розкрили перед нами сторінки давньої й недавньої минувшини, велика дяка Вам і за те, що віддаєте свої сили й будівництву нової вільної робітничо-селянської України.

Слава Дмитру Івановичу Багалію!

298. ОДЕСЬКА ОКР. ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Одеська Окріспектура Наросвіти в день святкування півстоліття науково-корисної праці академіка Багалія надсилає щире привітання юбілярові та бажає йому й надалі також успішно працювати на користь пролетаріатові.

299. МЕЛІТОПІЛЬСЬКА ОКР. ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Мелітопільська Округова Інспектура Народньої Освіти вкупі з усім учительством округи вітає Вас, вельмишановний Дмитре Івановичу, з півстоліттям наукової діяльності та сорокріччям професорської роботи. Бажаємо й надалі працювати на користь радянської науки та української радянської культури.

300. ЗАПОРІЗЬКА ОКРУГОВА ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Округова Наросвіта вітає юбіляра, високошановного Дмитра Івановича Багалія, який усе своє життя віддав науковій діяльності. *Іванов.*

301. НІЖЕНСЬКА ОКРУГОВА ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Високоповажаний Дмитре Івановичу! В день п'ядесятрічного юбілею Вашої наукової та громадської роботи на ниві української культури Ніженська Округова Інспектура Наросвіти вважає за почесний і любий обов'язок приєднатися до голосу всієї Радянської України у вшануванні одного з найкращих синів своїх.

Півстоліття напружена праця на утворення української науки, кілька поколінь наукових робітників, вихованих Вами й за Вашим зразком — коштовний вклад до скарбниці багатств нації. Пролетарська Революція, що розв'язала творчі сили працюючих, утворила необмежені можливості поширення й поглиблення науки й культури, і за десятиріччя Жовтня ми вже маємо більш здобутків, ніж за попередні сторіччя.

Хай живе пролетарська революція! Хай і надалі буйним цвітом процвітає й зростає українська культура, та її вогнище — Українська Академія Наук!

Славетному юбіляру, ветерану української науки — слава! Хай живе й працює ще довгі роки!

302. КОРОСТЕНСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ.

Людність та діячі краєзнавчого руху Коростенщини в особі Коростенського Округового Виконавчого Комітету, Коростенського Округового Бюра Краєзнавства та Коростенського Округового Музею щиро вітають Вас, високошановний Дмитре Івановичу, з днем святкування 70 річниці життя Вашого.

40 років Вашої професорської діяльності та 50 років невтомної самовідданої праці на ниві науки говорять сами за себе. Вони разом з тим являються чудовим, незрівняним прикладом для кадру молодих наукових робітників. У Вашій особі працюючі бачили не тільки ученого, але й громадського діяча, що авторитетом науки завжди підтримував героїчну боротьбу пролетаріату за визволення. Отже, поділяючи з усією людністю України радість з приводу юбілею Вашого, бажаємо Вам сили й здоров'я, щоб Ви ще довгі й довгі роки змогли продовжувати Вашу працю на користь українському народові й усьому людству. Зам. Голови Окрвиконкому *Гудков*. Голова Окр. Бюра Краєзнавства — Директор Окр. Музею *Козубовський*.

303. ГУМАНСЬКА ОКР. ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Щиро вітаємо Вас в п'ядесяті річницю Вашої наукової діяльності й бажаємо й надалі ще з більшою енергією працювати на користь української радянської культури. Наросвіта.

304. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ОКР. ДЕРЖПЛАН.

В п'ядесяті річницю наукової діяльності Білоцерківський Окрдержплан шле палке привітання академікові Дмитру Івановичу Багалію — невтомному працівникові на користь науки й культури. Окрплан *Бованенко*.

305. БІЛОЦЕРКІВСЬКА ОКР. ІНСПЕКТУРА ОСВІТИ.

Білоцерківська Окрінспектура Наросвіти та Округовий Музей приєднують і свій голос до видатного свята української культури — сімдесятирічного юбілею акад. Д. І. Багалія. Бажаємо юбілярові ще довгих років праці на користь українських трудящих мас.

ПРИВІТАННЯ ВІД ГРОМАДСЬКИХ УСТАНОВ.

306. УКРАЇНСЬКА РАДЯНСЬКА КОЛОНІЯ В ПРАЗІ.

Українська радянська колонія в Празі в святочний для Академії день вітає юбілянта академіка Багалія, що півсто-
ліття стояв на сторожі української науки й культури. Бажаємо
ще довго працювати на користь Радянської України!

307. ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“ (Львів).

Вельмишановний Юбілянте! В день юбілею 70-ліття уро-
дин прийміть від Головної Управи „Рідної Школи“ доземний
поклін. Сьогоднішнє Ваше особисте свято являється святом
національним. Сьогодні Ваше ім'я — на устах синів і доньок
України, де вони не жили-би: чи на поораних кордонами зем-
лях нашої великої батьківщини, чи на примусовій еміграції на
чужині, чи далеко за океаном. Ви-ж у своїх творах відхилю-
вали нам занавісу нашого буйного минулого, а в першу чергу
Степової України, яка в національному відродженню України
відіграла таку поважну роль. Головна Управа „Рідної Школи“,
яка веде провід на одному з відтинків боротьби західньо-укра-
їнських земель за краще завтра нації, кличе: нехай многі
літа живе нам акад. Дмитро Багалій і збагачує скарбницю
української культури плодами свого духу!

Головна Управа „Рідної Школи“.

308. ТОВАРИСТВО ПИСЬМЕННИКІВ ІМ. ФРАНКА (Львів).

Товариство письменників і журналістів ім. І. Франка
у Львові висловлює свою глибоку пошану Дмитрові Іванови-
чеві Багалієві з приводу його 50-літньої історичної праці,
що кинула на наше минуле не один новий промінь і цим
збагатила історичну свідомість нашої сучасности.

309. ГУРТОК СТУДЕНТІВ-УКРАЇНІСТІВ (Львів).

Високодостойному подвижникові української науки ака-
демикові Д. Багалієві, у свято його потрійного юбілею,
гурток студентів-україністів Львівського університету, схиляючи

із признанням чоло перед величчю його наукових досягнень, засилає слова глибокої пошани та привіт.

Хай ще довгі літа трудиться невтомно великий піонер, Високодостойний Юбілянт, для найкращого розвитку рідної культури!

За Управу Гуртка Українців *Євгеній Юлій Пеленський*, — голова. *Василь Пишницький*, — писар.

310. СЕЛЯНСЬКИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ.

Диви у нас розд. I, ст. 19—20.

311. ВСЕСОЮЗНЕ ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ (Москва.)

Центральное Бюро Секции Научных Работников поздравляет дорогого Дмитрия Ивановича с пятидесятилетним юбилеем неутомимой научной и общественной деятельности и шлет наилучшие пожелания дальнейшей плодотворной работы. *Луппол.*

312. БІЛОРУСЬКЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ (Мінське).

Цантральны Савет Сэкцыі Наукowych Працаўнікоў Беларусі шле свае гарачае прывітаньне до дня знаменацельнага юбілею глыбокапаважанаму Дзмітру Іванавічу Багалею, аднаму з выдатнеюшых вучоных Савецкага Саюза, аднаму з першых будаўнікоў нашае прафасыянальнае арганізацыі Старшыня: проф. *Вольфсон*.

313. АЗЕРБАЙДЖАНСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ (Баку).

Азербайджанская Секция Научных Работников шлет искреннес поздравление с юбилеем глубокоуважаемого председателя Украинского Центрального Совета Секции академика Дмитрия Ивановича Багалея. Председатель Союза *Касимов*.

314. ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО РОБОСУ У.С.Р.Р.

Диви у нас розд. II, ст. 81—83.

315. ХАРКІВСЬКЕ ОКРУГОВЕ БЮРО РОБОСУ.

Диви у нас розд. II, ст. 81—83.

316. ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ У.С.Р.Р. (Харків).

Диви у нас розд. I ст. 15—18 та розд. II, ст. 71—73.

317. ХАРКІВСЬКЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Диви у нас розд. II, ст. 71—73.

318. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ СПРИЯННЯ ВЧЕНИМ (Харків).

Високошановний Дмитре Івановичу! Бюро Комітету Сприяння Вченим вітає Вас — найстарішого члена своєї Президії — у день юбілею сорок п'ятиріччя Вашого життя та півстоліття Вашої наукової діяльності, як славетного історика України та видатного громадського діяча. Бюро щиро бажає Вам ще на довгі часи працювати на науковій ниві на користь Української соціалістичної радянської республіки.

319. СПІВРОБІТНИКИ В. У. К. С. В.

Співробітники ВУКСВ вітають високошановного юбілянта з п'ятидесятиріччям його наукової роботи й бажають ще довго бачити його між собою *Бойм, Рейтлер, Фіанов, Антонов, Тарасенко*.

320. СПІЛКА ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ“ (Харків).

Спілка Селянських Письменників „ПЛУГ“ вітає вельмишановного юбілянта Дмитра Івановича Багалія і бажає ще довгочасної плідної праці на користь радянської науки, передаючи свої величезні знання молодому поколінню вільних громадян Української Соціалістичної Республіки.

Хай живе зв'язок науки з життям, хай науковий капітал, нагромаджений стовпами українознавства, стане підпорою дальшого швидкого і широкого поступу культурної революції в нашої звільненій батьківщині! ЦК Плуґа.

321. КИЇВСЬКИЙ СОЮЗ РОБІТНИКІВ ОСВІТИ.

Диви у нас розд. I, ст. 20—21.

322. КИЇВСЬКЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Диви у нас розд. I, ст. 21—23.

323. МІСЦЕВКОМ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Місцевий Професійний Комітет Української Академії Наук в день юбілею Вашої довголітньої громадської та наукової діяльності, яка так багато дала для піднесення культури України, приносить Вам щире привітання.

Місцевком Української Академії Наук хоче особливо підкреслити величезну вагу Вашої громадської роботи в останні часи, як Голови Центрального Бюро Секції Наукових робітників та провідника наукових робітників Радянської України, під той час, коли вони рішуче стали на шлях пролетарської революції, шлях співробітництва з радянською владою.

Місцевком Української Академії Наук щиро бажає Вам сил і багатьох літ продовження такої світлої наукової та громадської роботи.

Голова МК У.А.Н. *Микола Ткаченко*. Секретар *О. Баранович*.

324. ОДЕСЬКЕ БЮРО СЕКЦІЇ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Одеське Бюро Секції наукових робітників та Правління Будинку Вчених щиро вітають маститого вченого та великого громадського діяча Дмитра Івановича Багалія у день його сорокрічного юбілею науково-культурної та громадської роботи. Наукові робітники Одеси бажають юбілянтові — голові секції наукових робітників України — сил та здоров'я для продовження його корисної діяльності.

325. МИКОЛАЇВСЬКА ФІЛІЯ РОБОСУ.

Миколаївська Філія Професійної Спілки Робітників Освіти щиро вітає Дмитра Івановича Багалія, який протягом десятих років революції самовіддано працює на ниві розвитку української радянської науки та культури, з п'ядесятирічним юбілеєм наукової та громадської діяльності. Бажаємо шановному юбіляру нових сил, енергії в праці на користь пролетаріатові в будівництві соціалізму нашої країни.

326. ХЕРСОНСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Вітаємо нашого шановного Голову ЦБ, заслуженого вченого, видатного громадсько-культурного діяча, активного професійного робітника, з п'ядесятилітнім юбілеєм наукової діяльності. Бажаємо ще довгі роки працювати юбілянтові на полі об'єднання науки з працею. Херсонська Секція Наукових Робітників.

327. ЧЕРНІГІВСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Чернігівська Секція Наукових Робітників вітає академіка Багалія і бажає йому ще довго працювати на користь української науки. *Федоренко*.

328. ПОЛТАВСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Полтавська Секція Наукових Робітників вітає Академію Наук із урочистим святом сорокріччя наукової та громадської праці академіка Багалія і щиро бажає шановному юбілянтові ще багатьох літ життя на користь української науки й суспільства. Голова Бюро *Воропай*.

329. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПОЛТАВСЬКОЇ СЕКЦІЇ.

Загальні збори Полтавської Секції наукових робітників вітають вельмишановного Дмитра Івановича з урочистим святом п'ядесятиріччя Вашої наукової громадської праці, щиро бажають шановному юбілянтові ще багатьох літ життя на користь української науки й суспільности. Голова зборів *Щепотьев*.

330. ВРОЧИСТІ ЗБОРИ СЕКЦІЇ ТА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
(Полтава).

Високоповажний академику Дмитре Івановичу! Об'єднані збори Полтавської Секції наукових робітників та Полтавського Наукового Товариства, присвячені Вашому юбілеєві, згадуючи Вашу участь в утворенні вищої школи й організації архівної справи в Полтаві, вітають Вас і висловлюють Вам свою глибоку подяку від імени полтавських робітників науки. *Рекало, Щепотьев*.

331. ВОЛИНЬСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ (Житомир).

Високоповажний Дмитре Івановичу! Волинська філія Секції Наукових Робітників приєднується до сьогоднішнього великого свята української науки, п'ядесятиліття Вашої невтомної праці на ниві української історії та української національної культури.

Що можна сказати сьогодні про джерело Вашої нової історичної думки, з якого черпатиме ще довго молоде пролетарське покоління неоціненний матеріал для дослідів над українською культурою? Ви, Дмитре Івановичу, зупинили спеціальну увагу історика-монографіста на найменше досі досліджених частинах Східної та Південно-східної України. Читаючи історію Слобожанщини, розглядаючи найновіші досліді приморської України від Одещини до Озова — здається, підходиш до центрального місця широких степів, звідки відкриваються бездонні глибини історичних спогадів, найбільш захованих законів життя українського громадянства.

Ваша історична думка — могутній прожектор, що освітлює минуле, сучасне та майбутнє...

Ви юбіляр не стільки сучасности, скільки майбутніх часів.

Про Вас, як про свого історика, уперше може сказати пролетар та селянин України, що терпів колись подвійне капіталістичне та національне пригнічення.

Ви — наша національно-пролетарська гордість. Українська історія дала вже не мало талановитих людей, перед українською історією — широкі можливості для розвитку, для створення монументальних образів, міцних типів старої української культури.

З Вашого джерела бере початок нова українська історія — пролетарська історія. Ви пером історика оформлюєте пере-

могу будови першої пролетарської держави. Серед бурі національних антагонізмів, що розгорнулися після імперіялістичної та громадської війни, Ви перший стали взірцем пролетарського вченого серед українського наукового світу. Глибоко переконаний в силі нових пролетарських змагань, не раз підкреслювали Ви від свого імені та імені організованих наукових робітників, що пролетарська революція в Росії та на Україні є попередник комунізму, що її велике завдання — перебудувати весь світ, але не в рамках національних, а в рамках всесвітньої революції. Ви перший серед ветеранів української науки зрозуміли, що сила її в масі.

Ми знаємо, Дмитре Івановичу, що перед українськими науковими робітниками стоять грандіозні завдання. Зблоковані раз назавсіді з пролетаріатом та селянством України, наукові робітники, в тому числі Волинська філія секції наукових робітників, під Вашим умілим керівництвом рішатиме нові, важкі завдання індустріялізації країни, виховування нових інтелектуальних сил, підводячи науковий ґрунт під господарче будівництво нашої держави. Волинська Секція Наукових Робітників.

332. ВІННИЦЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Див. у нас розд. I, ст. 23—24,

333. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Вельмишановний Дмитре Івановичу! Кам'янець-Подільська Секція Наукових Робітників щиро вітає Вас з 50-літнім юбілеєм Вашої наукової та громадської діяльності. Вашу невтомну наукову працю над вивченням скарбів української культури Ви зуміли об'єднати з невсипущою працею на користь суспільству.

Ви вивчали та досліджували минуле українського народу, щоб знайти ключ до розуміння його теперішнього. Ви його знайшли й стали в перші лави робітників науки для добра широких працюючих мас. Ви зрозуміли, що науку треба повністю ув'язати з стремліннями та потребами працюючих, через наукові, професіональні та громадські організації, й усі Ваші знання, всі Ваші сили Ви віддали й зараз віддаєте для цієї роботи. Повна успіхів Ваша праця на всіх фронтах Вашої роботи: науковій, професійній та громадській.

Хай ці молодечі риси Вашого характеру: свіжість та бадьорість; риси Вашої зрілої індивідуальності: ясність думки, правильність критики й орієнтування, це громадське прагнення та стремління працювати для добра широких працюючих мас не покидають Вас у Вашій праці ще на довгі, довгі роки! Голова бюро СНО Кондрацький, Секретар Курневич.

334. ЛУГАНСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Луганська Секція Наукових Робітників щиро вітає академіка Багалія з днем сімдесятирічного юбілею і шле йому свої найкращі побажання. Хай у майбутньому наукова та культурно-освітня діяльність його продовжується на користь соціалістичного будівництва та радянської суспільності. Голова *Бушевський*, Секретар *Бельський*.

335. НИЖЕНСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Ниженське Округове Бюро Секції Наукових Робітників вітає високошановного Голову Центрального бюро Секції з юбілеєм п'ядесятиріччя наукової діяльності. Надсилаємо щире побажання для дальшої плідної роботи на користь пролетарської науки та культури.

336. ГУМАНСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ.

Гуманська Секція Наукових Робітників вітає шановного юбілянта Дмитра Івановича Багалія з п'ядесятиріччям наукової праці і бажає йому ще довгі роки працювати на користь народу. Голова Секції *Руденко*.

337. ЧЕРВОНОГРАДСЬКА СЕКЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ
(Полтавщина).

Високоповажаний професоре Дмитре Івановичу! Безмежно-видатна своєю продуктивністю наукова творчість Ваша, як українського історика взагалі й дослідника минулих часів Слобожанщини зокрема, давно вже знайшла правдиву оцінку з боку найкращих представників науки, найпочеснішої представниці її — Академії Наук — і всього українського суспільства. Тим-то 50-літній юбілей Вашої наукової діяльності є велике свято не тільки для наукових кіл України, але й для всіх свідомих її громадян, що об'єднуються сьогодні навкруги Вашого славного імені. Глибоко відчуваючи Ваші заслуги в царині науки, беремо на себе сміливість вітати Вас з приводу знаменної дати в житті Вашому, бажаючи Вам надалі довго ще працювати на славу радянської науки й рідної Вам України.

Члени колективу СНР при Червоноградському Педагогічному Технікумі (4 підписи).

338. КОЛЕКТИВ УЧИТЕЛІВ с. ПОГРЕБИ (Київщина).

Незабутній Дмитре Івановичу! Колектив учителів Погребсько-Хамбиківської 4-х річної Трудової Школи незмірно радий вітати Вас з днем 50-річної наукової й 40-річної професорської діяльності.

Скарб, що Ви вклали в науку й культуру рідного нашого українського народу, величезний. Ваша енергія в праці на користь народу живить нас, низових робітників народньої освіти та культури взагалі, й дає приклад самовіддання в роботі.

Низько б'ємо чолом Вам і сподіваємося ще довго чути від Вас слово науки й правди.

Живіть-же й працюйте для України, для підвищення її культури!

Голова Педради *Полницький*.

ПРИВІТАННЯ ВІД ОКРЕМИХ ОСІБ.

а) ІЗ-ЗА КОРДОНУ.

Берлін (Німеччина).

339. Проф. Отто Геч. — Dem grossen Forscher russischer und ukrainischer Geschichte herzliche Glueckwuensche zum siebzigsten Geburtstag. — Otto Hoetzsch.

Великому дослідникові російської й української історії засилаю найсердечніші побажання щастя, з приводу сімдесятих роковин життя.

340. Проф. Д. Дорошенко. Високоповажаний Дмитре Івановичу! П'ядесят років працюєте Ви на ниві української історичної науки, і Ваш славний юбілей, який є zarazом велике свято української науки взагалі, зустрічаєте Ви в розпалі Вашої невтомної і невсипущої праці. Спокійно можете Ви тепер оглянутися перейдену путь: багато зробили Ви високоцінних вкладів, дослідження минулого української землі, особливо — Слобідської та Степової України; не одне покоління дослідників черпатиме обіруч з зібраних Вами історичних матеріалів і вчитиметься з Ваших коштовних розвідок. Відрадно мусить бути Вам святкувати Ваш славний юбілей в гурті товаришів, співробітників та учнів Ваших...

Хай-же і мій голос долетить до Вас в цей день з далекої чужини і пролунає в громаді тих, що в осередку українського наукового життя, у славній Українській Академії Наук, святкують Ваш потрійний юбілей. Прийміть, шановний Дмитре Івановичу, і мій сердечний привіт та мої найкращі Вам побажання ще довгого віку, доброго здоров'я і кріпких сил, щоб ще довгі літа могли Ви працювати так як і досі, на славу й на добро української науки. З глибокою до Вас пошаною *Дмитро Дорошенко*.

Варшава (Польща).

341. Проф. І. Огієнко. Славному історикові Багалієві бажаю довгих літ корисної праці.

Гамбург (Німеччина).

342. О. Дорошенкова. Глибокошановний Дмитре Івановичу! Дозвольте мені з чужої країни ¹⁾, куди я оце поїхала за Вашою допомогою, надіслати Вам своє привітання.

Внесок, який Ви зробили протягом свого життя до скарбниці української та світової культури, вимірюється не самими Вашими без краю цінними науковими творами, а й невпинною довголітньою громадською діяльністю. Ця діяльність протягом останніх років, років революційної творчості, коли Ви стояли на чолі Всеукраїнської Секції Наукових Робітників, де я маю честь працювати разом з Вами, сприяли об'єднанню наукових сил України для виконання завдань, що їх поставила соціальна революція для утворення на Україні звязку між наукою та працею.

Для мене, як і для багатьох наукових робітників молодшого покоління, Ви були і завжди будете за приклад того, як можна поєднати глибоку наукову працю з широкою громадською та професійною діяльністю. На шляху до цього ми завжди знаходимо у Вас і пораду, і безпосередню допомогу.

Бажаю Вам, глибокошановний та дорогий для всіх нас Дмитре Івановичу, ще довгих, довгих років життя та здоров'я для продовження Вашої праці, ще необхіднішої тепер, як відроджується українська культура, будуються нові соціалістичні форми життя.

З глибокою пошаною *Ольга Дорошенкова.*

Гельсінґфорс (Фінляндія).

343. Проф. Тальґрен.—*Felicia fausta.*—Вітаю щасливця.

Краків (Польща).

344. Проф. І. Зілінський. Шлю мої найщиріші побажання високошановному юбілянтові Багалієві.

Куоккала (Фінляндія).

345. Проф. І. Репін. Радуюсь я, что дожил до славного момента празднования юбилея нашего знаменитого ученого—Дмитрия Ивановича Багалія. Вспоминаю с удовлетворением, как я удостоился посещения меня здесь, в Финляндии, в Куоккала—Дмитрием Ивановичем.

Часы, проведенные в общении с невыразимо очаровательной личностью, останутся для меня незабвенными. Я прошу

¹⁾ О. Дорошенкова, київська наукова робітниця, підчас юбілею перебувала в Гамбурзі в науковому командированні.

передать глибокочтимому земляку — вираження мого искреннего почтения и беспредельной преданности. Сейчас наслаждаюсь чтением его интереснейшей автобиографии.

Ломжа (Польща).

346. В. Кох. З далекого закутка Польщі, куди несподівано закинула мене хвиля життя, в день сімдесятих роковин вельми шановного Юбілянта, надсилаю щиро сердечне поздоровлення. Дев'ять років минуло з того моменту, коли я в-останнє слухала виклади шановного професора на Харківських Вищих Жіночих Курсах про минуле нашої України. Цей час не стер з моєї пам'яті ні образів славних Гетьманів, ні дум про невольників, ні всього того, про що з захопленням оповідав шановний Юбіляр. На жаль, далека відлеглість перешкоджає мені особисто бути на святі юбілею, щоб повіншувати і побажати довгі, довгі роки працювати на користь Рідного Краю, зогрівати теплом своєї науки молоді серця і збагачувати літературу своїми глибоко-науковими творами. З глибоким поважанням *В. Кох.*

Львів (Західня Україна).

347. Д-р Іван Брик. Бажав поздоровити особисто, та не довелося. Честь і слава Вам, Дмитре Івановичу, за Вашу пів-столітню щирю й пильну службу українській науці! Від серця бажаю Вам сили фізичної й духовної ще довго з успіхом працювати для добра і слави України. З правдивою пошаною *Д-р Іван Брик.*

348. Д-р В. Левицький. До великого свята Вашої довгої пребагатої діяльності, як визначного українського історика, прийміть і від мене, пане академику, слова глибокої пошани та вислови надії, що Ви ще довгі літа будете успішно трудитися для української історії.

349. О. Макарушка. Академиківі Багалієві, знаменитому історикові України, заслуженому нашому ученому, авторові капітального твору про Гр. Сковороду — сотки літ діждатись бажає *Остап Макарушка.*

350. Д-р Іван Раковський. Високодостойний Юбілянте! З нагоди сорокліття Вашої славної, високозаслуженої наукової діяльності, прошу прийняти від мене щире бажання здоров'я та сил до дальшої успішної праці для добра й слави нашої української науки та нашого українського народу.

351. Д-р Ст. Томашівський. З приводу свята в честь Дмитра Івановича Багалія прошу передати високоповажаному

юбілянтові широко-сердечний привіт і побажання ще довгого віку і здоров'я та сприятливих обставин для праці над розвитком рідної культури, де його ім'я записане вже так гарно, заслужено і тривко. З ними тісно звязана одна важлива доба нової української історії — доба звороту від стану аморфної етнографічної маси на твердий шлях самосвідомої та культурної нації; хай-же йому буде дано ще довгий шмат свого нового шляху національного життя пройти і за собою ще дальше покоління земляків провести!

Париж.

352. Проф. П. Буайє, *Respectueuses cordiales félicitations Paul Boyer.* Шлю мої шанобливі, сердечні привітання.

353. Проф. Рене Мартель. Многоуважаемый Дмитрий Иванович! Позвольте мне Вас сердечно поздравлять за Вашу годовщину. Никогда я не забуду, как Вы меня принимали [в Харькове]. Я остаюсь Вам очень благодарен. Счастливо я вернулся во Францию и теперь собираюсь поехать снова в Юго-Славию, в Люблян, где я буду корреспондентом „ВОКСА“, для нашего университета. Я надеюсь, что будет возможно послать Вам наши труды и получить обратно Ваши. На днях я очень много работал над большой статьей об Украине с материалом, который я собирал в Харькове и в Киеве благодаря Вам и товарищу Кулику. Когда она выйдет, Вы будете одним из первых кто получают эту брошюру.

Когда я приехал в Польшу, меня арестовали как „пропагандистом“! Это было очень смешно, но считают меня в Польше большим другом украинского народа, и это мнение мне очень нравится. Вы увидите, что это правда.

Желаю Вам всего хорошего! будьте здоровы и счастливы. Искренно Вам преданный *Рене Мартель.*

Перемишль.

354. Проф. Б. Загайкевич. Високодостойний Дмитре Івановичу! З нагоди юбілею 50-ліття Вашої наукової діяльності прошу прийняти і від мене найщиріші побажання всього найкращого, а найперш найліпшого здоров'я, щоб Ви далі могли як-найбільш успішно працювати для української науки й культури.

Всім нашим громадянам, також і на Західній Україні, відомо, з якою любов'ю та самопожертвою присвятили Ви все своє трудяще життя дослідам нашої старовини, скільки цінних наукових досягнень зробили Ви в цій ділянці — і з огляду на те всі наші громадяни з такою любов'ю та пошаною ставились і ставляться до Вас.

А я зокрема підкреслюю з цієї нагоди Ваше щиропримильне відношення до нас, галичан, підчас нашого побуту на Великій Україні взагалі і в Харкові зокрема, як завжди допомагали Ви нам по своїй змозі і з якою зичливістю старалися Ви про те, щоб ми почували себе, як у рідній хаті. За це прошу прийняти від мене як-найширшу подяку.

Прага (Чехо-Словаччина).

355. Н. К а л ю ж н и й (радник Повпредства СРСР).—Сердечно вітаю юбілянта Дмитра Івановича Багалія, найвидатнішого вченого, громадського діяча, організатора радянської науки.

356. Проф. В. Щербаківський. Прошу прилучити і моє скромне привітання славному юбілянтові академікові Дмитрові Івановичу Багалієві з далекої Праги. Як спеціаліст в археології, мушу підкреслити особливі заслуги юбілянта не тільки в царині історії, але й у царині археології, які мають дуже велике значіння для Слобожанщини, і які полягають, окрім самих розкопів і їх щоденників або звідомлень та археологічної мапи Харківщини, ще й у тім, що він, як правдивий учень покійного проф. В. Антоновича і продовжувач його київської історичної школи, зумів як-найтісніше звязати археологію Слобожанщини з її історією, і дав в своїх наукових творах таким чином повний образ розвою Слобожанщини від початку передісторичного громадського життя на її території до останнього періоду, закінчуючи тією добою, в якій він і сам брав участь як активний член. Слава історику Слобожанщини! дай Боже ще довго і так само успішно працювати і надалі на добро і славу України!

357. Проф. А. Яковлів. З нагоди юбілейного свята 70-ої річниці славного українського вченого історика, академіка Дмитра Івановича Багалія, 40 літ його професорської та півстоліття його наукової діяльності, маю честь прохати високоповажний Комітет висловити від мого імени високошановному юбілярові мої найщиріші побажання здоров'я й довгого віку на славу української науки й на добро рідної України. Слава високошановному юбілянтові!

Рига (Латвія).

358. Проф. В. Синайський. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Прошу Вас принять мои искренние и сердечные пожелания в день празднования Вашего славного юбилея и наилучшие мои пожелания Вам и в Вашем лице Украинской Академии Наук, как одному из ее основателей.

6) ІЗ РІЗНИХ РЕСПУБЛІК С. Р. С. Р.

Азербайджан. Баку.

359. Проф. Багрій. Сердечно поздравляю с тройным юбилеем дорогого академика Дмитрия Ивановича Багалия, имя которого дорого всем украинцам, в Украине и не-Украине сущим!

Білорусь. Гомель.

360. Н. Щеболдаєва. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! В день Вашего большого, так Вами заслуженного, праздника, прошу принять и мои приветствия, мои поздравления — самые теплые, самые искренние.

Оценку Вашей научной работы, Вашей общественной деятельности сделают Ваши товарищи по Университету, представители различных ученых обществ, общественные деятели. Я коснусь другой стороны Вашего Я, хорошо мне знакомого. Вы, дорогой Дмитрий Иванович, истинный сын Украины, Украины угнетенной, давившейся царским режимом. Нуждаясь материально, Вы только силой своего характера, силой своей воли, преодолевали все трудности, первым учеником окончили в то темное, тяжелое время гимназию, репетируя других мальчиков, чтобы иметь возможность учиться самому; недоедая, вечно нуждаясь, Вы в Университете — любимый ученик славного, всеми чтимого Владимира Бонифатиевича — а это ценнее даже золотой медали, которой Вы удостоились за Ваши работы. Я знаю Вас очень давно, но уже в свои 17 лет я уважала и ценила в Вас эту чисто народную черту — идти к своей цели, презирая нужду и лишения. И теперь, стоя уже одной ногой в могиле, я с прежним, молодым чувством уважения шлю Вам свой привет и еще раз говорю: Вы, дорогой Дмитрий Иванович, удостоены тех оваций, тех почестей, выражений всемирного уважения, которые в день Вашего юбилея Вы будете слышать.

Хай живе рідна Україна і її славний син, Дмитро Багалій!
С горячим приветом *Щеболдаєва*.

Минське.

361. Проф. П. Бузук. Лину думкою на велике свято української науки. Широ вітаю в Вашій особі, вельмишановний Дмитре Івановичу, одного з тих, хто своєю різноманітною діяльністю допоміг їй зайняти почесне місце в культурі все-світній.

362. М. Мелешка. Высокапаважаны Дзьмітры Івановіч! У дзень слаўнага юбілею 50 угодкаў Вашай навуковай працы і 70 угодкаў з дня Вашага народжэння, дазвольце і мне,

Высокапаважаны Дзьмітры Івановіч, павіншаваць Вас з гэтым юбілеем і пажадаць новых сіл для Вашай плённай і карыснай працы. Вашы працы, якія так слаўна ўзбагацілі навуку, далёка выходзяць за межы Украіны і добра вядомы у нас на Беларусі. Шчыра адданы Вам *Міхал Мелешка*.

363. Проф. Пічэта. Прашу Вас, паважаны Дзьмітры Іванавіч, прыняць ад мяне шчырае прывітаньне з Вашым вялікім сьвятам. Вельмі шкадую, што дзякуючы хваробе я быў пазбаўлены магчымасьці прыехаць у Кію прысутнічаць на Вашым сьвяце, асабіста прынесць Вам шчырае прывітаньне у той дзень, калі Украіна сьвяткуе свайго вялікага сына.

Крым (Симферопіль).

364. Р. Баранова. Поздравляю дорогого юбиляра. *Раичка Баранова-Тудоровская*.

365. Проф. Г. Максимович. Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович!

Приношу Вам мое сердечное и горячее приветствие с семидесятилетием Вашего рождения и пятидесятилетием Вашей неутомимой и полезной научной и общественной деятельности.

От души желаю Вам еще долгие годы так же энергично и неутомимо работать, как Вы работали до сих пор на пользу и процветание нашей родины Украины и ее истории.

Примите уверения в глубоком к Вам уважении и искренней преданности. *Г. Максимович*.

Р. С. Ф. Р. Р. Ленінград.

366. С. Бобін. Примите дорогой Дмитрий Иванович, поздравления от старого ученика, остающегося верным тем принципам, которые он узнал от Вас и осуществления которых он видит теперь в науке и жизни.

367. Проф. Воробйов. Приветствуя дорогого учителя, осмеливаюсь посвятить работу „Анатомы на Украине“ Вашему имени.

368. Проф. Георгієвський. Приветствуем дорогого юбиляра, желаем еще на многие годы плодотворной работы. *Георгиевские*.

369. Проф. Єфименко. От всей души поздравляю глубокоуважаемого Дмитрия Ивановича с днем юбилея.

370. Проф. Д. Зеленін. С одра тяжкой болезни приветствую маститого юбиляра, знаменитого украинского историка и археолога, глубокоуважаемого Дмитрия Ивановича Багаля.

С особенным удовольствием вспоминаю годы совместной работы в высших учебных заведениях гор. Харькова. С сердечным приветом *Дм. Зеленін.*

371. Проф. Є. Кагаров. *Eugenius Kagarovius Demetrio Bagalio suo, sal. max. plur.*

Gratulor tibi de die anniversario triplici, gaudeo meo, gaudeo tuo, gaudeo publico nomine. Praeclare enim poeta ille graecus dixit: ὁλβιος ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν. Tu autem te de teneris unguibus historiae studiis addixisti. Magni labores tui, majores fructus, maximae vero pietas gratiaque tibi pro rebus relatae. Floreat tuo ingenio tuisque operibus Scientia Ucrainica! Omnia bona tibi tuisque precor totis praecordiis in posterum. Vale.

372. Проф. Кареев. Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Случайные обстоятельства помешали мне послать в Киев приветственную телеграмму ко дню Вашего юбилея, и я стал чувствовать неловкость, что этого своевременно не сделал, особенно когда получил от Украинской Академии Наук сборник, изданный ею в Вашу честь. За это время я успел прочитать Вашу автобиографию, понимая, хотя, может быть, и с грехом украинскую речь. Я не только стал заглядывать в другие статьи сборника, но и хочу добыть школьную грамматику украинского языка, чтобы лучше постигнуть его строй.

Итак, Дмитрий Иванович, примите мое, хоть и запоздалое поздравление с Вашим юбилеем, с пожеланиями Вам еще долго работать на ниве нашей науки. Уважающий Вас *Н. Кареев.*

373. Лагодовська. Горячо поздравляю с днем Вашего юбилея — нашим национальным праздником. Аспирант *Лагодовская.*

374. Проф. Ю. Оксман. Многоуважаемый Дмитрий Иванович! Горячо приветствуя Вас в этот знаменательный день, как большого ученого и общественного деятеля, как исключительно чуткого, многогранного, высокой душевной настроенности человека, я не могу не сказать, что на берегах Невы Ваше имя так же авторитетно и дорого, как и в украинских центрах.

От души желая Вам еще много, много лет столько же широкой, свежей и богатой достижениями научной работы, как и в предюбилейные годы, остаюсь преданный Вам *Ю. Оксман.*

375. Чл.-кор. Ак. Наук В. Срезневський. Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Примите душевное поздравление с праздником 70-летия жизни Вашей и с 50-летним юбилеем научной деятельности от Вашего давнего искреннего почитателя, как ученого.

33 года тому назад я у Вас в Харькове получил возможность пользоваться Вашими ценными указаниями и работать в университетском архиве. Далекое время! Но помню, как будто на днях все это было. Увидимся ли мы с Вами когда-нибудь? — Не знаю. Я рад по крайней мере, что хотя письменно могу откликнуться на Ваш праздник.

Желаю Вам здоровья и бодрости духа в продолжении Ваших ученых трудов. Глубокоуважающий Вас *В. Срезневский*.

376. Проф. Фармаковський. — Сердечно поздравляю дорогого юбиляра и желаю продолжения его ученых трудов на много лет!

377. І. Ю. Файнберг. — Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! Вам выпала счастливая доля совместить ученого, воспитателя многих смен университетской молодежи, государственного и общественного деятеля, просветителя масс, как деятеля по распространению грамотности и изданию книг для народа, неизменно проявлять высокую гуманность и чуткую отзывчивость ко всякому горю и всякой нужде. Ваш юбилей — праздник науки, культуры, праздник для всех, кому дороги интересы прогресса человечества, на благо которого Вы полвека все лучшее, чем природа Вас так щедро наградила, отдали не щадя сил.

Я положительно счастлив тем, что могу поздравить Вас и пожелать Вам еще многие годы озарять человечеству путь к счастью, в котором оно тысячелетиями безмерно нуждается, и долгие годы продолжать со свойственной Вам изумительной энергией осуществлять завет — сеять доброе и разумное. С глубоким уважением и сердечной преданностью *И. Файнберг*.

Москва.

378. Готва. Прошу передать юбиляру мои поздравления и пожелания долгой деятельности.

379. Гр. Гринько. Шановний і дорогий Дмитре Івановичу! Недавно повернувся до Москви і довідався про Ваш юбілей. Прийміть моє гаряче привітання і щире побажання Вам довгої праці на користь культурному розвитку українських працюючих мас. З товариським привітанням *Гр. Гринько*.

380. Проф. Довнар-Запольський. Приветствуя дорогого многоуважаемого Дмитрия Ивановича, свидетельствую об огромном влиянии его ученых работ на меня и моих учеников.

381. Професори Жданович та Любавський. — В день пятидесятилетия ученой деятельности глубокоуважаемого Дмитрия Ивановича шлем ему наш сердечный привет.

382. В. Ф. Краснов. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Шлю Вам свои горячие поздравления и пожелания бодрой и деятельной жизни еще на многие годы!.. И да здравствует всемирный братский союз светлых умов и народов, — чему живым примером являетесь Вы, украинский чародей культуры, — стоящий на рубеже братского сожительства двух родственных народов, языков и культур — полвека!

„Счастье умов благородных
Видеть довольство вокруг“.

И этому счастью грядущего века поработали Вы дорогой, глибокочтимый, чуткий и отзывчивый Дмитрий Иванович. Одно из самых светлых воспоминаний, которыми мне издали теперь светит Украина — это мои встречи и беседы с Вами.

383. І. Л. Овсяніко-Куліковська та З. Д. Кананова. Сердечно поздравляем Дмитрия Ивановича Багалея с пятидесятилетним юбилеем научной деятельности. Желаем здоровья и многолетия.

384. Проф. Н. Піксанов. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Спешу послать Вам один из первых экземпляров своей книжки „Областные культурные гнезда“. Этим маленьким даром я хотел бы выразить свое уважение к Вашей богатой научной и общественно-просветительной деятельности и откликнуться на Ваш юбилей.

Мне пришлось один раз только лично встретиться с Вами, но я постоянно следил за Вашими печатными работами. Не будучи историком, я, однако, находил в них ценнейшие материалы и мысли касательно украинской культурной истории, которой я всегда интересовался. С тех пор, как оформились мои взгляды, Ваши работы получили для меня новое значение.

В моей книжке Вы неоднократно встретите свое имя. И мне хотелось бы, чтобы Вы не отказали прочесть ее и, если найдете время, дать о ней отзыв — мне ли лично, или в печати.

Сердечно желаю Вам еще многих лет бодрой деятельности научной и просветительной.

385. Проф. П. Расторгуев. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Позвольте приветствовать Вас в знаменательный день юбилея Вашей полувековой научной работы и принести Вам самое искреннее, сердечное пожелание всего наилучшего.

Я, к сожалению, не имею чести знать Вас лично, но Ваши многочисленные, ценные и для лингвиста труды не только по истории, археологии и колонизации Украины, но и по разнообразным сторонам украинской культурной жизни, всегда

вызывали у меня чувство глубочайшего уважения к Вам, как к высокоодаренному ученому, имя которого составляет гордость Украины.

Пользуюсь случаем выразить здесь Вам свое горячее желание еще многие годы видеть Вас на славном посту выдающегося ученого.

386. Гнат Стелецький. Вельмиповажаний Дмитре Івановичу! В цей день Вашого юбілею глибоко шаную й щиро вітаю в Вашій особі яскраву минувшину України, яка знайшла в Вас одного з найпрацездатніших і найталановитіших своїх тлумачів і виразників.

Новоросійськ.

387. С. І. Ерастов. Вельмишановний і дорогий Дмитре Івановичу!

Здоровлю Вас з 50-річним юбілеєм Вашої славної наукової праці і бажаю Вам ще довгих літ життя та доброго здоров'я для невсипущої Вашої діяльності.

Слава Україні! Слава великому синові її академику Багалію!.. Живучи „на кресах“ одірваний від громадського життя центрів України, я лиш учора (13/XII) випадково довідався, що святкування юбілею Вашого призначено на 10 грудня. Я не можу вже приєднати свій голос до гурту привітань товаришів і прихильників Ваших, я не встигну повітати навіть телеграмою. Я, як звичайно, спізнився, бо, на превелику досаду, на Чорноморщині, хоч і заселеній здебільшого українською людністю, українізація не провадиться, української преси нема де бачити та й українців путніх бог-дасть. Прикро, а так...

Отже хоч спізнившись, здоровлю Вас, високоповажаний академику, з Вашим хорошим святом, братерськи обіймаю Вас і зичу довгого, довгого життя.

Згадую тепло про такі далекі наші юні літа і участь в „Коші“. Пам'ятаю добре, як Ви, одержавши якийсь „урок“, увесь заробіток за нього (аж 20 крб.) що-місяця віддавали мені, яко скарбникові „Коша“. Не забуду ніколи милих романтичних поривань та мрій того часу... Ще раз вітаю Вас і щиро стискаю Вашу руку.

Ваш давній товариш „чорноморець“ *Ст. Ерастов...*

Ростов над Доном.

388. Проф. Е. Чорноусов. Дуже шановний Дмитре Івановичу! На великий жаль не маю жадної змоги вітати Вас особисто на цьому великому святі не тільки Вашому, але-ж української суспільности, науки й культури. Ваша півстолітня

наукова праця, цілком спроваджена на користь рідного краю, виходить своїм значінням із вузьких границь персонального моменту. Вона піднімається аж до принципових верхів. Бо завсіди треба мати на увазі ті тяжкі обставини, серед яких ще недавно провадилась національно-культурна праця на Україні. Не треба забувати, як отверто вороже ставилося до неї чимало людей. Тим більша Вам слава і честь. Дуже бажаю, щоб ще довго не бракувало Вам творчої сили, і щиро на це сподіваюсь. Про це-ж досить яскраво свідчить той подарунок, що Ви робите усім учасникам у Вашому „Юбілейному Збірнику“, даючи кожному з них за декілька сторінок цілу монографію — себ-то власну автобіографію. Хай же з далекого Дону дійде до Вас сьогодні моє гаряче бажання: лебединий Вам крик та соколинний вік!

З великою до Вас прихильністю і шануванням *Е. Черноусов.*

Місто Себеж (Псковської губернії).

389. П. Тихомиров. Досточтимый Димитрий Иванович!

С чувством русского удовлетворения узнал о Вашем юбилее. Позвольте и мне с далекой стороны поздравить Вас с таким солидным периодом Вашей *Vitae* и пожелать от души — здравствовать и поработать на пользу науки еще много, много лет...

Станиця Урюпинська.

390. Шевченко. Приветствую Вас с пятидесятилетием научной деятельности. Ваш юбилей — знаменательная дата в истории украинской науки и культуры. Б. Студент-Филолог Харьк. У-та *Шевченко.*

Уфа.

391. Михайлів та Кропивницька. Щиро вітаємо високоповажаного Дмитра Івановича.

Татаристан. Казань.

392. Проф. Шестаков. Считаю приятным долгом приветствовать Вас, с наилучшими пожеланиями здоровья и благополучия.

Был Вашим слушателем на Екатеринославском Археологическом съезде и восхищался Вами. Вы великий мастер слова и Ваши заслуги перед наукой отечественной истории никогда не забудутся! Пусть еще продлит Бог жизнь Вам для дальнейших трудов.

С искренним уважением *С. Шестаков.*

в) ІЗ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Борзна.

393. А. Т р е г у б о в а. Високоповажаний Дмитре Івановичу! Останніми днями прочитала в газеті, що Академія Наук святкує у цьому місяці п'ядесятирічний юбілей Вашої наукової діяльності, Великий, дуже великий та славний шлях! Широ вітаю Вас з та им видатним та урочистим святом. Хай живе славнозвісний юбіляр, гордяня українського народу!

Вінниця.

394. П р о ф. Я. К і я н і ц и н. Автору трехсот научных работ, идейному общественному работнику Украины с чувством глубокого уважения шлет искреннее поздравление с полувековым юбилеем и наилучшие пожелания бывший сослуживец проф. Я. Кияницын.

Дніпропетровське.

395. Р. Г у р о в и ч. Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович! К могучему хору поздравлений хочу присоединить от всего своего сердца и свой слабый голос.

Желаю, чтобы Вы надолго еще остались для человечества тою „горнею высотой духа“, какою Вы оказались для меня при нашей встрече с Вами.

Присоединяюсь в отношении Вас к высшей похвале Гамлета своему отцу: „он человеком был“.

Пусть надолго еще будет Ваше имя путеводной звездой всем стремящимся к вершинам человеческой мысли...

Житомир.

396. В. К р а в ч е н к о. Високоповажаний Дмитре Івановичу! Всеукраїнське врочисте свято, що сьогодні відбувається в Києві з приводу 70-ї річниці Вашого життя та півстоліття Вашої наукової діяльності, з цілого світу принесе Вам багато гарних привітань і побажань.

Нехай все те разом подвоїть Ваші сили і піднесе Ваш дух до нової невтомної наукової праці.

Один з старих працівників на ниві української етнографічної науки, надсилаючи це побажання ветеранові Історичної Науки на Україні, звертає увагу всіх свідомих молодших робітників Української Науки: — щастя всякої країни захиране в безмежній і однострійній праці всіх її наукових сил.

Дорогі Товариші! Схилимо наші голови перед Дмитром Івановичем!

Слава Тобі, Юбілянте! Слава його ідеологові — Українській Академії Наук!

Кам'янець на Поділля.

397. Проф. В. Геринович. Високоповажаний юбілянте! У знаменний день 40-ліття Вашої професорської й півстоліття Вашої наукової діяльності дозвольте мені прилучити свій скромний голос до одностайного хору численних привітань, що пролунають сьогодні на цім святі добра й світла. Ваша наукова й громадська діяльність завжди була у найвищій мірі інтенсивна, продуктивна та й стояла на височині життєвих, суспільних вимог. Ваше слово заклиало до правди й тоді, коли навколо лунали заклики мізантропії. Жовтнева Революція відкрила Вам широку сферу вільної наукової праці, якій Ви справді віддано служите й зараз, не покладаючи рук, підводячи тривкі підвалини для з'ясування історичного процесу з марксівського погляду. Зробивши величезні вклади в скарбницю знань своїми численними працями, Ви в той самий час всі свої вільні хвилини присвячуєте громадській діяльності. Високо цінуючи Ваші праці й заслуги, прошу прийняти шире привітання та побажання Вам здоров'я, сили, збереження Вами на довгі роки бадьорости, енергії, вогня наукової питливости й тієї любови до суспільної праці, що незмінно керує Вами у Вашій культурній діяльності на добробут широких робітниче-селянських мас.

398. Проф. Ів. Любарський. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Сьогодні ми святкуємо з Вами 50-ліття Вашої наукової діяльності, юбілей великого ученого академіка, що всі свої сили віддав на суспільне будівництво. Ми високо цінуємо Ваші наукові праці в царині історії взагалі й історії Слобожанщини зокрема, що ними Ви займаєте таке визначне й почесне місце серед істориків України та всього світу. Маючи широчезні й глибокі пізнання в історії, Ви внесли солідні вклади в цю ділянку науки, стоячи на ґрунті матеріалістичного розуміння історії. Як професор, Ви були незамінним керівником для Ваших студентів, і не тільки їх. З інших міст і країн до Вас зверталися й звертаються по вказівки й поради не рідко фахівці й Ви щедро ділитесь з ними результатами Вашої великої досвідчености та глибоких наукових знань. Під Вашим керівництвом утворилося немало корисних, талановитих учених, що й зараз багато твориться Вами у цім напрямкові, як академиком Української Академії Наук, головою Шевченкознавчого Інституту та Науково-Дослідчої Катедри історії української культури. А Ваша громадська діяльність належить до найкращих сторінок радянського будівництва на Україні, що позначилася участю в перебудові вищої школи, науково-дослідчих установ й т. д.

Живіть-же, дорогий Дмитре Івановичу, й помагайте радянській науковій молоді, як незамінний трудівник на ниві

науки, щоб інші могли запалюватися від Вашого світоча з'ясування історичного процесу з марксівського погляду й нести світло правдивого знання серед робітниче-селянської молоді, в інтересах інтернаціонального добра.

Київ.

399. Родина Антоновичів. Родина Антоновичів щиро вітає вельмишановного та дорогого Дмитра Івановича з славетним його юбілеем і бажає йому ще довгі літа жити в доброму здоров'ї на радість рідного краю та всіх нас.

400. Проф. Беркут. Вельмишановний Дмитре Івановичу! В знаменні дні святкування п'ядесятих роковин Вашої наукової діяльності дозвольте висловити Вам, заслуженому майстрові української історичної науки, моє найщиріше привітання й глибоку пошану.

401. М. Гаркушенко. Шановний Дмитре Івановичу! Прийміть і моє щире привітання з великим днем святкування Вашого 50-річного юбілею. Бажаю Вам здоров'я і довгого віку, щоб попрацювати ще за щасливих умов. Любо згадати ті давні часи, як ми хатнім гурточком переписували для друку Ваш науковий твір „Тмутаракань“, як під Вашим керівництвом, потайці, утворювався український словник і читанки для дітей, радію, що пощастило дожити до щасливих днів, коли Вас так гучно вітає увесь світ, як українського діяча, в ріднім Києві. З побажанням всього найкращого *М. Гаркушенко*.

402. Проф. О. Гермайзе. Щиро вітаю заслуженого історика з півстоліттям праці на ниві української історіографії.

403. Проф. Ї. Данилевич. Вітаю Вас з таким гарним юбілеем та щиро бажаю всього — всього найліпшого.

404. М. Заньковецька. Пам'ятаючи Ваше завжди уважне ставлення до нашого театру і правдиве розуміння його значіння, щиро бажаю Вам, Дмитре Івановичу, і надалі невтомної енергії. Хай моє привітання ще раз нагадає Вам мою довголітню до Вас приязнь і пошану.

405. С. Кіктієв. Многоуважаемый Профессор! Я русский мальчик. За недолгое свое пребывание на Украине (я живу здесь всего 3 года) я горячо полюбил ее. Однажды читая „Пролетарську Правду“ я прочитал Вашу биографию и узнав, как много Вы сделали для истории Украины я решил написать стихотворение в честь Вас. (До этого я писал лишь небольшие русские стихи). Написав его, я решил послать его к Вам, в знак моего глубокого уважения Вас.

На пошану проф. БАГАЛІЯ.

Багалію! Багалію!
 Пред тобою сонце мліє!
 Ти історик той країни
 Той країни — України,
 Що недавно стала жити.
 Після ворогів роботи ще багато вона має:
 То сумує,
 То співає
 Україно-мати.

Академію будує,
 Хоче вільність мати.
 Хай ревуть, ревуть гармати
 У ворожій стані,
 В нас наука, у нас сила,
 Нам ніщо не стане.

Ти пиши, читай історію Мати-України,
 Не забудуть, а спом'януть добрим словом сини.

406. Родина Кістяковських. Родина Кістяковських щиро вітає Вельмишановного Дмитра Івановича з юбілеем його славної наукової діяльності, бажаючи доброго здоров'я на довгі літа.

407. О. Курилова. Слава невтомному вченому увінчаному півстоліттям наукової праці! Слава невтомному громадянину, що півстоліття стоїть на сторожі української науки й культури! Слава академиківі Дмитрові Багалієві!

408. Ан. Лебединський, — Вал. Чубинський, — Т. Максимович, — П. Чубський. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Дозвольте від імені літературної молоді, що тільки юбілейного року Вашої багатолітньої праці дістала честь іменувати Вас товаришем спільних науково-літературних прагнень, — привітати Вас від щирого серця й побажати Вам в повноті сил і працездатності дожити до далеких ще днів наших юбілеїв.

Дозволяємо собі презентувати Вам наші перші праці, може й зелені, а для нас дорожчі за все, що маємо.

409. М. В. Левицький — Диви у нас розд. I, ст. 58-59.

410. Проф. О. Оглоблін. Високоповажаний, дорогий Дмитре Івановичу! В знаменні дні Вашого свята — свята української науки й культури — сердечно вітаю Вас.

Я не мав чести бути Вашим учнем. Стежки моєї роботи зійшлися з Вашими шляхами пізніше. Але віддавна, ще з да-

леких літ, я відчував Вашу авторитетну пораду, Ваше наукове керування. Юнак, захоплений історією своєї батьківщини, я шукав відповіді на перші мої наукові інтереси — у Вашій Історії Сіверської Землі. Багато часу минуло — і молодий історик, студіюючи економічну минувшину України, знаходив велику допомогу в численних працях Ваших з історії Гетьманщини, Слобожанщини, Південної України. Так і тепер.

Ви помітили мене. Ніколи не забуду про те, з якою увагою й теплотою поставилися Ви до моєї праці. У тяжкі часи за-для неї, Ви подали мені руку, руку керманича великої наукової роботи. Ви завжди казали мені, що саме головне — це працювати, працювати й працювати, невинно йдучи своїм шляхом, — що це непереможне й вічне, а все інше „приложитися“. Ваше доброзичливе, щиро-батьківське ставлення до мене глибоко зворушує мене.

І щасливий я саме в ці дні висловити Вам почуття глибокої пошани до Вас, палкі привітання й побажання Вам ще багатьох літ життя й славної діяльності на користь українського народу. *Олександр Оглоблін.*

411. Проф. А. Олександровський. Многоуважаемый Дмитрий Иванович!

Честь имею поздравить Вас с знаменательным днем Вашего юбилея, с которым у меня связывается все дорогое и близкое для сердца, когда я вспоминаю длинный путь научного труженика, проделанный Вами, когда я вспоминаю нашего общего дорогого учителя Владимира Бонифатьевича Антоновича, научным продолжателем которого являетесь Вы. Я помню Вас в университетской аудитории, в Афанасьевском яру, когда я имел счастье получить от Вас одну из первых Ваших работ, помню Вашу диссертацию, помню нашу встречу у Максима Максимовича Ковалевского, недавние встречи в Киеве. Благодаря Вам и только Вам живет направление школы Владимира Бонифатьевича, которое дало и укрепило такие могучие корни украинской науки, которые могут считаться незыблемыми. Честь Вам и слава, многоуважаемый Дмитрий Иванович, гордость нашего факультета, желаю Вам и Вашей супруге жить долгие века на славу Украины и на нашу радость. Благодарный Вам *А. Н. Александровский.*

412. М. Павленко. Вельмишановний Дмитре Івановичу! В цей святочний для всіх нас день я хочу щиро привітати Вас з семидесятиріччям Вашого життя та півсторіччям Вашої наукової праці.

Працюючи разом ще на початку революції, ми „молодняк“ що лиш починали своє громадське життя, зустріли з Вашого боку саме дружнє й щире відношення до нас.

За недовгий час мого перебування в Харківській Н.-Д. Катедрі Української Культури, де я мав честь бути й де головуєте Ви й зараз, я зазнав з Вашого боку те тепле батьківське відношення, яке в наші часи трапляється не часто й якого я забути не можу.

Твердо вірю, що Ваша невсипуща праця й надалі буде йти такою-ж твердою ходою з тою ж продуктивністю до відродження Української Культури.

413. А. Певницька. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Позвольте и мне присоединить ко множеству друзей и почитателей Ваших свои лучшие пожелания по поводу Вашего юбилея. Будем надеяться, что на пользу родной страны и на радость друзей Ваших, Вы еще много лет поработаете на ниве науки. От души желаю Вам здоровья и бодрости для продолжения высокополезной научной деятельности. С чувством самого искреннего уважения *А. Певницкая*.

414. Є. Потопальська. Любий брате Дмитре Івановичу! Схороняю завсіди пам'ять про Вас, але з приводу святкування юбілею Вашого п'ядесятиріччя наукової діяльності, а також 70-річчя народження Вашого, вітаю Вас з цим святом, бажаю довгі роки життя та праці на користь батьківщині нашої Україні та іншій людності.

415. О. Соколовський. Вельмишановний Дмитре Івановичу! Дозвольте й мені привітати Вас в день Вашого свята,— поклонитись Вам, як нашому славетному історикові, творцеві історії Слобідської України, що проніс через десятки років реакції та гніту „вогню іскру великого“, з якої нині, після революції розгоряється й пишним цвітом розцвітає на Великій Радянській Україні нова українська культура.

Слава Вам, невтомному творцеві цієї культури!

Слава повіки!

З щирою повагою і любов'ю *Олексій Соколовський*.

416. Проф. А. Степович. Як один з небагатьох живих ще однолітків і університетських товаришів високоповажаного Дмитра Івановича, я щиро його вітаю з 70-літтям життя й дуже бажаю цьому „улюбленцеві музи історії“ ще довгого віку на користь людськості.

Дозволю собі піднести дорогому юбілярові одну з своїх давніх книг—тепер уже бібліографічну рідкість „Очеркъ истории чешской литературы“.

417. П. Чубський. Мою першу працю знайдете, дорогий Дмитре Івановичу, в присвяченій Вам кн. XIII—XIV „Записок Іст.-Філолог. Відділу У.А.Н.“. Нехай вона Вам нагадує наші багаторазові сходи до „Храму повітря“.

Ніжень.

418. Проф. І. Бережков. Высокоуважаемый и дорогой Дмитрий Иванович! Усердно поздравляю Вас с достижением семидесятилетия жизни, в том числе пятидесяти лет энергичной, многополезной работы, выполнявшейся с любовью к родной Украине, и ее славным деятелям в минувших веках. И долголетие, и юбилей полувековой науки — это два счастья Вам. А особое счастье, и, на мой взгляд еще большее, есть Ваша семейная жизнь с достойною супругою Вашей и детьми.

Да подаст Вам Господь еще много счастливых, радостных дней и лет в крепости сил *продолжать любимыя занятия наукой*, в тишине домашнего кабинета, и быть может еще у мирно светящего камелька...

Остаюсь с душевным к Вам расположением старый коллега Ваш, очень постаревший в Нежине (живу в нем 45 лет, а возраст 77). Заочно обнимаю Вас от души, и с любовью целую.

419. Проф. О. Л. Покровський. Високошановний Дмитре Івановичу! В радісний день великого свята української науки й культури дозвольте й мені висловити почуття найглибшої пошани й правдивого подиву, що їх викликає в мене півстоліття незрівняно невсипуща й надмірно плідна, славетна діяльність Ваша на користь науки та культурі. Прийміть найщиріші, найгарячіші мої побажання Вам ще довгих-довгих щасливих літ для дальшої невтомної творчої роботи, на добро рідному народові, на славу рідній науці. З глибоким до Вас поважанням *О. Покровський*.

420. Вітаємо шановного юбілянта. Рихлик, Єршов, Колубовський, Петровський, Фесенко, Штепа.

Одеса.

421. М. Болтенко. Широ вітаю високошановного юбіляра, бажаю ще довгої його праці на користь рідної історії та археології.

422. К. Воронець. Сумую, що не можу сама привітати красу й гордість України—дорогого друга Дмитра Івановича. Всею душею з Вами в великий день Вашого свята.

Артистка Української Державної Опери *Катерина Воронець*.

423. Проф. С. Дложевський. Високошановного Дмитра Івановича в день його славетного юбілею, серед голосів науки всього світу, прошу прийняти й моє скромне сердечне привітання.

424. Проф. М. Слабченко. В день Вашого юбілею низько схиляю голову по синовньому шануючи Ваші величезні заслуги на ниві дослідницької педагогії, науково-організаційної та громадської праці. Особливо радий відмітити велику підтримку українських істориків марксистів. Живіть ще багато літ на славу історичній науці трудової України.

425. Високоповажачого академіка Дмитра Івановича Багалія вітаємо з юбілейним святом і бажаємо йому ще довгого віку та славної праці на користь історичної науки. Костянтин Щербина, Софія Щербина, Євген Загоровський, Дмитро Крижанівський з батьками, Валентин Селінов, Іван Фаас.

Полтава.

426. Гр. Коваленко. Славетному ветеранові української науки, академикові Дмитрові Івановичу Багалієві. Наше щастя, щастя української науки й культури в тому, що ми мали і маємо Вас, високошановний юбілянте,—талановитого й упертого в праці нашого вченого, що за довгий вік невпинно здобували й творили скарби, з яких молодші працівники обома руками черпають і використовують ті скарби для наукової роботи й для популяризації, як використовував і я сам.

Довгий ряд Ваших праць, усе, що здобули Ви своїм розумом, хистом і щирістю серця,—все те залишиться в скарбниці української культури назавсіді, навіки, як скарб дорогоцінний, як засіб і зброя для дальших здобутків.

427. Ол. Костенко. Вітаю юбіляра. Його свято, свято культурного будівництва України.

428. Я. Риженко. Дорогого учителя гаряче вітаю з славетним юбілеем і бажаю ще довго орати нові перелogi на вільній землі.

429. В. Щепотьєв. Високоповажаний академіку — вельмишановний Дмитре Івановичу! Простіть, що дозволяю й собі звертатися до Вас і турбувати своїм привітанням у день Вашого юбілею.

Хочеться мені привітати Вас, не як славетного вченого, гордість нашої України, бо це Вам скажуть усі, а хочеться просто і щиро подякувати Вам за Ваше чуле серце, за добрість, за ласку Вашу. Як казав Шевченко: „Раз добром налите серце ввік не прохолоне“, так і Ваше серце, що колись зогріло своєю ласкою та теплом і мене й мою сестру. Дякую Вам щиро за нас обох і вклоняюся не тільки високому розумові, а й глибоко гуманному серцеві Вашому.

Нехай доля дасть Вам ще багато літ щастя, здоров'я та сили, щоб люди раділи, на Вас дивлючись, та вчилися, як треба жити на світі. З як-найглибшою та щирою пошаною *В. Щепотьєв*.

Харків.

430. Алексей Николаевич и Анна Алексеевна Бекетовы приветствуют глубокоуважаемого Дмитрия Ивановича с 50-тилетием его славной научно-просветительной деятельности.

431. І. Бельконський. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! У меня явилась сначала мысль приветствовать Вас в самом месте празднования Вашего юбилея, т. е. в Киеве. Но затем я, кажется, основательно рассудил, что телеграмма, подписанная моим скромным именем, не будет, пожалуй, и прочитана и уж во всяком случае она потонет в сонме светил Украины и других союзных республик. А между тем, чтобы мое приподнятое настроение передалось непосредственно юбиляру, без стояния, так сказать в очереди, я и остановился на письме.

Как долголетний свидетель Вашей интенсивной и всесторонней работы на Украине, я всегда высоко ценил в лице Вашем организатора и творца просветительных начинаний, которые реально выразились в ряде учреждений и многотомных трудов. Что касается собственно Харькова, то в нем найдется мало культурных ценностей, в которых Вы не были бы непосредственным их творцом или, во всяком случае, деятельным участником в их возникновении. При этом возраст Ваш не отражался до сих пор на Вашей энергии и удивительной трудоспособности: как в далекие годы молодости, так и к 70-тилетнему юбилею Вы работали и работаете, не покладая рук.

Такая жизнеспособность льстит меня надеждою, что еще долгие годы рука времени не остановит Вас на славном пути. Я искренно желаю этого.

432. Білик. Вельмишановного Дмитра Івановича — славетного будівника української науки, невтомного учасника радянського культурного будівництва, вчителя численних поколінь робітників науки, незмінного керівника радянської наукової армії України в день підсумків героїчного служіння розвиткові науки на користь трудящих, сердечно вітаю.

433. Проф. Веретенников. Глибокоуважаемому Дмитрию Ивановичу в день его славного юбилея шлем наши сердечные поздравления и пожелания сил и здоровья на долгие годы. *Веретенниковы*.

434. З. Гатова. Дорогой Дмитрий Иванович! Среди хора восторженных приветствий и поздравлений хочу, чтобы Вы услышали и мое скромное приветствие и поздравление с редчайшим и великим юбилеем. Желаю Вам всех благ, тихих милых радостей, которые Вы так любите. Ваш преданнейший друг З. Гатова.

435. Г. Гершельман. К числу приветствий уважаемому юбиляру просит присоединить свое скромное приветствие его неизменный почитатель Г. Гершельман.

436. О. Гіршман. Примите искреннее поздравление и пожелания много лет продолжать Вашу плодотворную работу.

437. Проф. О. Грузинський. Дорогому учителеві шле учень сердечне привітання, щирю подяку, глибоку пошану за Вашу довголітню невсипущу викладову, науково-дослідчу та громадську працю на ниві всесвітньої та рідної культури.

438. Олена Журлива. Низько схиляю свою голову перед повним колосом рідної ниви.

439. С. О. Іванов. Поздравляю уважаемого юбиляра в месте где преимущественно протекала его трудовая жизнь, столь богатая прекрасными исследованиями Слободской Украины и оставившая глубокие следы просвещения в ее центре Харькове.

440. В. В. Іванов. Приветствую дорогого юбиляра, — летописца черкасского народа, широко осведомленного ученого, автора многих и больших исследований, крупного общественного деятеля и отзывчивого человека. Привет, почет и слава!

441. Кропивницька та Рябов. Широ вітаємо дорогого юбілянта славетного діяча української культури.

442. Кузнєцова. Поздравляю с пятидесятилетним юбилеем знаменитого украинского историка.

443. Проф. Мірза-Авак'янц та Браташевський. Приєднуємо й своє привітання до голосів тих, що вшановують Вас в день юбілею.

444. Проф. І. В. Нетушил. Позвольте, Дмитрий Иванович, мне, как Вашему долголетнему сослуживцу по Университету, поздравить Вас с сегодняшним торжеством 50-летия Вашей неутомимой деятельности, такой многообразной, какая редко кому выпадает на его долю.

Мне, конечно, особенно памятны те годы Вашей службы в Университете, когда нам с Вами пришлось идти рука-об-руку в управлении университетскими делами, Вам, как ректору

а мне, как Вашему сотруднику в звании проректора, притом в самый трудный период. Мне приятно вспомнить, как Вы удачно умели улаживать начатые в условиях смутного времени осложнения в студенческой среде.

Желаю Вам еще на многие годы здоровья и новых успехов на поприще Вашей разносторонней работы.

445. Г. Нюпфер. Всегда стойкому борцу за право самоопределения Украины, выдающемуся организатору, талантливому руководителю в широкой общественности и культурно-просветительной работе „Харьковского Общества Грамотности“ Дмитрию Ивановичу Багалею, в день его юбилея, шлет горячие приветствия благодарная ученица и старый сотрудник по „Обществу Грамотности“ *Анна Нюпфер*.

446. Родина Олександренків. Поздравляем юбиляра с величайшим днем жизни ученого и желаем Вам многие годы работать на пользу родины и ее юного поколения. *Нина Рихардовна, Леонид, Глеб и Игорь Александренко*.

447. М. Панченко. Прошу передати гаряче привітання Дмитрові Івановичу Багалію,—видатному вченому, що не тільки один із перших старої гвардії українських наукових та громадських діячів, став у передніх лавах будівників радянської науки та освіти, але також закликав, об'єднував, запалював молоді сили до творчої роботи на полі соціалістичної культури. Нехай великі здібності та виключна працездатність Дмитра Івановича триватимуть для дальших культурних здобутків Радянської України.

448. В. Піснячевський. Дорогой Дмитрий Иванович! Сердечно поздравляю с великим праздником науки. История героев нашей Украины, да осенит надеждами и ее светлое будущее!

С искренними приветами и глубокими сердечными пожеланиями. *В. Писнячевский. Надя и Маса*.

449. Проф. Б. Пржевальський. Рад привітствовать глибокоуважаемого юбиляра с полувековым непрерывно неутомимым научным и общественным трудом. Прошу принять искреннее пожелание здоровья и долголетия.

450. С. Раєвський. Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович! Сердечно приветствую Вас по случаю 70-летия дня Вашего рождения и 50-летия Вашей научной деятельности. От души желаю Вам еще много лет здравствовать и продолжать по-прежнему с неослабевающей энергией работать как в научной области, так и в области общественной жизни, на пользу и во славу родной Украины.

Очень жалею, что состояние здоровья не позволяет мне лично приветствовать Вас сегодня.

Искренно преданный Вам *С. Раевский*.

451. Проф. І. Філевський. Високоповажний юбіляре, Дмитре Івановичу! Щиро вітаю Вас з славетним юбілеєм Вашої чудової наукової праці та суспільної діяльності, які яскравою смугою ввійшли навіки в складне мережево історичного процесу соціально-культурного розвитку та самосвідомості нашої великої України. Ви відомий історик колишнього Харківського університету, що написали ґрунтовно першу наукову історію його. Ви — перший Нестір Літописець нашого Слобідсько-українського краю, що одкрив в архівах забуте життя та історію його і утворив цілу школу талановитих учнів, які Вашим слідом та прикладом пішли далі на вивчення його. Ви — великорозумний фундатор, спочатку першої та кращої громадської книгозбірні в м. Харкові, потім один з славетних фундаторів першої національної на Україні та першої по величині в Європі (після Паризької та Британської) Всенародньої Книгозбірні, з переконуючою силою визнавши мовну потребу цього великого огнища духовної культури та освіти для пробудження та твердження національної самосвідомості всього українського народу; бо народ без книги та освіти — як Ви казали — є народ незрячий. Цим створінням всеукраїнської книгозбірні, цим величезним трудом духа та енергії, Ви здійснили заповітну мрію багатьох знайомих діячів української культури та взагалі, української ідейної інтелігенції. Всенародня Книгозбірня України є, в повнім розумінні цього слова, дитина революції — тільки революція змогла знищити кайдани, які довгі роки кували по руках і ногах вільну українську культуру та самобутній розвиток її, тільки вона одна своїм широким розмахом змогла поставити собі таке велике завдання, як організацію національної книгозбірні і тільки вона одна, в своїй прудкій перемозі над всіма перешкодами, змогла детально розв'язати це завдання, яке було б дуже трудне для иншого часу. Ви були активним учасником і будівником в цій новій, великій, суспільній національно-культурній роботі. Ви — академічний учений та вірний охоронець широкої правди, що написали дуже багато томів цінних наукових творів культурної і соціальної історії України, в яких Ви без сумніву вставили основні закони та прямі лінії оригінальної творчості та могутньої сили її. Я особисто з великою радістю та глибокою пошаною до Вас згадую Вашу величезну, безустанну професорську та адміністративно-організаційну діяльність в колишнім Харківському університеті, як ректора його, і, особливо, як професора на історично-філологічному факультеті, на якому Ви спільно з Вашим померлим дру-

гом акад. М. Ф. Сумцовим, двоє відважних піонерів, проводили плугом наукового знання глибоку борозну на великій полі української історії та народного життя, яке заросло бур'яном жорстокої, царської, великодержавної „русифікації“, та щедро сіяли здорове сім'я національного відродження та самооцінки народних та інтелігентних мас України, яке тепер уже гарно зійшло, бучно цвіте та, нарешті, приносить урожайність. Ця остання праця Ваша на історично-філологічному факультеті безпосередньо близька мені, бо я почав і продовжував свою наукову та педагогічну діяльність (з 1904 р. до 1920 р.) при Вашій прихильній уважності та академічній промоції, як приват-доцент зазначеного факультета при Вашім теж другові незабутнім проф. А. С. Лебедеві. Ім'я Ваше це яскравий та навчаючий символ міцної віри в свій народ та творчий його геній; це тріумфована емблема дійсної наукової праці на ниві вивчення культурної історії та етнографічної праці на Україні; це той чудовий тип ученого професора та високого громадського діяча, про який можна сказати словами укр. Сократа філософа Г. С. Сковороди, особу і твори якого ви відкрили до літератури та наукової критики, видали їх при філологічному факультеті: „мудрий є велике щастя, добро й світ для народу“. А пам'ятний сьогоднішній юбілей Ваш та громадська пошана Вам, це є світла урочистість, велике гасло, славетне свято тісного єднання наукових сил культурних робітників та громадських організацій нашої неньки України і міцний стимул для дальшої дружньої праці на добро, славу та щастя рідного краю. Нехай-же цвіте та процвітає жива та вдячна пам'ять про Вас й про Вашу велику життєву наукову працю в довжину часів, років та віків майбутнього життя та історії нашої великої України, про яку батько Т. Шевченко сказав: „мій краю прекрасний, розкішний, багатий“. Слава!.. З великою пошаною до Вас — професор *І. І. Філевський*.

452. Д. Хмельницький. Вельмишановний і дорогий Дмитре Івановичу!

В день великого для Вас свята 70-річчя з дня народження та 50-річчя славної наукової, просвітньої та громадської діяльності на користь рідної України, піднятої тепер до високого рівня культурного світу, прошу Вашого дозволу приєднати до величезного привітального хору наукових, державних та громадських діячів також і мій скромний голос, що йде з простої але щирої душі селянина, який на протязі 30-ти років здивованими очима дивився на невтомну й надто величну Вашу працю. Бажаю Вам ще довго-довго прожити на користь і славу рідного краю.

453. Цуккальмагліо та Котельнікова. Сердечно привітствуем глибокоуважаемого Дмитрия Ивановича в великий рідкий день п'ятидесятилетия Вашей наукой и общественной работы и пусть эта работа продлится еще на долгие годы.

454. Проф. Чепіга. Бажаю шановному юбілянтові ще багато років працювати на користь розвитку української науки та культури.

КАЛЕНДАР СВЯТКУВАННЯ ЮБІЛЕЙНИХ РОКОВИН
АКАД. Д. І. БАГАЛІЯ.

1. 10 грудня 1927 р. Всеукраїнська Академія Наук урядила врочисте прилюдне засідання Ради, присвячене вшануванню юбіляра (Диви у нас розд. I, ст. 1—69).

2. 11 грудня 1927 р. Київське Бюро Секції Наукових Робітників у „Домі Вченого“ влаштувало товариську вечірку-концерт. На цьому вечері було присутніх по-над 300 наукових робітників, виступало чимало промовців, а в музикально-вокальній частині взяли участь найкращі київські українські артистичні сили. Головував на цьому вечері академик К. Г. Воблий.

3. 27 грудня 1927 р. наукові та громадські заклади м. Харкова урядили прилюдне вшанування юбіляра (Див. у нас розд. II, ст. 70—88).

4. 28 грудня 1927 р., в Харкові за київським прикладом було влаштовано такий самий товариський вечір-концерт. Відбулася ця вечірка в „Будинку Літератури ім. Блакитного“ і пройшла з таким самим піднесенням та успіхом як і в Києві.

5. 8 листопада 1927 р. у Празі (в приміщенні Каролінського у-та) відбулося врочисте засідання „Українського Історично-Філологічного Товариства“, присвячене вшануванню акад. Багалія. З доповідями виступили дійсні члени товариства:

а) Проф. В. О. Біднов: „Наукова діяльність академіка Д. І. Багалія“.

б) Проф. Д. В. Антонович: „Педагогічна й громадська діяльність акад. Д. І. Багалія“.

6. 10 грудня 1927 р. Історична Секція Одеського Наукового Товариства при В. У. А. Н. урядила врочисте наукове засідання, присвячене розгляду наукової та громадської діяльності акад. Д. І. Багалія.

7. 10 грудня 1927 р. у Полтаві відбулися врочисті об'єднані збори Полтавського Наукового Товариства та Секції Наукових Робітників, присвячені вшануванню юбіляра.

8. 10 грудня 1927 р. Луганське Наукове Товариство урядило врочисте прилюдне засідання, на якому виступили з оцінкою наукової та громадської діяльності юбіляра члени

Т-ва С. Грушевський та Ліщина-Мартиненко, а присутні на зборах юбілярові учні т. т. Морозовський, Цука та інші подали свої спомини та вражіння про академіка Д. І. Багалія.

9. 13 грудня 1927 р. Історичний Семінар Київського Інституту Народньої Освіти відбув урочисте прилюдне засідання, на якому прочитано було доповіді:

а) Проф. О. Оглоблін: „Акад. Д. І. Багалій і українська історіографія“.

б) М. Левченко: „Життя й діяльність акад. Д. І. Багалія“.

в) П. Логвин: „Акад. Д. І. Багалій — вихователь молодого покоління наукових робітників“.

10) Всенародня Бібліотека України влаштувала виставку всіх творів юбіляра, відзовів та рецензій на його наукові праці, портретів, документів та закордонних юбілейних привітань. Ця виставка тяглася два тижні і викликала величезне зацікавлення її численних відвідувачів та постійних читачів Бібліотеки.

11. Всеукраїнське Фото-Кіно-Управління засняло і самого юбіляра і цілий юбілейний Комітет Академії Наук і приєднало ці знімки до картини „Святкування десятиріччя Жовтневої Революції“. Картину цю показувано було по всіх кінах Радянського Союзу.

ЧИМ ВІДЗНАЧЕНО ЮБІЛЕЙНІ РОКОВИНИ.

1. Рада Народніх Комісарів У. С. Р. Р. своєю постановою ухвалила:

- а) Видати накладом Державного Видавництва України всі твори академіка Д. І. Багалія.
- б) Назвати Харківську Науково-Дослідчу Катедру Історії Української Культури ім'ям акад. Д. І. Багалія.
- в) Забезпечити цю катедру та її наукову бібліотеку, що в її основу лягла подарована від юбіляра його власна книгозбірня, належними коштами та приміщенням.
- г) Забезпечити акад. Д. І. Багалія та його родину щомісячною пенсією в розмірі 200 крб.

2. Упр наука ухвалила встановити щорічну наукову премію імени акад. Д. І. Багалія для преміювання дослідів з історії України.

3. Харківська Міська Рада асигнувала 1000 крб. в преміальний фонд імени юбіляра.

4. Харківське Наукове Товариство обрало юбіляра на свого почесного члена.

5. Комісія для вивчення декабристів (Ленінград) обрала юбіляра на почесного члена.

6. Московське „Общество любителей естествознания, антропологии и этнографии“ обрало юбіляра на почесного члена.

7. Всесоюзна Асоціація Сходознавства (Москва) обрала на дійсного члена.

8. Курське Товариство Краєзнавства обрало на почесного члена.

9. Історичне Товариство Нестора-Літописця обрало на почесного члена.

ВИДАННЯ ПРИСВЯЧЕНІ АКАД. Д. І. БАГАЛІЄВІ.

1. Юбілейний Збірник на пошану акад. Дмитра Івановича Багалія з нагоди сімдесятої річниці життя та п'ятидесятих роковин наукової діяльності (= Збірник Історично-Філологічного Відділу В.У.А.Н. № 51). Головний редактор академик А. Е. Кримський К. 1927, ст. XII + 194 + 1187.

2. Юбілейний Збірник ч. II (= Записки Іст.-Філ. Відд. В.У.А.Н. кн. XIII—XIV). За головним редагуванням академіка А. Е. Кримського. К. 1927, ст. VIII + 422.

3. Юбілейний Збірник ч. III (= Етнографічний Вісник кн. 5). За головною редакцією акад. А. Лободи та В. Петрова. К. 1927, ст. VIII + 216.

4. Наукові Записки Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури № 6. Присвячується керівникові Катедри акад. Д. І. Багалієві з нагоди 50-річчя його наукової діяльності. Х. 1927, ст. 448 + 14 таблиць фото-знімків.

5. Науковий Збірник Харківської Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури № 5. З історії селянських рухів на Лівобережній Україні. Х. 1927, ст. 252 + мапа.

6. Науковий Збірник Харківської Науково-Дослідчої Катедри Історії Української Культури № 7 (= Збірник Етнологічно-Краєзнавчої Секції в. 1. За редакцією проф. О. В. Ветухова). Х. 1927, ст. X + 173.

7. Проф. Л. Беркут: Етюди з джерелознавства середньої історії (= Збірник Історично-Філологічного Відділу № 69), К. 1927 ст. XII + 144 + мапа.

8. Акад. М. Ф. Мельніков-Разведенков: Короткий нарис розвитку патології на Слобідській Україні. — „Український Медичний Архів“ т. I, зош. 1-ий, Х. 1928.

9. Я. Полфьоров: Микола Лисенко в світі сучасності. — „Музика“ 1927, № 5—6 ст. 4—23.

10. Проф. Воробйов: Анатоми на Украине. М. 1928.

ЯК ВІДГУКНУЛАСЯ ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА НА ЮБІЛЕЙ АКАД. Д. І. БАГАЛІЯ.

Юбілей акад. Д. І. Багалія та видання наукових збірників друкованих на його пошану, звернули на себе велику увагу періодичної преси як нашого Союзу так і за кордоном. Передрукувати тут те все, що друкувалося, — нема ніякої змоги, бо це відібрало-б дуже багачко місця й примусило-б упорядника дати перелік мало не всіх газет що виходять на широких просторах Союзу, всіх українських газет по цілому світі та більшости славистичних органів закордону. Через те дозволяємо собі обмежитися лиш коротеньким переліком тих органів, де вміщено було якісь більші статті або де систематично подавалося звістки про юбілей.

а) ЗАКОРДОННА ПРЕСА.

1. Газета „Нове Життя“, що виходить в м. Олифант (Америка) передрукувала 8/XII 1927 р. статтю В. Барвінського: „Акад. Д. І. Багалій“ і подала скількись заміток з приводу юбілею.

2. Газета „Народня Воля“ (Нью-Йорк, Америка) систематично подавала звістки про юбілей.

3. Газета „Америка“ (Філадельфія, Америка) — теж.

4. Газета „Українські Щоденні Вісті“ (Америка, Нью-Йорк) вмістила скількись статтів присвячених діяльності акад. Д. І. Багалія.

5. Газета „Тризуб“ (Париж) 25/XII 1927 р. та в № 1—2 за 1928 рік подала біографію акад. Д. І. Багалія й великі статті присвячені його діяльності.

6. Газета „Українські Вісті“ (Париж) вмістила понад десять більших статтів та заміток присвячених акад. Д. І. Багалієві.

7. Газета „Діло“ (Львів) подала скількись заміток, а 21/XII 1927 р. надрукувала статтю „Досягнення української історіографії за 10 років“, де акад. Д. І. Багалієві присвячено цілий уступ.

8. Газета „Рада“ (Львів) 26/XII 1927 р. вмістила більшу замітку „Юбілей акад. Д. І. Багалія“.

9. Журнал „Життя і Знання“ (Львів) в ч. 4 за 1928 р. подав більшу статтю Вол. Дорошенка „Акад. Д. І. Багалій“.

10. Журнал „Наша Земля“ (Ужгород, Чехословаччина) вмістив у № 11 за 1927 р. статтю „Юбілей акад. Д. І. Багалія“.

11. „Українська Нива“ (Варшава) вмістила скількись статтів.
12. Газета „Prager Presse“ (Прага) теж.
13. Славістичний журнал „Slavia“ за редакцією професора Мурка подавав звістки про юбілей й рецензії на юбілейні видання.
14. Журнал „Zeitschrift für Slavische Philologie“ (Берлін) за редакцією проф. Фасмера — теж.

6) ПРЕСА С. Р. С. Р.

15. Журнал „Красная Нива“ (Ленінград) подав портрет і коротку біографію юбіляра.
16. Журнал „Экран“ (Москва) — теж.
17. Журнал „Всесвіт“ (Харків) у № 48 на ст. 7 подав портрет та факсиміле юбіляра й статтю М. Горбаня: „Академик Д. І. Багалій“.
18. Журнал „Знання“ (Харків) вмістив у № 22 портрет акад. Д. Багалія на обгортці та статтю А. Ковалівського „Історик нової України Акад. Д. І. Багалій“.
19. Журнал „Червоний Шлях“ (Харків) умістив скількись заміток про юбілей акад. Д. І. Багалія та рецензії на юбілейні видання.
20. Журнал „Життя й Революція“ (Київ) теж.

Окрім оцих і ще дуже багатьох, тут не зазначених органів, систематично подавали звістки отакі газети Союзу.

21. „Правда“ — Москва.
22. „Известия“ — Ленінград.
23. „Красная Газета“ — Ленінград.
24. „Вісті“ — Харків.
25. „Комуніст“ — Харків.
26. „Культура й Побут“ — Харків.
27. „Народний Учитель“ — Харків.
28. „Всеукраїнський Пролетарий“ — Харків.
29. „Вечерний Радио“ — Харків.
30. „Известия“ — Одеса.
30. „Пролетарська Правда“ — Київ.
31. „Киевский Пролетарий“ — Київ.
32. „Вечерний Киев“ — Київ.

ПЗ16466

В И Д А Н Н Я

ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ

I. Записки Історично-Філологічного Відділу: кн. I (1919) — 1 крб. 50 к.; кн. II-III (1920-1922) та кн. IV (1923) — по 2 крб.; кн. V (1924-1925) — 2 крб. 50 коп.; кн. VI (1925) — 2 крб.; кн. VII-VIII (1926) — 7 крб.; кн. IX (1926) та кн. X (1927) — по 4 крб.; кн. XI (1927) — 3 крб. 50 к.; кн. XII (1927) — 4 крб.; кн. XIII-XIV (1927) — 4 крб. 25 к.; кн. XV (1927) і кн. XVI (1928) — по 3 крб. 50 к.; кн. XVII і кн. XVIII (1928) — по 4 крб.; кн. XIX (1928) — 4 крб. 60 к.; кн. XX (1928) — 5 крб. 50 коп.; кн. XXI-XXII (1928) — 5 крб. 50 к., кн. XXIII (закінч.) кн. XXIV, кн. XXV і XXVI (друк.).

II. Етнографічний Вісник: кн. I (1925) — 90 коп.; кн. II (1926) — 1 крб. 80 к.; кн. III (1927), кн. IV (1927), кн. V (1927) та VI (1928) — по 2 крб.; кн. VII (1928) — 2 крб. 80 к.; кн. VIII (1929) — 3 крб. 25 к., кн. IX (закінч. друк.). **Бюлетень Етнографічної Комісії** (1925-1928).

[III] Україна: (1924) кн. I-IV — 5 крб.; (1925) кн. I-VI — 6 крб.; (1926) кн. I-VI — 6 крб.; (1927) кн. I-VI — 5 крб. 90 к.; (1928) кн. I-IV (Продається тільки в ДВУ).

IV. Збірник Історично-Філологічного Відділу:

№ 1 — акад. **Дм. Багалій**. Нарис української історіографії. Вип. 1: Джерелознавство (1923) — 1 крб.; вип. II: Козацькі літописи (1925) — 1 крб.

№ 2 — **Т. Сушицький**. Західньо-руські літописи, як пам'ятки літератури (1921) (видання вичерпане). Доповн. вид. закінч. друком.

№ 2а — **О. П. Сушицький**. Зап.-руські літописи, як пам'ятники літератури (1921) — 1 крб.

№ 3 — акад. **Аг. Кримський**. Історія Персії та її письменства. I. Як Персія, зовійована од арабів, відродилася політично (1923) — 1 крб.

№ 4 — **Давидів Київ: а) Хв. Ернст** Контракти й контрактовий будинок у Києві. Економічно-історичний нарис (1924). 2-ге видання (з 20 мал.) — 50 коп.; [б) **Збірка — Київ та його околиця** (1926) — 6 крб. 25 коп.]; в) **В. Щербина**. Нові студії з історії Києва (1926; з 26 мал.) — 2 крб. 50 коп.

№ 5 — **В. Науменко**. З історії початків української літератури XIX в. (1924) — 50 коп.

№ 6 — акад. **Аг. Кримський**. Перський театр, звідки він узявся та як розвивавсь, з 5 малюнками (1925) — 1 крб.

№ 7 — проф. **Вол. Резансв**. Драма українська (Старовинний театр). Вип. I. Сценічні вистави в Галичині (1926) — 2 крб. 75 к. Вип. 2. Як устатковувало сцену (з мал.) (друк.). Вип. 3. Шкільні дійства великоднього циклу (1926) — 4 крб. Вип. 4. Шкільні дійства різдвяного циклу (1927) — 2 крб. Вип. 5. Драматизовані легенди епіграфічні (1928) — 3 крб. Вип. 6. Драми-моралітети (закінч. друком).

[№ 8] — **Ол. Курило**. Уваги до сучасної української літературної мови, 1923 і 1925.

№ 9 — акад. **Аг. Кримський**. Хафиз та його пісні, в його рідній Персії XIV в. та в Європі (1924) — 1 крб. 25 к.

№ 10 — акад. **Аг. Кримський**. Історія Туреччини та її письменства, т. I (1924) — 1 крб. 50 коп.; т. II, вип. 2 (1927) — 1 крб. Вступ (1926) — 75 коп.

- № 11 — **Ів. Каманін**. Водяні знаки україн. паперів (1923) — 2 крб. 50 к.
- № 12 — акад. **О. Шахматов** та акад. **Аг. Кримський**. Нариси з історії української мови та хрестоматія старописьменської українщини (1924) — 1 крб.
- № 13 — Програми для збирання етнограф. матеріалів: 1. **Ол. Курило**. Початки мови (1923) — 25 коп. 2. **Клим. Квітка**. Професіональні народні співці та музиканти (1924) — 60 к. 3. Проф. **Є. Тимченко**. Діалектологічні вказівки (1925) — 15 коп. 4. Програми до збирання пісенного матеріалу (1925) — 5 коп. Див. № 29.
- № 14 — **В. Ганцов**. Діалектологічна класифікація українських говорів (з мапою) (1923, відб. з IV-ої книги „Записок“) — (випродано).
- № 15 — Найголовніші правила українського правопису (1927, 165-та тис.) — 10 к. (випродано).
- № 16 — акад. **П. Тутківський**. Бібліографія українського мапознавства (1924) — 50 коп.
- № 17 — проф. **Хв. Тітов**. Історія книжної справи на Україні. (1924) — 10 крб.
- № 18 і № 32 — проф. **Є. Тимченко**. Локатив в українській мові (1925), Номінатив і датив (1925) — (вичерпано).
- № 19 — акад. **Аг. Кримський** та **М. Левченко**. I. Знадоби для життєпису Ст. Руданського (з 4-ма мал. та вступною промовою акад. С. Єфремова) (1926) — 3 крб. 25 к.; II. Нові знадоби (1929) — 1 крб. 25 к.
- № 20 — проф. **Хв. Тітов**. Стара вища освіта в київській Україні (із 180 мал.) (1924).
- № 21 — **О. Курило**. Особливості говірки села Хоробричів (1924) — 60 к.
- № 22 — проф. **М. Марковський**. Як утворивсь роман „Хіба ревуть воли, як ясла повні?“ (вичерпано).
- № 23 — **Л. Шульгіна**. Пасічництво (етнол.) (1925) — 40 коп.
- [№ 24] Російсько-український словник. Т. I-й, під головним редагуванням акад. **Аг. Кримського**, А-Ж (1924) — 2 крб. 50 коп. Т. II-й в. 1, 3-К (1929); вип. 2-й, Л-Н (друк.). Т. III-й О-П, головн. редактор акад. **С. Єфремов** (1927-1928) — 3 крб.
- [№ 25] акад. **Д. Багалій**. Мандрованій філософ Г. Сковорода (1926) — 4 крб.
- [№ 26] — Наук. збірник Істор. Секції за р. 1924 — 3 крб. 40 коп.; за р. 1925 — 3 крб. 50 коп.; за р. 1928 — 3 крб.
- [№ 27] а) **К. Грушевська**. 3 примітивної культури (1924) — 2 крб. 50 коп.; б) Первісне громадянство та його пережитки на Україні (1926) — 2 крб. 70 коп.
- [№ 28] Шевченко та його доба. I-й Збірник (1925) — 1 крб. 75 коп.; 2-й Збірник (1926) — 2 крб.
- № 29 — Див. № 13. I. Програми до збирання оповідань, казок і пісень (1925) — 5 коп.
- № 30 — акад. **С. Єфремов**. Поет і плантатор (1925) — 20 коп.
- № 31 — проф. **В. Данилевич**. Археологічна минувшина Київщини (з 5 табл. малюнків та 9 мапами) (1925) — 1 крб. 25 коп.
- № 33 — акад. **В. Перетц**. Слово о Полку Ігоревім (1926) — 4 крб. 25 к.
- № 34 — проф. **Є. Кагаров**. Нарис історії етнографії. I (1926) — 75 коп.
- № 35 — Археол. дослід. 1925 р., з мал. (трипільської культури) (1926) — 2 крб. 25 коп.; за 1926 р. з мал. й табл. (1927) (вичерпано).
- [№ 36] — акад. **М. Грушевський**. Історія української літератури, т. IV (1926) — 6 крб., т. V (1926—1927) — 6 крб.
- № 37 — Декабристи на Україні, Збірник Комісії для дослідів громадських течій на Україні за ред. акад. **С. Єфремова** та **В. Міяківського** т. I (1926) — 3 крб.; т. II (друк.).
- № 38 — проф. **В. Кордт**. Подорожні по Східній Європі до 1700 р (1926) — 2 крб. 25 коп.

- № 39 — **Вад. Модзалевський**. Гути на Україні (1926) — 2 крб. 25 к.
- № 40 — Трипільська культура на Україні. Збірник I (з малюнками) (1926) — 3 крб. 25 коп.
- № 41 — Російсько-український словник правничої мови, під головним редактуванням акад. **Аг. Кримського** (1926) — 1 крб.
- № 42 — Літоне Величка, т. I (1926) — 3 крб. 25 коп.
- № 43 — Український Археографічний Збірник, ред. акад. **М. Грушевський**, т. I (1926) — 3 крб. 75 коп.; т. II (1927) — 1 крб. 50 коп.; т. III (друкується).
- № 44 — проф. **М. Марковський**. Енеїда Котляревського (1927) — 1 крб. 50 коп.
- № 45 — проф. **Є. Тимченко**. Вокатив і інструменталь (1926) — 1 крб. 10 коп.
- № 46 — Історично-Географічний Збірник, ред. проф. **Ол. Грушевський**, т. I (1927) — 1 крб. 75 коп.; т. II (1928) — 2 крб. 25 коп.; т. III (1929) — 3 крб. 25 к.
- № 47 — **Кл. Квітка**. Пісні про дівчину-втікачку (1926) — 50 коп.
- № 48 — проф. **П. Бузук**. Нарис історії української мови (1927) (вичерпано).
- [№ 49] — Щоденник Т. Г. Шевченка, за ред. академіка **С. Єфремова** (1927) — 5 крб. 25 коп.
- № 50 — проф. **Г. Павлуцький**. Історія українського орнаменту (1927) — 2 крб. 25 коп.
- № 51 — Юбілейний збірник на пошану акад. Д. І. Багалія. Ред. акад. **Аг. Кримський** (1927) — 15 крб.
- № 52 — Листування Ів. Франка з М. Драгомановим (192) — 4 крб. 75 к.
- № 53 — Збірник: П. Куліш, Ред. акад. **С. Єфремов** (1927) — 2 крб. 50 к.
- № 54 — проф. **М. Грунський**. Київські глаголицькі листи і Фрейлінгенські уривки, з знімками (1928) — 1 крб. 25 коп.
- № 55 — **М. Левченко**. 3 поля фольклористики та етнографії, вип. 1 (1927) — 1 крб. (вичерпано), вип. 2 (1928) — 50 коп.
- [№ 56] — Українські думи (корпус), т. I, з вступною статтею **К. Грушевської** (1928) — 6 крб. 50 коп.
- № 57 — акад. **Аг. Кримський**. Розвідки, статті, замітки. I (1928) — 4 крб.
- № 58 — проф. **В. Сиповський**. Україна в російському письменстві (1801-1850). (1928) — 5 крб. 50 коп.
- № 59 — **К. Квітка**. Українські пісні про дітозубницю (1928) — 1 крб.
- № 60 — **Євгенія Рудинська**. Листи В. Гірленка (1928) — 1 крб. 50 коп.
- [№ 61] — Збірник: За сто літ, ред. акад. **М. Грушевський**, кн. I (1927) — 4 крб. 50 к.; кн. II (1928) — 5 крб.; кн. III (друк.).
- № 62 — Акад. **Д. Багалій**. Автобіографія (1927) — 1 крб. 75 коп.; Юбілей акад. Д. І. Багалія (1929).
- № 63 — проф. **В. Розов**. Українські грамоти XIV-XV в., т. I (1928) — 6 крб.
- № 64 — Збірник Діалектологічної Комісії під головув. акад. **Аг. Кримського**, кн. I (1928) — 3 крб.
- № 65 — Український Архів, т. I (закінч. друк.).
- [№ 66] — **Б. Грінченко**. Словник, 3-є доп. вид., 5 тт., редактори акад. **С. Єфремов** і **А. Ніковський** (1928); вийшло 2 тт.
- № 67 — проф. **Є. Тимченко**. Акузатив (1928) — 1 крб. 50 коп.
- № 68 — **М. Левченко**. Казки та оповідання з Поділля в записах 1850-1860 рр., вв. I-II (1928) — 4 крб.
- № 69 — проф. **Л. Беркут**. Етюди з джерелознавства середньої історії (1928) — 2 крб. 25 коп.
- № 70 — проф. **Т. Кезма**. Граматика арабської мови (1928) (вичерп.).
- № 71 — акад. **Аг. Кримський**. Звиногородщина з етнографічного та діалектичного погляду (закінч. друком).

- [№ 72] — акад. **Д. Багалій**. Історія України, т. I (1928).
 № 73 — Археографічний Збірник Євр. Історичної Комісії, т. I (1928) — 2 крб. 75 коп.; т. II (друк.).
 № 74 — Збірник Ленінградського при У.А.Н. Товариства за ред. акад. **Вол. Перетца**, т. I (1928) — 1 крб. 75 коп.; т. II (друк.).
 № 75 — проф. **П. Смірнов**. Волзький шлях і стародавні руси (1928) — 3 крб.
 № 76 — Юбілейний Збірник на пошану акад. М. С. Грушевського, т. I (1928) — 4 крб. 80 коп.; т. II (1928) — 5 крб. 25 к.
 № 77 — **С. Бугославський**. Пам'ятки XI-XVIII вв. про ки. Бориса та Гліба (Розвідка та тексти) (1928) — 3 крб. 50 коп.
 № 78 — акад. **П. Лавров**. Кирило та Методій в давньо-слов'янському письменстві (1928) — 5 крб.
 № 79 — проф. **Є. Кагаров**. Завдання та методи етнографії (1928) — 90 к.
 № 80 — **Ол. Курило**. Спроба пояснити процес зміни *о, е* в нових закритих складах у південній групі українськ. діалектів (1928) — 1 крб. 80 к.
 № 81 — проф. **П. Клименко**. Цехи на Україні (1929) — 3 крб.
 № 82 — Література, I. Ред. акад. **С. Єфремов** (1928) — 3 крб.
 № 83 — акад. **Аг. Кримський** та **Ол. Боголюбський**. Винца освіта у арабів (1928) — 1 крб. 75 коп.
 № 84 — **М. Щепотьєва**. Розписи хат на Кам'янецьчині, з ілюстрац. (1928) — 70 коп.
 № 85 — **Ол. Курило**. Матеріали до української діалектології та фольклору (1928) — 1 крб. 75 коп.
 № 86 — **Є. Марковський**. Український вертеп, т. I, в. 1 (1929) — 3 крб.
 № 87 — **Вад. Тарнавський**. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко (1929) — 4 кб. 25 к.
 № 88 — Генеральне слідство Стародубського полку (друк.).
 № 89 — **В. Петров**. Куліш у п'ядесяті роки (закінч. друк.).
 № 90 — проф. **А. Савич**. Нариси з історії культурних рухів на Україні та Білорусі XVI-XVII вв. (закінч. друк.).
 № 91 — Лопчанський збірник. вид. Етн. Комісії (друкується).
 № 92 — акад. **Д. Багалій**. Матеріали до життєпису В. Б. Антоновича (закінч. друком).
 № 93 — **Конощенко**. Українські народні мелодії (друк.).
 № 94 — Збірник присвячений В. М. Лисенкові (друк.).
 [№ 95] — Чернігів і північне Лівобережжя, за ред. акад. **М. Грушевського** (1928) — 7 крб. 50 коп.
 [№ 96] — Науково-публіцистичні і полемічні писання **Костомарова** (1928) — 5 крб.
 № 97 — Збірник праць Науково-Педагогічної Комісії, т. I (зак. друк.).
 № 98 — **С. Гаєвський**, Олександрія (друк.).
 № 99 — Твори І. Некрашевича. Ред. **Н. Кістяківська** (1929) — 1 крб.
 № 100 — Твори В. Б. Антоновича. Т. I (друк.).
 № 101 — Збірник праць Комісії для вивч. історії укр. мови (друк.).

Державні установи та товариства, котрі вдаються безпосередньо до Видавництва Академії Наук (Київ, вул. Чудновського 2, тел. 58-10), мають на академічних виданнях встановлену в законі знижку. Інший склад видань — „Книгоспілка“, Київ, вул. Короленка № 46 та Д.В.У. (Видання під №№ 1, 8, 24-28, 36, 49, 56, 61, 66, 72, 95, 96 набувати можна тільки там). № 63, друкований в обмеженому числі, набувати можна тільки в Академії за спеціальним дозволом од голови Комісії для історії української мови.